

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (1923-2017) ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Επιβλέποντες: Δημοπούλου Ε. Καθηγήτρια - Ε.Μ.Π., Λαμπρόπουλος Α. Ε.Δι.Π. - Ε.Μ.Π.

Τριμελής Επιτροπή: Δημοπούλου Ε., Καθηγήτρια – Ε.Μ.Π., Λαμπρόπουλος Α. Ε.Δι.Π – Ε.Μ.Π., Φώτης Γ., Καθηγητής - Ε.Μ.Π.

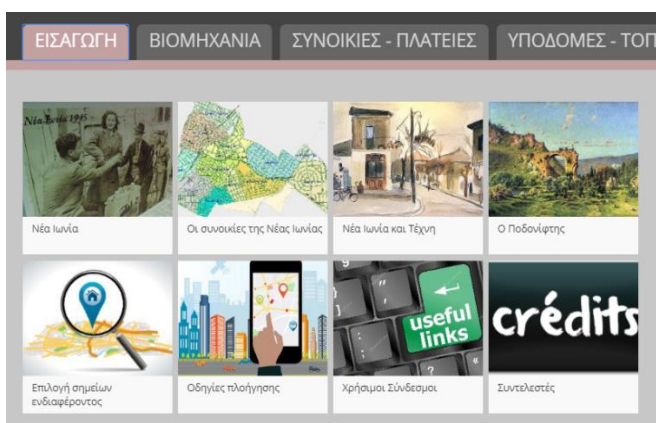
Ε.Μ.Π. / Ν.Τ.Υ.Α.

Δ.Π.Μ.Σ. / Post-Graduate Programme

Περιβάλλον και Ανάπτυξη / Environment and Development

Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας : Παπαναστασίου Χρίστος , Γεωπόνος Γ.Π.Α.

Αθήνα, Οκτώβριος 2017

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (1923-2017) ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Συντελεστές – Ευχαριστίες

Η πρώτη έκδοση της ψηφιακής εφαρμογής η οποία κοινοποιήθηκε δημόσια στις 25-10-2017 στο URL: <https://survey-ntua.maps.arcgis.com/apps/Shortlist/index.html?appid=fc364ed7008f4059aef77988489db51f>

αποτελεί μέρος της παρούσας παραδοτέας διπλωματικής εργασίας του Παπαναστασίου Χρίστου, Γεωπόνου Γ.Π.Α., στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος "Περιβάλλον και Ανάπτυξη" του ΕΜΠ της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους επιβλέποντες την εργασία Έφη Δημοπούλου Καθηγήτρια Τομέα Τοπογραφίας Ε.Μ.Π. και Τάσο Λαμπρόπουλο Ε.ΔΙ.Π., Τομέας Τοπογραφίας, Γνωστική Περιοχή Κτηματολογίου, για τη συνεργασία.

Επιπλέον

τη διοίκηση του Κέντρου σπουδής και ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.),

την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Νέας Ιωνίας,

τη συλλογικότητα «Ποδονίφτης: Ρε(υ)μα κριτικής των καιρών και δράσης»

την Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Νέας Ιωνίας

τους Ισαάκ Σαββίδη, Γαβριέλο Σιδηρόπουλο, Αλέκο Μοριανόπουλο και Όλγα Δακουρά Βογιατζόγλου για την ευγενική συνδρομή τους στην παροχή πληροφοριών και υλικού.

Η εργασία είναι αφιερωμένη στη μνήμη των προσφύγων που ίδρυσαν την πόλη, δημιούργησαν το βιομηχανικό θαύμα των επόμενων χρόνων και την κατέστησαν προπύργιο αντίστασης κατά την Ναζιστική κατοχή. Είναι επίσης αφιερωμένη σε όλους όσους αναζητούν στις μέρες μας μια καλύτερη ζωή εγκαταλείποντας τον τόπο που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Copyright © Παπαναστασίου Χρίστος, με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Τα δικαιώματα της παρούσας διπλωματικής εργασίας ανήκουν στον συντάκτη αυτής και στο Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό χωρίς τη γραπτή συγκατάθεση του συντάκτη. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης.

Περίληψη - Μεθοδολογία

Η πόλη της Νέας Ιωνίας από την ίδρυσή της το 1923 ως προσφυγικός οικισμός μετά τη Μικρασιατική καταστροφή έως σήμερα, αποτελεί ένα ζωντανό και μετεξελισσόμενο εργαστήριο κοινωνικοπολιτικών ζυμώσεων, οι οποίες την οδήγησαν στο να αποτελέσει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ταχύτατης βιομηχανικής ανάπτυξης, έντονης οικιστικής επέκτασης σε σχέση –όχι πάντα αρμονική- με το περιβάλλον, και ταχύτατης αναπροσαρμογής σε εμπορικό κέντρο, διατηρώντας ταυτόχρονα στο “dna” της αυτό που πάντα ήταν.

Μια πόλη με ανθρώπινα μεγέθη, ήσυχη και περήφανη για την ιστορία που φέρει, μια πόλη που δεν διεκδικεί καμία δημοσιότητα ή πρωτοκαθεδρία γιατί δεν έχει την ανασφάλεια να το κάνει. Μια πόλη μέσα στον ευρύτερο μητροπολιτικό ιστό της Αθήνας που παρ’ ότι πέρασε, όπως όλες οι περιοχές στο λεκανοπέδιο, την ιστορική περίοδο της αντιπαροχής, διατήρησε την όψη της γειτονιάς στα περισσότερα σημεία της, δεν μετατράπηκε ποτέ σε βιομηχανία μαζικής διασκέδασης, είναι πάντα «κοντά» στις εξελίξεις αλλά ταυτόχρονα και «μακριά», ακριβώς γιατί έχει την προσωπικότητα μιας πόλης με ιστορία τέτοια που οτιδήποτε εφήμερο την απωθεί.

Οι σχέσεις κατοικίας/εργασίας θα λέγαμε ότι διαχρονικά είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να δείξει με συγκεκριμένη μεθοδολογία, την οικιστική και βιομηχανική εξέλιξη της πόλης στο πέρασμα του χρόνου, σε συνάρτηση με τις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές συνθήκες οι οποίες έδωσαν την ανάλογη ώθηση για τις αλλαγές αυτές.

Για την προσέγγιση της περίπτωσης μελέτης χρησιμοποιήθηκαν τα κατωτέρω μεθοδολογικά εργαλεία:

- A) **Βιβλιογραφική έρευνα** θεωρητικού υποβάθρου , μελέτη διπλωματικών και σπουδαστικών εργασιών, δημοσιευμένων άρθρων, βιβλίων, διαδικτυακών πηγών
- B) **Λήψη και επεξεργασία αεροφωτογραφιών** της περιοχής μελέτης από το 1937 έως το 2010 οι οποίες ελήφθησαν από τις ηλεκτρονικές Υπηρεσίες «e- ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ» που σχεδιάστηκαν και αναπτύχθηκαν από την Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση (ΕΚΧΑ) Α.Ε.
- Γ) **Γεωαναφορά, σύνθεση και περαιτέρω επεξεργασία** των αεροφωτογραφιών με τη χρήση λογισμικού γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (Arc G.I.S.)
- Δ) **Λήψη δορυφορικών εικόνων του προγράμματος γραφικής απεικόνισης Google earth**
- E) **Εξαγωγή συμπερασμάτων με τη βοήθεια βασικών αρχών της τηλεπισκόπησης** και επιπλέον τη χρήση πολεοδομικών χαρτών και –ανολοκλήρωτων- εργαλείων όπως το κτηματολόγιο.
- ΣΤ) **Έρευνα στο πεδίο** και λήψη επίγειων φωτογραφιών σε διάφορα σημεία ενδιαφέροντος, προς τεκμηρίωση της σημερινής κατάστασης και προφορικές συνεντεύξεις
- Z) **Δημιουργία ψηφιακού ιστορικού χάρτη (Story Map)** με τη βοήθεια του κατάλληλου λογισμικού.

Για τη δημιουργία της εν λόγω εφαρμογής η οποία παίζει το ρόλο ψηφιακού οδηγού πόλης, αρχικά έγινε δημιουργία γεωχωρικών δεδομένων και παραγωγή Web Map μέσου του ArcGIS Desktop και ακολούθησε η δημιουργία του ιστορικού χάρτη στο ArcGIS Online.

Η εφαρμογή περιλαμβάνει:

- ▶ Διαδικτυακό χάρτη (Web map)
- ▶ Περιγραφική πληροφορία
- ▶ Φωτογραφικό υλικό, videos κλπ.

Ο χρήστης μπορεί να έχει πρόσβαση στον ιστορικό χάρτη μέσω PCs, laptops, tablets και smartphones στην ηλεκτρονική διεύθυνση

<https://survey-ntua.maps.arcgis.com/apps/Shortlist/index.html?appid=fc364ed7008f4059aef77988489db51f>

Λέξεις Κλειδιά: Νέα Ιωνία, Πρόσφυγες, Προσφυγικός Οικισμός, Βιομηχανική κληρονομιά, «e-ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ», Web Map , Ψηφιακός Ιστορικός χάρτης

Abstract - Methodology

The city of Nea Ionia, since its establishment in 1923 as a refugee settlement after the Asia Minor catastrophe, to date, is a living and evolving workshop of sociopolitical changes, which led it to be a prime example of rapid industrial development, intense housing expansion in relation - not always harmonious - with the environment, and rapid redevelopment in a shopping centre city, while maintaining in its "dna" what it has always been.

A city of human size, quiet and proud of its history, a city that does not claim any publicity or primacy because it does not have the insecurity to do so. A city within the broader metropolitan area of Athens, which, like all the other areas passed through the historical period of the antiparochi system¹, but preserved the neighborhood's appearance in most places, never transformed into a mass entertainment industry, "keep track of developments" but at the same time is "far" from them, precisely because it has the personality of a city of such a history that anything ephemeral repels it.

The relationship of residence / work would be said to be inextricably linked over time and the purpose of the study is to show through a specific methodology the urban and industrial development of the city over time in relation to the socio-economic conditions that gave the impetus for these changes.

The methodological tools which were used to approach the case study are the following:

- A) **Bibliographic research** of the theoretical background, study of diplomatic and student papers, published articles, books, internet sources
- B) **Taking and processing of airborne photographs** of the study area from 1937 to 2010 obtained from "Cadastre e-services", designed and developed by the National Cadastre and Mapping (ESC) SA
- C) **Georeferencing, synthesis and further processing** of airborne photographs using Geographic Information Systems software (Arc G.I.S.)
- D) **Downloading of Google Earth's graphical display program satellite images**
- E) **Outcome of conclusions using the basic principles of remote sensing** and, in addition, the use of town maps and incomplete tools such as cadastre.
- F) **Survey in the field** and terrestrial photos taken at various points of interest to document the current situation and oral interviews
- G) **Digital map (Story Map)** built with the help of the appropriate software.

To create this application, which plays the role of a digital city guide, it was initially created geospatial data and Web Map production through ArcGIS Desktop, followed by the creation of the historical map in ArcGIS Online.

¹the antiparochi system or "flats-for-land basis system (a uniquely Greek arrangement, whereby the owner of a building plot was compensated with apartments in lieu of payment for the land that he relinquished to the contractor who built an apartment block on it)

The application includes:

- ▶ Web map
- ▶ Descriptive information
- ▶ Photographs, videos, etc.

The user can access the historical map via PCs, laptops, tablets and smartphones at the web address

<https://survey-ntua.maps.arcgis.com/apps/Shortlist/index.html?appid=fc364ed7008f4059aef77988489db51f>

Keywords: Nea Ionia, Refugees, Refugee Settlement, Industrial Heritage, e-Cadastre, Web Map, Digital Story Map

Διάρθρωση μελέτης

Η παρούσα διπλωματική μελέτη διαρθρώνεται σε έξι μέρη.

Στο πρώτο μέρος γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην ίδρυση της πόλης (σελίδες 13-37)

Στο δεύτερο μέρος αναλύεται η βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας όπως αυτή αναπτύχθηκε γύρω από τους δύο διακριτούς πόλους Ελευθερούπολη – Περισσός αλλά και τα ανθρακωρυχεία της Καλογρέζας (σελίδες 38-84)

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται ορισμένα από τα πιο σημαντικά σημεία ενδιαφέροντος της πόλης (σελίδες 85-107)

Στο τέταρτο μέρος με τη βοήθεια αεροφωτογραφιών, γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί η ιστορία της οικιστικής και βιομηχανικής εξέλιξης της πόλης και η αλλαγή των χρήσεων γης με εικόνες, και δίνονται μικρές αλλά ουσιαστικές λεπτομέρειες για τη λειτουργικότητα της πόλης διαχρονικά (σελίδες 108-131)

Στο πέμπτο μέρος παρουσιάζεται η εφαρμογή του ψηφιακού ιστορικού χάρτη (Story Map) και οι βασικές λειτουργίες του (σελίδες 132-136)

Στο έκτο και τελευταίο μέρος συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η παρούσα μελέτη (σελίδες 137-142)

Ακολουθεί **παράρτημα** στο οποίο παρατίθενται ορισμένες σύγχρονες φωτογραφίες του προσφυγικού οικισμού, βιομηχανικών κτιρίων και άλλων σημείων ενδιαφέροντος στην πόλη (σελίδες 143-171)

Την μελέτη κλείνει η σχετική **βιβλιογραφία** (σελίδες 172-178)

“Book of Life”, γλυπτό από τον εικαστικό καλλιτέχνη David Kravo

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συντελεστές- Ευχαριστίες.....	σελ.1
Περίληψη – Μεθοδολογία.....	σελ.2
Διάρθρωση μελέτης	σελ.6
Πίνακας Περιεχομένων.....	σελ.7
Ορισμοί.....	σελ. 9
Βιομηχανική κληρονομιά.....	σελ. 9
Βιομηχανική αρχαιολογία.....	σελ.10
Βασικοί σταθμοί για την ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς.....	σελ.11
Διεθνείς Οργανισμοί για την βιομηχανική κληρονομιά.....	σελ.11
Ελληνικοί Οργανισμοί.....	σελ.12
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - Η ίδρυση της πόλης – σύντομη ιστορική αναδρομή.....	σελ.13
Η καραμανλήδεια γραφή.....	σελ.15
Η ανταλλαγή πληθυσμών του 1923.....	σελ.18
Η υποδοχή των προσφύγων.....	σελ.20
Οι προσφυγικοί οικισμοί.....	σελ.24
Μια νέα πόλη γεννιέται.....	σελ.28
Από τον προσφυγικό οικισμό στη σύγχρονη εποχή	σελ.29
Προβλήματα που προέκυψαν με τη σύνταξη του κτηματολογίου.....	σελ.31
Οι σημαντικότερες συνοικίες	σελ.33
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - Η βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας.....	σελ.38
Γενικά χαρακτηριστικά.....	σελ.38
Οι συνθήκες εργασίας.....	σελ.43
Βιομηχανική Περιοχή Ελευθερούπολης.....	σελ.44
Βιομηχανική Περιοχή Περισσού	σελ.47
Οι σημαντικότερες βιομηχανίες	σελ.48
Ανθρακωρυχεία.....	σελ.71
Η Κλωστοϋφαντουργία στην Ελλάδα - Προοπτικές σήμερα	σελ.74

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – Άλλα σημεία ενδιαφέροντος.....	σελ.85
Σιδηροδρομική Γραμμή Λαυρίου - Αγίων Αναργύρων.....	σελ.86
Αδριάνειο Υδραγωγείο.....	σελ.89
Το μπλόκο της Καλογρέζας.....	σελ.94
Νοσοκομείο Δραγάση / Παλαιολόγου	σελ.97
Παναϊτώλιο.....	σελ.101
DESTE Foundation.....	σελ.102
Πινακοθήκη Γ. Βογιατζόγλου.....	σελ.103
Πέτρινες Εργατικές Κατοικίες.....	σελ.105
Κτήμα Βεϊκου.....	σελ.106
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ – Η ιστορία σε εικόνες με τη βοήθεια αεροφωτογραφιών.....	σελ.108
Η περίοδος πριν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.....	σελ.108
Η περίοδος της κατοχής και τα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο και τον εμφύλιο.....	σελ.110
Η περίοδος της αποβιομηχάνισης και της αντιπαροχής - Ανάπτυξη του εμπορίου.....	σελ.114
Η διευθέτηση του Ποδονίφτη.....	σελ.118
Τα σύγχρονα χρόνια.....	σελ.129
ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ – Δημιουργία ψηφιακού ιστορικού χάρτη (Story Map).....	σελ.132
ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ – Συμπεράσματα.....	σελ.137
Η σημασία της επανάχρησης βιομηχανικών κτιρίων.....	σελ.137
Η σημασία της διατήρησης των προσφυγικών οικισμών.....	σελ.138
Το παράδειγμα της Νέας Φιλαδέλφειας.....	σελ.139
Μια νέα προσέγγιση του ζητήματος του Ποδονίφτη.....	σελ. 140
Τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (G.I.S.) και οι ψηφιακοί ιστορικοί χάρτες (Story maps) ως εργαλεία χειρισμού σύνθετων υποθέσεων εργασίας.....	σελ. 141
Επίλογος.....	σελ.142
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	σελ.143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.172

ΟΡΙΣΜΟΙ

Για την καλύτερη κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης σε επίπεδο βιομηχανίας στη Νέα Ιωνία, και προκειμένου να διευκολυνθεί η εξαγωγή συμπερασμάτων στο τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας, θα ήταν σκόπιμο πριν οτιδήποτε άλλο να αναφερθούμε σε κάποιους σημαντικούς ορισμούς.

Βιομηχανική κληρονομιά

Είναι το σύνολο των πηγών του βιομηχανικού παρελθόντος, που παρουσιάζουν τεχνολογικό, ιστορικό, κοινωνικό, αρχιτεκτονικό, πολιτιστικό και οικονομικό ενδιαφέρον συνεισφέροντας στην γνώση της ιστορίας των παραγωγικών δραστηριοτήτων και του τεχνικού πολιτισμού μιας περιοχής, χώρας ή πληθυσμού.

Στις πηγές αυτές περιλαμβάνονται:

- **Κτίρια** (παλιά εργαστήρια, εργοστάσια και οι χώροι παραγωγής)
- **Εξοπλισμός** (τα παλιά εργαλεία, οι πρώτες μηχανές και ο Ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός)
- **Βιομηχανικά τοπία** (μεταλλεία, ορυχεία κλπ.)
- **Βιομηχανικά αρχεία** (ίδρυση, λειτουργία, οργάνωση του εργοστασίου)
- **Πρωτότυπα σχέδια** (κτιρίων και οργάνωσης της γραμμής παραγωγής)
- **Κάθε είδους γραπτή πηγή** (απομνημονεύματα, βιογραφίες των ιδρυτών)
- **Προφορικές μαρτυρίες** (από τεχνίτες, εργάτες, συγγενείς κλπ.)
- **Λοιπά τεκμήρια** (συσκευασίες προϊόντων, στολές προσωπικού, έπιπλα γραφείου, κλπ.)
- **Εργατικοί οικισμοί** (κτίρια κατοικιών, καταστήματα, χώροι κοινωνικών εκδηλώσεων κλπ.)

Εικόνα: Η πρώτη εφαρμογή του οδοντωτού κτιρίου στο εργοστάσιο Cressbrook Mill το 1837. (στην φωτογραφία διακρίνεται η στέγη του στο κάτω μέρος)

(Πηγή: Κ. Δεμίρη, Τα Ελληνικά Κλωστοϋφαντουργεία, 1991)

Βιομηχανική αρχαιολογία

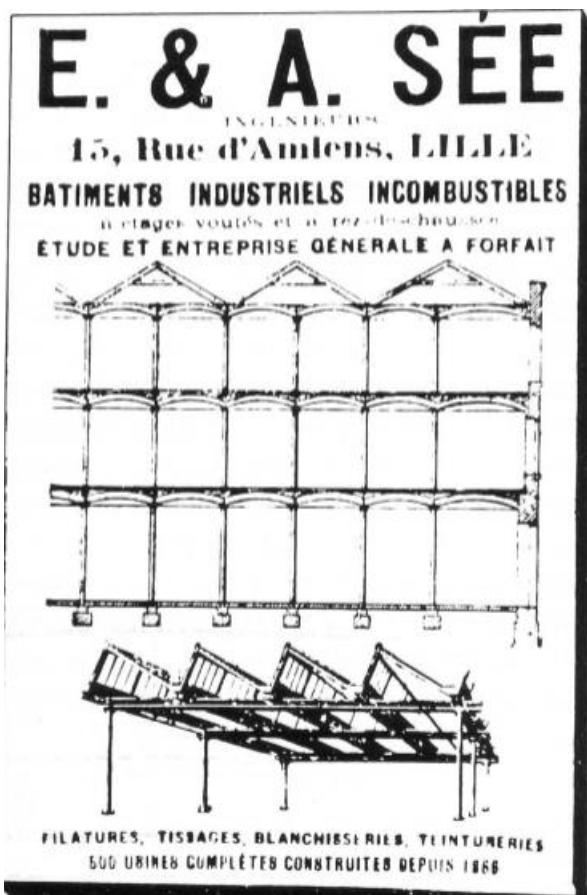
Είναι μια διεπιστημονική μέθοδος μελέτης της ιστορίας που ασχολείται με την έρευνα του βιομηχανικού παρελθόντος. Έργο της βιομηχανικής αρχαιολογίας είναι η περιγραφή και αξιολόγηση των μνημείων του τεχνικού πολιτισμού και σκοπός της είναι η ιστορία της βιομηχανικής εξέλιξης ως μέρος της γενικής κοινωνικής εξέλιξης, όπου τα μνημεία χρησιμεύουν ως φορείς κάθε είδους πληροφόρησης.

Στις μέρες μας υπάρχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το περιεχόμενο της βιομηχανικής κληρονομιάς όχι ως μια απλή νοσταλγική στάση για το παρελθόν ή για μια προσπάθεια συλλογής πληροφοριών και αντικειμένων για νοσταλγική χρήση.

Μας δίνει πληροφορίες και διευκρινίσεις για την κοινωνική, την πολιτική και την οικονομική κατάσταση σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Παρέχει στοιχεία για τις τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής, τις συνθήκες εργασίας, το εργατικό δίκαιο, τα πάσης φύσεως νομικά θέματα, τις συνθήκες εργασιακού περιβάλλοντος, τις συνθήκες υγιεινής κλπ.

Επίσης αποτελεί πηγή πολύτιμων πληροφοριών για τις τέχνες, τη θρησκεία, καθώς και τις επιστημονικές αναζητήσεις και ανακαλύψεις.

Στη Μεγάλη Βρετανία, κοιτίδα της βιομηχανικής επανάστασης στα μέσα του 18ου αιώνα, δημιουργούνται οι πρώτες ιδέες και μπαίνουν τα θεμέλια για την καταγραφή και διάσωση της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Εικόνα: Διαφήμιση εταιρίας κατασκευής βιομηχανικών κτιρίων το 1873 (Πηγή: Κ. Δεμίρη, Τα Ελληνικά Κλωστοϋφαντουργεία, 1991)

Βασικοί σταθμοί για την ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς

1959 - Το συμβούλιο της Βρετανικής αρχαιολογικής υπηρεσίας συστήνει επιτροπή για την βιομηχανική κληρονομιά.

1963 - Αρχίζει η καταγραφή – τεκμηρίωση σημαντικών βιομηχανικών μνημείων, αναγνωρίζεται επίσημα η κοινωνική, ιστορική, οικονομική, τεχνική και αρχιτεκτονική της σημασία.

1973 - Συστήνεται ο πρώτος διεθνής οργανισμός για την βιομηχανική κληρονομιά. (TICCIH) 1986 - Το πρώτο βιομηχανικό τοπίο συγκαταλέγεται στον επίσημο κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO.

2003 - Χάρτα του Nizhny Tagil, όπου αναπτύσσονται διεθνή πρότυπα για όλες τις πτυχές της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Διεθνείς Οργανισμοί για την βιομηχανική κληρονομιά

- TICCIH (Διεθνής επιτροπή για την Διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς)
- WIH (World Industrial History- Παγκόσμια Βιομηχανική ιστορία)
- ICOM (International Council of Museum)
- CILAC (Επιτροπή για πληροφόρηση και συντονισμό της αρχαιολογικής μελέτης και αξιοποίησης της βιομηχανικής κληρονομιάς)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Εικόνα: Τα λογότυπα της Διεθνούς επιτροπής για την Διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς (TICCIH και Ελληνικό Τμήμα)

Ελληνικοί Οργανισμοί

- Ελληνικό τμήμα του TICCIH (1992)
- Υπουργείο Πολιτισμού- Εφορίες Νεωτέρων Μνημείων
- Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (Π.Ι.Ο.Π)
- Πρώην Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής ανάπτυξης (ΕΤΒΑ)
- Κοινοτική πρωτοβουλία “Urban”
- Ελληνική εταιρεία για την προστασία του περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής κληρονομιάς (1995)
- Ειδικό συμβούλιο για την Αρχιτεκτονική Κληρονομιά (1995)
- Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού

Πηγές:

<http://docplayer.gr/3763635-Akadimia-platonos-didaskon-kostas-adamakis-epikoyros-kathigitis-timimatos-p-th-proedros-ticcih.html>

<http://ticcih.gr>

<http://docplayer.gr/10191483-I-xarta-toy-nizhny-tagil-gia-ti-viomihaniki-klironomia.html>

Εικόνα: Έργο του Ιωνιώτη εικαστικού Νίκου Γαζέπη - Η Βαμβακουργιά Κυρκίνη

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - Η ίδρυση της πόλης – σύντομη ιστορική αναδρομή

Ως ημερομηνία ίδρυσης της Νέας Ιωνίας μπορεί να θεωρηθεί η Κυριακή 27 Ιουνίου 1923, όταν ο Νικόλαος Πλαστήρας παρουσία του αμερικανού πρεσβευτή Χένρυ Μοργκεντάου (Henry Morgentau), εγκαινίασε στην τότε περιοχή «Ποδαράδες» που υπαγόταν στον Δήμο Αθηναίων, τον συνοικισμό για τους πρόσφυγες από την Σπάρτη της Πισιδίας γνωστό ταπητουργικό κέντρο της Μικράς Ασίας, οι οποίοι είχαν έρθει στην Ελλάδα μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923.

Η περιοχή αποτελούσε κτήση της Αγίας Φιλοθέης της καλογραιάς (βλ. τοπωνύμιο Καλογρέζα) και κάποιες εκτάσεις είχαν αγοραστεί από Αιγυπτιώτες Έλληνες για τη δημιουργία του οικισμού της "Νέας Αλεξάνδρειας", σχέδιο που ανετράπη με τη μικρασιατική καταστροφή και την αξιοποίηση της γης για τη στέγαση προσφύγων από πόλεις της Ιωνίας, σε αυτή τη θέση μεταξύ Αθηνών, Αχαρνών και Κηφισιάς.

Το κτήμα των Ποδαράδων που ανήκε στο Ιερό Κοινό του Παναγίου Τάφου είχε αγοραστεί το 1923 από το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων. Ήταν το μεγαλύτερο κτήμα που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία προσφυγικού συνοικισμού, 1.230 στρέμματα από συνολική έκταση 1.502 στρεμμάτων, που χρησιμοποιούνταν τα περισσότερα για βοσκότοπους και γεωργική καλλιέργεια.

Ο συνοικισμός ονομάστηκε αρχικά «Νέα Πισιδία», αλλά η ονομασία δεν επικράτησε, καθώς προστέθηκαν σύντομα πρόσφυγες από την Ινέπολη, την Κασταμονή, τη Σαφράμπολη, τη Νεάπολη, την Καπαδοκία, την Αλάγια και την Αττάλεια της Παμφυλίας και ακόμη από τη Σμύρνη και τα περίχωρά της, τα Βουρλά, το Αϊβαλί, τα Θυάτειρα και άλλες πολιτείες της Ιωνίας όπου ανθούσαν σπουδαίες Ελληνορθόδοξες κοινότητες. Έτσι, πήρε την ονομασία «Νέα Ιωνία».

Ως το 1934, που έγιναν οι πρώτες Δημοτικές Εκλογές (πρώτος δήμαρχος ο Γεώργιος Φελέκης) και πλέον επίσημα είχε ονομασθεί ο προσφυγικός συνοικισμός ως Δήμος Νέας Ιωνίας, η πολιτεία αριθμούσε περισσότερους από 20.000 κατοίκους (27.775 – Απογραφή 1940). Όλοι ή σχεδόν όλοι ήταν πρόσφυγες. Οι Σπαρταλήδες, που εγκαταστάθηκαν στη Νέα Ιωνία, ως το 1930 υπολογίζονται στους 2.500. Ήταν τότε η πιο πολυάριθμη κοινότητα.

Οι φωτογραφίες που ακολουθούν αναφέρονται στην περίοδο ίδρυσης της πόλης, προέρχονται από το Αρχείο του Ερασιτεχνικού Οπτικοακουστικού Υλικού των Ανωνύμων και ανήκουν στην Συλλογή της οικογένειας Γεωργόπουλου.

Πηγές:

Ιστοσελίδα «των ανωνύμων» Αρχείο Ερασιτεχνικού Οπτικοακουστικού Υλικού
<http://www.tonanonymon.gr/category/topotheses/nea-ionia-podarades>

http://www.lifo.gr/articles/athens_articles/91046

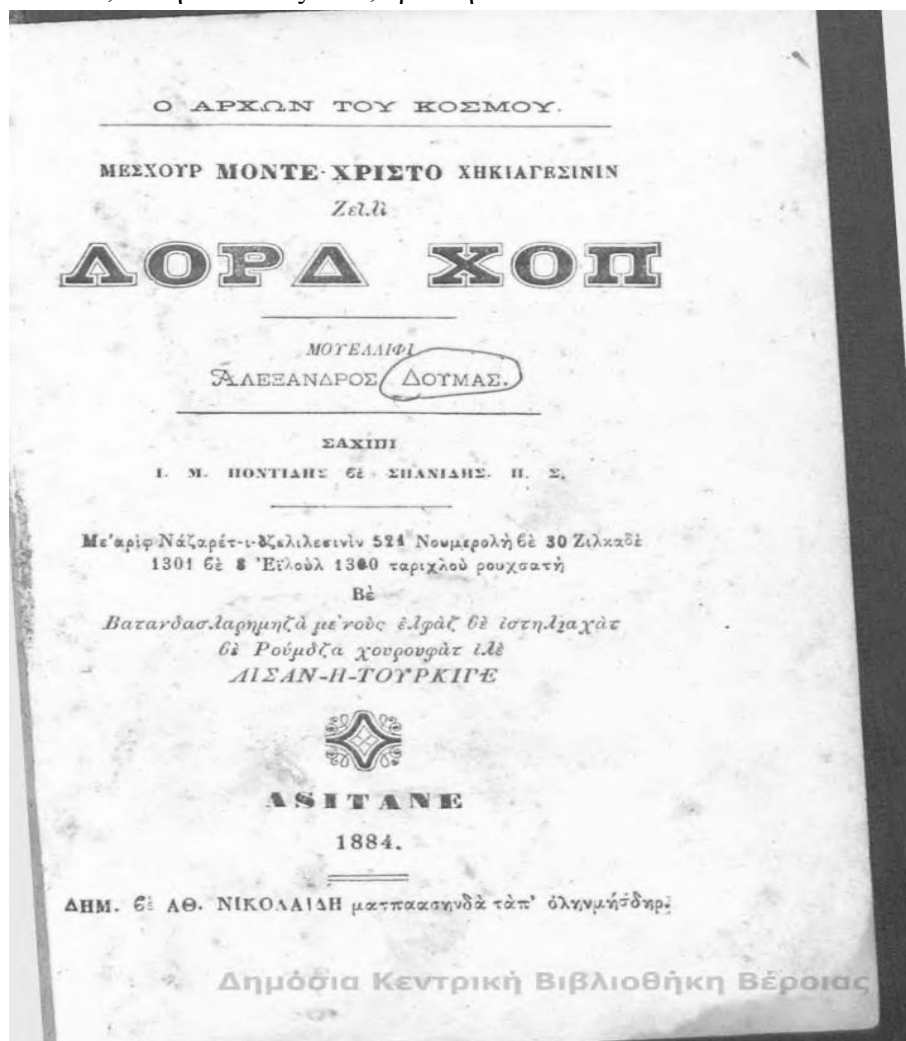

Η καραμανλήδεια γραφή

Πολλοί από τους αφιχθέντες πρόσφυγες προερχόμενοι κυρίως από τις ανατολικές επαρχίες της Μικράς Ασίας, μεταξύ των οποίων και βιοτέχνες οι οποίοι έπαιζαν σπουδαίο ρόλο στην βιομηχανική εξέλιξη της πόλης (Τσαλικογλου, Σινάνογλου), δεν γνώριζαν Ελληνικά και αυτό αποτέλεσε ένα επιπλέον πρόβλημα στην προσαρμογή τους στο νέο περιβάλλον.

Αρκετοί εξ αυτών ιδιαίτερα όσοι βρίσκονταν σε περιοχές μακριά από τα παράλια και από μεγάλα αστικά κέντρα, αφομοιώθηκαν μεν γλωσσικά, κατάφεραν όμως να διατηρήσουν τη συνείδηση της θρησκευτικής και φυλετικής τους αυτοτέλειας έχοντας αναπτύξει ως μορφή άμυνας την καραμανλήδεια γραφή.

Η καραμανλήδεια γραφή είναι μια συμβατική γραφή της τουρκικής γλώσσας με ελληνικούς χαρακτήρες αντί των αραβικών, που χρησιμοποιούσαν οι τουρκόφωνοι Έλληνες της Καραμανίας, της μεγάλης αυτής περιοχής της Κεντρικής Μικράς Ασίας που περιλαμβάνει την Καππαδοκία, ένα τμήμα του Πόντου, τη Λυκαονία, την Πισιδία, την Παμφλία, και την Κιλικία. Για το λόγο αυτό αποκαλούνταν καραμανλήδες, εξ ου και η ονομασία αυτής της γραφής. Πρώτη επίσημη εμφάνιση της γραφής αυτής σημειώνεται το 1713 και είχε τόση απήχηση που διατηρήθηκε επί δύο αιώνες. Σήμερα η γραφή αυτή αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος των ειδικών, ελλήνων και ξένων, ερευνητών.

Εικόνα: Ο άρχων του Κόσμου, του Αλέξανδρου Δουμά, στα καραμανλίδικα, 1884

Εικόνα: Διαφήμιση ραπτομηχανής Singer, στα καραμανλίδικα, 1882

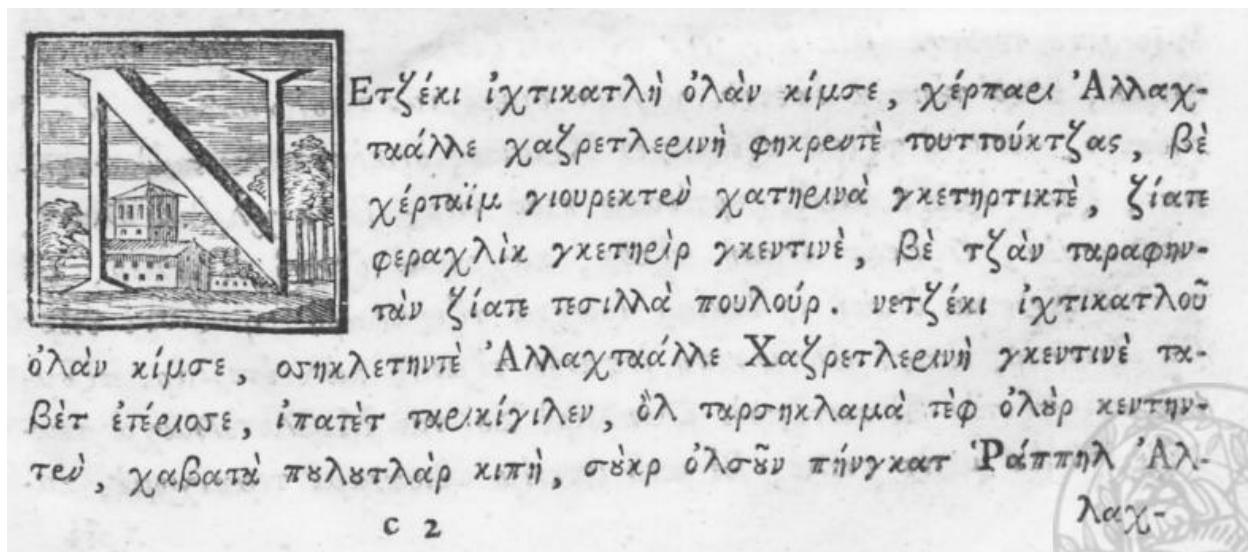
Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι ως το 1934 εκδιδόταν και κυκλοφορούσε στην Ελλάδα μια εφημερίδα στα καραμανλίδικα (για την ακρίβεια μισή στα καραμανλίδικα και μισή στα ελληνικά). Ήταν η «Προσφυγική Φωνή» του Κόνιαλη Χαρίτωνα Πολάτογλου, υποψήφιου δημάρχου Νέας Ιωνίας στις πρώτες εκλογές του 1934.

Πάντως το ζήτημα της γλώσσας των προσφύγων η αρθογραφία των αντιβενιζελικών κυρίως εφημερίδων της εποχής, το προσέγγιζε με τρόπο θα λέγαμε φοβικό έως και αντιδραστικό. Σε άρθρο της με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Μαθαίνουν Ελληνικά αλλά μιλούν Τούρκικα», η εφημερίδα Εμπρός επισήμαινε τον «εθνικό» κίνδυνο που συνιστούσαν οι τουρκόφωνοι πρόσφυγες.

Σ' ένα ρεπορτάζ αφιερωμένο στις ελλείψεις των εκπαιδευτικών υποδομών στη συνοικία των Ποδαράδων (Νέα Ιωνία), αρθογράφος της εφημερίδας επισκέφτηκε το τοπικό σχολείο. Συνομιλώντας με το διευθυντή του και με μαθητές, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο «συνοικισμός της Σαφραμπόλεως κατοικείται ως επί το πλείστον από Έλληνας τουρκοφώνους και όπως είναι φυσικόν, όπως συμβαίνει δυστυχώς και με τους αλβανοφώνους της Αττικής, τα παιδάκια ομιλούν την τουρκική». (Εφημερίδα Εμπρός, 9 Δεκεμβρίου 1928.)

Σε γενικές γραμμές και όσον αφορά το ζήτημα της πολιτισμικής ετερότητας, μπορούμε να πούμε ότι οι πρόσφυγες έχοντας απωλέσει τις περιουσίες τους και σε μεγάλο βαθμό την επαγγελματική τους ενασχόληση, στην προσπάθειά τους να ανασυγκροτηθούν συσπειρώθηκαν γύρω από τα ιδιαίτερα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά.

Αν και υπήρξαν φορείς διαφορετικών πολιτισμικών παραδόσεων (τουρκόφωνοι αγρότες από την περιοχή του Πόντου, ελληνόφωνοι αστοί της Σμύρνης ή καραμανλήδες αγρότες και έμποροι από τη μικρασιατική ενδοχώρα), η εμπειρία της προσφυγιάς λειτούργησε ομοιογενοποιητικά δημιουργώντας μια νέα και κοινή σε μεγάλο βαθμό ταυτότητα. Οι πρόσφυγες αντί να εισέλθουν σε μια διαδικασία πολιτισμικής αφομοίωσης, χρησιμοποίησαν τα ιδιαίτερα αυτά πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά ως στρατηγική επιβίωσης και διεκδίκησης.

Εικόνα: Δείγμα Καραμανλήδεις γραφής

Πηγές:

Wikipedia

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%BB%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE

Δείγμα έντυπων εκδόσεων στα καραμανλίδικα, από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα <http://karamanlidika.gr/ekdoseis-sta-karamanlidika/>

http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/prosfyges-stin-athina-oi-synoikismoι-kai-i-politismiki-eterotita#_ftnref4

Περιοδικό Λυχνάρι του Ιωνικού Συνδέσμου τεύχος 40, Σεπτέμβριος 2010 <http://www.ionikos-syndesmos.gr/index2.htm>

Η ανταλλαγή πληθυσμών του 1923

Η ανταλλαγή πληθυσμών του 1923 μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας βασίστηκε στην θρησκευτική ταυτότητα, και περιελάμβανε τους Έλληνες ορθόδοξους χριστιανούς πολίτες της Τουρκίας, και τους Μουσουλμάνους πολίτες της Ελλάδας. Ήταν υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών μεγάλης κλίμακας, ή αλλιώς, συμφωνημένη αμοιβαία εκτόπιση η μοναδική στην παγκόσμια ιστορία που υπαγορευόταν από διακρατική σύμβαση.

Η Σύμβαση περί ανταλλαγής των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών υπογράφηκε στην Λοζάνη της Ελβετίας στις 30 Ιανουαρίου 1923, έξι μήνες πριν να συνομολογηθεί η συνθήκη της Λοζάνης από εκπροσώπους των κυβερνήσεων του Βασιλείου της Ελλάδας και της Τουρκίας (της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης) και συγκεκριμένα εκ μέρους της Ελλάδας από τον Ε. Βενιζέλο. Αφορούσε περίπου 2 εκατομμύρια άτομα (περίπου 1,5 εκατομμύριο Έλληνες της Ανατολίας, και 500.000 Μουσουλμάνους στην Ελλάδα), το μεγαλύτερο μέρος των οποίων έγιναν πρόσφυγες, χάνοντας de jure την υπηκοότητα της χώρας που άφηναν πίσω.

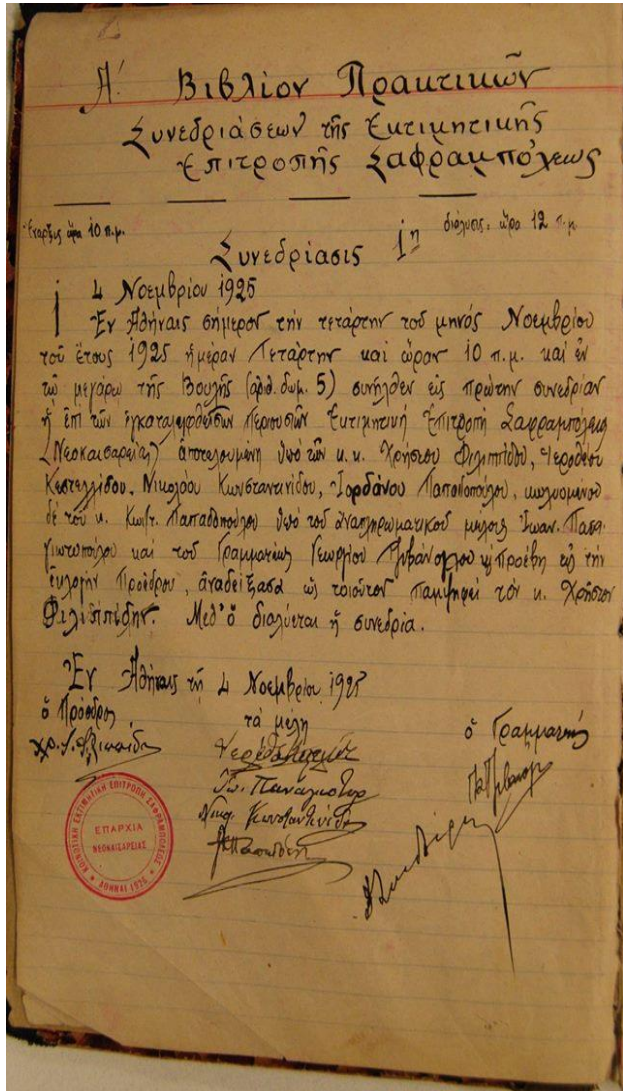
Η συμφωνία υποσχόταν ότι η περιουσία των μεταναστών θα διαφυλασσόταν, και ότι αυτοί θα μπορούσαν να μεταφέρουν ελεύθερα μαζί τους την όποια κινητή τους περιουσία. Απαιτούνταν επίσης η περιουσία που δεν θα μετακινούνταν να καταγραφεί σε καταλόγους, οι οποίες θα υποβαλλόταν και στις δύο κυβερνήσεις για τη φροντίδα των μελλοντικών αποζημιώσεων. Μετά τη σύσταση επιτροπής που θα ασχολούταν με την το ζήτημα της περιουσίας, κινητής και ακίνητης, αυτή η επιτροπή θα αποφάσιζε για το ποσό της αποζημίωσης που θα ελάμβαναν η δικαιούχοι για την ακίνητη περιουσία τους (σπίτια, μηχανήματα, γη κ. τ. λ.).

Δινόταν επίσης η υπόσχεση ότι οι πρόσφυγες στον νέο τους τόπο εγκατάστασης, θα ελάμβαναν υπάρχοντα ίσης αξίας με αυτά που άφηναν πίσω. Η Ελλάδα και η Τουρκία θα υπολόγιζαν το συνολικό μέγεθος των περιουσιών των προσφύγων, και η χώρα με τη διαφορά υπέρ της, θα απέδιδε αυτήν (τη διαφορά) στην άλλη χώρα.

Όλη η περιουσία που θα έμενε στην Ελλάδα θα ανήκε στο ελληνικό κράτος, και όλη η περιουσία που θα έμενε στην Τουρκία, θα ανήκε στο τουρκικό κράτος. Λόγω της διαφορετικής φύσης των πληθυσμών, η περιουσία που άφησαν πίσω η ελληνική οικονομική ελίτ της Ανατολίας, ήταν μεγαλύτερη από αυτήν που άφησαν πίσω οι Μουσουλμάνοι γεωργοί στην Ελλάδα.

Στην πράξη ελάχιστοι πρόσφυγες αποζημιώθηκαν για ένα μικρό μέρος από τη χαμένη τους περιουσία. Μετά την επιδίκαση των δηλώσεών τους έλαβαν ένα ποσό σε ομολογίες. Όσοι λίγοι είχαν την προνοητικότητα τις εξαργύρωσαν γρήγορα. Μετά από λίγο καιρό όμως οι ομολογίες έχασαν την αξία τους και πετάχτηκαν με αποτέλεσμα σήμερα πρακτικά να μην σώζονται αυτά τα έγγραφα.

Όσον αφορά την περιοχή μελέτης, μπορούμε να πούμε πως ανεξάρτητα από άλλες επιπτώσεις, η διαδικασία ανταλλαγής πληθυσμών επέτρεψε σε ορισμένους βιοτέχνες να μπορέσουν να φέρουν κεφάλαια και εξοπλισμό στην Ελλάδα ώστε να μπορέσουν να ξεκινήσουν αυτό που αργότερα χαρακτηρίστηκε ως «βιομηχανικό θαύμα».

Εικόνα: Πρακτικό συνεδρίασης εκτιμητικής Επιτροπῆς Σαφραμπόλεως.

Πηγή: Σελίδα facebook «Σαφράμπολη η γενέτειρα των προγόνων μας»

Πηγές:

Wikipedia

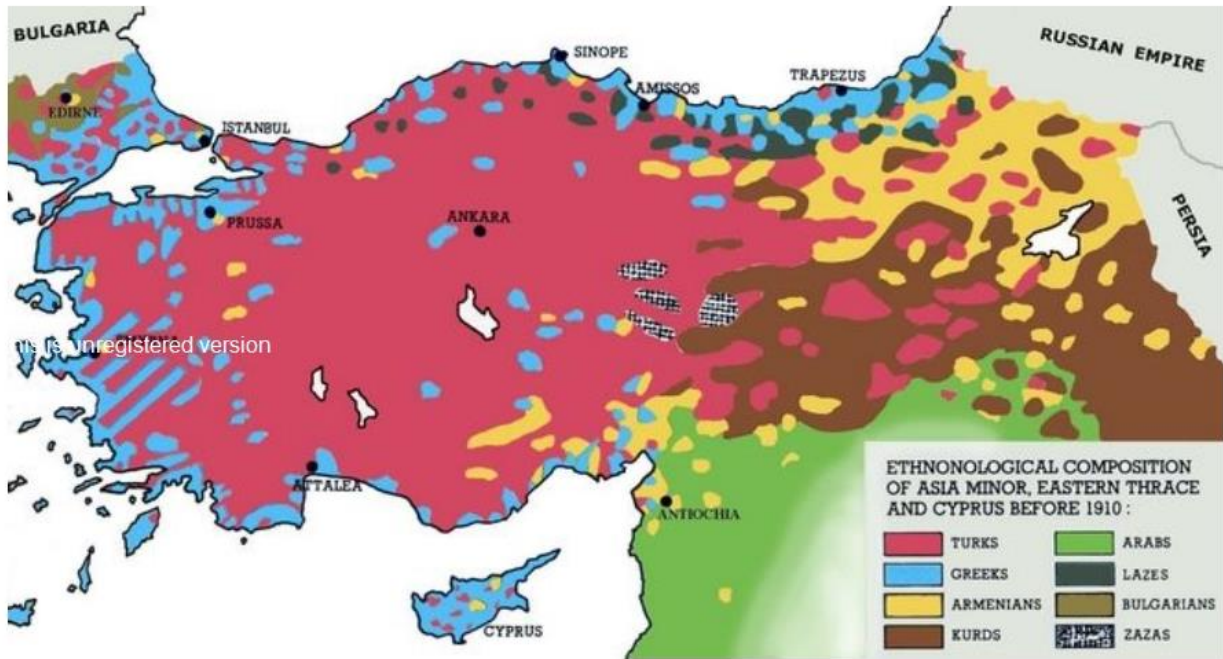
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CE%AE_%CF%80%CE%B%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD_%CF%84%CE%BF%CF%85_1923

Wikipedia

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%8D%CE%B3%CF%89%CE%BD

Ιστοσελίδα «Αλάγια (Αλάϊα) Μικράς Ασίας»

<https://drive.google.com/file/d/0B2UXwU3I0edrczhZNzFPVzRvczA/view>

Εικόνα: Η εθνολογική σύσταση της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και της Κύπρου πριν το 1910

Πηγή: "Χάρτης με τον ελληνισμό της Μικράς Ασίας πριν από το 1922 - Ιστοσελίδα Μηχανή του χρόνου..."
 Διαθέσιμο στο: <URL <http://www.mixanitouxronou.gr/xartis-me-ton-ellinismo-tis-mikras-asi-as-prin-apo-to-1922-se-poies-perioxes-zousan-ta-2-ekatommyria-ellines-kai-pou-apolousan-ton-kyriarxo-plithysmo/>> (τελευταία πρόσβαση: 19/09/2017)

Η υποδοχή των προσφύγων

Ως συνέπεια της κατάρρευσης του μετώπου στη Μικρά Ασία από τις αρχές του Σεπτεμβρίου του 1922, χιλιάδες πρόσφυγες άρχισαν να καταφθάνουν καθημερινά με πλοία στο λιμάνι του Πειραιά. Σε μια κατάσταση πραγματικού χάους, με την πολιτική ηγεσία σε πλήρη κατάρρευση, έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για την υποδοχή των προσφύγων. Το φθινόπωρο του 1922 όλοι οι δημόσιοι χώροι της Αθήνας και του Πειραιά είχαν «καταληφθεί» από πρόσφυγες. Κεντρικές πλατείες και δρόμοι, δημόσιες υπηρεσίες, θέατρα, ξενοδοχεία, δημόσια λουτρά, αποθήκες και υπόστεγα «στέγαζαν» χιλιάδες ανθρώπους.

Το ηττημένο ελληνικό κράτος απέκτησε επιτελικό ρόλο προκειμένου να αποφευχθεί μια δεύτερη καταστροφή: η αποκατάσταση των προσφύγων αποτέλεσε εκείνη την περίοδο την κύρια προτεραιότητα, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των πολιτικών υγείας και πρόνοιας, την παρέμβαση στην οικονομία, την εκπαίδευση, τις επικοινωνίες, τις συγκοινωνίες κ.λπ. Το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε αρχικά το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ΤΠΠ) που ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1922.

Σύντομα όμως αποδείχτηκε ότι το κολοσσιαίο αυτό έργο ξεπερνούσε τις δυνατότητες των μηχανισμών του ελληνικού κράτους και η συνέργεια (δανεισμός, χορηγίες, διαχείριση) με διεθνείς οργανισμούς, όπως η Κοινωνία των Εθνών κ.ά., αποτέλεσε μονόδρομο. Η ίδρυση

ανεξάρτητων φορέων διαχείρισης των δανείων, όπως η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ), ήταν προϋπόθεση για τη χορήγηση των δανείων. Η ΕΑΠ λειτουργούσε υπό την εποπτεία της Κοινωνίας των Εθνών (ΚτΕ), με την αναγκαία συμμετοχή του ελληνικού κράτους. Αμέσως μετά την ίδρυσή της (βάσει του Πρωτοκόλλου της Γενεύης της 29ης Σεπτεμβρίου 1923 με έδρα την Αθήνα), ως αυτόνομος οργανισμός ανέλαβε με τη βοήθεια του κράτους όχι μόνο το τεράστιο έργο της στέγασης αλλά και αυτό της παραγωγικής απασχόλησης των προσφύγων.

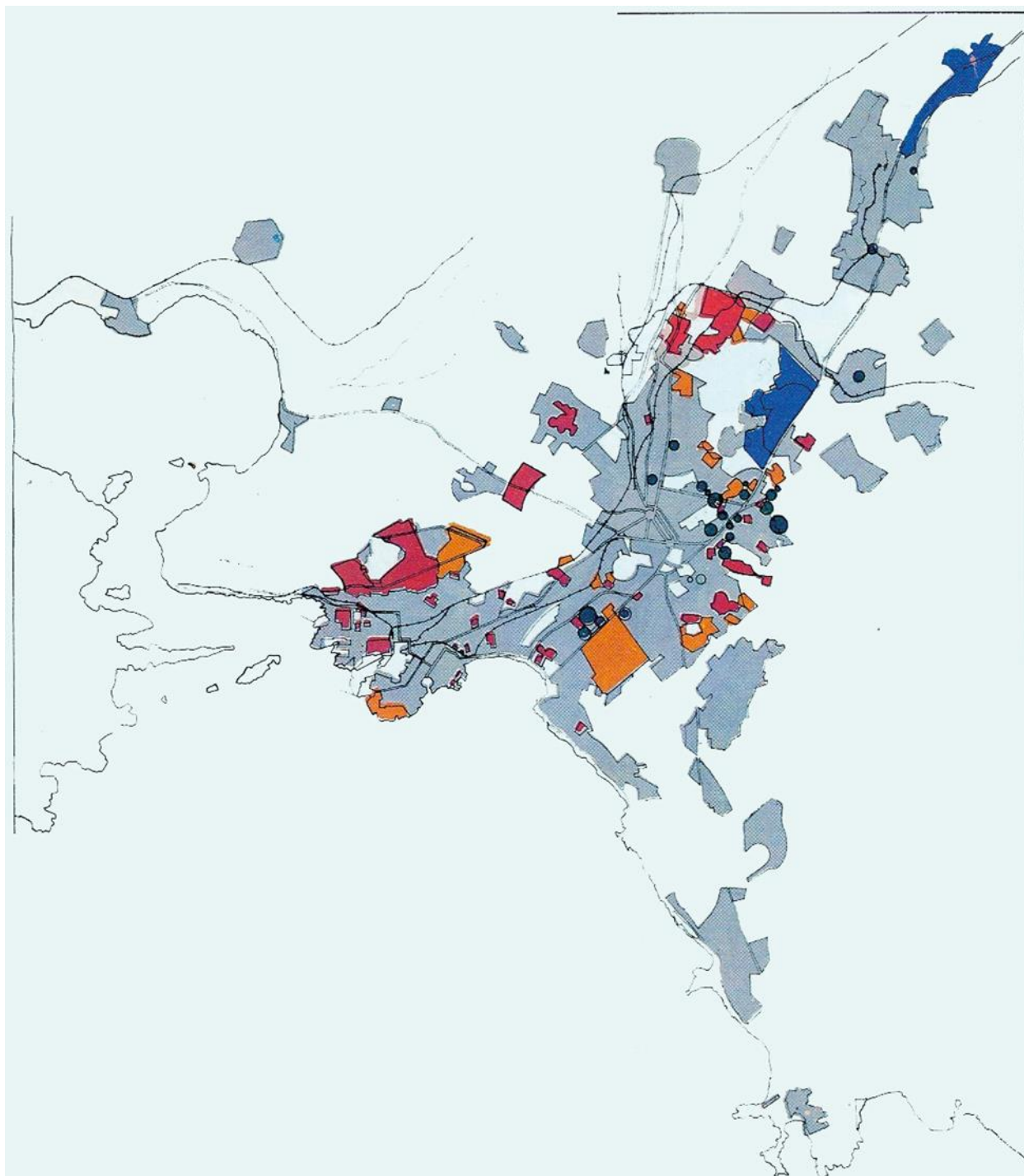
Όσον αφορά το πρωτεύον κεφάλαιο της στεγαστικής αποκατάστασης των προσφύγων, είτε στην ύπαιθρο (αποκατάσταση αγροτών) είτε στις πόλεις (αστική αποκατάσταση), μια πρώτη ένδειξη των νέων δεδομένων που προκάλεσε η άφιξη των προσφύγων δίνουν οι αριθμοί αύξησης του πληθυσμού. Ενδεικτικά, στην Αθήνα αναφέρεται ότι το 1920 κατοικούσαν 317.219 άτομα, που αυξήθηκαν σε 459.211 το 1928, και αυτό παρά την επιδίωξη του κράτους να προωθήσει τον αστικό και αγροτικό πληθυσμό στην επαρχία και στην ύπαιθρο και να αποθαρρύνει την τάση συγκέντρωσης στις τότε μεγάλες πόλεις. Σε γενικές γραμμές, η στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων διακρίνεται σε δύο βασικές ενότητες: την αγροτική και την αστική.

Η ΕΑΠ πάντως δίνοντας βάση στην ανάπτυξη της γεωργίας ασχολήθηκε κυρίως με την αγροτική αποκατάσταση. Περιορισμένες ήταν οι παρεμβάσεις που αφορούσαν την αστική αποκατάσταση και εντοπίζονται κυρίως στην Αθήνα (Καισαριανή, Νέα Ιωνία, Βύρωνα και Κοκκινιά).

Στην αρχή οι πρόσφυγες ανέχονταν τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν ελπίζοντας ότι η παραμονή τους στην Ελλάδα θα ήταν προσωρινή. Όταν λίγους μήνες μετά την άφιξή τους υπογράφηκε η σύμβαση της Λωζάννης, που καθόριζε την οριστική ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αντέδρασαν έντονα οργανώνοντας συλλαλητήρια.

Δεδομένης της προσμονής εκμετάλλευσης των γαιών από τους ντόπιους πληθυσμούς, της υπερπροσφοράς εργασίας και των προσπαθειών του κεφαλαίου να την εκμεταλλευτεί, όπως επίσης και των συχνών επιτάξεων κατοικιών, οι πρόσφυγες αντιμετωπίστηκαν εχθρικά τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Στον αντίποδα ασφαλώς βρίσκεται η βοήθεια μερίδας ντόπιων κατοίκων και πολλών ιδιωτών, οι οποίοι πρόσφεραν ατομικά ή οργανωμένα με τη διενέργεια εράνων, την οργάνωση πρόχειρων συσσιτίων, τη διανομή ψωμιού, την παροχή ρουχισμού, φαρμάκων κ.α.

Το μέτρο της επίταξης - όπως κωδικοποιήθηκε και επεκτάθηκε με τα νομοθετικά διατάγματα της 11ης Νοεμβρίου 1922 «Περί επιτάξεως ακινήτων δι' εγκατάστασιν προσφύγων» και της 22ας Νοεμβρίου 1922 «Περί επιτάξεως κατοικουμένων ή οπωσδήποτε χρησιμοποιουμένων ακινήτων» - προκάλεσε τις πρώτες προστριβές ανάμεσα στους παλιούς και τους νέους κατοίκους της πόλης. Το γεγονός ότι όλοι οι δημόσιοι χώροι είχαν κατακλυστεί από πρόσφυγες, ότι δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν τα σχολεία λόγω της εγκατάστασης προσφύγων σε αυτά, αλλά κυρίως η αναγκαστική συγκατοίκηση γηγενών και προσφύγων στα ίδια σπίτια, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις και διαμαρτυρίες από την πλευρά των γηγενών.

Εικόνα: Προσφυγικοί συνοικισμοί, συνεταιρισμοί και κηπουπόλεις. Με κόκκινο χρώμα σημειώνονται αυτοί που ιδρύθηκαν και χτίστηκαν από την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων και το κράτος, με πορτοκαλί αυτοί που χτίστηκαν σε οικόπεδα που παραχωρήθηκαν από το κράτος, με μπλε οι μεγαλοαστικές «κηπουπόλεις» (Ψυχικό, Φιλοθέη, Εκάλη). Με κύκλους σε πράσινο χρώμα σημειώνονται οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί 1923-25, κατά έκταση απαλλοτριωθείσας γης (2.000-174.000 τ.μ.). Με γκρι χρώμα σημειώνεται το σχέδιο πόλης 1940. Ο χάρτης προέρχεται από το βιβλίο της Λίλας Λεοντίδου Πόλεις της σιωπής (Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς) και βασίζεται σε χαρτογράφηση στοιχείων από διάφορες πηγές. Πρωτοδημοσιεύτηκε στην πρώτη έκδοση της Εγκυκλοπαίδειας Πάπυρος-Larousse-Britannica στο λήμμα «Αθήνα» της Λ. Λεοντίδου (1982), τόμος 3, σελ. 400. Πηγή: http://www.lifo.gr/articles/archaeology_articles/123864

Στην πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους όπου το ιδιοκτησιακό καθεστώς χαρακτηρίζονταν από τη σχεδόν παντελή απουσία δημόσιας περιουσίας, οι εκτάσεις για την αποκατάσταση των προσφύγων έπρεπε να βρεθούν μέσω της απαλλοτρίωσης ιδιωτικών περιουσιών. Σύμφωνα με τη Λίλα Λεοντίδου, οι αρχές προχώρησαν σ' ένα προμελετημένο και εσκεμμένο αποκλεισμό και γεωγραφικό διαχωρισμό των προσφύγων, καθώς «οι 12 κύριοι και 34 μικρότεροι προσφυγικοί συνοικισμοί που δημιουργήθηκαν την περίοδο του μεσοπολέμου τόσο από την ΕΑΠ, όσο και από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, απείχαν 1-4 χλμ. από τα όρια της οικοδομημένης κατά το 1922 περιοχής»

Η στάση των κρατικών αξιωματούχων και υπαλλήλων, οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με το έργο της αποκατάστασης και στη συντριπτική τους πλειοψηφία προέρχονταν από την Παλαιά Ελλάδα, καθώς οι πρόσφυγες δεν είχαν ενταχθεί ακόμα στον κρατικό μηχανισμό, γίνονταν αντιληπτή από τους πρόσφυγες ως εχθρική απέναντί τους λόγω της καταγωγής τους. Το γεγονός ότι κάποιοι από αυτούς τους υπαλλήλους και αξιωματούχους εκμεταλλεύτηκαν τη δεινή θέση των προσφύγων για να αποκομίσουν προσωπικά οφέλη, δημιούργησε τη στερεοτυπική εικόνα του διεφθαρμένου παλαιοελλαδίτη κρατικού υπαλλήλου.

Αν και όπως προαναφέρθηκε ο αρχικός πυρήνας της Ν. Ιωνίας δημιουργήθηκε σε ιδιοκτησία 1.230 στρεμμάτων που αγόρασε τον Αύγουστο του 1923 το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων από το Ιερό Κοινό του Παναγίου Τάφου – σε άλλες περιπτώσεις πραγματοποιήθηκαν αναγκαστικές απαλλοτρίώσεις και μικρών ιδιοκτησιών. Σε τέτοιες περιπτώσεις σημειώθηκαν εντάσεις όπως για παράδειγμα στον Κοπανά, περιοχή στα σύνορα του Βύρωνα με τον Υμηττό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι εφημερίδα της εποχής κατηγορεί το βουλευτή της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων Ιασωνίδη και την ΕΑΠ, για την απόδοση ιδιοκτησιών στους διάφορους «Αρπαξόγλου και Αποζημιωσόγλου», χαρακτηρίζοντας την πράξη αυτή ως διωγμό των γηγενών. Ο αρθρογράφος προειδοποιούσε ότι εάν δεν σταματούσε η κατεδάφιση κτιρίων από την ΕΑΠ, «ασφαλώς θα ευρεθώμεν τάχιστα προ εμφυλίου σπαραγμού εις την γωνίαν αυτήν των Αθηνών». Σύμφωνα με το άρθρο, οι γηγενείς κάτοικοι του Κοπανά έλαβαν την απόφαση να «αντιτάξουν την βίαν κατά της βίας, αποφασισμένοι να αποκρούσουν δια των όπλων, κάθε νέαν επιδρομήν των πειρατών αυτών της ξηράς».

Σε άλλο σχόλιο η εφημερίδα «Σφαίρα» (17/10/1922) θεωρεί ότι «επιβάλλεται η διά παντός τρόπου μέριμνα και περισυλλογή των προσφυγοπαίδων», διότι «όπως πλημμυρίζουν τους δρόμους γυμνά και επαιτούν παρουσιάζουν το οικτρότερον, αλλά και το ενοχλητικώτερον (!) θέαμα».

Μέχρι και το 1936 ακόμα, ο συντηρητικός Τύπος πρόβαλλε το αίτημα της εκλογικής και πολιτικής γκετοποίησης του προσφυγικού κόσμου, καλώντας για την «πλήρη εκλογική αποκέντρωση των προσφύγων, ώστε να εκλέγουν πρόσφυγας βουλευτάς... και όχι ν' αλλοιώνουν τα εκλογικά αποτελέσματα των γηγενών».

Σήμερα η προσφορά των Μικρασιατών προσφύγων σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, από την προσφορά τους στη βιομηχανία, στον πολιτισμό, στα ήθη και έθιμα, στις κοινωνικές διεκδικήσεις και στην εισαγωγή νέων ιδεολογικών ρευμάτων στην Ελληνική κοινωνία είναι αδιαμφισβήτητη.

Το γεγονός αυτό καθώς και η ομοιότητα του τότε δράματος με ανάλογες καταστάσεις προσφυγικών ροών στο σήμερα, θα πρέπει να διδάξει και να ευαισθητοποιήσει .

Πηγές:

<http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/prosfyges-sti-metapolemiki-athina-i-afiksi-kai-i-antidrasiton-gigenon>

http://www.lifo.gr/articles/greece_articles/123756

<http://www.efsyn.gr/arthro/apo-tis-paragkes-sta-prosfygika>

Οι προσφυγικοί οικισμοί

Το πρόβλημα της αστικής αποκατάστασης προσεγγίστηκε από τις αρχές αρχικά ως «ανθρωπιστικό» με βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η στέγαση των προσφύγων που είχαν καταλάβει σχεδόν κάθε δημόσιο χώρο. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ακόμη και τρία χρόνια μετά το '22, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά εξακολουθούν να διαμένουν 1.500 πρόσφυγες. Στη συνέχεια, η στέγαση αντιμετωπίζεται ως προσωρινό «μεσοπρόθεσμο» πρόβλημα και αφορά την επίταξη ακινήτων, τις κατασκευές του ΤΠΠ, τις κατασκευές του υπουργείου Υγιεινής, Πρόνοιας και Αντιλήψεως καθώς και την προώθηση της αυτοστέγασης. Αργότερα αποκτά τον χαρακτήρα «οριστικής» αποκατάστασης μέσω μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, ενώ προς τα τέλη του Μεσοπολέμου το κράτος διαθέτει πλέον την τεχνογνωσία και την πολιτική βούληση για έναν μακρόπνοο σχεδιασμό.

Η αστική στέγαση ξεκίνησε από την Αθήνα με τη δημιουργία τεσσάρων συνοικισμών: της Καισαριανής, του Βύρωνα, της Νέας Ιωνίας στην Αθήνα και της Κοκκινιάς στον Πειραιά. Προκρίθηκε -εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις το σύστημα της ανέγερσης μικρών κατοικιών, μονοκατοικιών/ διπλοκατοικιών/ τετρακατοικιών, μονόωροφων ή διώροφων, με ένα ή δύο δωμάτια, κουζίνα και τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους. Το κράτος ή η ΕΑΠ ανέθεταν την ανέγερση των συνοικισμών σε εργολάβους ή φρόντιζαν να εφοδιάζουν τους πρόσφυγες με τα απαραίτητα μέσα για να κατασκευάσουν οι ίδιοι τα σπίτια τους. Η οικοδόμηση των συνοικισμών, ελλείπει χρόνου και χρημάτων, συχνά δεν συνδυαζόταν με έργα υποδομής (ύδρευση, αποχετευτικό σύστημα, οδικό δίκτυο, χώροι πράσινου κ.ά.). Παρά την ομοιομορφία που επικρατούσε, υπήρχε ελαφρά διαφοροποίηση των κατοικιών του ενός συνοικισμού από τις κατοικίες του άλλου, ως προς το εμβαδόν, την ποιότητα κατασκευής και τη λειτουργικότητα. Ιδρύθηκαν ακόμη προσφυγικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί και χορηγήθηκαν άτοκα δάνεια σε προσφυγικές οικογένειες για τη στέγαση τους.

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι αφενός η μεγάλη οικοδομική ανάπτυξη της πρωτεύουσας και αφετέρου η επέκταση των ορίων του σχεδίου της πόλης. Η πολεοδομική οργάνωση και στις περιπτώσεις κρατικών παραπηγμάτων ακολουθεί το ορθοκανονικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο τα παραπήγματα διατάσσονται εν σειρά σε στίχους και καταλαμβάνουν όλο τον διαθέσιμο χώρο, αφήνοντας κάποια κενά «πλατειών» ή κοινόχρηστων λουτρών και εγκαταστάσεων υγιεινής, πλυντηρίων κ.ά.

Στον τομέα του σχεδίου πόλης αρχικά εκδίδεται ο πολεοδομικός νόμος της 23ης Ιουλίου 1923 και στη συνέχεια εκπονούνται σχέδια για την Αθήνα, με πρώτο αυτό της Επιτροπής Καλλιγά (1924). Στον τομέα της δόμησης εισάγεται ο ν. 3741/1929 «περί οριζοντίου ιδιοκτησίας» και νέος οικοδομικός κανονισμός, σύμφωνα με τον οποίο για πρώτη φορά δίνεται η δυνατότητα κατοχής μιας οικοδομής από διάφορα φυσικά πρόσωπα, καθένα από τα οποία έχει την πλήρη κυριότητα ενός μόνο ορόφου του κτιρίου αυτού ή και ενός μόνο διαμερίσματος.

Έτσι, με τον νόμο αυτό επιτρέπεται η κατάτμηση του χώρου μιας ιδιοκτησίας, ανοίγοντας τον δρόμο για την κατασκευή πολυώροφων κτιρίων, ενώ ο νέος Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός με τους ιδιαίτερα μεγάλους συντελεστές εκμετάλλευσης αυξάνει το ύψος των κτιρίων και κατά συνέπεια τη φυσιογνωμία της πόλης. Η επίδραση αυτού του νόμου γίνεται αμέσως αντιληπτή, αφού από τα τέλη της δεκαετίας του '20 οι προσφυγικές κατοικίες χάνουν τη μορφή της μονοκατοικίας ή των διπλοκατοικιών και αποκτούν τη μορφή της πλατυμέτωπης πολυκατοικίας, με χαμηλό αριθμό ορόφων, τουλάχιστον τα πρώτα χρόνια. Σε πολλές περιπτώσεις, όμως, η αδυναμία του κράτους να αντεπεξέλθει στις ανάγκες άμεσης στέγασης των χιλιάδων προσφύγων υποχρεώνει τους τελευταίους να αναλάβουν πρωτοβουλία για την αυτοστέγασή τους με την κατασκευή πρόχειρων και αυθαίρετων καταυλισμών, οι οποίοι συνήθως ήταν κάκιστης κατασκευής και στήνονταν σε οποιονδήποτε κενό χώρο των πόλεων, καταπατώντας όχι μόνο εκτάσεις του Δημοσίου αλλά και ιδιωτικές.

Μια από τις πρώτες σπάνιες αεροφωτογραφίες της περιοχής του Δήμου Νέας Ιωνίας το 1928. - Πηγή: Χ. Σαουντζάκης, Λεύκωμα-Νέα Ιωνία.

Αργότερα, το ίδιο το κράτος προώθησε την αυτοστέγαση, παραχωρώντας οικόπεδα με δωρεάν άδεια οικοδομής και μικρή οικονομική ενίσχυση. Τα σπίτια των αστικών συνοικισμών ήταν λιθόκτιστα ή από οπτόπλινθους, με χρήση οπλισμένου σκυροδέματος στα δάπεδα. Υπήρχαν όμως και ορισμένα ξύλινα προκατασκευασμένα που προέρχονταν από τη γερμανική εταιρεία

DHTG στο πλαίσιο των γερμανικών πολεμικών αποζημιώσεων. Μερικές οικογένειες προσφύγων, που δεν κατάφεραν να υπαχθούν στην κρατική μέριμνα παροχής στέγης, θα ζήσουν για αρκετά χρόνια σε χαμόσπιτα, δημιουργώντας ολόκληρες παραγκουπόλεις στα όρια των πόλεων ή γύρω από τους προσφυγικούς συνοικισμούς.

Σε γενικές γραμμές, η παρέμβαση για την αστική αποκατάσταση των προσφύγων μπορεί να ομαδοποιηθεί:

1. Στην άμεση ή προσωρινή εγκατάσταση (ξύλινα παραπήγματα, κατασκευές από ωμόπλινθους ή ακόμη και προκατασκευασμένα τα λεγόμενα «γερμανικά» (Περιστερί, Κοκκινιά). Από αυτά ελάχιστα σώζονται σήμερα και θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να διατηρηθούν δείγματα *in situ* ή τουλάχιστον ανακατασκευασμένα με τα πρωτότυπα υλικά τους σ' ένα μουσείο. Στην Καισαριανή, σήμερα, σώζονται ακόμη αρκετά σπίτια από ωμόπλινθους, που μελλοντικά προφανώς θα εξαφανιστούν.

2. Στη μόνιμη εγκατάσταση σε σπίτια μικρού όγκου (κυρίως μονώροφα ή διώροφα, μονά ή δίδυμα), που δεν διέφεραν σημαντικά από τα σπίτια της αγροτικής στεγαστικής αποκατάστασης (Νέα Φιλαδέλφεια, Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Ιωνία, Καλλιθέα, Ρέντης, Κοκκινιά).

3. Στη μόνιμη εγκατάσταση σε οργανωμένες πολυκατοικίες, συνήθως τριώροφες (π.χ. Λεωφόρος Αλεξάνδρας, Στέγη Πατρίδος, Δραπετσώνα, Κερατσίνι).

4. Στην οργανωμένη ή αυθαίρετη αυτοστέγαση. Στην πρώτη αναφέρονται οι περιπτώσεις παραχώρησης οικοπέδων σε Καισαριανή, Κοκκινιά, Κορυδαλλό, Κερατσίνι, Νέα Ιωνία κ.α. και στη δεύτερη η εγκατάσταση και αυτοστέγαση σε κενούς χώρους εντός του οικισμού (Ιλισσός, Πανόρμου κ.α.) ή εκτός (Αμφιθέα, Κορυδαλλός, Καλογρέζα, Περισσός κ.α.)

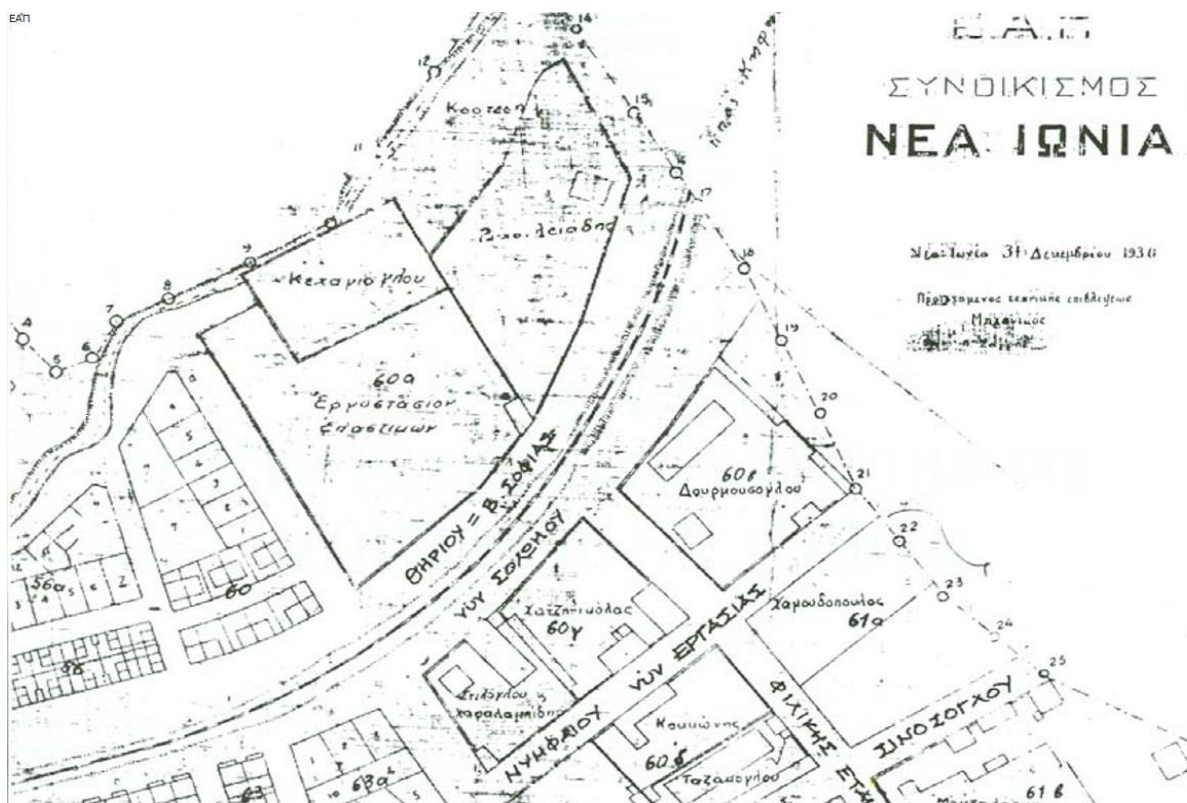
Τα περισσότερα παραπήγματα, κρατικά ή αυθαίρετα, κατεδαφίστηκαν και στη θέση τους έγιναν πολυκατοικίες, λίγες στο Μεσοπόλεμο και οι περισσότερες μετά το 1960, συχνά με τη συνένωση περισσότερων της μιας ιδιοκτησιών και το σύστημα της αντιπαροχής.

Όσον αφορά την πολεοδομική οργάνωση, στις περιπτώσεις κρατικών παραπηγμάτων ακολουθείται η λογική του Ιπποδάμειου συστήματος, όπου τα παραπήγματα διατάσσονται εν σειρά σε στοίχους και καταλαμβάνουν όλο το διαθέσιμο χώρο, αφήνοντας κάποια κενά «πλατειών» ή κοινόχρηστων λουτρών και εγκαταστάσεων υγιεινής, πλυντηρίων κ.λπ. Στις πολυκατοικίες εφαρμόζονται οι αρχές του Μοντέρνου Κινήματος του Μεσοπολέμου σε κατά στοίχους διατάξεις, συνήθως σε παράλληλες σειρές (λεωφόρος Αλεξάνδρας, Στέγη Πατρίδος, Δραπετσώνα κ.α.), αλλά και σε γωνιακές συνθέσεις με κεντρικούς μεγάλους χώρους (Άγιοι Ανάργυροι, Πειραιάς κ.α.). Στις περιπτώσεις διώροφων κατοικιών ή πολυκατοικιών είτε έχουμε Ιπποδάμειο (Σταματάκη, Ρέντη) είτε εκλεκτικιστικές συνθέσεις κηπουπόλεων με κυκλικούς δρόμους και συμμετρικές πλατείες (Νέα Ιωνία, Νέα Φιλαδέλφεια).

Σε περιπτώσεις συνθέσεων που περιβάλλουν το οικοδομικό τετράγωνο αφήνοντας στο κέντρο του ελεύθερο δημόσιο χώρο με κοινόχρηστες λειτουργίες όπως τα πλυντήρια που αναφέρθηκαν, το σύνολο των περιοχών είναι οικοδομικά τετράγωνα Ιπποδάμειου συστήματος (Κοκκινιά κυρίως). Όπου διανέμονται οικόπεδα ακολουθείται το Ιπποδάμειο σύστημα, εκτός αν η τοπογραφία ή ο διαθέσιμος χώρος δεν το ευνοούν (Καισαριανή, Νέα Ιωνία, Κορυδαλλός κ.α.). Στα αυθαίρετα των οικιστών γίνεται ό,τι και σε κάθε άλλη αυθαίρετη δόμηση στην Αθήνα,

προσπάθεια διανομής της κατελιμμένης γης, όπου ενστικτωδώς αφήνονται ελάχιστες ελεύθερες δίοδοι σε ένα γενικό «Ιπποδάμειο» σύστημα, που συνήθως είναι προέκταση των παρυφών της πόλης όπου προσκολλώνται τα αυθαίρετα.

Από έναν απολογισμό της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) στο τέλος του 1929, πληροφορούμαστε ότι σε αυτή την πρώτη 7ετία του έργου της είχε δαπανήσει συνολικά 13.400.000 λίρες Αγγλίας. Απ' αυτά, τα 10.388.987 λίρες Αγγλίας (περίπου 3,5 δισεκατομμύρια δραχμές) για την αγροτική αποκατάσταση και μόλις 2.422.961 λίρες (περίπου 767,7 εκατομμύρια δραχμές) για την αστική στέγαση και τα λοιπά γενικά έξοδα (πηγή: εφ. «Ακρόπολις», 3/1/1930). Μέσα σε μια εξαετία (1924-1930) η ΕΑΠ δημιούργησε τέσσερις κατοικημένες περιοχές: Βύρωνας με 1.764 κατοικίες, Καισαριανή με 1.998, Νέα Ιωνία με 3.864 και Υμηττός με 400.

Κτηματογράφηση βιομηχανικών οικοπέδων από την ΕΑΠ, σχέδιο Σαρρή 1930 - Πηγή: Μαΐστρου Ε., Βογιατζόγλου Ο., Καραθανάση Ε., Καλιοτζίδου Μ., «Η Βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας», ΕΤΒΑ, 1985.

Πάντως, χρειάζονταν ακόμα πολλά να γίνουν, καθώς πολλοί πρόσφυγες, ιδιαίτερα στην περιοχή της Αθήνας, έμεναν ακόμα σε άθλιες παράγκες. Παράλληλα, κάποιοι έμεναν σε μικρές σπηλιές από τους Αμπελοκήπους μέχρι τη «Σωτηρία», στην κοίτη του Ιλισού, στα Τουρκοβούνια και στον Λυκαβηττό. Ωστόσο και σε ολοκληρωμένους συνοικισμούς συνέχισαν να υπάρχουν για πολλά χρόνια μεγάλα προβλήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο νεόδμητος συνοικισμός της Νέας Ιωνίας μαστιζόταν από την ελονοσία και επισημαινόταν ότι «το κυριώτερο πράγμα [...] που πρέπει να συγκεντρώσει όλην την προσοχήν [...] είναι η υγιεινή κατάσταση του Συνοικισμού», καθώς είναι «εστία ελεογενών νοσημάτων» (εφ. «Παμπροσφυγική», 2/5/1925).

Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να γίνουν αντιληπτές οι βίαιες καταλήψεις σπιτιών από πρόσφυγες στην Καισαριανή, τη Νέα Ιωνία, τον Βύρωνα και σε άλλες προσφυγικές συνοικίες στα τέλη της

δεκαετίας του '20 και ο αγώνας που ακολούθησε για άμεση απόδοσή τους στους καταληψίες. Σε μία τουλάχιστον από αυτές τις περιπτώσεις, η κυβέρνηση έστειλε εναντίον προσφύγων που είχαν καταλάβει σπίτια στον συνοικισμό της Καλλιθέας περισσότερους από εβδομήντα στρατιώτες του Α' Σώματος Στρατού, για να ακυρώσουν με βίαιο τρόπο την εγκατάστασή τους.

Στα μέσα της δεκαετίας του '50 πάνω από δέκα χιλιάδες παραπήγματα στην περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά εξακολουθούσαν να στεγάζουν κάτω από απαράλλαχτες συνθήκες την προσφυγική δυστυχία.

Μια νέα πόλη γεννιέται

Επανερχόμενοι στην περίπτωση της Νέας Ιωνίας, μπορούμε να πούμε ότι ο οικισμός οριοθετήθηκε αρχικά από τα συνεργεία της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ) και διαιρέθηκε σε δύο ζώνες, στον οικιστικό χώρο και στον χώρο των «εργοστασίων και λατομείων» στην περιοχή της Ελευθερούπολης, μια πολεοδομική διαίρεση που παραμένει εμφανής ακόμα και σήμερα.

Στα στρέμματα του κτήματος, στον αρχικό πυρήνα της περιοχής, χτίστηκαν σε ελάχιστο χρονικό διάστημα αρχικά εκατοντάδες και λίγο αργότερα χιλιάδες «προσφυγικά». Το παραδοσιακό προσφυγικό σπίτι ήταν ένα μονώροφο οίκημα, κτισμένο από ωμές πλίνθους και στέγη από πισσόχαρτο –και αργότερα κεραμίδια– και προοριζόταν για τη στέγαση δύο οικογενειών. Διέθετε για κάθε οικογένεια ένα δωμάτιο 13,5 τ.μ. που χρησίμευε ως σαλόνι-υπνοδωμάτιο, ένα κουζίνακι-πλυσταριό και μια αποθήκη-ντουλάπα. Ένας δεύτερος τύπος του οικήματος προέκυπτε από την προσθήκη ενός πανομοιότυπου ορόφου, ώστε να μπορούν να στεγαστούν συνολικά τέσσερις οικογένειες.

Όπως μπορεί να καταλάβει κανείς, οι συνθήκες ζωής, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο εγκατάστασης ήταν άθλιες. Όμως το κουράγιο και η εργατικότητα των προσφύγων άρχισαν πολύ σύντομα να μεταμορφώνουν την πόλη προς το καλύτερο. Χρονικογράφος της εφημερίδας «Η Κυριακάτικη των Ποδαράδων» αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Το μεγάλο ρεύμα για εγκατάσταση στους Ποδαράδες άρχισε από τα μέσα του 1924 και έκτοτε εξακολουθεί με αυξανούσα ένταση. Τότε ήλθα κι εγώ» σημειώνει ο χρονικογράφος. «Οι Ποδαράδες είχαν αλλάξει επαισθητά από την πρώτη των επίσκεψην. Ήρχισαν να παίρνουν κάποια μορφή, να παρουσιάζουνε μια διαφορετική ζωηρότητα, ύστερα από τον αρχικό οργανισμό για το κτίσιμό των. Ο κόσμος επλήθυνε. Με τους πρώτους ενοικιαστάς επήλθε και κάποια κοινωνική καλυτέρευση. Οι Ποδαράδες απέκτησαν και το «αϊ λάιφ» των.

Κέντρα πολύ λίγα ακόμη. Ένα ή δύο στην αγορά και ο «Αβέρωφ» η σημερινή «Ριβιέρα» στην Ιωνία που ήταν λίγο απ' όλα, εστιατόριο, μπαρ, καφενείο [...] Οι περιφρονημένοι Ποδαράδες του 1924 έγιναν μέσα σε δύο χρόνια ο καλλίτερος συνοικισμός των Αθηνών. Εργοστάσια, βιομηχανίες, τράπεζες, ηλεκτροφωτισμός, καλή σχετικά συγκοινωνία, οργανώσεις, εφημερίδα, κέντρα, ντάνσινγκ, Μιρουάρ, κόσμος, ζωή, δράση, κίνηση και η ζωή συνεχίζεται...»

Το εργατικό δυναμικό των εργοστασίων είναι κυρίως γυναίκες και παιδιά ενώ οι αριθμητικά λιγότεροι άνδρες απασχολούνται στις οικοδομικές εργασίες ως οικοδόμοι και τεχνίτες. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου προσελκύει το ενδιαφέρον των τραπεζών και η πρώτη τράπεζα που ιδρύει παράρτημα είναι η Γενική (1 Οκτωβρίου 1925) ενώ ένα χρόνο μετά

(20 Σεπτεμβρίου 1926) την ακολουθεί η Εθνική Τράπεζα. Οι προβλέψεις των οικονομικών κύκλων ήταν ότι μέσα σε μια διετία η Νέα Ιωνία θα μεταβαλλόταν σε βιομηχανικό προάστιο των Αθηνών πολύ μεγάλης σημασίας.

Στα τέλη του 1925 ηλεκτροφωτίζεται μέρος του συνοικισμού από το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής του Κυρκίνη. Στις αρχές του 1926 ο συνοικισμός έχει πάρει την όψη πόλης, οι πολιτιστικού σύλλογοι πληθαίνουν ενώ το σχολείο λειτουργεί με 600 παιδιά μετά τη δωρεά της Έλενας Βενιζέλου. Το νοσοκομείο δυναμικότητας 100 κλινών ολοκληρώνεται ενώ ιδρύεται και ταχυδρομείο.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 όπως θα δούμε παρακάτω στο κεφάλαιο της βιομηχανικής ιστορίας της πόλης, δίνει το πρώτο ισχυρό κτύπημα όχι μόνο στη βιομηχανία αλλά όπως είναι επακόλουθο στις κοινωνικές λειτουργίες και στην οικονομία της πόλης.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι Νέα Ιωνία αναπτύχθηκε ταχύτατα, παρά τις φοβερές ελλείψεις και την προχειρότατη όπως προαναφέρθηκε εγκατάσταση χιλιάδων προσφύγων σε μικρές προσφυγικές κατοικίες ή και σε σκηνές.

Όντας οι περισσότεροι κάτοικοι αστοί πρόσφυγες, ικανοί στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις ανέδειξαν γρήγορα την πόλη σε μεγάλο βιομηχανικό κέντρο, με κύριους κλάδους την Κλωστοϋφαντουργία και την Ταπητουργία. Γρήγορα η Νέα Ιωνία έγινε πόλος έλξης χιλιάδων εργατών από την επαρχία. Οι πρώτες 500 οικογένειες του 1923 έγιναν μέσα σε λίγα χρόνια 16.382 κάτοικοι (Απογραφή 1928). Το 1934, μαζί με άλλους συνοικισμούς της Αθήνας και του Πειραιά, η Νέα Ιωνία ονομάστηκε δήμος, όμως τότε δεν περιλαμβάνονταν στα όριά της η Καλογρέζα και η Αλσούπολη.

Πηγές:

Όλγα Δακουρά-Βογιατζόγλου «Νέα Ιωνία – Η γέννηση και η ανάπτυξη μιας πόλης της σιωπής»

http://www.lifo.gr/articles/greece_articles/123756

<http://www.efsyn.gr/arthro/apo-tis-paragkes-sta-prosfygika>

<http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=2&lang=gr&CategoryID=3&ArticleID=8>

Από τον προσφυγικό οικισμό στη σύγχρονη εποχή

Ο πόλεμος του 1940 δίνει ένα δεύτερο πολύ μεγάλο χτύπημα στην πόλη και στις λειτουργίες της. Εργοστάσια κλείνουν, καταστρέφονται ή επιτάσσονται από τους Ναζί. Στα χρόνια της Κατοχής, όταν ήδη είχε προσαρτηθεί και η Καλογρέζα, η Νέα Ιωνία υπήρξε προπύργιο της αντίστασης κατά των κατακτητών αλλά και των συνεργατών τους.

Στο «Μπλόκο της Καλογρέζας», στις 14 Μαρτίου 1944, εκτελέστηκαν 22 αγωνιστές -μεταξύ των οποίων και ένας Ιταλός αντιφασίστας- στον Ποδονίφτη, τον χείμαρρο που διασχίζει την πόλη. Μετά τον εμφύλιο η πόλη γίνεται ως δηλωμένη εργατούπολη καταφύγιο για τους κατατρεγμένους επαρχιώτες δίνοντάς τους στέγη και απασχόληση. Η ανθρωπογεωγραφία αλλάζει και η αμιγής προσφυγική φυσιογνωμία της διαταράσσεται.

Η πρώτη γενιά των προσφύγων ζει με αναλλοίωτα τα ήθη και έθιμα που έφερε από τη Μικρά Ασία, μερικοί δεν έμαθαν καλά καλά Ελληνικά. Η δεύτερη γενιά ακολουθεί μια διαφορετική πορεία προσπαθώντας να αποτινάξει τη «ρετσίνα» του πρόσφυγα, βοηθούμενη και από την αλλαγή της σύνθεσης του πληθυσμού. Το 1955 εγκαθίστανται κοντά στην περιοχή του Περισσού προσφυγικές οικογένειες από διάφορα σημεία της πρωτεύουσας. Πρόκειται για τον μεγαλύτερο προσφυγικό συνοικισμό που χτίστηκε μεταπολεμικά.

Απαντώντας στην κρίση και την πτώση που σημείωσε η βιοτεχνία στα τέλη της δεκαετίας του '50, οι κάτοικοι της πόλης προσαρμόστηκαν ταχύτατα για άλλη μια φορά με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί ραγδαία το εμπόριο, ιδιαίτερα αφότου στην πόλη έφθασε ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος (1956), με αποτέλεσμα σήμερα η Νέα Ιωνία να θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες αγορές του λεκανοπεδίου.

Τη δεκαετία του '80 η μέθοδος της αντιπαροχής επιφέρει τη μεγαλύτερη αλλοίωση στη φυσιογνωμία της πόλης. Τα προσφυγικά σπίτια της ΕΑΠ δίνουν τη θέση τους σε πολυώροφες πολυκατοικίες και εμπορικά κέντρα. Ο τριτογενής τομέας έχει πάρει τα ηνία στην απασχόληση και τα διατηρεί ως τις μέρες μας.

Η πόλη σήμερα έχει πληθυσμό **67.134 κατοίκους (απογραφή 2011)** και αποτελείται από 13 συνοικίες - γειτονιές: Νέα Ιωνία (κέντρο), Περισσός, Ινέπολη, Σαφράμπολη, Νεάπολη, Ελευθερούπολη, Αλσούπολη, Καλογρέζα, Λαζάρου, Ανθρακωρυχεία, Ειρήνη, Ομορφοκκλησιά και Παλαιολόγου.

Ακολουθεί ενδεικτική κατανομή του πληθυσμού της πόλης ανά συνοικία, με βάση την απογραφή του **2001 (66.017 κάτοικοι)**

Νέα Ιωνία (κέντρο) 8.560	Περισσός 6.500
Ινέπολη-Πευκάκια 5.056	Σαφράμπολη 4.988
Νεάπολη 5.071	Ελευθερούπολη 5.121
Καλογρέζα 7.579	Αλσούπολη 7.235
Λαζάρου 6.396	Ανθρακωρυχεία 2.708
Ειρήνη 1.993	Ομορφοκκλησιά 2.506
Παλαιολόγου 2.304	

Σύνολο 66.017

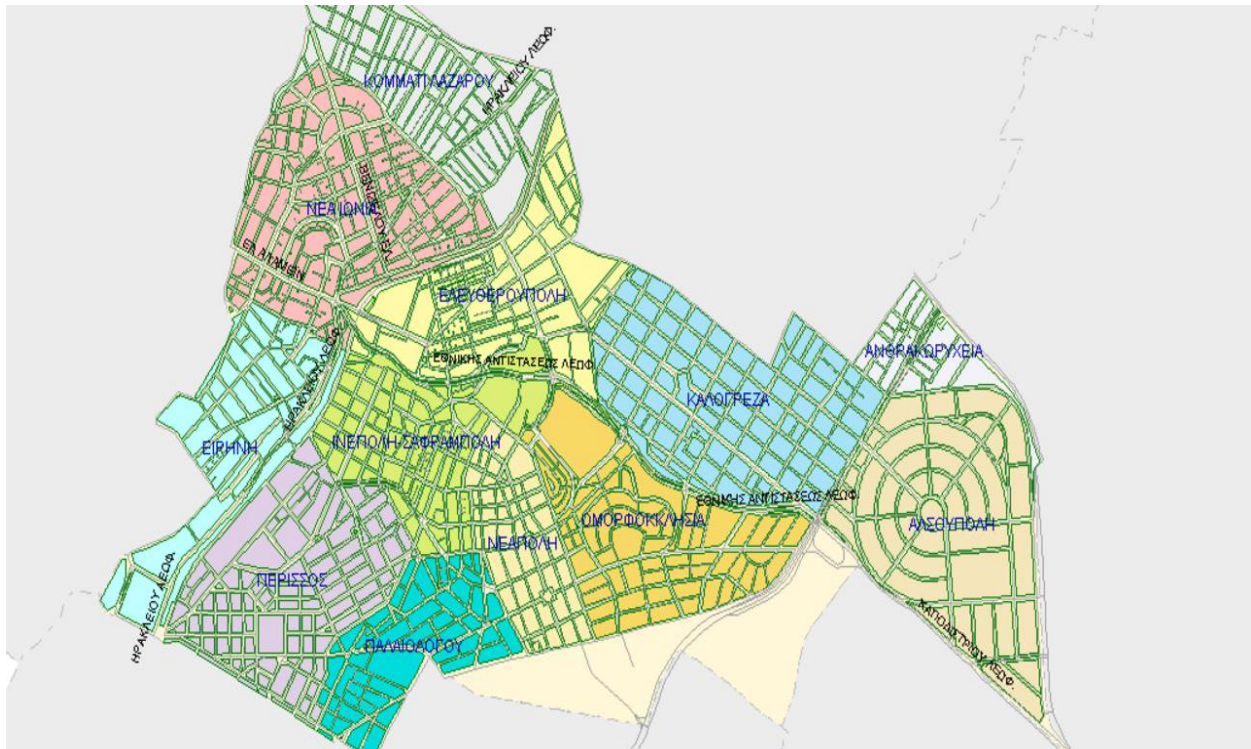
Πηγή: Στατιστικά στοιχεία απογραφής 2001, Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Πηγές:

Όλγα Δακουρά-Βογιατζόγλου «Νέα Ιωνία – Η γέννηση και η ανάπτυξη μιας πόλης της σιωπής»

Επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Νέας Ιωνίας

<http://www.neaionia.gr/Inner.aspx?LangID=1&FolderID=dfcc0295-c298-41ce-8181-1756426fc939>

Χάρτης 2. Η Νέα Ιωνία με τις συνοικίες της από την επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου <http://gis.neaionia.gr/maps/framesetup.asp>

Προηγούμενες απογραφές πληθυσμού μεταπολεμικά

1951	1961	1971	1981	1991
33.821	48.149	54.906	59.202	61.200

Προβλήματα που προέκυψαν με τη σύνταξη του κτηματολογίου

Τα έτη 2014 και 2015 πάνω από 28.000 ιδιοκτήτες -σχεδόν η μισή Νέα Ιωνία- δέχτηκαν επιστολές από την Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου μέσα από τα οποία διαπίστωναν ότι η περιουσία τους δεν τους ανήκει!

Στην πλειονότητά τους οι περιπτώσεις αφορούν εντός σχεδίου οικόπεδα για τα οποία έχουν εκδοθεί από δεκαετίες οικοδομικές άδειες, αλλά και ακίνητα που έχουν μεταβιβαστεί σε ιδιώτες με παραχωρητήρια του Δημοσίου!

Περιλαμβάνουν επίσης εκτάσεις που έχουν χάσει από πολλές δεκαετίες τον δασικό χαρακτήρα τους, έχουν ενταχθεί στο σχέδιο και επομένως δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία των Δασαρχείων. Γι' αυτές τις περιπτώσεις όμως παρεμβαίνουν οι Κτηματικές Υπηρεσίες, αφού θεωρούν ότι αφορούν καταπατήσεις δημόσιων εκτάσεων, και ζητούν από τους ιδιοκτήτες να υποβάλουν τίτλους από το 1833! Υπάρχουν όμως και άλλες περιπτώσεις που αφορούν ιδιοκτησίες που διεκδικούνται από τον Πανάγιο Τάφο, αλλά και τους κληρονόμους του περίφημου κτήματος Βεΐκου στο Γαλάτσι.

Στελέχη του υπουργείου Περιβάλλοντος και της κρατικής εταιρείας του Κτηματολογίου. έχοντας σαφείς οδηγίες να δεχτούν τους νόμιμους τίτλους που καλύπτουν μεταβιβάσεις πριν από το 1993 διαβεβαίωσαν ότι οι ιδιοκτήτες δεν πρέπει να ανησυχούν και δεν θα χρειαστεί να

επιβαρυνθούν με δικαστικά έξοδα. Πάντως η δημοτική αρχή της Νέας Ιωνίας τάχθηκε στο πλευρό των δημοτών και εξασφάλισε τη νομική τους υποστήριξη.

Εικόνα: Δημοσίευμα σχετικό με το πρόβλημα που προέκυψε και το οποίο χρησιμοποιεί στοιχεία του Κτηματολογίου (Μάρτιος 2015)

Εικόνα: Οι «αμφισβητούμενες» περιοχές στη Νέα Ιωνία. Με κίτρινο χρώμα όσες μεταβιβάστηκαν από τον Πανάγιο Τάφο και με μπλε όσες χαρακτηρίζονται «δασικές» (Αλσούπολη, Κτήμα Βεΐκου) - Πηγή: <http://www.ert.gr/eidiseis/ellada/kinonia/omiri-chiliades-idioktites-spition-sto-dimo-neas-ionias/>

Η αποστολή 28.000 και πλέον επιστολών σε όσους δήλωσαν ιδιοκτησιακά δικαιώματα στην επίμαχη περιοχή κατά την α΄ φάση κτηματογράφησης ήταν επόμενο να προκαλέσει αναστάτωση. Όμως το ζήτημα δεν έχει τελικά τόσο μεγάλες διαστάσεις. Μετά την πρώτη επεξεργασία των ενστάσεων από τον μελετητή –και με παρέμβαση της Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση– για τα 4.552 από τα 6.459 γεωτεμάχια οι ενστάσεις μετατράπηκαν σε απλές αιτήσεις διόρθωσης υπέρ των πολιτών. Από τα υπόλοιπα, μόνο σε 254 γεωτεμάχια η εισήγηση του γραφείου κτηματογράφησης προς τις Επιτροπές Ενστάσεων είναι υπέρ του Δημοσίου. Στη Νέα Ιωνία η Διεύθυνση Δασών Αττικής διεκδικεί επίσης 143 γεωτεμάχια σε εκτός σχεδίου περιοχές (που, όσο κι αν φαίνεται παράξενο, υπάρχουν στους περισσότερους πυκνοχτισμένους αστικούς δήμους) και αφορούν 505 πολίτες. Μετά την πρώτη επεξεργασία των ενστάσεων, το Δημόσιο έχει προκριθεί σε 34 από τα 143 γεωτεμάχια.

Πηγές:

<http://www.efsyn.gr/arthro/amfisvitoyntai-perioysies-dekaetion>

<http://www.kathimerini.gr/805720/article/epikairothta/ellada/to-dhmosio-diekdikiei-peri-ta-2000-stremmata-sth-nea-iwnia>

Επιπλέον Πηγές Ενότητας:

Wikipedia

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82

Όλγα Βογιατζόγλου, «Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία Παράμετρος εγκατάστασης» στο συλλογικό τόμο «Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα», σ.σ.147 – 156

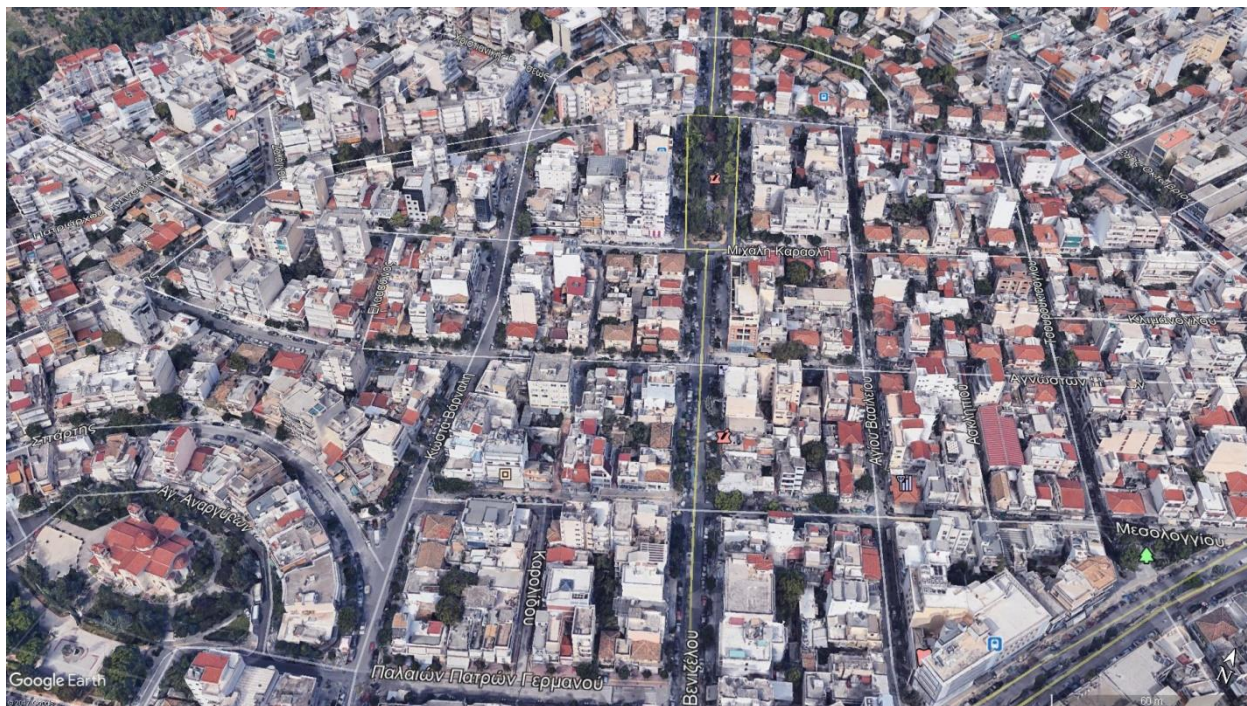
<http://docplayer.gr/7161131-I-viomihaniki-egkatastasi-ton-prosfygon-sti-nea-ionia-parametros-tis-astikis-egkatastasis-agapitoi-filoi-kai-files-noiotho-idiaiteri-hara-kai-timi.html>

Όλγα Δακουρά-Βογιατζόγλου «Νέα Ιωνία – Η γέννηση και η ανάπτυξη μιας πόλης της σιωπής»

Οι σημαντικότερες συνοικίες

Από τις συνοικίες της πόλης επιλέχθηκε να παρουσιαστούν εκτενέστερα οι ιστορικά παλαιότερες, οι οποίες διατηρούν ταυτόχρονα ως τις μέρες μας μια πιο οργανωμένη δομή και στοιχεία προσφυγικού οικισμού. Η προσφυγική δομή των συνοικιών αυτών διακρίνεται εύκολα με μια απλή πλοήγηση στο Google Earth, από το χαμηλό, ως επί το πλείστον, ύψος των κατοικιών και τις κεραμοσκεπές.

Κέντρο Νέας Ιωνίας

Στις αρχές της δεκαετίας του '30, η Νέα Ιωνία έχει φθάσει τους 24.000 κατοίκους. Από αυτούς, στο ιστορικό κέντρο διαμένουν 14.500 (οι περισσότεροι εξ αυτών από τη Σπάρτη), στην Ελευθερούπολη 2.500, στην Ινέπολη 1.500, στον Περισσό 2.500, στη Σαφράμπολη 3.000, με το 90% του συνολικού πληθυσμού να αποτελείται από πρόσφυγες. Η αναλογία ανδρών –γυναικών είναι 40%-60%.

Στο κέντρο της Νέας Ιωνίας αναπτύχθηκε το σύνολο σχεδόν της εμπορικής δραστηριότητας και της διασκέδασης. Έχει ιδιαίτερη ρυμοτομία σχήματος "πετάλου" στο οποίο εντυπωσιάζει μέχρι σήμερα συγκρότημα πέτρινων κατοικιών στη συμβολή των οδών Ελ. Βενιζέλου και Ρίμινι. Στο πλαίσιο εξέλιξης της Νέας Ιωνίας τη δεκαετία του '80 σε εμπορική πόλη, ιδρύθηκαν και τα δύο μεγαλύτερα συγκροτήματα καταστημάτων, το πρώτο στη διασταύρωση της λεωφόρου Ηρακλείου με την 28ης Οκτωβρίου, το "Ιονία Center" και το δεύτερο, τη δεκαετία του 90, στη διασταύρωση της Ηρακλείου με την Αδριανού, το "Ιονία 2000".

Προκειμένου να ανεγερθεί το "Ιονία Center" χρειάστηκε να κατεδαφιστούν τα παλιά κτίρια του "Μιρουάρ". Το "Μιρουάρ" ήταν ένας χώρος που πριν από τον πόλεμο είχε συνδεθεί με τη διασκέδαση των νέων της πόλης. Στο διάστημα της Κατοχής είχε εγκατασταθεί εκεί Ιταλική φρουρά (καραμπινερία) και μετά τον πόλεμο λειτουργούσαν διάφορες βιοτεχνίες της πόλης.

Πηγή: Εργασία μαθήματος: «Η μεταβολή των πόλεων: Αστικός ιστός – κοινωνικές συνθήκες – οικονομία. Σχέσεις άρρηκτες και αμφίδρομες μεταξύ τους ικανές να μεταβάλλουν το αστικό τοπίο. Το παράδειγμα του δήμου της Νέας Ιωνίας από την ίδρυση του, το 1923, μέχρι σήμερα.» - Λουίζιδη Σοφία

Ελευθερούπολη

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελευθερούπολη συμβάδισε με την ανάπτυξη του οικισμού. Έτσι η σχέση εργασίας κατοικίας έμεινε για πολλά χρόνια στενή. Μάλιστα το οικιστικό τμήμα της Ελευθερούπολης έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός εργατικού συνοικισμού και διαφέρει πολύ από το κεντρικό τμήμα της Ν. Ιωνίας.

Οι πρώτοι επιχειρηματίες με την έγκριση της Ε.Α.Π. (Τσαλίκογλου, Σινάνογλου, Δουρμούσογλου) έχτισαν τα σπίτια τους στο χώρο των εργοστασίων.

Η πλειοψηφία των εργατών προέρχονταν από τον οικισμό, όμως κάποιοι επιχειρηματίες με πρόθεση, όπως ομολογούσαν, την προσφορά άνετης και φθηνής κατοικίας, δημιούργησαν εργατικές κατοικίες μέσα στα εργοστασιακά οικόπεδα (Σπάρταλης, Δουρμούσογλου, Τσαλίκογλου, Μουταλάσκη, Ελληνική Ταπητουργία και άλλοι).

Οι κατοικίες, βέβαια, όπως αποδεικνύεται από δημοσιεύματα του Τύπου και περιγραφές, δεν φαίνεται να πρόσφεραν καμία άνεση, αντίθετα η εικόνα τους ήταν θλιβερή.

Σήμερα η Ελευθερούπολη είναι η συνοικία της Νέας Ιωνίας που διατηρεί στο μεγαλύτερο βαθμό τα αρχικά προσφυγικά χαρακτηριστικά και θα πρέπει οπωσδήποτε να γίνουν, έστω και τώρα, ενέργειες αυτός ο χαρακτήρας να διασωθεί ως κοινωνική και πολιτιστική κληρονομιά.

Πηγή:

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος «Βιομηχανική κληρονομιά η προσφορά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος». [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο:<URL:

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Prosfora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Σαφράμπολη – Ινέπολη

Οι πρόσφυγες στην συνοικία της Σαφράμπολης προέρχονται από την ομώνυμη μεγάλη πόλη της Παφλαγονίας της Μικράς Ασίας.

Η Σαφράμπολη (Τουρκικά: Safranbolu) είναι πόλη της Τουρκίας στην Επαρχία Καραμπούκ, στο Διαμέρισμα της Μαύρης Θάλασσας, η οποία από το 1994 είναι εγγεγραμμένη στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και το 1998 χαρακτηρίστηκε και επίσημα μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.. Η πόλη αντλεί το όνομά της από το εμπόριο του κρόκου και του μπαχαρικού σαφράν. Επί Βυζαντίου η ονομασία της ήταν Θεοδορούπολη.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1920 στην πόλη ζούσαν πολλοί Έλληνες (Καραμανλήδες ως επί το πλείστον), όμως μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και τη συνθήκη της Λωζάνης που ακολούθησε, υποχρεώθηκαν με την ανταλλαγή των πληθυσμών να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να εγκατασταθούν στην Ελλάδα, κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Το 1923 διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη της βόρειας Ελλάδας, όσοι ήρθαν στην Αθήνα εγκαταστάθηκαν στην συγκεκριμένη συνοικία στο κέντρο της Νέας Ιωνίας όπου υπήρχε παλιά το αντλιοστάσιο από το οποίο υδρεύονταν όλα τα Βόρεια Προάστια της Αθήνας.

Οι πρόσφυγες ανήγειραν το 1945 στο κέντρο της συνοικίας τους τον Ιερό Ναό Αγίου Στεφάνου στα πρότυπα του ναού του Αγίου Στεφάνου της ιδιαίτερης πατρίδας τους, της Θεοδορουπόλεως (Σαφραμπόλεως) της Μ. Ασίας, από όπου και μετέφεραν τα ιερά κειμήλια του μικρασιατικού ναού και το λείψανο του αγίου.

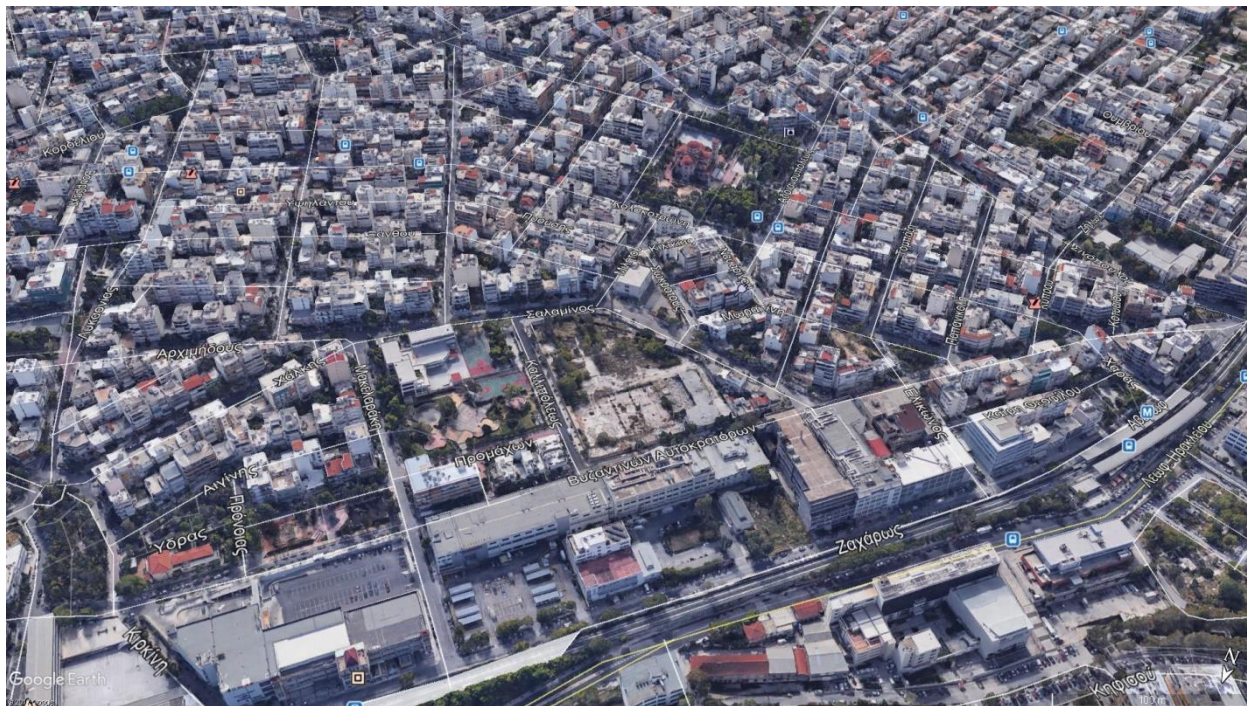
Η Σαφράμπολη συχνά έχει ενιαία αναφορά με την γειτονική της Ινέπολη, μικρή συνοικία της Νέας Ιωνίας πολύ κοντά στον ΗΣΑΠ Πευκακίων με κατοίκους που κατάγονται από την ομώνυμη πόλη του Πόντου (τούρκικα Ινέμπολου, αρχαία Αβώνου τείχος) 120 χιλιόμετρα δυτικά από την Σινώπη.

Πηγή:

Wikipedia "Σαφράμπολη (Νέα Ιωνία)" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7_\(%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7_(%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1)) (τελευταία πρόσβαση: 18/07/2017)

Περισσός

Ο Περισσός είναι παλιά συνοικία της οποίας το μεγαλύτερο μέρος ανήκει στο δήμο Νέας Ιωνίας εξαιρουμένου ενός πολύ μικρού μέρους που ανήκει στον δήμο Αθηναίων, στα σύνορα με τις συνοικίες Ριζούπολη και Προμπονάς.

Ο Περισσός ήταν πολύ σημαντική βιομηχανική περιοχή στο παρελθόν και εξακολουθούν να διατηρούνται στην περιοχή πολλά παλιά εργοστασιακά κτίρια. Ένα μέρος τους έχει ανακαινιστεί και χρησιμοποιείται ως κτίρια γραφείων ή εμπορικών καταστημάτων.

Στην περιοχή του Περισσού, βρίσκονται τα γραφεία του Κ.Κ.Ε. και λίγο δυτικότερα, στα σύνορα με την Νέα Φιλαδέλφεια, το παλιό γήπεδο της Αθλητικής Ένωσης Κωνσταντινουπόλεως. Στο κέντρο του Περισσού βρίσκεται ο Ιερός Ναός της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας που χτίστηκε από τους Μικρασιάτες πρώτους κατοίκους της περιοχής, σε ανάμνηση του ομώνυμου Ναού που υπήρχε στο Χορόσκιοι της Μικράς Ασίας πριν τη Μικρασιατική Καταστροφή. Από τον Περισσό διέρχεται ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος και η περιοχή εξυπηρετείται από τον ομώνυμο σταθμό.

Πηγή: Wikipedia "Περισσός" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%83%CF%8C%CF%82> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - Η βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας

Η βιομηχανική ιστορία της πόλης αναλύεται σε έξι επιμέρους ενότητες. Στην πρώτη αναλύονται τα γενικά της χαρακτηριστικά ενώ στη δεύτερη γίνεται αναφορά στις συνθήκες δουλειάς που επικρατούσαν στους χώρους εργασίας. Οι δύο διακριτές βιομηχανικές ζώνες της πόλης (Ελευθερούπολη, Περισσός) αναλύονται σε διαφορετικές ενότητες έτσι ώστε να γίνουν αντιληπτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σε μια επιπλέον ενότητα παρουσιάζονται αναλυτικά οι σημαντικότερες βιομηχανίες της πόλης διαχρονικά, ενώ σε μια τελευταία ενότητα προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η σημασία της κλωστοϋφαντουργίας για την πόλη της Νέας Ιωνίας και για το σύνολο της Ελληνικής οικονομίας, γίνεται μια προσπάθεια διασύνδεσης και συσχέτισης του πολύ σημαντικού αυτού βιομηχανικού κλάδου με το σύνολο της βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα όπως αυτή εξελίχθηκε ιστορικά.

Γενικά χαρακτηριστικά

Το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων που αρχικά είχε αναλάβει το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ΤΠΠ), συνέχισε η διεθνής Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) με έδρα την Αθήνα, σύμφωνα με το πρωτόκολλο της Γενεύης [ΦΕΚ 289/13/10/1923] και κάτω από την άμεση εποπτεία της Κοινωνίας των Εθνών με πρώτο πρόεδρο τον Henry Morgentau. Έργο της ήταν η ένταξη των προσφύγων στο κοινωνικό σύνολο, αφού εξασφαλιζόταν, εκτός από την στέγη και η δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης.

Στη Νέα Ιωνία η ΕΑΠ αξιοποιώντας τη διαθέσιμη τεχνογνωσία των προσφύγων, σε κάθε προσφυγικό συνοικισμό χρηματοδοτούσε την ανέγερση ενός ή περισσότερων οικοδομημάτων, ώστε η οικιακή ενασχόληση των προσφύγων να μετατραπεί σε σύγχρονη βιομηχανική διαδικασία.

Στην περιοχή των Ποδαράδων αναπτύχθηκε χωροταξικά ένα δίπολο βιομηχανικών περιοχών με πολλά κοινά χαρακτηριστικά αλλά και εμφανείς διαφορές. Η σημαντικότερη διαφορά έγκειται στο ότι η Βιομηχανική Περιοχή Ελευθερούπολης αποτελεί αποκλειστικό δημιούργημα επιχειρηματιών προσφυγικής καταγωγής, από την άλλη η Βιομηχανική Περιοχή του Περισσοῦ προϋπήρχε χρονικά αλλά γνώρισε την μεγάλη της ανάπτυξη μετά τον ερχομό των προσφύγων.

Το κτήμα των Ποδαράδων, που μέχρι την εμφάνιση των προσφύγων διατηρούσε γεωργικές/κτηνοτροφικές χρήσεις (καλλιέργεια από αμπέλια και ελιές και βοσκοτόπια), διέθετε ορισμένα πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα για την ίδρυση του οικισμού και την εγκατάσταση της βιομηχανίας.

α) μικρή απόσταση από την Αθήνα,

β) διέθετε άφθονο νερό από την πηγή Τρύπα του Ποδονίφτη και τα νερά του ποταμού «Περσού» (το τοπωνύμιο Περισσός υπονοεί περίσσεια νερού)

γ) είχε οδική και σιδηροδρομική σύνδεση με το κέντρο

δ) η προϋπάρχουσα Μεταξουργία του Κυρκίνη στον Περισσό αποτελούσε πόλο έλξης για την απορρόφηση εργατικών χεριών.

Τα εργοστάσια που ίδρυσαν οι πρόσφυγες λειτούργησαν είτε σε συνεταιριστική κοινοτική βάση, είτε ανατέθηκαν στη διοίκηση κάποιου ιδιώτη επιχειρηματία.

Με το νόμο (Ν. 3142/2.8.24) «Περί παροχής οικονομικής ενισχύσεως, εγγυήσει της Ελληνικής Πολιτείας εις ομογενείς πρόσφυγας μικροεπαγγελματίες, οργανωμένους εις ομάδας ως και εις αστικούς συνεταιρισμούς μικροβιομηχάνων και χειροτεχνών» δόθηκε το πλαίσιο για την οικονομική ενίσχυση των προσφύγων.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος χορηγούσε τα σχετικά δάνεια χαμηλότοκα και βραχυπρόθεσμα μέχρι 50 εκ. δρχ. σε συνεταιρισμούς ή ανεξάρτητους επιχειρηματίες σε ομάδες από τρεις τουλάχιστον βιοτέχνες.

Η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού ήταν γυναίκες. Άλλωστε η πλειοψηφία των ξεριζωμένων προσφύγων ήταν γυναίκες και παιδιά. Η γυναικεία εργασία δεν προστατευόταν από τη νομοθεσία το μεροκάματό τους ήταν το μισό μεροκάματο των ανδρών ενώ ταυτόχρονα αποκλείονταν από τα εργατικά συνδικάτα.

Μια πολύ μεγάλη δυσκολία για πολλούς ήταν η γλώσσα που τους στερούσε τη δυνατότητα επικοινωνίας. Όπως γνωρίζουμε για τη Ν. Ιωνία, οι επιχειρηματίες Τσαλίκου, Σινάνογλου δεν έμαθαν ποτέ Ελληνικά. Επιπλέον οι πρόσφυγες ένοιωθαν σε εχθρικό και αφερέγγυο περιβάλλον καθώς οι γηγενείς επιχειρηματίες δεν είδαν καθόλου ευνοϊκά τις επιδόσεις των προσφύγων στη βιομηχανία, αν και αναγνωριζόταν απόλυτα η χρησιμότητά τους ως εργατικού δυναμικού, η αντιμετώπισή τους στο επιχειρηματικό πεδίο δεν ήταν ισότιμη.

Ο Καρέλας, ο Βελισαρόπουλος, ο Φουστάνος, ο Φαέλος, ο Γκέρτσος, ο Δρακόπουλος και άλλοι κλωστοβιομήχανοι της εποχής δυναμίτισαν με διάφορους τρόπους τις βιομηχανικές κινήσεις των προσφύγων με τρόπο που η εισαγωγή μηχανημάτων από το εξωτερικό γινόταν σχεδόν αδύνατη. Αυτό οδήγησε πολλούς πρόσφυγες στην κατασκευή ιδίων μηχανημάτων. Ο Τσαλίκου ήταν από τους πρώτους που κατασκεύασε αργαλειούς και μάλιστα θεωρείται ως ο εμπνευστής του ασάιτου αργαλειού, πατέντα αργότερα της SULTZER ήδη από το 1924.

Τα εργοστάσια με την ώθηση των εργατικών χεριών απέκτησαν υπερτοπική επιρροή στον ευρύτερο χώρο της Νέας Φιλαδέλφειας, στο Νέο Ηράκλειο, στα Πατήσια με αποκλειστικό αντικείμενο την Κλωστοϋφαντουργία. Όπως γίνεται πάντα σ' αυτές τις περιπτώσεις η ανάπτυξη της βιομηχανίας στη Νέα Ιωνία συμβάδισε με εκείνη του συνοικισμού και η σχέση κατοικίας και εργασίας έμεινε για πολλά χρόνια στενή.

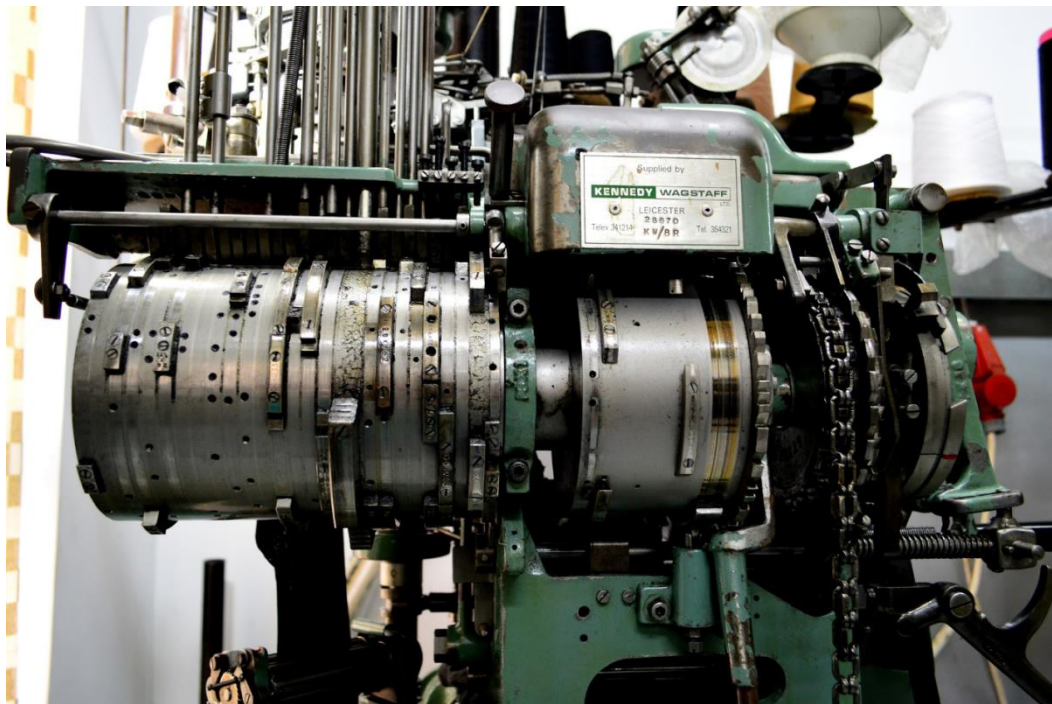
Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος που νέκρωσε τη βιομηχανία γενικότερα, δεν άφησε τη Ν. Ιωνία αλώβητη. Κάποια μεγάλα εργοστάσια επιτάχθηκαν και άλλα υπέστησαν καταστροφές.

Μετά τον πόλεμο και την περίοδο του εμφυλίου, η Νέα Ιωνία δέχτηκε μεγάλα ρεύματα εσωτερικής μετανάστευσης και ο καθαρά προσφυγικός της χαρακτήρας άλλαξε, από αμιγής προσφυγούπολη έγινε μια εκτεταμένη σε μέγεθος εργατούπολη. Η περίοδος 1945-1955 θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η χρυσή δεκαετία της κλωστοϋφαντουργίας για την πόλη.

Στο διάστημα αυτό η Ν. Ιωνία αναλαμβάνει τα ηνία της κλωστοϋφαντουργίας στις διάφορες εκφάνσεις της (νήματα, υφάσματα, διαφόρων τύπων, τάπητες, καλτσοποιεία, έτοιμα ενδύματα κλπ). Στην αρχή της δεκαετίας του 1950 λέγεται ότι λειτουργούσαν περίπου 500 εργοστάσια και βιοτεχνίες στην περιοχή με 6.000-7.000 εργατικό προσωπικό και παραγωγή 200.000 μέτρων υφάσματος την ημέρα.

Η βιομηχανική της πορεία όπως είναι φυσικό ήταν συνυφασμένη με τις διεθνείς ανόδους και τις κρίσεις της Κλωστοϋφαντουργίας καθώς και με την γενικότερη εθνική πορεία της βιομηχανίας, όπως θα δούμε σε επόμενο κεφάλαιο.

Μετά τη χρυσή δεκαετία οι εθνικές πολιτικές περιορισμένης εκβιομηχάνισης και διαρκώς μειωμένου κρατικού παρεμβατισμού με δασμούς σε εισαγόμενα προϊόντα, οδήγησε σε νέα παρατεταμένη κρίση.

Εικόνα: Εξοπλισμός καλτσοποιίας στα σύγχρονα χρόνια. Πηγή: <http://selides-istorias.webnode.gr> (Φωτογραφία από Γιώργο Μαυράκη)

Για μερικά χρόνια ακόμη αλλάζοντας κατά περίπτωση κατεύθυνση παραγωγής και περιορίζοντας τη δραστηριότητά τους, κάποιες βιομηχανίες επέζησαν. Όμως ήδη στη δεκαετία του '60 έκλεισαν όλες οι μονάδες Εριουργίας και όσες από τις υπόλοιπες μονάδες επιβίωσαν ουσιαστικά φυτόζωσαν.

Το ότι δεν υπήρξαν στρατιές ανέργων στην πόλη, οφείλεται στην κατά κάποιο τρόπο αντισταθμιστική ανάπτυξη του εμπορίου η οποία ωφελήθηκε ιδιαίτερα από τη λειτουργία τριών σταθμών ηλεκτρικού σιδηροδρόμου το 1956. Εκατοντάδες καταστήματα πώλησεως υφασμάτων, κουρτινών, ρούχων και υποδημάτων φυτρώνουν αρχικά σε κεντρικές οδούς και λεωφόρους και ιδιαίτερα στη λεωφόρο Ηρακλείου και αργότερα στους συνοικιακούς δρόμους. Το 1971, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος), στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 10,21% του πληθυσμού της πόλης, το 62,22% απασχολείται στον δευτερογενή τομέα και το 35,50% στον τριτογενή. Η αντιπαροχή εκτοπίζει τις προσφυγικές κατοικίες χάριν των πολυκατοικιών και των εμπορικών κέντρων. Το ποσοστό των οικογενειών που μένουν πλέον σε κανονικές κατοικίες αυξάνεται μεταξύ του 1971-1981 στο 37,5%.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 λειτουργούσαν στην πόλη μόνο 170 βιομηχανίες, βιοτεχνίες και εργαστήρια υφαντουργίας, 50 εργαστήρια καλτσοποιίας και υποδηματοποιίας και 25 εργοστάσια πλαστικών. Το εργατικό δυναμικό που απασχολούσαν ανερχόταν σε 4.500 περίπου εργάτες.

Τα εμπορικά καταστήματα την ίδια περίοδο υπολογίζονται σε περίπου 600 και οι απασχολούμενοι ιδιωτικοί υπάλληλοι σε 2.000.

Μετά το 1980 ως συνέπεια και της γενικής αποβιομηχάνισης της χώρας τα αίτια της οποίας θα εξηγήσουμε σε επόμενο κεφάλαιο, τα ηνία στην πόλη παίρνει ο τριτογενής τομέας του εμπορίου. Ιδιαίτερα μεταξύ 1978 και 1984 τα καταστήματα λιανικού εμπορίου παρουσίασαν αύξηση 22,78% (από 1.128 σε 1.385) και το απασχολούμενο προσωπικό κατά 19% (από 2.014 σε 2.396) (πηγή ΕΣΥΕ).

Το τέλος της δεκαετίας του '80 βρίσκει την κλωστοϋφαντουργία στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στη Νέα Ιωνία αποδεκατισμένη.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90, διάφοροι φορείς αναλαμβάνουν ενέργειες ώστε κατ' αρχήν να μελετηθούν τα αίτια ενώ ταυτόχρονα αναζητούνται εναγωνίως τρόποι ανάκαμψης ή μετασχηματισμού. Στο πλαίσιο αυτό το 1995, ο Δήμος της Νέας Ιωνίας ως επικεφαλής Δήμος, συμμετείχε σε πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας πόλεων με κλωστοϋφαντουργική παράδοση για ανταλλαγή εμπειριών, πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι άλλες πόλεις οι οποίες πλαισίωσαν το πρόγραμμα ήταν το Ένσεντε της Ολλανδίας και η Μανρέσα της Ισπανίας.

Τα συμπεράσματα του προγράμματος σε γενικές γραμμές συνοψίζονται στα εξής:

α) Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και διαφοροποίηση στην παραγωγή προϊόντων ως απάντηση στο άνοιγμα των αγορών και τον χαμηλό κόστους διεθνή ανταγωνισμό

β) Ανάπτυξη νέων μορφών συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων με συνεταιρισμούς και υπεργολαβίες

γ) Κατάρτιση προσωπικού και εφαρμογή σύγχρονων αρχών διοίκησης και marketing στην έρευνα αγοράς, στην τιμολογιακή πολιτική, στο σχεδιασμό προϊόντων κ.λ.π.

Την ίδια περίοδο με επικεφαλής πάλι το Δήμο της Νέας Ιωνίας, συντάσσεται στο πλαίσιο άλλου Ευρωπαϊκού Προγράμματος (MED URBS), συγκριτική μελέτη σχετική με δίκτυο μεσογειακών κλωστοϋφαντουργικών πόλεων (Manresa - Ισπανία, Fes Agdal - Μαρόκο, Ben Arous -Τυνησία, Στρόβολος - Κύπρος).

Με βάση τη μελέτη αυτή, το 1995 η πλειοψηφία των κλωστοϋφαντουργιών στη Νέα Ιωνία (76%) δραστηριοποιούνται στον τομέα της υφαντουργίας. Το 90% των επιχειρήσεων απασχολούν κάτω από 10 υπαλλήλους, ενώ ο τεχνολογικός εξοπλισμός στις περισσότερες επιχειρήσεις ανάγεται στη δεκαετία του '60.

Η παραγωγή σχεδόν στο σύνολό της απευθύνεται στην εσωτερική αγορά σε αντίθεση με τις άλλες πόλεις οι οποίες εμφανίζονται έντονα εξαγωγικές. Η εισαγωγή της αυτοματοποίησης είναι περιορισμένη και η χρήση της πληροφορικής είναι περίπου 10%. Η προώθηση των προϊόντων αποτελεί βασικό πρόβλημα ενώ οι δυσκολίες που αναφέρονται στην ποιότητα των πρώτων υλών, εντοπίζονται στην έλλειψη συστημάτων ελέγχου ποιότητας στις μονάδες. Παρ' όλα αυτά οι εκτιμήσεις των επιχειρηματιών για τις προοπτικές ανάπτυξης του τομέα, σύμφωνα πάντα με τη μελέτη αυτή, ήταν πολύ θετικές.

Η μελέτη κατέδειξε ότι ελάχιστες επιχειρήσεις γνώριζαν τις δυνατότητες εκμετάλλευσης ευρωπαϊκών προγραμμάτων για εκσυγχρονισμό παραγωγικών διαδικασιών και επιμόρφωση προσωπικού.

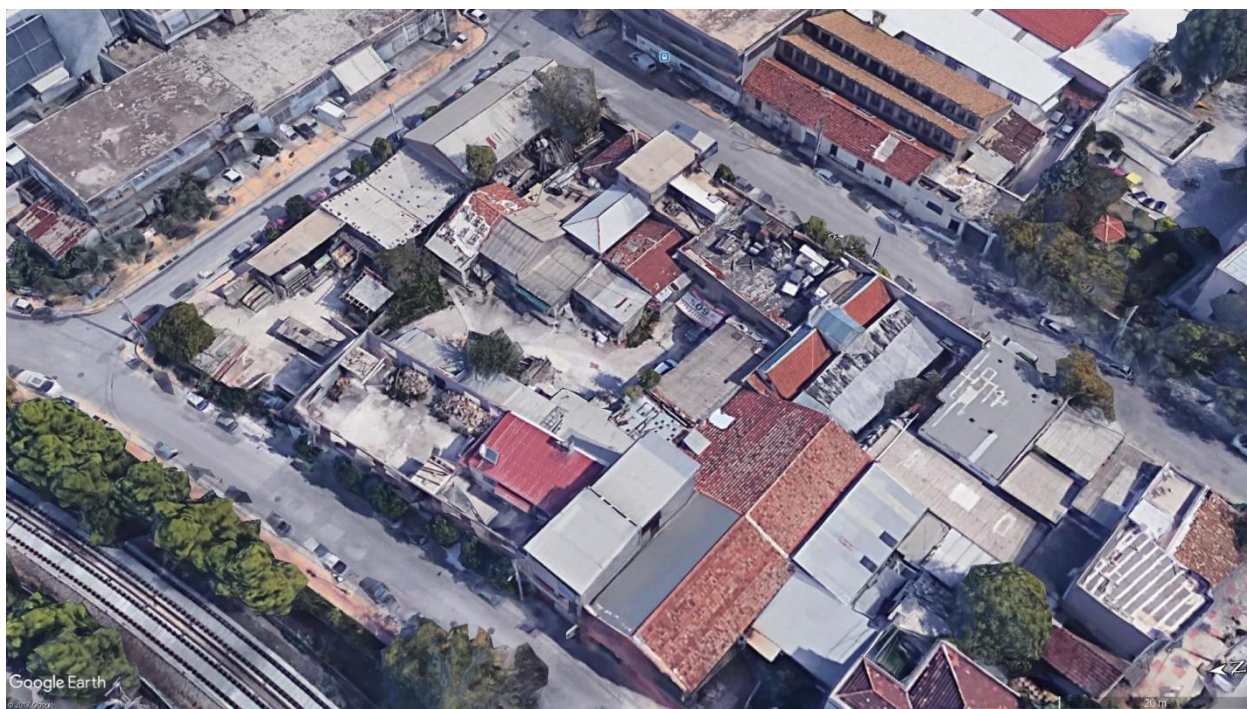
Είναι επίσης εντυπωσιακό πως σε όλες τις προαναφερόμενες περιοχές ελάχιστες είναι οι μονάδες που διαθέτουν ολοκληρωμένη/καθετοποιημένη παραγωγή.

Η αισιοδοξία των επιχειρηματιών του τομέα όπως θα δούμε και σε επόμενο κεφάλαιο το οποίο παρουσιάζει τις επιδόσεις της κλωστοϋφαντουργίας στην Ελλάδα γενικά, τα επόμενα χρόνια δεν επαληθεύτηκε.

Η κρίση και η αποβιομηχάνιση συνεχίστηκαν ακόμα πιο έντονα στην πόλη και ο κόσμος της απασχολείται πλέον στη συντριπτική του πλειοψηφία στον τριτογενή τομέα. Η κρίση και η εποχή των μνημονίων χτύπησε πολύ οδυνηρά το λιανικό εμπόριο αλλά η Νέα Ιωνία παρά τις απώλειες φαίνεται πως μέχρι στιγμής τουλάχιστον, στον τομέα αυτό κρατιέται ακόμη όρθια.

Όσον αφορά τη βιομηχανία, σήμερα μόνο η ζώνη της Ελευθερούπολης έχει αντέξει κάπως στον χρόνο με ελάχιστες (λιγότερες από δέκα) μικρές υφαντουργικές επιχειρήσεις να επιβιώνουν.

Κάποια από τα πιο εμβληματικά βιομηχανικά κτίρια («Μουταλάσκη», «Βαμβακουργία Κυρκίνη» και μέρος των κτιρίων της «Ανατολικής Ταπητουργίας» κρίθηκαν διατηρητέα και σταδιακά άλλαξαν χρήση. Κάποια άλλα δυστυχώς μεγάλης ιστορικής και αισθητικής αξίας δεν άντεξαν στη φθορά του χρόνου, κάποια άλλα γκρεμίστηκαν και κάποια άλλα περιμένουν ακόμα –ως πότε;- την αξιοποίησή τους.

Εικόνα: Βιομηχανικό οικόπεδο στην περιοχή της Ελευθερούπολης σήμερα

Πηγές:

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος «Βιομηχανική κληρονομιά η προσφορά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος».

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Profsfora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος, «Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία Παράμετρος εγκατάστασης»

http://www.ionianet.gr/hst_ecn/oiko1.htm

Προβλήματα ΜΜΕ Κλωστοϋφαντουργίας στον αστικό χώρο – Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε. , 1995.

Μεσογειακές κλωστοϋφαντουργικές πόλεις, Δίκτυο MED TEXTILE- Συγκριτική μελέτη- Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ένωσης MED URBS, 1995.

Οι συνθήκες εργασίας

Η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού στην ταπητουργία και μετέπειτα στην κλωστοϋφαντουργία ήταν γυναίκες. Άλλωστε η πλειοψηφία των ξεριζωμένων προσφύγων ήταν γυναίκες και παιδιά. Στην «Κοινωνία των Εθνών» αναφέρεται «ότι είναι γενικά πεπειραμένες εργάτριες με γρήγορο και σταθερό χέρι και οι πιο ειδικευμένες δένουν ως 20.000 κόμπους την ημέρα». Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στη Ν. Ιωνία το 1927 εργάζονταν 1223 εργάτες, στην Αθήνα 1046, στον Πειραιά 3.379, σύνολο 5.648 από τους οποίους άνδρες 201 και γυναίκες 5.447. Συνυπολογιζομένων και των σχεδιαστών ανερχομένων σε 98 άνδρες και 99 γυναίκες το σύνολο του απασχολούμενου προσωπικού στην ταπητουργία ήταν 5845.

Όλοι πρόσφυγες εκτός από 698 αρμένισες. Η ηλικία των εργαζομένων γυναικών ήταν οι 921 δηλαδή το 17% από 10-14 ετών, οι 179 δηλαδή το 33% 14-18 ετών και οι 2730 δηλαδή το 50% από 18-50. Η γυναικεία εργασία δεν προστατευόταν από τη νομοθεσία και το μεροκάματο τους ήταν το μισό μεροκάματο των ανδρών.

Ακόμη οι γυναίκες αποκλείονταν από τα εργατικά συνδικάτα και έτσι βρίσκονταν έρμαιο στα χέρια οποιουδήποτε εργοδότη. Οι ώρες εργασίας ήταν συνήθως η καταστρατήγηση του 10ωρου. Οι περισσότερες εργάζονταν από την ανατολή και πέρα από την δύση του ηλίου μέχρι τις 10 το βράδυ με ανάπαυση μισή ώρα το μεσημέρι για να γευματίσουν με ξηρά τροφή στην ίδια θέση της εργασίας. Ανάμεσα σε αυτές τις εργάτριες μεγάλος ήταν ο αριθμός των ανήλικων κοριτσιών που μοιράζονταν μαζί τους την καταστρατήγηση του ωραρίου και τις ανθυγιεινές συνθήκες.

Παιδιά 7-8 χρονών απασχολούνταν στα ταπητουργία , πρόβλημα γνωστό αλλά δύσκολο να αντιμετωπισθεί διότι όπως δήλωνε ο ίδιος ο Βενιζέλος σε επιστολή του «Οι συμβάσεις ημελήθησαν σκοπίμως διότι πλείστα ανήλικα προσφυγόπουλα εστερημένα πατρικής προστασίας ώφειλαν δια της εργασίας τους να εξασφαλίσουν μέρος των προς διατροφήν δαπανών.»

Με την στροφή των εργοστασίων στην κλωστοϋφαντουργία το πολύχρωμο σύννεφο από βαμμένα μαλλιά και χαλιά απλωμένα παντού έδωσε τη θέση του στο μόνιμο θόρυβο των αργαλειών των κλωστοϋφαντουργείων. Οι ώρες 6, 2, και 10 ήταν οι ώρες σήματα για τον οικισμό της Ν. Ιωνίας. Οι μπουρούδες των εργοστασίων ηχούσαν και οι βάρδιες των χιλιάδων εργατριών και εργατών διαδέχονταν η μία την άλλη.

Στη διάρκεια της κατοχής οι μεγάλες μονάδες συνέχισαν να λειτουργούν έστω και υποβαθμισμένα υπό Γερμανική πλέον διοίκηση. Ταυτόχρονα μέσα στους χώρους δουλειάς δυνάμωσε το αντιστασιακό κίνημα και παρά το φόβο των εκτελέσεων δεν έλειψαν οι απεργίες και οι δολιοφθορές.

Όσον αφορά τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους των εργοστασίων, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι προβλήματα ασφάλειας σχετίζονταν με ατυχήματα που προκαλούνταν από αφύλακτα και γυμνά κινητά μέρη μηχανών, από τον ηλεκτρισμό, την πυρκαγιά και τις εκρηκτικές ουσίες.

Η υγεία των εργαζομένων επιβαρύνονταν από τα πολύ υψηλά επίπεδα θορύβου των αυτόματων υφαντουργικών ιστών και τις επιδράσεις της σκόνης οι οποίες ποικίλουν ανάλογα με τον τύπο της πρώτης ύλης που χρησιμοποιούνταν.

Ως βιομηχανικές ασθένειες της κλωστοϋφαντουργίας αναφέρονται η βησσίωση, ο πυρετός του κλώστη, ο βήχας του υφαντουργού, ο άνθρακας, το «φιλί της σαΐτας» και ο καρκίνος του κλώστη.

Πηγές:

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Prosfora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc

«Τα Ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία» Ιστορική και τυπολογική διερεύνηση - Κωνσταντίνα Δεμίρη –1991 Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Βιομηχανική Περιοχή Ελευθερούπολης

Αντίθετα από τους άλλους οικισμούς, στη Νέα Ιωνία υπήρξε πιο συγκεκριμένη η έκφραση της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΑΠ, ορίζοντας την ως κέντρο της Ταπητουργίας. Το κτήμα των Ποδαράδων οριοθετήθηκε από την ΕΑΠ και χωρίστηκε σε δύο τμήματα. Το μεγαλύτερο τμήμα αποτέλεσε τον οικιστικό χώρο και ένα μικρότερο, στην περιοχή της Ελευθερούπολης, ορίστηκε ως χώρος «Εργοστασίων και Λατομείων», που ρυμοτομήθηκε και κατατιμήθηκε σε οικοπέδα τα οποία χτίστηκαν παράλληλα με τον οικισμό.

Τα βιομηχανικά οικοπέδα παραχωρήθηκαν από την Ε.Α.Π. με βάση καθορισμένη διαδικασία και στο παραχωρητήριο συμβόλαιο υπήρχαν διαλυτικοί όροι που η τήρηση τους σήμαινε την άμεση επιστροφή του οικοπέδου στην κυριότητα της Ε.Α.Π.

Οι όροι ήταν γενικοί, για κάθε βιομηχανικό οικόπεδο, αλλά και ειδικοί, για κάθε συγκεκριμένη βιομηχανία.

Ως γενικοί όροι αναφέρονται:

- Η υποχρέωση του αγοραστή όπως μέσα σε τρεις μήνες από την υπογραφή του συμβολαίου καταθέσει αρμοδίως το σχέδιο της οικοδομής, που επρόκειτο να ανεγερθεί.
- Η υποχρεωτική κάλυψη ολοκλήρου του οικοπέδου με κτίσματα.
- Το σύνολο των εργασιών έπρεπε να περατωθεί μέσα σε δύο χρόνια το αργότερο από την έναρξη, που έπρεπε να γίνει ένα μήνα μετά την έγκριση των σχεδίων.

Επίσης δεν επιτρεπόταν η μετατροπή των κτισμάτων και των εγκαταστάσεων για άλλη χρήση εκτός από τη βιομηχανική, αλλά και η αλλαγή του αντικειμένου δραστηριότητας πριν από την πάροδο επταετίας, χωρίς την έγγραφη ειδοποίηση της Ε.Α.Π. και μετά την καταβολή επί πλέον τιμήματος για την αξία του οικοπέδου. Το τίμημα καταβαλλόταν σε λίρες Αγγλίας με τόκο 6%

το χρόνο. Στην πάροδο του χρόνου, η έλλειψη ελέγχου από μέρους της ΕΑΠ και του κράτους για την τήρηση των διαλυτικών όρων δημιούργησε ένα περίπλοκο πρόβλημα με τις ιδιοκτησίες, που διαιωνίζεται έως σήμερα.

Εικόνα: Εργοστάσιο «Μουταλάσκη» την εποχή της ακμής του. Η εταιρία φημίζονταν για τις ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και τις παροχές που προσέφερε στους εργαζόμενους. Φημολογείται ότι δεν απολύθηκε κανείς καθ' όλα τα χρόνια της λειτουργίας της επιχείρησης. Πηγή: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Στο χώρο της Ελευθερούπολης κυριάρχησε η ταπητουργία με δεύτερη την βαμβακουργία, την οποία οι πρόσφυγες εμπλούτισαν με νέα είδη: αλατζάδες, ντοκουμάδες, κουβέρτες και άλλα. Το σύνολο των βιομηχανικών οικοπέδων που η ΕΑΠ παραχώρησε σε όλους τους Προσφυγικούς συνοικισμούς της Αθήνας ήταν 40. Από αυτά τα 24 βρίσκονταν στην Νέα Ιωνία και τα υπόλοιπα, στην Καισαριανή, στη Νίκαια, στον Υμηττό, στο Βύρωνα, στα Ταμπούρια του Πειραιά, στην Δραπετσώνα και στον Πειραιά.

Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν ήταν ότι οι μεγαλύτερες ιδρύθηκαν από πρόσφυγες καταγόμενους από την Μουταλάσκη της Καισάρειας, που ήλθαν με την ανταλλαγή πληθυσμών και έτσι είχαν τη δυνατότητα να φέρουν μαζί τους λίρες και κοσμήματα. Οι Καισαριώτες ασχολήθηκαν με την βαμβακουργία, ενώ οι Σπαρταλήδες με την ταπητουργία και οι επιχειρήσεις στην πλειονότητα τους ήταν οικογενειακές. Οι επιχειρήσεις αυτές από την πιο μικρή έως την πιο μεγάλη έγραψαν την δική τους σελίδα συνθέτοντας την βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας και της Ελλάδας γενικότερα.

Οι σημαντικότερες επιχειρήσεις οι οποίες επιβλήθηκαν με την παρουσία τους και συνιστούσαν την εικόνα της βιομηχανικής ζώνης της Ελευθερούπολης, ήταν οι ακόλουθες:

- ❖ Η υφαντουργική Εταιρεία **Μουταλάσκη**, που ξεκίνησε με την οικογένεια Τσαλίκογλου, συνεχίστηκε από την οικογένεια Σινιόσογλου και παρήγε εξαιρετης ποιότητας βαμβακερό ύφασμα, το γνωστό «Κάμποτ».
- ❖ Η οικογενειακή επιχείρηση της Υφαντουργίας **Σινάνογλου**
- ❖ Η εριουργική επιχείρηση των Σπαρταλίδων **Εφραίμογλου-Στύλογλου**
- ❖ Η **Ιωνική** Υφαντουργία
- ❖ Το εργοστάσιο «**Ελληνίς**»
- ❖ Οι ταπητουργίες **Μποστανζόγλου, Δουρμούσογλου**
- ❖ Η γνωστή από την Σμύρνη εταιρεία χαλιών «**Σπάρταλης**»

Ο νέος και πολλά υποσχόμενος κλάδος της ταπητουργίας προσήλκυσε το ενδιαφέρον πολλών γνωστών γηγενών επιχειρηματιών, οικονομικών παραγόντων και τραπεζών, που εκμεταλλευόμενοι την τεχνογνωσία των προσφύγων συνεταιρίστηκαν μαζί τους στη δημιουργία μεγάλων εταιρειών. Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον για την ιστορία της ταπητουργίας παρουσιάζουν οι ταπητουργικές επιχειρήσεις της «**Ελληνικής Ταπητουργίας**» και της «**Ανατολικής Ταπητουργίας**», που τα εργοστάσιά τους ιδρύθηκαν στη Νέα Ιωνία σε προνομιούχα οικόπεδα του συνοικισμού (σημερινό Ο.Τ. 150), από μεγάλους επενδυτές της εποχής ανάμεσά τους και τον πρώτο πρόεδρο του Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων, τον Γεώργιο Μαυρολέοντα. Οι δυο αυτές επιχειρήσεις θεωρούνται ιστορικές γιατί συνδέονται άμεσα με τις πρώτες ταπητουργικές προσπάθειες στην Ελλάδα.

Η «Ελληνική Ταπητουργία» έρχεται ως συνεχιστής της πρώτης ταπητουργικής επιχείρησης του Ραϋμόνδου Δούγκαν από το 1912, και η Ανατολική Ταπητουργία ως μετεγκατάσταση της εταιρείας των αδελφών Βαϊανών που ίδρυσαν το πρώτο εργοστάσιο στα Μέγαρα το 1914. Στο βιομηχανικό οικόπεδο που άλλοτε φιλοξενούνταν οι δύο πολύ σημαντικές ταπητουργικές επιχειρήσεις και πιο συγκεκριμένα στα σωζόμενα κατάλοιπα της «Ανατολικής Ταπητουργίας», σήμερα λειτουργεί το ΚΕΠ του Δήμου, αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων, Λαογραφικό-Ιστορικό Μουσείο και Μουσείο Ταπητουργίας.

Η ταπητουργία, εκτός του ότι κατέλαβε το μεγαλύτερο μέρος της βιομηχανικής ζώνης της Ελευθερούπολης, κατέκλυσε και ολόκληρο τον συνοικισμό με μικρές βιοτεχνίες και οικοτεχνίες. Ήδη στην περιοχή της Νέας Ιωνίας το 1926 υπήρχαν 80-100 εργοστάσια εφοδιασμένα με πάνω από 3000 αργαλειούς που παρήγαγαν 300.000 τεμ. το χρόνο, αξίας 2,5 εκατ. δολαρίων. Λόγω της μεγάλης κοινωνικής αλλά και οικονομικής σημασίας που έλαβε, η Ταπητουργία το 1927 θεωρήθηκε εθνική Βιομηχανία.

Η περίοδος της ανόδου της ταπητουργίας στη χώρα ήταν εντυπωσιακή αλλά δυστυχώς σύντομη. Το 1929, η διεθνής οικονομική κρίση (κραχ) που επηρέασε ιδιαίτερα την Αμερικανική αγορά, η οποία απορροφούσε το 90% της παραγωγής, καθώς και ο συναγωνισμός από τα φτηνότερα περσικά και τουρκικά χαλιά, έδωσαν το καίριο κτύπημα. Η βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης επιβίωσε με άμεση και καθολική στροφή στην κλωστοϋφαντουργία.

Βιομηχανική Περιοχή Περισσού

Στο χώρο των Ποδαράδων υπήρξε μια πρόδρομη των προσφύγων βιομηχανική εγκατάσταση. Στο συνοικισμό του Περισσού, όπου τα σωζόμενα βιομηχανικά κελύφη εντυπωσιάζουν ακόμη και σήμερα, ο γνωστός βιομήχανος Νικόλαος Κυρκίνης, ιδρυτής της μεγάλης «**Ελληνικής Εριουργίας**» στα Πατήσια, είχε ήδη από το 1918 εγκαταστήσει το πλυντήριο της Εριουργίας στον προνομιούχο χώρο των Ποδαράδων με το άφθονο νερό από το παρακείμενο ρέμα του Περσού ποταμού και την συγκοινωνιακή σύνδεση με το κέντρο μέσω της αμαξιτής οδού και της σιδηροδρομικής γραμμής.

Ο Κυρκίνης εκτιμώντας τα πλεονεκτήματα του χώρου ιδρύει το 1919 εργοστάσιο **Μεταξουργίας** η οποία το 1923, όταν τα κύματα των προσφύγων κατακλύζουν τον ελληνικό χώρο αναβιβάζεται σε Ανώνυμη Εταιρεία. Κύριος παράγοντας της ανάπτυξης της Μεταξουργίας στην Ελλάδα ήταν η συνεισφορά των προσφύγων που με την τεχνογνωσία τους και κυρίως, τα φθηνά εργατικά χέρια, έδωσαν μεγάλη ώθηση στην ελληνική βιομηχανία μεταξίου. Τα 1923 ο Κυρκίνης αγοράζοντας 150 στρέμματα από το κτήμα του Παναγίου Τάφου στους Ποδαράδες ιδρύει και εργατικό συνοικισμό, ενώ η ραγδαία εξέλιξη της Μεταξουργίας τον οδηγεί σε μεγάλες επεκτάσεις και νέες επιχειρήσεις. Παράλληλα, ο Κυρκίνης για να αντιμετωπίσει την αυξημένη ζήτηση σε ενέργεια, τόσο της «Μεταξουργίας» όσο και της «Ελληνικής Εριουργίας» ίδρυσε την «**Ηλεκτροβιομηχανική Α.Ε.**», η οποία κάλυπτε τις ανάγκες σε ρεύμα τόσο των εργοστασίων του όσο και των γειτονικών συνοικισμών.

Η δύναμη του εργοστασίου ήταν 1000 ίππων και έδινε κίνηση στους συνοικισμούς έως την Κηφισιά και την συνοικία Κυπριάδου, το σημερινό Γαλάτσι και τα Άνω Πατήσια. Στο Πλαίσιο της «Ηλεκτροβιομηχανικής Α.Ε.» ο Κυρκίνης ίδρυσε εργοστάσιο Κοπής και Ραφής, εργοστάσια Ξυλουργείου, Μηχανουργείου, Σιδηρουργείου και το μνημειώδες εργοστάσιο της Βαμβακουργίας.

Το οικοδόμημα της Βαμβακουργίας και σήμερα διατηρητέο κτίριο διαφόρων χρήσεων, που με τον όγκο του επιβάλλεται και αποτελεί το σήμα κατατεθέν της βιομηχανικής κληρονομιάς της Νέας Ιωνίας, κτίστηκε το 1925 πάνω σε σχέδια της προμηθεύτριας των μηχανημάτων εταιρείας Brooks and Doxey. Το εργοστάσιο παρήγε κάμπο, σινδονόπανα, τραπεζομάντιλα και πουκαμισόπανα καθώς και βαμβακερό νήμα.

Το 1926 θεωρείται έτος σταθμός για την Εταιρεία της «Ελληνικής Εριουργίας Α.Ε.» αφού φαίνεται ότι είχε πραγματοποιηθεί το όραμα του Κυρκίνη για την δημιουργία μιας βιομηχανικής πόλης σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα «το μικρό Manchester», όπως έμεινε γνωστό. Οι πρόσφυγες συνετέλεσαν τα μέγιστα στην ανάπτυξη αυτού του βιομηχανικού κολοσσού είτε ως φθινό εργατικό δυναμικό στα εργοστάσια, κυρίως οι γυναίκες, είτε ως οικοδόμοι στην πραγματοποίηση του ευρύτατου οικοδομικού της προγράμματος, οι άντρες.

Σε ένα δραματικό παιχνίδι της μοίρας, το 1927 ο Κυρκίνης κατηγορείται για υπεξαίρεση, καθαιρείται από τη θέση του Προέδρου της εταιρίας και εξαναγκάζεται σε πώληση της περιουσίας του. Από τη φυλακή αγωνίστηκε να διορθώσει τα πράγματα αλλά ήταν αργά. Δικάστηκε και αθώωθηκε από το κακουργιοδικείο Πειραιώς. Εν τω μεταξύ η υγεία του είχε κλονιστεί και εισάγεται στο φθισιατρείο για θεραπεία από φυματίωση. Στις 18 Σεπτεμβρίου

1933 αυτοκτονεί πέφτοντας από το παράθυρο του δωματίου του. Ήταν μόλις 55 ετών και δεν άφησε κανένα περιουσιακό στοιχείο στους δικούς του.

Την «Ελληνική Εριουργία Α.Ε.» αγοράζει το 1935 ο Μποδοσάκης Αθανασιάδης. Ακόμη στο χώρο του Περισσοῦ και στα πλαίσια της «Ελληνικής Εριουργίας Α.Ε.» χτίστηκαν το 1929 το Εργοστάσιο της «Ελληνικής Βιομηχανίας Μετάξης», το 1932 το εργοστάσιο της «ΕΒΥΠ», (μετέπειτα «ΕΡΙΟΤΕΚ») και το 1935 από τον Μποδοσάκη τα «Εκκοκκιστήρια της Νέας Ιωνίας».

Μετά το 1950 όμως, έτος διεθνούς κρίσης για τη βιομηχανία, η τεράστια βιομηχανική πόλη των Κυρκίνη-Μποδοσάκη κλείνει όλα τα εργοστάσιά της στη Ν. Ιωνία και στο διάστημα 1956-1958 ξεπουλιέται τμηματικά για να καλυφθούν τα χρέη της.

Πηγές:

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος «Βιομηχανική κληρονομιά η προσφορά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος». https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Prostora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος, «Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία Παράμετρος εγκατάστασης»

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Προβλήματα ΜΜΕ Κλωστοϋφαντουργίας στον αστικό χώρο – Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε. , 1995.

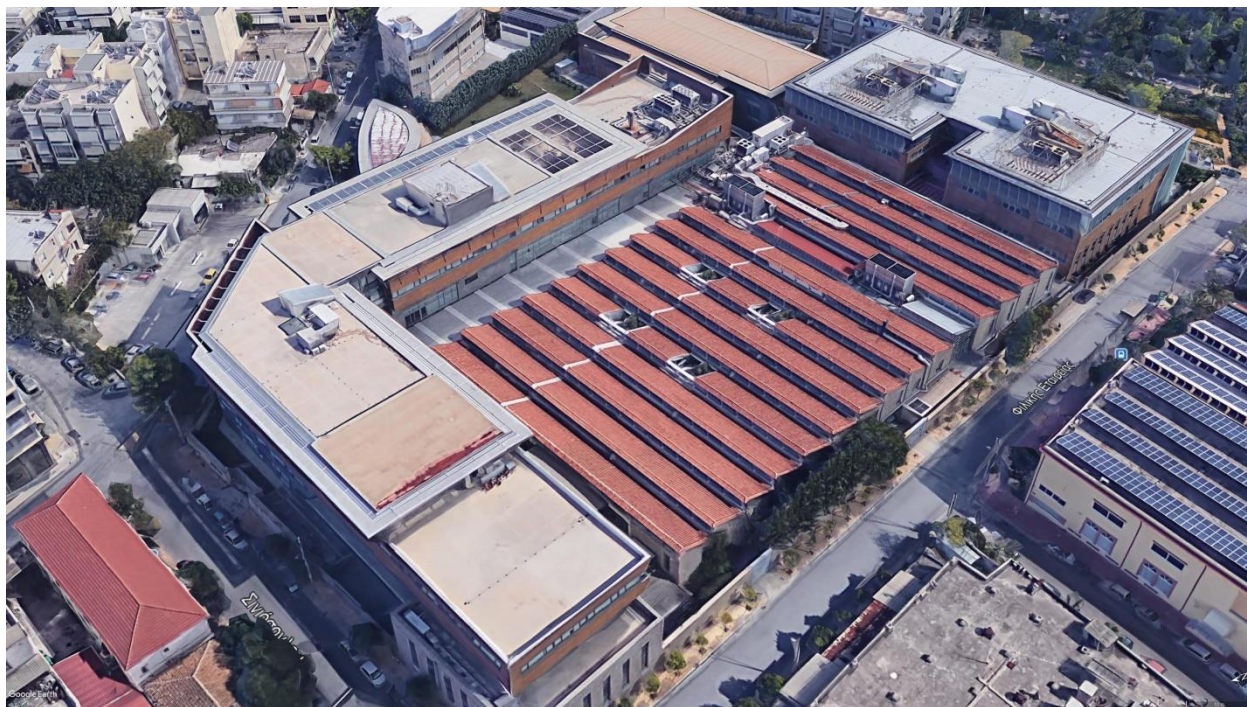
Οι σημαντικότερες βιομηχανίες

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι κυριότερες βιομηχανίες της Νέας Ιωνίας. Ανάμεσα στις δεκάδες βιομηχανίες και μικρές βιοτεχνίες που λειτούργησαν και λειτουργούν ακόμα στην περιοχή, επιλέχθηκαν οι πιο σημαντικές από πλευράς μεγέθους, κύκλου εργασιών, αρχιτεκτονικής και ιστορικής σημασίας, χωρίς να παραγνωρίζεται ο ρόλος των υπολοίπων στην ιστορία και τη φυσιογνωμία της πόλης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις έχουμε αλλαγή χρήσης των χώρων, σε άλλες οι χώροι είναι εγκαταλελειμμένοι ενώ σε κάποιες περιπτώσεις, δυστυχώς τις λιγότερες αριθμητικά, ασκούνται οι ίδιες ή παρεμφερείς χρήσεις.

Οι τρισδιάστατες δορυφορικές εικόνες του προγράμματος γραφικής απεικόνισης Google Earth που αποτυπώνουν την "σημερινή" εικόνα των βιομηχανιών, έχουν ληφθεί το έτος 2015 και η επιλογή των πλάνων έγινε με γνώμονα την σφαιρική και όσο το δυνατόν πιο χαρακτηριστική απεικόνιση των σημείων ενδιαφέροντος σε σχέση και με το παρακείμενο περιβάλλον.

Υφαντουργία Μουταλάσκη

Ιδρύθηκε το 1927 στη Νέα Ιωνία από τους Αλέξανδρο (πατέρα), Γεώργιο και Συμεών (υιοί) Σινιόσογλου και Ιακώβ Τσαλίκογλου. Και οι δύο οικογένειες είχαν ήδη δραστηριοποιηθεί στην υφαντουργία.

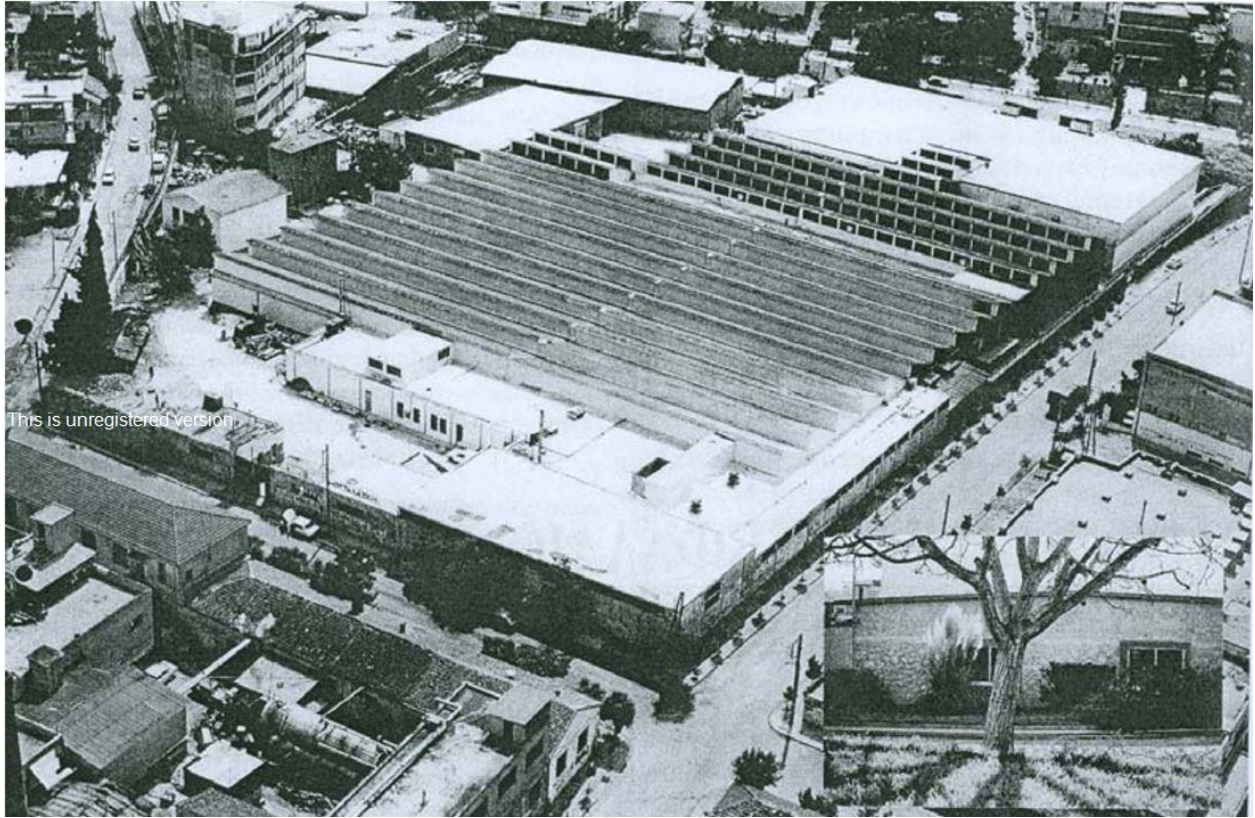
Η ιστορία του εργοστασίου πάντως ξεκινάει από την οικογένεια του Ιάκωβου Τσαλίκογλου που στη Μουταλάσκη (Ταλάς) της Καισάρειας είχαν βιοτεχνία με απλούς εγγλέζικους αργαλειούς τύπου Livesey. Τα μέλη της οικογένειας επιπλέον ήταν εξάιρετοι μηχανικοί και ήρθαν στην Ελλάδα το 1923 με την ανταλλαγή πληθυσμών και έτσι μπόρεσαν να φέρουν μαζί τους τρεις-τέσσερις αργαλειούς.

Το 1938 προέκυψε διαμάχη και οι Τσαλίκογλου που εν τω μεταξύ είχαν ιδρύσει το 1934 σε μικρή απόσταση την υφαντουργία «Ελληνίς», αποχώρησαν από την εταιρία.

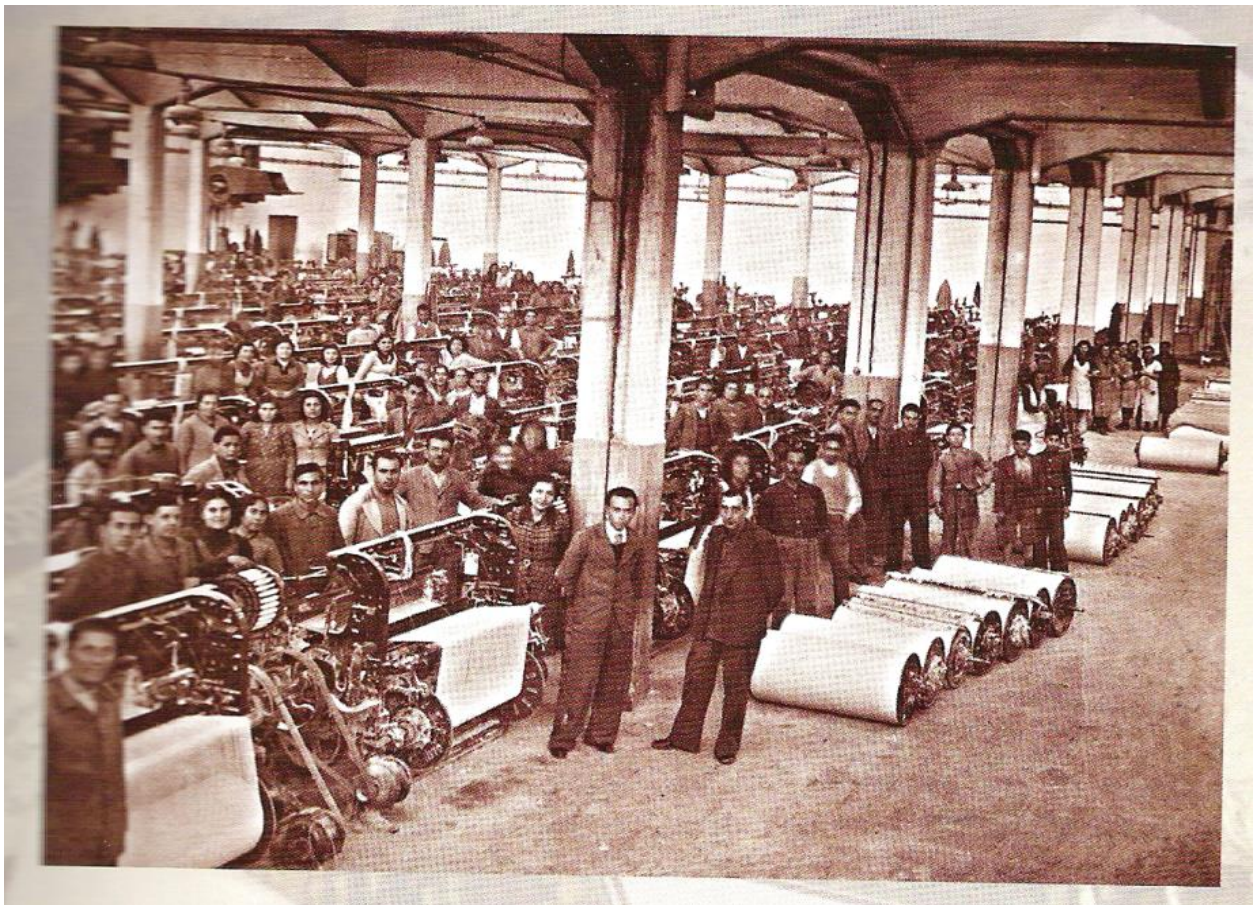
Την περίοδο 1930-1950, η εταιρεία καθιερώθηκε στην αγορά με το υψηλής ποιότητας ύφασμα "κάμποτ" που παρήγαγε και αναδείχθηκε από τις σημαντικότερες κλωστοϋφαντουργικές μονάδες της Ελλάδας. Ως σήμα της Εταιρείας χρησιμοποιήθηκε ο Ταύρος, πράγμα που έφερε κάποιες διαμάχες με την τότε εταιρεία κεραμικών «Κεραμεικός».

Παράλληλα με τον διαρκή εκσυγχρονισμό του εργοστασίου οι Σινιόσογλου μελέτησαν σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και συστήματα εργασίας, τα οποία εφάρμοσαν στο εργοστάσιο με ιδιαίτερη επιτυχία.

Στο σημειωματάριο του Κ. Καϊσερλόγλου, τμηματάρχη του εργοστασίου, γίνεται εκτενής αναφορά στην συμπεριφορά των αφεντικών απέναντι στους εργαζόμενους της «Μουταλάσκη». Ακολουθεί ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα: «εις το άκουσμα της λέξεως Μουταλάσκη όλοι ανορθούνται των καθισμάτων και ρωτούν εργάζεσαι εις την «Μουταλάσκη» σώθηκες. Είσαι καλύτερα εξησφαλισμένος από Κρατικούς Υπάλληλος.

Εικόνες: Το βιομηχανικό συγκρότημα Μουταλάσκη την εποχή της ακμής του. Πηγές: 1) Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ 2) ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Πόσοι εργάται δεν εσώθησαν, δεν εβοηθήθησαν και δεν βοηθούνται. Πόσες δωρεές δεν εγένοντο εις ευαγή και κοινωφελή ιδρύματα. Το 80% των εργατών που εργάζονται εις την Μουταλάσκη τρία και πλέον έτη διατηρούν δικάς των οικίας. Διότι σε ζητήματα προικός και στεγάσεως κλπ βοηθεί πάντας τους εργάτας. Δια τους σκοπούς αυτούς διατηρούσε και διατηρεί τμήμα δανείου που ενισχύει τους εργάτας οικονομικώς. Όλες οι κοπέλλες που εργάζονται εις την Μουταλάσκη είναι περιζήτητες νύμφες, διότι δεν υπήρχε περίπτωση να εκδιωχθούν εκ του εργοστασίου και διότι γνωρίζουν οι άνδρες, που θα τις υπανδρευθούν ότι θα τύχουν υποστήριξης του εργοστασίου».

Επίσης από τον Γ. Κογκαλίδη, διευθυντή του εργοστασίου, μαθαίνουμε ότι μέσα στις κοινωνικές αντιλήψεις των Σινιόσογλου ήταν η άρνηση να δεχτούν ανήλικους εργάτες (πράγμα που ευρύτατα συνηθιζόταν στα εργοστάσια), ενώ αντίθετα δέχτηκαν να εντάξουν στο προσωπικό τους γυναίκες από οικους ανοχής, σε ένα πρόγραμμα «επανάνηψης.» .

Στην περίοδο της Κατοχής το εργοστάσιο δούλευε περιστασιακά. Οι Γερμανοί έκλεισαν το εργοστάσιο, κατάσχισαν τα εμπορεύματα ενώ το κάμποι και τα σινδονόπανα τα έκαναν σωσίβια για την Αφρική. Οι εργάτες δούλευαν εκ περιτροπής, τρεις ημέρες η μία βάρδια και τρεις η άλλη και αργότερα επειδή πολλοί εργάτες αναζητούσαν στην επαρχία τροφή, έγινε μία βδομάδα η μία βάρδια και μία η άλλη. Ο γιατρός Σινιόσογλου κάθε Πέμπτη παρακολουθούσε τους εξαντλημένους από την πείνα εργάτες. Έτσι από προσωπικό 700 ατόμων που αντιπροσώπευαν 3.000 ως 4.000 μέλη οικογενειών υπήρξαν ελάχιστοι θάνατοι και αυτοί λόγω ηλικίας.

Στις αρχές του 1979 η «ΜΟΥΤΑΛΑΣΚΗ» συγχωνεύτηκε «δια απορροφήσεως» με την Πειραιϊκή Πατραϊκή λόγω άρνησης των ιδιοκτητών της, υιών Σινιόσογλου να ακολουθήσουν καριέρα βιομηχάνου.

Αποσχίστηκε από αυτήν το 1986 και επανασυστάθηκε με την επωνυμία Πειραιϊκή Πατραϊκή Κλωστοϋφαντήριο Νέας Ιωνίας (πρώην Μουταλάσκη) Α.Ε. Έπαυσε τις εργασίες της το 1992 όταν εντάχθηκε στις προβληματικές επιχειρήσεις και μετά από μειοδοτικό διαγωνισμό κατάληξε στον Όμιλο Επιχειρήσεων Sakalidis S.A.

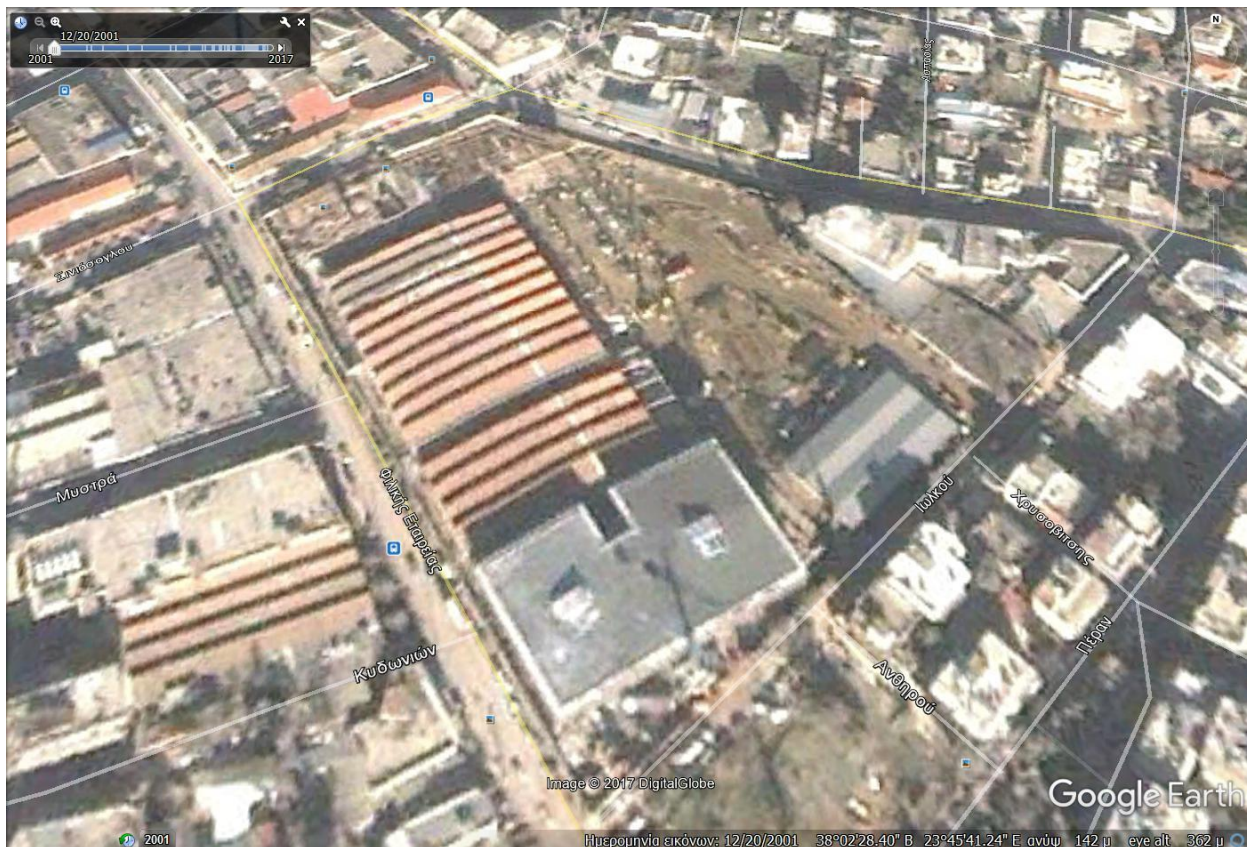
Μετέπειτα για τις ανάγκες των Ολυμπιακών αγώνων μετά από εργασίες ανακαίνισης στέγασε τον Οργανισμό "Αθήνα 2004".

Τα σχέδια του εργοστασίου έγιναν από τον αρχιτέκτονα Μιχάλη Αβέρωφ, αδελφό του Ευάγγελου Αβέρωφ, στενού φίλου του Σινιόσογλου με πρότυπο ξένα εργοστάσια. Η επέκταση του εργοστασίου έγινε δυνατή μετά από τη διαδοχική αγορά αγροτεμαχίων στη γύρω από το εργοστάσιο περιοχή.

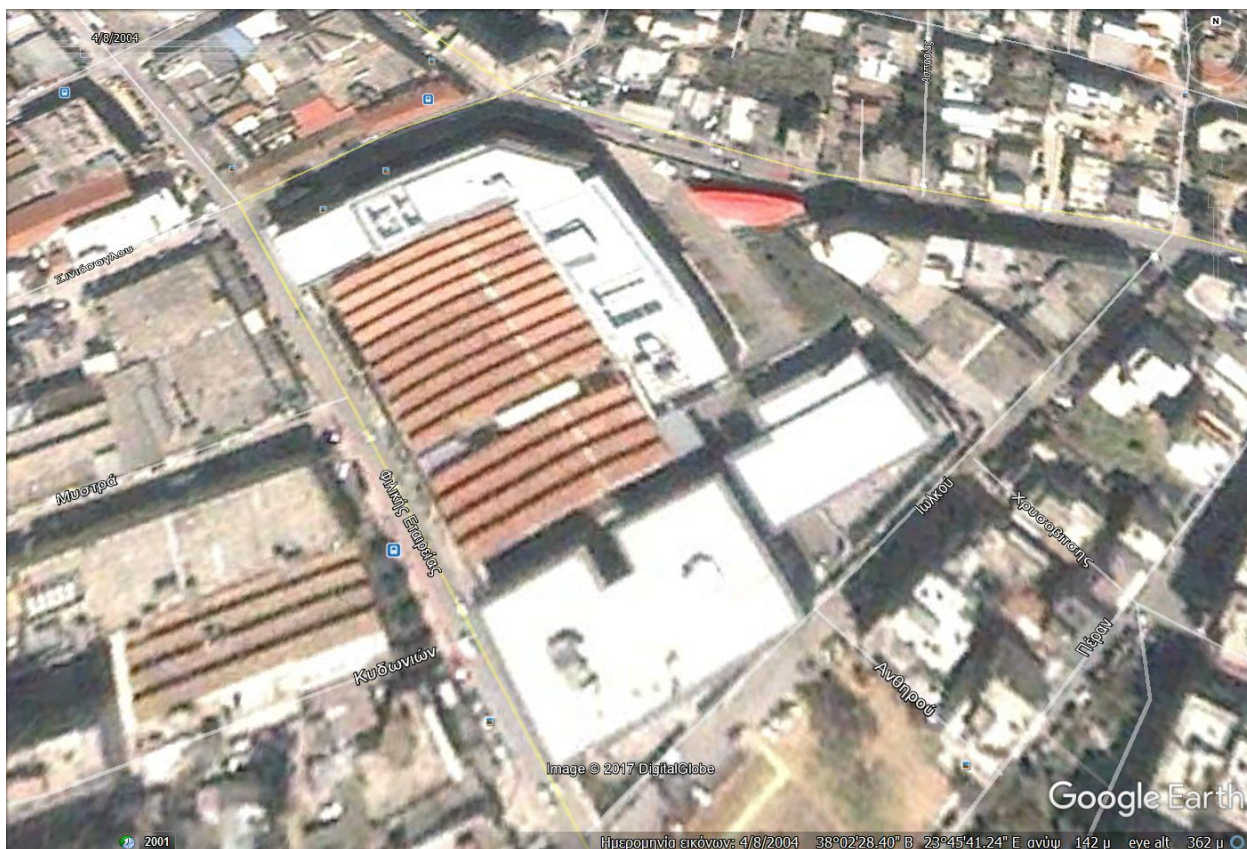
Στο κτιριακό συγκρότημα σήμερα διατηρούνται κάποια από τα αρχικά κτίρια με την χαρακτηριστική οδοντωτή-πτυχωτή στέγαση, κατασκευασμένα από οπλισμένο σκυρόδεμα και χτισμένα σε δύο χρονικές φάσεις (1927 η πρώτη και 1930-1938 η δεύτερη).

Η κλωστοϋφαντουργία Μουταλάσκη καταλαμβάνει τη μεγαλύτερη έκταση από τα λοιπά βιομηχανικά συγκροτήματα της ζώνης της Ελευθερούπολης και καθορίζει σημαντικά τη φυσιογνωμία του αστικού ιστού της περιοχής

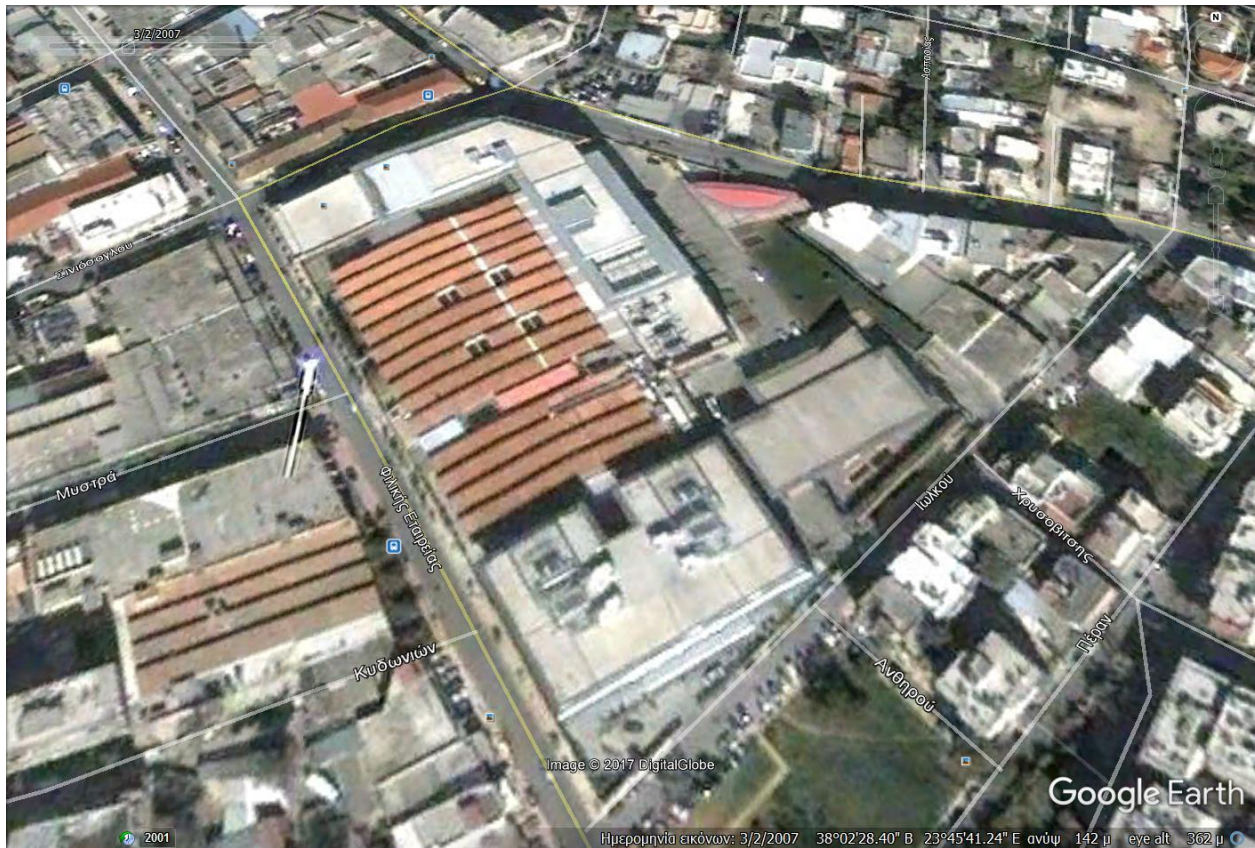
Στις δορυφορικές εικόνες που ακολουθούν μέσω του προγράμματος γραφικής απεικόνισης Google Earth, φαίνεται η χρονική εξέλιξη των εργασιών ανακαίνισης του εργοστασίου προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του Οργανισμού «Αθήνα 2004». Σήμερα το κτίριο στη νέα του μορφή στεγάζει τα γραφεία ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Εικόνα: Το εργοστάσιο Μουταλάσκη, δορυφορική εικόνα στις 20-12-2001

Εικόνα: Το εργοστάσιο Μουταλάσκη, δορυφορική εικόνα στις 4-8-2004

Εικόνα: Το εργοστάσιο Μουταλάσκη, δορυφορική εικόνα στις 2-3-2007

Πηγές:

Ιστορικό Αρχείο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος «Βιομηχανική κληρονομιά η προσφορά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος».[Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο:<URL:
https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Profsfora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ταπητουργία Ανατόλια

Στη συμβολή των οδών Εμμανουήλ Παππά - Βυζαντίου και Λεωφόρου Εθνικής Αντιστάσεως, λειτουργούσαν μέχρι την δεκαετία του '80 τα παλιά μεγάλα εργοστάσια ταπητουργίας Ανατόλια που απασχολούσαν περίπου 500 εργαζόμενους.

Τα πρώτα χαλιά βγήκαν από τους αργαλειούς της Ανατόλια στις αρχές της δεκαετίας του '50. Η εμπορία των προϊόντων γινόταν αποκλειστικά από την ίδια την εταιρία κι' αυτό σε συνδυασμό με την κάθετη παραγωγή απέφερε μεγάλα κέρδη. Όμως η κακοδιαχείριση οδήγησε την εταιρία σε οικονομική κρίση η οποία εκδηλώθηκε το 1983 και κορυφώθηκε το 1988 οπότε το εργοστάσιο έπαψε να λειτουργεί μαζί με άλλα μεγάλα εργοστάσια υφαντουργίας-ταπητουργίας εκείνη την περίοδο.

Το εργοστάσιο κατεδαφίστηκε τμηματικά το 1999 για να οικοδομηθεί στην θέση του ένα υπερσύγχρονο κτίριο στο οποίο στεγάζονται από το 2000 το 7ο Γυμνάσιο Νέας Ιωνίας και το 5ο Λύκειο Νέας Ιωνίας. Κτιριακό συγκρότημα δύο κτιρίων σε οικόπεδο έκτασης 12.399 τ.μ. και συνολικού εμβαδού 17.725 τ.μ. για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια χρήσης ως γραφεία, στεγάζουν από το 2007 γνωστή εμπορική επιχείρηση.

Τμήμα του παλαιού εργοστασίου παραμένει στη συμβολή των οδών Εμμανουήλ Παππά και Βυζαντίου εγκαταλελειμμένο.

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) βρίσκεται στην Λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως δίπλα από τον χώρο των εργοστασίων της Ανατόλια, λειτουργεί από το 1951 χορηγώντας υποτροφίες σε φοιτητές και σε απόφοιτους Πανεπιστημιακών σχολών.

Πηγές:

Story map - Ιστορικός χάρτης "Τα μεγάλα κλωστοϋφαντουργεία της Ελευθερούπολης τη δεκαετία του '80" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<https://uploads.knightlab.com/storymapjs/26538104cac071e47fa6070b6f3bb0b1/mia-suntome-perieges-sta-megala-klostouphantourgia-tes-eletheroupoles-tes-dekaetias-tou-80/index.htm> 1
(τελευταία πρόσβαση: 07/09/2017)

Wikipedia "Καλογρέζα (Νέα Ιωνία)" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AD%CE%B6%CE%B1> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα Grivalia Properties ΑΕΕΑΠ [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://grivalia.com/portfolio-items/leoforos-ethnikis-antistaseos-39a-nea-ionia/> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

Υφαντουργία Ελληνίς

Σε άμεση επαφή με τα εργοστάσια Μουταλάσκη, Ευφραΐμογλου και "Τρία Άλφα", ιδρύθηκε το 1934 από τον Ι. Τσαλίκογλου ιδρυτικό μέλος και μέχρι τότε τεχνικό του εργοστασίου Μουταλάσκη, η κλωστουφαντουργία και μηχανουργείο "Ελληνίς Α.Ε."

Η εταιρία που πέραν των υφαντουργικών εργασιών, ασχολήθηκε και με την κατασκευή μηχανημάτων, εμφάνισε από το 1955 και μετά σημάδια κάμψης.

Το 1987 κατέληξε σε πτώχευση και το 1989 πέρασε στην ιδιοκτησία της εταιρίας "Πηγή-Παιδικά Είδη" που κατασκευάζει προϊόντα από πλαστική ύλη.

Σήμερα τα κτίρια της παλιάς βιομηχανίας με την χαρακτηριστική οδοντωτή-πτυχωτή στέγαση έχουν κατεδαφιστεί και στον χώρο λειτουργεί γνωστή αλυσίδα Super Market.

Πηγή: Ε. Μαΐστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

Υφαντουργία 3Α

Το 1926 η οικογένεια Ευφραΐμογλου εγκατέστησε στο συγκεκριμένο βιομηχανικό οικόπεδο που της παραχωρήθηκε από την Ε.Α.Π., τέσσερις μονόφαρδους αργαλειούς και ξεκίνησαν με την παραγωγή καναβατσότριχας.

Το 1932 οι Ευφραΐμογλου συνεταιριζόμενοι με τους Στύλογλου, άρχισαν να παράγουν κασμίρια δημιουργώντας την εταιρία "Στύλογλου - Εφραΐμογλου ΟΕ 3Α" (αρχικά "Στερλίνα"). Ο ένας γιος της οικογένειας Στύλογλου είχε σπουδάσει υφαντουργός στη Γαλλία και κάπως έτσι οι Εφραΐμογλου ασχολήθηκαν με το εμπορικό μέρος της επιχείρησης και οι Στύλογλου με το τεχνικό. Το 1940 η επιχείρηση διέθετε 16-18 διπλόφαρδους αργαλειούς.

Μετά από διαδοχικές μεταβολές και επεκτάσεις η επιχείρηση το 1975 μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία "Εριουργία Τρία Άλφα Α.Ε." και εξακολουθεί να λειτουργεί έως και σήμερα με το ίδιο αντικείμενο. Στο κτιριακό συγκρότημα τα παλαιότερα κτίσματα βρίσκονται σε επαφή με την οδό Σινιόσογλου. Το πρώτο από αυτά -το παλιό υφαντήριο του Ευφραΐμογλου- χρονολογείται από το 1933 και είναι ένα απλής μορφής ισόγειο κτίσμα με ξύλινη δίρριχτη στέγη. Τα ακριβώς διπλανά κτίρια τα οποία βρίσκονται σε επαφή, χρονολογούνται από το 1938 (τα ισόγεια) ενώ οι όροφοι είναι χτισμένοι στις αρχές της δεκαετίας του '50. Τα επόμενα χρόνια το οικοδομικό τετράγωνο καλύφθηκε εντελώς με ογκώδη νεότερης ηλικίας κτίσματα.

Πηγές:

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιognωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

"Από τις καναβατσότριχες στο κασμίρι" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=122057> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

Υφαντουργία Ιωνική

Με τη σύμπραξη πολλών γνωστών επιχειρηματιών και τραπεζών, ιδρύθηκε το 1925 η ταπητουργία του Σπάρταλη με 200 μεγάλους ιστούς, βαφείο και πλυντήριο.

Ο Σπάρταλης, ιδιοκτήτης μεγάλης επιχείρησης στη Σμύρνη με ανειλημμένες παραγγελίες από το Λονδίνο, κατασκεύαζε χαλιά τύπου "Ουσάκ" ενώ μετέπειτα περιλαμβάνονται στην παραγωγή του εργοστασίου σχέδια "Σιβιάς" και "Περγάμου".

Την εποχή της ακμής της η εταιρία απασχολούσε πάνω από 600 εργάτριες. Λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929 (κραχ) παρουσίασε οικονομικά προβλήματα και από το 1941 πέρασε σε διαδικασία εκκαθάρισης. Το 1951 αγοράστηκε από την "Ιωνική Υφαντουργία Α.Ε." και σταδιακά αναπτύχθηκε σε μεγάλη βιομηχανία. Σήμερα η επιχείρηση δεν λειτουργεί και το κτιριακό συγκρότημα είναι εγκαταλελειμμένο.

Η εντυπωσιακή είσοδος του κεντρικού κτιρίου στην οδό Φιλελλήνων, αποσπά ακόμα και σήμερα την προσοχή των περαστικών.

Πηγή: Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

Υφαντουργία Αθηνά

Το πρώτο υφαντουργείο χτίστηκε από τους αδελφούς Σινάνογλου το 1926 αφού πρώτα ίδρυσαν ανώνυμη εταιρία. Το 1929 η παραγωγή είχε φτάσει τα 10.356 τόπια βαμβακερού υφάσματος τύπου "κάμποτ".

Το 1938 προστέθηκε κλωστήριο με 3.200 ατράκτους ενώ την ίδια εποχή το υφαντήριο είχε 84 υφαντικούς ιστούς διαφόρων τύπων.

Το 1947 η εταιρία ονομάστηκε "Α.Ε. Κλωστουφαντήρια Αθηνά" και το 1965 άλλαξε ιδιοκτήτες.

Το 1989 μετά από διαδοχικές συγχωνεύσεις κατακυρώθηκε με πλειστηριασμό στην εταιρία "Σακαλίδης Ε.Π.Ε."

Σήμερα οι εγκαταστάσεις λειτουργούν υπό τη διοίκηση της οικογένειας Σακαλίδη ως χώρος αποθήκευσης και εμπορίας χαλιών και μοκετών.

Πηγή: Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

Υφαντουργία Ευφραιμόγλου

Σε μέρος του Οικοδομικού Τετραγώνου 132, λειτούργησαν μεταπολεμικά αρκετά μικρά υφαντουργεία με σημαντικότερο αυτό που λειτούργησαν μέλη της -γνωστής από την υφαντουργία 3Α- οικογένειας Ευφραιμόγλου (τέως υφαντήριο Βασιλειάδη).

Τελευταία φορά το υφαντήριο λειτούργησε με την επωνυμία ΚΥΡΙΟΓΛΟΥ, Δ. & Ε., Ο.Ε .και έκτοτε ο χώρος μένει εγκαταλελειμμένος. Στο οικοδομικό τετράγωνο φιλοξενούνται σήμερα μικρές βιοτεχνίες, σιδηρουργεία και επιχειρήσεις.

Πηγές:

Ιωσήφ Σαββίδης τέως Πρόεδρος Συνδέσμου Υφαντουργών Νέας Ιωνίας. (προφορική συνέντευξη)

Γαβρήλος Σιδηρόπουλος Υφαντουργός υπάλληλος Ο.Π.Α.Ν. (προφορική συνέντευξη)

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας -Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Καμινάδα “Carrefour”

Στο οικόπεδο που σήμερα φιλοξενεί το "Carrefour" Νέας Ιωνίας στην περιοχή Λαζάρου, δεσπόζει η καμινάδα ύψους 46 μέτρων η οποία ανήκε στην εγκαταλελειμμένη Μεταξοϋφαντουργία “Νίκη”, ιδιοκτησίας της οικογένειας Σαραντόπουλου η οποία λειτουργούσε στον ίδιο χώρο και καταλάμβανε ολόκληρο το οικοδομικό τετράγωνο.

Η Μεταξουργία διέθετε και βαφείο και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην βιομηχανία της Νέας Ιωνίας κυρίως προπολεμικά.

Η καμινάδα μετακινήθηκε από την αρχική της θέση προκειμένου να διασωθεί και για να εξυπηρετηθούν οι οικοδομικές εργασίες του οικοπέδου, από τον διεθνούς φήμης αρχιτέκτονα, μηχανικό, κεραμίστα-αγγειοπλάστη και μηχανουργό, Δημήτρη Κορρέ.

Η εταιρία Korres Engineering, με έδρα την Αθήνα, έχει ως κύριο αντικείμενο τις μετακινήσεις κτιριακών συγκροτημάτων και άλλα σχετικά εξειδικευμένα έργα, με παρουσία στην Ελλάδα και αρκετές χώρες του εξωτερικού.

Εικόνα: Υφάντριες δίπλα στους αργαλειούς της Μεταξοϋφαντουργικής ΝΙΚΗ το 1935 –

Πηγή: <http://mikrasiatis.gr/>

Ανάμεσα στα συγκροτήματα που μετακινήθηκαν από την εταιρία ώστε να διασωθούν (κατά τη διάνοιξη δρόμων ή απειλούμενα από άλλους παράγοντες) περιλαμβάνονται σημαντικά αρχαία και βυζαντινά μνημεία, ενώ, λόγω της εξειδικευμένης τεχνογνωσίας της, η εταιρία έχει συμμετάσχει σε σημαντικά έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και την κατασκευή της γέφυρας της Χαλκίδας.

Τα τελευταία χρόνια ασχολείται με ένα φιλόδοξο project (Korres Project 4) κατασκευής αυτοκινήτων ειδικού τύπου με χαρακτηριστικά Rally και Off Road συγχρόνως

Πηγές:

Ιωσήφ Σαββίδης τέως Πρόεδρος Συνδέσμου Υφαντουργών Νέας Ιωνίας (προφορική συνέντευξη)

Γαβρήλος Σιδηρόπουλος Υφαντουργός υπάλληλος Ο.Π.Α.Ν. (προφορική συνέντευξη)

"Δημήτρης Κορρές: Μηχανικός, εφευρέτης, ή mega mover" Διαθέσιμο στο: <URL: <http://endogenis.blogspot.gr/2014/09/mega-mover.html> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

Wikipedia "Korres Engineering" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://el.wikipedia.org/wiki/Korres_Engineering (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=unq53fNGWT0> (Συνέντευξη Δημήτρης Κορρές)

Ανατολική Ταπητουργία (Ο.Τ. 150)

Το φερόμενο σήμερα ως «Οικοδομικό Τετράγωνο 150» υπήρξε ο χώρος που εγκαταστάθηκαν οι δυο πιο ιστορικές ταπητουργικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Μετά την κατεδάφιση της «Ελληνικής Ταπητουργίας» τη δεκαετία του 1970, η «Ανατολική Ταπητουργία» εξακολουθούσε να καταλαμβάνει μέρος του παλαιού βιομηχανικού οικοπέδου.

Ιδρύθηκε το 1923 από τον Γ. Β. Μαυρολέοντα και τους αδελφούς Βαϊανούς. Οι τελευταίοι μετέφεραν την επιχείρηση που διατηρούσαν στη Σίλη Ικονίου. Το 1928 η κρίση στην ταπητουργία οδηγεί στον εκπλειστηριασμό και από το 1934 το συγκρότημα πουλήθηκε στην εταιρεία «Αφροδίτη» (με παράδοση στα μεταξωτά ως το 1960) με την επωνυμία «Ελληνική Μεταξιοβιομηχανία Α.Ε.».

Το κτιριακό συγκρότημα, μετά του γηπέδου του, περιήλθε στο Δήμο Ν. Ιωνίας το 1985.

Το συγκρότημα της «Ανατολικής Ταπητουργίας» με απόφαση του τότε Υπουργού Πολιτισμού Ευάγγελου Βενιζέλου, ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/170/46821/21-08-2003, κρίθηκε ως μη διατηρητέο και με την ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/171/46800 Υπουργική Απόφαση χαρακτηρίστηκε ως μνημείο η καμινάδα της Παλαιάς Ανατολικής Ταπητουργίας.

Όμως μετά από προσφυγή πολιτών και πιέσεις ιστορικών-ερευνητών, το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσε την υπ αρ. 1100/2005 απόφαση, η οποία δέχεται ότι δεν είναι νόμιμα αιτιολογημένη πράξη η απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού περί μη χαρακτηρισμού των κτιρίων, όπου στεγαζόταν η ιστορική Ανατολική Ταπητουργία, "αφού δε λαμβάνεται υπ' όψιν ως κριτήριο η ιστορικότητα της και η συμβολή της στη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης του τόπου, αλλά θεμελιώνεται, αποκλειστικά και μόνο, στην πραγματική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει."

Μετέπειτα και παρά την παραπάνω απόφαση 1100/13-04-2005 του ΣΤΕ, ο Δήμος νέας Ιωνίας προέβη στην κατεδάφιση του παλαιού υφαντουργείου με τις χαρακτηριστικές πριονωτές ασύμμετρες δίρριχτες στέγες και τα διαφώτιστα (skylights).

Σήμερα στο Ο.Τ. 150, σε ανακαινισμένα εναπομείναντα κτίρια της πρώην Ανατολικής Ταπητουργίας, στεγάζονται το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.) τα μουσεία της πόλης (Ιστορικό-Λαογραφικό-Υφαντουργίας-Ταπητουργίας), ΚΕΠ, αίθουσα εκδηλώσεων, ενώ στους ελεύθερους χώρους του οικοπέδου λειτουργεί υπαίθριο parking.

Πηγές:

"Απειλή για τη βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.kathimerini.gr/150292/article/politismos/arxeio-politismoy/apeilh-gia-th-viomhxanikh-istoria-ths-neas-iwnias> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

"Πάρκινγκ στην Ανατολική Ταπητουργία;" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.zonews.gr/index.php?showbody=1&articleid=2894> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Υφαντουργία ΕΡΙΟΤΕΚ

Μετά το θάνατο (αυτοκτονία) του Νικόλαου Κυρκίνη το 1933, ιδρύθηκε από τους συνεργάτες του η ΕΒΥΠ (Ελληνική Βιομηχανία Υφαντουργικών Προϊόντων), με την ανέγερση εριοκλωστηρίου το οποίο επεκτάθηκε στη συνέχεια με μεταξοκλωστήριο, πλυντήριο και αποθήκες, σε χώρο ο οποίος τότε ευρίσκονταν δίπλα ακριβώς στο συγκρότημα των εργατικών κατοικιών. Το 1935 η εταιρία αγοράστηκε από τον Μποδοσάκη Αθανασιάδη αναπτύχθηκε περαιτέρω και συνέχισε μετά τον πόλεμο τη λειτουργία της μέχρι το 1950, έτος διεθνούς κρίσης. Μετέπειτα στις εγκαταστάσεις της παλιάς ΕΒΥΠ, λειτούργησε νέα επιχείρηση με την επωνυμία ΕΡΙΟΤΕΚ μέχρι το κλείσιμό της τη δεκαετία του '80.

Σήμερα στο μεγάλο αυτό βιομηχανικό οικοπέδο το οποίο περιβάλλεται από ψηλό μαντρότοιχο με αποτέλεσμα να διασπάται η συνέχεια της περιοχής κατοικίας που έχει αναπτυχθεί γύρω του, όλα τα κτίρια έχουν γκρεμιστεί και διασώζεται μόνο η ταμπέλα στην είσοδο του οικοπέδου με την επωνυμία της τελευταίας εν λειτουργία εταιρίας και η χαρακτηριστική καμινάδα η οποία δεσπόζει ως τοπόσημο στην περιοχή. Τα τελευταία χρόνια τίθεται από τους πολίτες της περιοχής αίτημα για απαλλοτρίωση του χώρου και να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργίας κλειστού σχολικού γυμναστηρίου.

Υποβάθμιση στον κοινωνικό και οικιστικό ιστό της περιοχής επιφέρει επίσης το ευρισκόμενο σε κοντινή απόσταση, στα όρια του Δήμου στη συμβολή των οδών Ηρακλείου & Αγ. Αναστασίας, τεράστιο κτίριο της Γενικής Ασφάλειας Χωροφυλακής Αττικής, το οποίο έπαψε να χρησιμοποιείται από το 1985 με την ενοποίηση των σωμάτων Ασφαλείας.

Πηγές:

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιognωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

"Επικίνδυνα κτίρια στη Νέα Ιωνία" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.newsbeast.gr/greece/arthro/105620/epikinduna-ktiria-sti-nea-ionia> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

Εριουργία Μποδοσάκη

Από τα παλιά κτίρια της "Ηλεκτροβιομηχανικής Α.Ε." η οποία κάλυπτε τις ανάγκες σε ρεύμα τόσο των εργοστασίων του Κυρκίνη όσο και των γειτονικών συνοικισμών, καθώς και το κτιριακό συγκρότημα που αποτελούνταν από το ξυλουργείο, το μηχανουργείο και το μεταξύ αυτών σιδηρουργείο (μετέπειτα Εριουργία Μποδοσάκη), στις μέρες μας δεν διατηρείται τίποτε απ' όλα αυτά.

Στη δορυφορική εικόνα διακρίνονται βιομηχανικά κελύφη της Εριουργίας Μποδοσάκη (εργοστάσιο κοπής-ραφής κλπ) που σήμερα φιλοξενούν άλλες χρήσεις. Μετέπειτα και στο κτίριο που σήμερα στεγάζει υπεραγορά γνωστής αλυσίδας τροφίμων, λειτούργησε η σημαντική «κλωστοϋφαντουργία Λέκκα».

Στο οικοδομικό τετράγωνο διακρίνουμε επίσης ένα εργοστάσιο εσωρούχων καθώς κι άλλα μικροκαταστήματα, συνεργεία-φανοποιεία και επιχειρήσεις που παρεμβάλλονται μεταξύ αυτών των κτισμάτων.

Πηγή: Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Βαμβακουργία Κυρκίνη

Δίπλα στις σιδηροδρομικές γραμμές και πλησίον του σταθμού ΗΣΑΠ "Πευκάκια", προβάλλει το μνημειώδες κτίριο της Βαμβακουργίας. Πρόκειται για το καλύτερα διατηρημένο και συγχρόνως το σημαντικότερο από μορφολογική άποψη κτίριο, το οποίο αποτελεί εμβληματικό στοιχείο στο σύνολο του οικοδομικού αποθέματος της βιομηχανικής περιοχής του Περισού.

Το όραμα του Νικόλαου Κυρκίνη για την δημιουργία μιας βιομηχανικής πόλης σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, «το μικρό Manchester», όπως έμεινε γνωστό και η προβολή της εικόνας μιας εύρωστης, πετυχημένης και καταξιωμένης επιχείρησης είναι εμφανής στο σχεδιασμό του κτιρίου.

Το οικοδόμημα της Βαμβακουργίας και σήμερα διατηρητέο κτίριο διαφόρων χρήσεων, που με τον όγκο του επιβάλλεται και αποτελεί το σήμα κατατεθέν της βιομηχανικής κληρονομιάς της Νέας Ιωνίας, κτίστηκε το 1925 πάνω σε σχέδια της προμηθεύτριας των μηχανημάτων εταιρείας Brooks and Doxey. Το εργοστάσιο παρήγε κάμποτ, σινδονόπανα, τραπεζομάντιλα και πουκαμισόπανα καθώς και βαμβακερό νήμα.

Το κτίριο που λειτούργησε αργότερα (1960) με το όνομα «Κλωστήρια Αττικής» επεκτάθηκε σημαντικά με προσθήκη του 1970, η οποία πραγματοποιήθηκε σε επαφή με αυτό και προφανώς μετέβαλε την αρχική εντύπωση της κλίμακάς του.

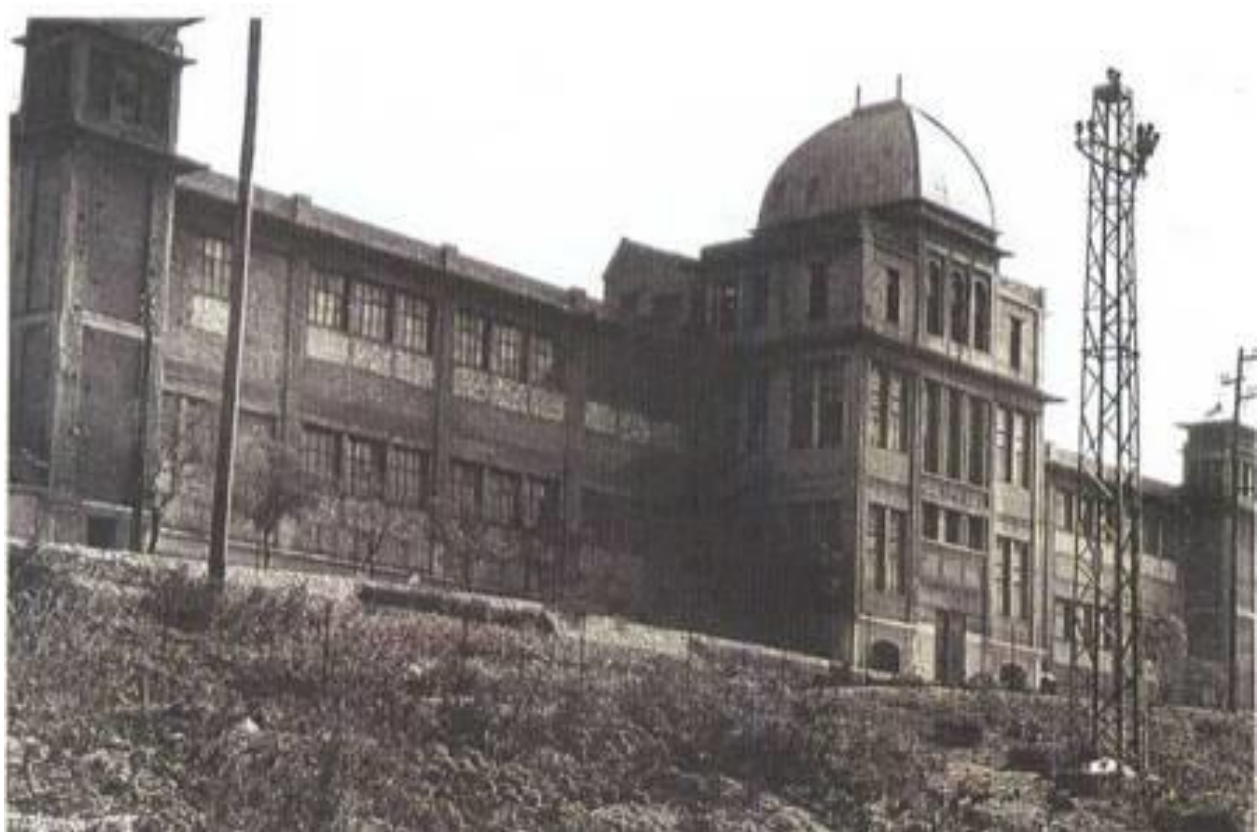
Εντούτοις η προσθήκη αυτή, δεν επιδρά αρνητικά στην ανάδειξη της κύριας όψης του παλαιού κτιρίου, παρότι δεν επιτρέπει πλέον την περίοπτη αντίληψή του.

Πηγή: Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

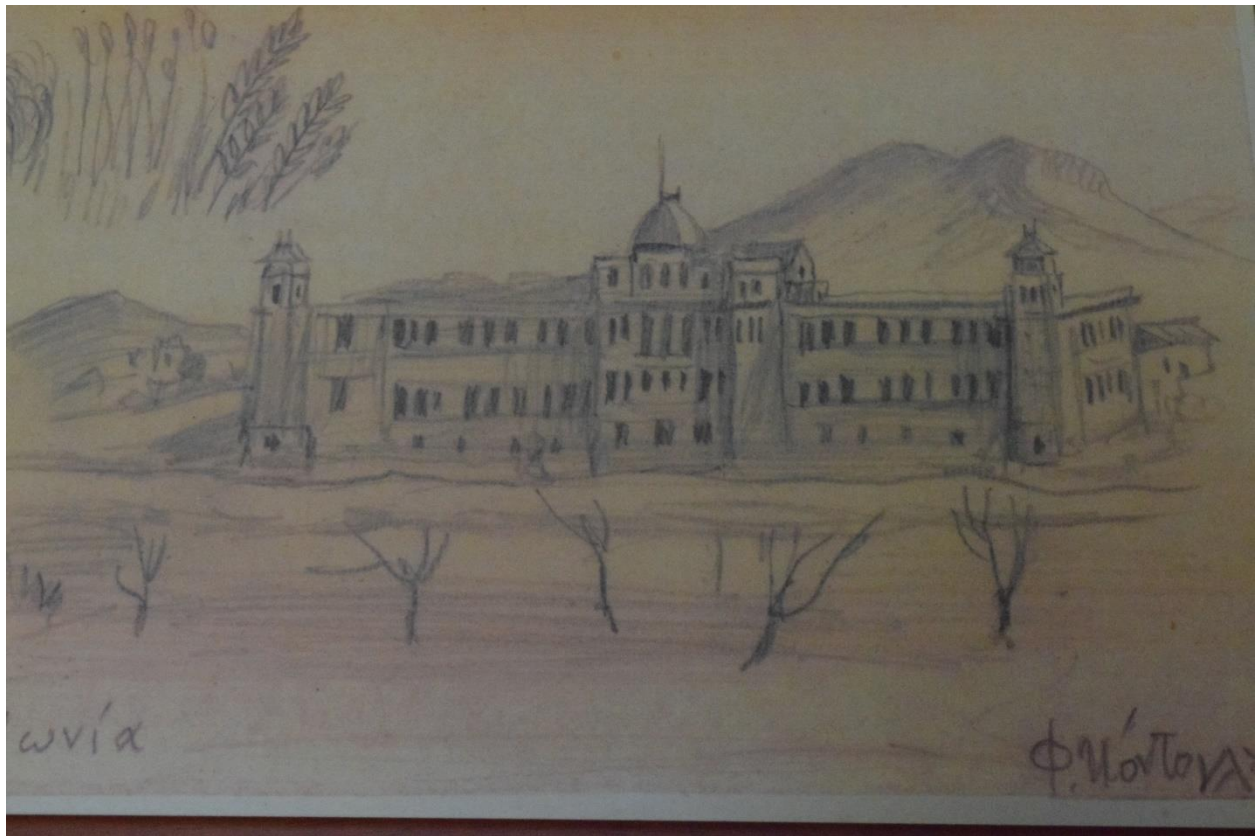
Βαμβακουργία

Εικόνα: Το εργοστάσιο της Βαμβακουργίας μετά την αποκατάστασή του το 1994. Πηγή: Μαΐστρου Ε., Βογιατζόγλου Ο., Καραθανάση Ε., Καλιοτζίδου Μ., «Η Βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας», ΕΤΒΑ, 1985.

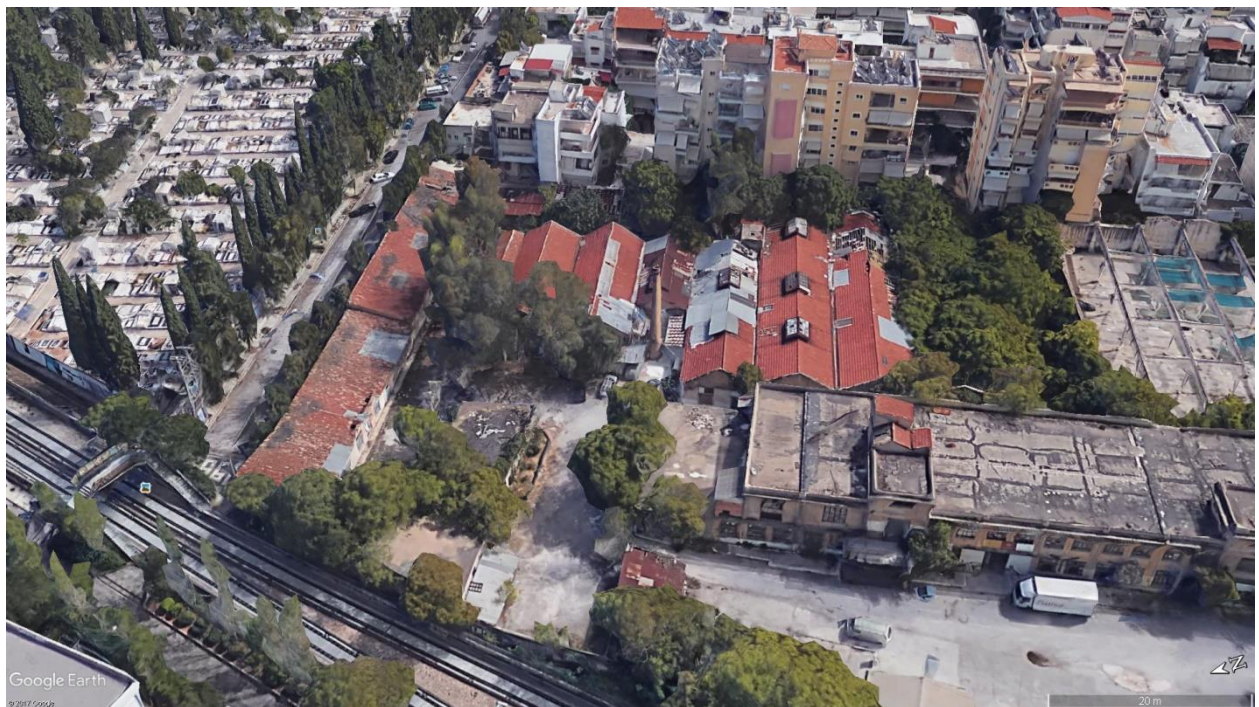

Εικόνα: Το εργοστάσιο της Βαμβακουργίας το 1960. Πηγή: Μαΐστρου Ε., Βογιατζόγλου Ο., Καραθανάση Ε., Καλιοτζίδου Μ., «Η Βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας», ΕΤΒΑ, 1985.

Εικόνα: Η Βαμβακουργία Κυρκίνη, σκίτσο του Φώτη Κόντογλου Πηγή: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Η πρόδρομος και μητρική επιχείρηση της Βαμβακουργίας στον Περισσό. Το εργοστάσιο που στέγαζε την Ελληνική Εριουργία κτίστηκε το 1914. Το οικόπεδο βρίσκεται στην περιοχή Αλυσίδα, στο τέλος της Πατησίων δίπλα στο Β' Κοιμητήριο Αθηνών.

Η επιλογή της συγκεκριμένης θέσης οφείλεται στο ομαλό έδαφος, γεμάτο αμπέλια και κήπους, στο άφθονο νερό από το ρέμα του Ποδονύφη και στην καταλληλότητα για κάθε είδους εγκατάσταση. Επιπλέον ήταν κοντά η σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών-Κηφισιάς.

Η κατάσταση των κτηρίων του οικοπέδου σήμερα ποικίλλει. Η κατάσταση του φέροντος οργανισμού του υφαντηρίου - κτηρίου διατηρητέου- είναι πολύ καλή όμως η παρατεταμένη φάση ερημοποίησης έχει επίπτωση στα στοιχεία πλήρωσής του. Η ύπαρξη χώρων πρασίνου αλλά και η έλλειψη εκπαιδευτικών και πολιτιστικών υποδομών της περιοχής, κάνουν αναγκαία την επανάχρηση του εργοστασίου ως βιομηχανικού πάρκου που θα εξυπηρετήσει τις προαναφερθείσες ανάγκες σε τοπική ή υπερτοπική κλίμακα. Η δεσπόζουσα επιμήκης μορφή του παλιού υφαντηρίου και τα υπόλοιπα κτήρια προσφέρουν πλειάδα αρχιτεκτονικών επιλογών με την ταυτόχρονη ανάδειξη τους ως κατασκευές του βιομηχανικού παρελθόντος του τόπου μας.

Πηγή:

Ιστοσελίδα Monumenta «Το εργοστάσιο της Ελληνικής Εριουργίας στα Πατήσια» [Διαδίκτυο].

Διαθέσιμο στο: <URL:

<https://monumenta.org/article.php?IssueID=5&lang=gr&CategoryID=6&ArticleID=954>

(τελευταία πρόσβαση 25/09/2017)

Μεταξουργία Κυρκίνη

Το σημαντικότερο κτίριο του συγκροτήματος της μεταξουργίας Κυρκίνη το οποίο χτίστηκε το 1924, στέγαζε το υφαντήριο-κλωστήριο και αποτελούσε ένα από τα πιο αξιόλογα βιομηχανικά κτίρια της εποχής, κατεδαφίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του '70 και αντικαταστάθηκε από νέο κτίριο που σήμερα στεγάζει τα γραφεία του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας. Το κτίριο διακρίνονταν για τα κλασικιστικά στοιχεία των όψεών του και η ξύλινη στέγη του κατασκευάστηκε το 1931. Σήμερα όπως φαίνεται και στην δορυφορική εικόνα διασώζονται λίγα μικρά κτίρια της "Ελληνικής Εριουργίας".

Πηγή: Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Εικόνα: Κάποια κτίρια της «Ελληνικής Εριουργίας» διασώζονται μέχρι σήμερα

Εικόνα: Δεκέμβρης 1944, οδοφράγματα στη λεωφόρο Ηρακλείου μπροστά από τη Μεταξουργία. Σε πρώτο πλάνο το φινιριστήριο της Μεταξουργίας και στο βάθος η βαμβακουργία Κυρκίνη

Πηγή: Αρχείο Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας από Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza

Εικόνα: Η Μεταξουργία Κυρκίνη (1924). Στο χώρο σήμερα στεγάζονται τα γραφεία του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας. Πηγή: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ

Εικόνα: Το παλαιότερο εργοστάσιο της Μεταξουργίας, τμήμα του κτιρίου γνωστό ως «Γραφεία της Μεταξουργίας». Σήμερα, δεν διασώζεται τίποτα από αυτά. Πηγή: Μαΐστρου Ε., Βογιατζόγλου Ο. Καραθανάση Ε. Καλιοτζίδου Μ. «Η Βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας», ΕΤΒΑ, 1985.

Ανθρακωρυχεία

Στην περιοχή η οποία εκτείνεται σήμερα μεταξύ Καλογρέζας και Αλσούπολης και στα όρια με την περιοχή του Ολυμπιακού σταδίου, λειτουργούσαν από το 1935 μέχρι το κλείσιμο τους το 1957, ορυχεία στα οποία γινόταν αδιάκοπα εξόρυξη λιγνίτη.

Την εποχή της Γερμανικής κατοχής έγινε επίταξη των ανθρακωρυχείων με παράλληλη μετατροπή τους σε στρατόπεδο από τις κατοχικές δυνάμεις.

Ο παραγόμενος λιγνίτης των ορυχείων ήταν ποιοτικά ο καλύτερος στην Ελλάδα εκείνη την εποχή και προμήθευε με ηλεκτρική ενέργεια το εργοστάσιο παραγωγής ρεύματος στο Κερατσίνι, την εταιρεία φωταερίου (Γκάζι) και μεταφερόταν στο Λαύριο με παρακαμπτήρια σιδηροδρομική γραμμή ως προέκταση του σημερινού ΗΣΑΠ Πειραιά - Κηφισιάς με αφετηρία την στάση του Νέου Ηρακλείου. Μετά τον πόλεμο σταδιακά οι κάτοικοι άρχισαν να διαμαρτύρονται για επιπτώσεις στην υγεία τους, τα αποθέματα λιγνίτη άρχισαν να εξαντλούνται, η επιχείρηση αντιμετώπιζε το φάσμα της χρεοκοπίας και ίσως το πιο σημαντικό, τα ορυχεία εμπόδιζαν σε μεγάλο βαθμό την οικιστική έκρηξη της περιοχής γι' αυτό το 1957 έκλεισαν, σφραγίστηκαν οριστικά το 1962 και για τον ίδιο λόγο καταργήθηκε την ίδια χρονιά η παρακαμπτήρια σιδηροδρομική γραμμή Νέου Ηρακλείου - Λαυρίου.

Μετά το κλείσιμο του ορυχείου αναπτύχθηκε στο σημείο οικισμός από πλινθόκτιστα και ξύλινα χαμόσπιτα τα λεγόμενα «Πατσαβουρέϊκα» τα οποία διατηρήθηκαν μέχρι τη δημιουργία του ΟΑΚΑ. Οι εργάτες ανθρακωρύχοι, στην πλειοψηφία τους με καταγωγή από την Εύβοια, έδωσαν το όνομα της πατρίδας τους Κύμης στον μεγάλο δρόμο της περιοχής όπου μετέπειτα κατασκευάστηκε η σημερινή λεωφόρος. Σήμερα σώζεται εγκαταλελειμμένος στη φθορά του χρόνου μόνο ένας πύργος φόρτωσης, και δίπλα το περίφημο πηγάδι «17».

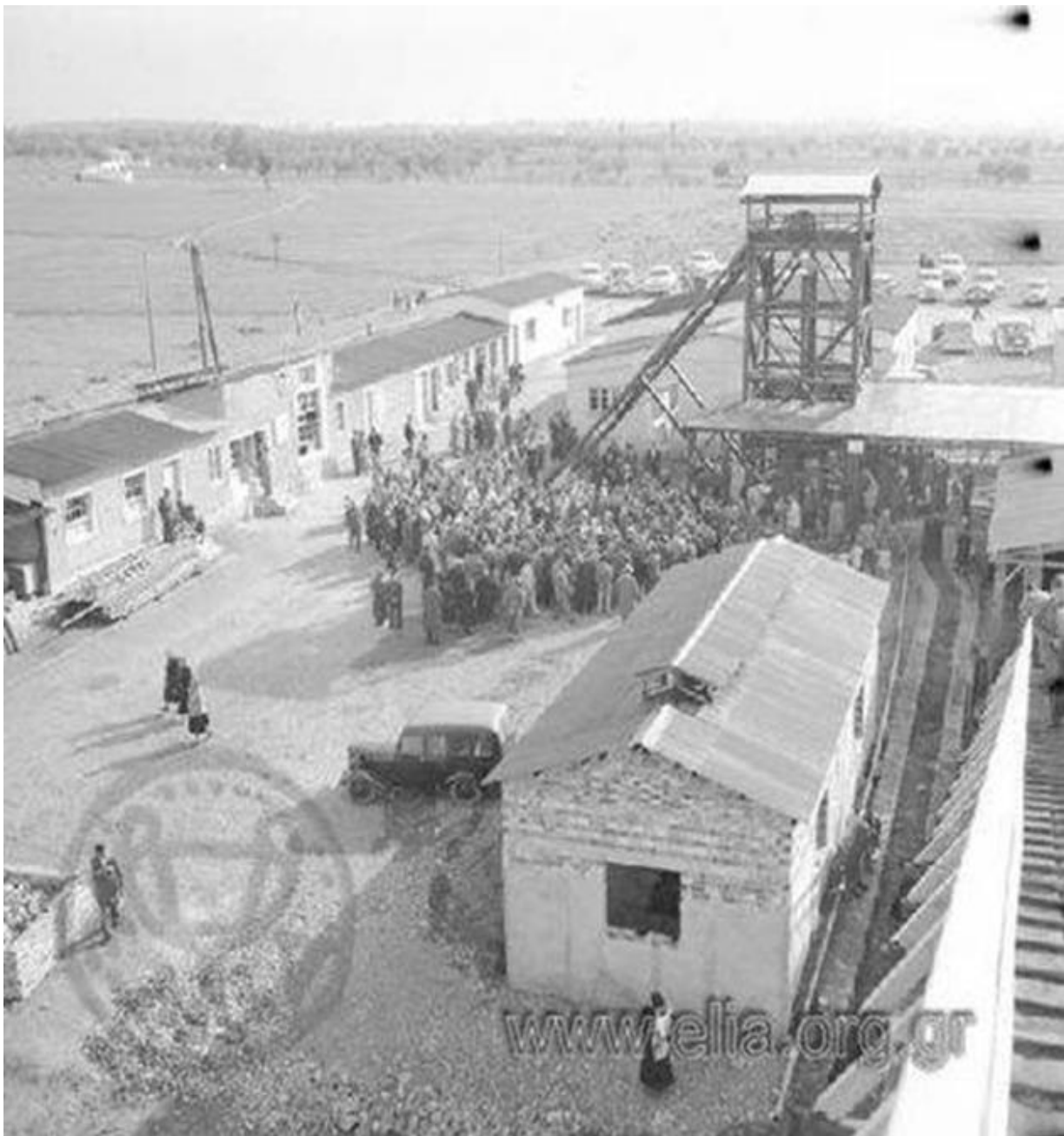
Ακολουθεί απόσπασμα από το βιβλίο του Κώστα Χαλέμου "Βάρδα Βουλιαμέντο" παρμένο από το 27^ο τεύχος της τριμηνιαίας έκδοσης λόγου και τέχνης «Λυχνάρι» του Ιωνικού Συνδέσμου.

"Η γειτονιά σαν την έβλεπε, πανηγύριζε γιατί θα έτρωγαν χοντροκομμένα πατατόφλουδα και ότι θησαυρό θα τους έφερνε η Καλιοπάρα. Μερικές φορές όταν τα πράγματα δεν ήταν εύκολα, η Καλιοπάρα έφερνε με απογοήτευση μόνο κάρβουνα και ίσως να φώναζε με νόημα στους γείτονες "άνθρακες ο θησαυρός"."

Πηγές:

"Βάρδα Βουλιαμέντο" - Στα λιγνιτωρυχεία Καλογρέζας (Βιβλίο του Κώστα Χαλέμου)

Wikipedia "Καλογρέζα" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AD%CE%B6%CE%B1> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Εικόνα: Τα ανθρακωρυχεία την εποχή λειτουργίας τους (1951). Διακρίνεται η σιδηροδρομική γραμμή Λαυρίου – Αγίων Αναργύρων. Πηγή: <http://www.elia.org.gr/>

Εικόνα: Φωτογραφία από τη μεγάλη απεργία των ανθρακωρύχων το 1957 - Πηγή: Ιστοσελίδα "@ΚΟΥΜΗ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΝΑΚΑΤΕΣ"

<https://www.youtube.com/watch?v=doI4mk1-uN0> (Santa Bárbara Bendita) Παραδοσιακό τραγούδι των ανθρακωρύχων στην επαρχία Αστούριας στην Ισπανία.

Μερικές φορές χρησιμοποιήθηκε ως ύμνος της εργατικής τάξης, επίσης χρησιμοποιήθηκε ευρέως κατά τη διάρκεια της εξέγερσης ανθρακωρύχων της Αστούριας το 1934 και κατά τη διάρκεια του ισπανικού εμφυλίου πολέμου.

Οι στίχοι (που συνήθως τραγουδιούνται στα Αστουριανά, τα ισπανικά ή ένα μείγμα μεταξύ των δύο γλωσσών) περιγράφουν την οδυνηρή επιστροφή στο σπίτι ενός ανθρακωρύχου, που καλύπτεται στο αίμα των συναδέλφων του.

Το τραγούδι χρησιμοποιήθηκε στην παρουσίαση του βιβλίου "Βάρδα Βουλιαμέντο" του Κώστα Χαλέμου.

Η Κλωστοϋφαντουργία στην Ελλάδα - Προοπτικές σήμερα

Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η σημασία της κλωστοϋφαντουργίας για την πόλη της Νέας Ιωνίας και για το σύνολο της Ελληνικής οικονομίας, στην παρούσα ενότητα γίνεται μια προσπάθεια διασύνδεσης και συσχέτισης του πολύ σημαντικού αυτού βιομηχανικού κλάδου με το σύνολο της βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα όπως αυτή εξελίχθηκε ιστορικά.

Μετά την ολοκλήρωση του πολέμου της ανεξαρτησίας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία (1830), η Ελλάδα αναπτύχθηκε ως χώρα αγροτική και εμπορική με χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και με σχεδόν ανύπαρκτη βιομηχανία.

Πριν το 1880 ένας αριθμός παραγόντων επέδρασε αρνητικά στην ανάπτυξη της εκ των οποίων οι σημαντικότεροι είναι οι εξής:

- α) Το ντόπιο και ξένο κυρίαρχο εμπορικό και χρηματιστηριακό κεφάλαιο απέφευγε επενδύσεις στη σφαίρα της παραγωγής
- β) Ασταθείς πολιτικές συνθήκες και μικρή εσωτερική αγορά
- γ) Μικρή εξειδικευμένη εργατική δύναμη
- δ) Ανεπαρκές σύστημα μεταφορών στην ξηρά και
- ε) Δασμολογική πολιτική του Ελληνικού κράτους χωρίς ίχνος προστατευτισμού με ρίζες στη Γαλλική «φιλελεύθερη» οικονομική σκέψη
(Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.17)

Την περίοδο όμως 1880-1920 θεμελιώδεις αλλαγές δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη της βιομηχανίας. Αυτές συνοπτικά ήταν:

- α) Ανάκτηση από την Οθωμανική αυτοκρατορία του μεγαλύτερου μέρους της Μακεδονίας, της νότιας Ηπείρου και αρκετών νησιών του Αιγαίου.
- β) Ραγδαία εκβιομηχάνιση των περισσότερων δυτικών χωρών έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν την βιομηχανικά προηγμένη Μ. Βρετανία. Συσσωρευμένα κεφάλαια στις χώρες αυτές παρουσίασαν τάσεις επέκτασης πέρα από τα εθνικά πλαίσια και τα Βαλκάνια ήταν ένας ελκυστικός επενδυτικός προορισμός
- γ) Κατασκευή ενός εκτεταμένου σιδηροδρομικού δικτύου το οποίο είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία για πρώτη φορά μιας ενοποιημένης και σχετικά μεγάλης εσωτερικής αγοράς.
- δ) Εφαρμογή πολιτικών κρατικής παρέμβασης στην οικονομία με διαδοχικές υποτιμήσεις του εθνικού νομίσματος, και καθιέρωση προστατευτικών φόρων στα εισαγόμενα προϊόντα
- ε) Μαζική εισροή ελλήνων προσφύγων μετά την καταστροφή του 1922 οι οποίοι αποτέλεσαν ένα μεγάλο, φθινό και όχι τελείως ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό.

Πέρα από τον μεγάλο αριθμό τους (1.500.000 σε σχέση με τον τότε πληθυσμό των 5.000.000), έφεραν μαζί τους εμπειρία, ικανότητες (κατά το 65% μικροβιοτέχνες) και κάποιες οικονομίες. Η πλειοψηφία τους εγκαταστάθηκε στα μεγάλα αστικά κέντρα και απασχολήθηκε κυρίως στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.18)

Οι συνθήκες αυτές οδήγησαν για πρώτη φορά το βιομηχανικό τομέα σε ένα άλμα παρά το γεγονός ότι μόνο μετά τις αρχές της δεκαετίας του '60 η συμβολή της βιομηχανίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.) ξεπέρασε τη συμβολή του γεωργικού τομέα.

Βέβαια η εικόνα αυτή της αυξανόμενης ευημερίας δεν αφορούσε παρά μόνο μια μειοψηφία λόγω των σχέσεων παραγωγής και επειδή βασιζόταν κυρίως στη μαζική εισροή ξένων κεφαλαίων που είχαν τη μορφή δανείων και έλεγχαν ουσιαστικά την οικονομία της χώρας (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.18)

Ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση (κραχ) του 1929-1930 και αργότερα με τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο σταμάτησε απότομα. Μετά τα πολιτικά γεγονότα που ακολούθησαν το τέλος του πολέμου και την τραγική κατάληξη του εμφυλίου, οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις προκειμένου να εξασφαλίσουν την πολιτική επιβίωσή τους και να πετύχουν κάποια ανασυγκρότηση της χώρας βασίστηκαν στο «Δόγμα Τρούμαν» και την οικονομική έκφρασή του, το «σχέδιο Μάρσαλ».

Δύο ήταν οι τάσεις που αφορούσαν στην πολιτική της μεταπολεμικής ανάπτυξης.

Η πρώτη που προωθούσε το μοντέλο της ελεύθερης οικονομίας έδινε προτεραιότητα στη γεωργία και τη βιομηχανία που δεν ήταν εντάσεως κεφαλαίου.

Η δεύτερη τάση υποστήριζε το μοντέλο της δραστήριας παρέμβασης του κράτους με προτεραιότητα στην ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας.

Τελικά επικράτησε η πρώτη τάση και έκτοτε η οικονομία της χώρας βασίστηκε στον αποφασιστικό ρόλο του ξένου κεφαλαίου Όπως προαναφέρθηκε στην αρχή της δεκαετίας του '60 η συμβολή του δευτερογενούς τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ ξεπέρασε για πρώτη φορά τη συμβολή του γεωργικού τομέα. Η αιτία αυτής της ανάπτυξης ήταν περισσότερο εξωγενής παρά ενδογενής αφού βασιζόταν κυρίως στο ξένο κεφάλαιο. Έτσι η Ελλάδα ακολούθησε διαφορετική πορεία για την εκβιομηχάνισή της από τις άλλες Δυτικές χώρες και κατ' αυτό τον τρόπο δεν κατάφερε να εξαλείψει τα βασικά χαρακτηριστικά υποανάπτυξης (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.19).

Τις δεκαετίες του '60 και του '70 το ξένο κεφάλαιο άρχισε να επενδύεται σε κλάδους κλειδιά (μεταλλουργική βιομηχανία, βιομηχανία πετρελαίου και χημικών προϊόντων) που ήταν προσανατολισμένοι στην εξωτερική αγορά. Την ίδια περίοδο οι παραδοσιακοί κλάδοι παρέμεναν κυρίως κάτω από ελληνικό έλεγχο, με κύριο προσανατολισμό την εγχώρια αγορά.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο ξένος έλεγχος το 1972 στο σύνολο της βιομηχανίας ήταν 29,8%, στην κλωστοϋφαντουργία ήταν μόνο 4,3% ενώ στα προϊόντα πετρελαίου 95%.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 ως αποτέλεσμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης, οι εξαγωγές των κλάδων κλειδιά μειώθηκαν, ελαττώθηκε η εισροή ξένου κεφαλαίου και αυτό άρχισε να προσανατολίζεται στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα οι παραδοσιακοί κλάδοι στράφηκαν στην εξωτερική αγορά.

Συμπερασματικά, από τις αρχές της δεκαετίας του '70 μέχρι και το 1980, αν και περίοδος κρίσης, παρατηρούνται τάσεις βελτίωσης της θέσης της βιομηχανίας καθώς αυξάνονται οι εξαγωγικές επιδόσεις και μειώνονται οι εισαγωγές (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.19).

Την περίοδο 1981-86 τέλος, παρατηρείται μείωση του δείκτη ανταγωνισιμότητας της βιομηχανίας (-3,5%), με εξαίρεση ορισμένων κλάδους.

Αυτό δεν οφείλεται στη μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικής θέσης με κριτήριο τις εξαγωγές αλλά οφείλεται στην υπερβολική σε σύγκριση με προγενέστερες περιόδους διείσδυση των εισαγωγών από χώρες της Ε.Ο.Κ., κυρίως στην κατηγορία των καταναλωτικών αγαθών.

Η θέση του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας είναι από τις δυσμενέστερες αυτήν την περίοδο (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.19).

Επανερχόμενοι στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας είναι σκόπιμο να αναφερθούμε στα βασικά του χαρακτηριστικά.

Ένα από αυτά είναι η μεγάλη ποικιλία πρώτων υλών που χρησιμοποιεί και αντίστοιχα η μεγάλη ποικιλία παραγόμενων προϊόντων.

Οι χρησιμοποιούμενες πρώτες ύλες είναι οι παραδοσιακές –βαμβάκι, μαλλί, μετάξι, γιούτα¹, κλωστική κάνναβη, λινάρι- ενώ κυρίως μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο άρχισαν να χρησιμοποιούνται και οι συνθετικές ίνες.

Είναι χαρακτηριστικό και πιθανότατα ξεχασμένο πλέον ότι το 1928, υπήρχαν στην Ελλάδα δέκα «κανναβουργεία» -με σπουδαιότερο αυτό που λειτουργούσε στην Έδεσσα-, τα οποία επεξεργάζονταν ίνα από κλωστική κάνναβη κυρίως για τη δημιουργία σκοινιών.

Από το 1936, χρονιά απαγόρευσης καλλιέργειας της κάνναβης στην Ελλάδα μετά από αμερικανικές πιέσεις, τα ελληνικά κανναβουργεία σταδιακά οδηγήθηκαν στην πτώχευση με το τελευταίο να κλείνει στην Κέρκυρα στις αρχές της δεκαετίας του '80.

Εικόνα: Σάκκοι ελαιοσυλλογής κατασκευασμένοι από ίνες γιούτα (λινάτσες)

¹ Φυτικές κλωστικές ίνες. Εξάγονται από τον βλαστό ειδών του γένους κόρχορος. Πρόκειται για ετήσια ποώδη φυτά ύψους άνω των 2 μ. που έχουν κυλινδρικό στέλεχος με ελάχιστους βλαστούς και μακρόστενα φύλλα.

Τα βασικά προϊόντα της μεταποίησης είναι νήματα, υφάσματα, δαντέλες, ταινίες, σχοινιά, σπάγγοι, δίχτυα.

Η συνεισφορά του τομέα στους βασικούς δείκτες της μεταποίησης ήταν ιδιαίτερα σημαντική μετά τον τομέα των τροφίμων και των έτοιμων ενδυμάτων.

Ο δείκτης παραγωγής του τομέα ήταν πάντα πολύ κοντά στο γενικό δείκτη της βιομηχανικής παραγωγής και μετά τα μέσα της δεκαετίας του '20 τον ξεπέρασε. Σύμφωνα με στοιχεία της περιόδου 1935-1940, η κλωστοϋφαντουργία ήταν ο πιο δυναμικός κλάδος της ελληνικής βιομηχανίας αφού κατείχε το 40% της συνολικής κίνησής της.

Η γενική κατάσταση άλλαξε μετά το 1981 και ο δείκτης παραγωγής άρχισε να πέφτει ως αποτέλεσμα σημαντικών αλλαγών στη διεθνή αγορά κυρίως μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. ((Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.23).

Ο κλωστοϋφαντουργικός τομέας παρουσίαζε έντονο δυναμισμό ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και θα λέγαμε ότι εκτινάχθηκε με την εισροή των προσφύγων της Μικράς Ασίας.

Ωστόσο όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η πλειοψηφία των προσφύγων προσανατολίστηκε στην ταπητουργία που αναπτύχθηκε ραγδαία την περίοδο 1923-1929.

Στον κατωτέρω Πίνακα φαίνεται η εξέλιξη χρονικά του αριθμού των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων και της μέσης ετήσιας απασχόλησης στον τομέα έως το 1983.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

	1920	1930	1951	1963	1969	1973	1978	1980	1983
Αριθμός Επιχειρήσεων	704	1.018	2.291	4.465	5.109	5.076	5.049	5.028	4.652
Μέση ετήσια απασχόληση	10.961	22.298	64.205	55.916	54.961	68.419	78.377	70.837	65.548

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική Επετηρίς της Ελλάδος, Στατιστική Περίληψη και Στατιστική Έρευνα της Βιομηχανίας (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.24).

Παρατηρούμε ότι τα δύο μεγέθη παρουσιάζουν αυξητική τάση μέχρι το 1969. Το διάστημα 1969-1978 για πρώτη φορά εμφανίζεται μείωση του αριθμού των μεταποιητικών μονάδων αλλά παράλληλα αύξηση της μέσης ετήσιας απασχόλησης. Από την απογραφή του 1980 και μετά, αυτά τα δύο βασικά οικονομικά μεγέθη παρουσιάζουν συνεχή πτωτική τάση και ο κλάδος ουσιαστικά αποδεκατίζεται, ειδικά οι μονάδες που απασχολούσαν από 20 άτομα και άνω (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.24).

Προβλήματα που είχαν να κάνουν με τον απαρχαιωμένο εξοπλισμό αντιμετωπίστηκαν ουσιαστικά από τις αρχές της δεκαετίας του '70 όπου όλες οι επιχειρήσεις –παλιές και καινούριες- εφαρμόζουν πλέον σύγχρονες μεθόδους παραγωγής που βασίζονται σε μοντέρνο εισαγόμενο εξοπλισμό.

Η γεωγραφική κατανομή των μονάδων του κλωστοϋφαντουργικού τομέα όπως και όλες οι βιομηχανίες ελαφρών καταναλωτικών αγαθών, εμφανίζουν σχετικά ομαλή γεωγραφική κατανομή στις διάφορες περιοχές της χώρας. Τα μεγάλα κέντρα ανάπτυξης του τομέα ήταν

οκτώ: Οι τρεις πόλεις της Αττικής, Αθήνα, Πειραιάς, Λαύριο, στη Μακεδονία η Έδεσσα η Νάουσα και η Θεσσαλονίκη και τέλος η Πάτρα και η Ερμούπολη της Σύρου.

Για δύο σχεδόν δεκαετίες μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο τα μόνα κέντρα στα οποία παρουσίαζε άνθηση ο τομέας ήταν η Αθήνα και ο Πειραιάς. Αργότερα στις αρχές της δεκαετίας του '60 εμφανίζεται μια αποκέντρωση σε άλλα αστικά κέντρα ως αποτέλεσμα πολιτικών που στόχευαν σε ενίσχυση υποβαθμισμένων περιοχών της χώρας στην περιφέρεια (Κ. Δεμίρη, 1991, σελ.25).

Διαχρονικά και για 100 περίπου χρόνια, η μεγαλύτερη επιχείρηση του τομέα στη χώρα ήταν η κλωστοϋφαντουργία Ρετσίνα, η οποία ιδρύθηκε το 1872 στον Πειραιά από τους αδελφούς Θεόδωρο, Αλέξανδρο και Δημήτριο Ρετσίνα, γιούς του εμπόρου και ποτοποιού Γεωργίου Ρετσίνα, ενός από τους πρώτους οικιστές της πόλης.

Το 1892 στα εργοστάσια των αδελφών Ρετσίνα εκδηλώθηκε η πρώτη απεργία εργατριών στην Ελλάδα.

Στις αρχές του 20ού αιώνα η επιχείρηση Ρετσίνα ήταν η μεγαλύτερη κλωστοϋφαντουργία της χώρας κατέχοντας το 72% του συνολικού δυναμικού του κλάδου.

Μεταξύ άλλων παρήγαγε και τα γνωστά ντρίλινα υφάσματα και την ίδια περίοδο είχε αναδειχθεί στη μεγαλύτερη κλωστοϋφαντουργική επιχείρηση στην περιοχή των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής.

Μετά από διάφορες εξαγορές, ανακατατάξεις και περιπέτειες η επιχείρηση έκλεισε οριστικά το 1981.

Πηγές:

<http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=5&ArticleID=443&CategoryID=3&lang=gr>

http://mlp-blo-g-spot.blogspot.gr/2013/06/blog-post_27.html

Εικόνα: Το διατηρητέο αλλά σήμερα αφημένο στη φθορά του χρόνου παλαιότερο εργοστάσιο των αδελφών Ρετσίνα, στην περιοχή Λεύκα του Πειραιά. Δορυφορική εικόνα από Google Earth έτος λήψης 2015.

Εικόνα: Το Ε' εργοστάσιο της κλωστουφαντουργίας των αδελφών Ρετσίνα σε μια αεροφωτογραφία του πολεμικού φωτογράφου Mark Kauffman για λογαριασμό του περιοδικού Life το Νοέμβριο του 1948. Το εργοστάσιο καταδαφίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '70 και στο εν λόγω οικόπεδο ανεγέρθηκε μεγάλο σχολικό συγκρότημα το οποίο παραμένει μέχρι τις μέρες μας.

Πηγή: http://mlp-blo-g-spot.blogspot.gr/2013/06/blog-post_27.html?view=classic

Συνεχίζοντας μετά τη μικρή παρένθεση και επανερχόμενοι πλέον στη δεκαετία του '90 βλέπουμε ότι η Ελληνική κλωστοϋφαντουργία αν και έχει δεχθεί πολύ μεγάλο πλήγμα την προηγούμενη δεκαετία, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό οικονομικό παράγοντα της χώρας.

Το 1990 ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας αποτελείται από:

- 784 βιομηχανίες / 9,5% επί του συνόλου των βιομηχανιών
- 48.273 υπαλλήλους / 14% του εργατικού δυναμικού της βιομηχανίας

Και ο τομέας της ένδυσης από:

- 1.168 μονάδες / 14% του συνόλου των βιομηχανιών
- 39.710 υπαλλήλους / 11% του εργατικού δυναμικού της βιομηχανίας

Το δίκτυο των εξαγωγών του τομέα κλωστοϋφαντουργίας / ένδυσης αντιπροσωπεύει το 50% των εξαγωγών της χώρας με χώρες προορισμού τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία τη Σουηδία κ.ά. ενώ το μεγαλύτερο μέρος πλέον των εγκαταστάσεων είναι συγκεντρωμένο στην Περιφέρεια της Αθήνας και στη Βόρεια Ελλάδα-Μακεδονία.

Την περίοδο αυτή σημαντικά προβλήματα αποτελούν ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από χώρες της Ασίας με μικρό κόστος παραγωγής και σημαντική μείωση των προθεσμιών παράδοσης, η δυσκολία στην εξεύρεση χρηματοδοτικών πόρων, η υπογραφή της συμφωνίας της GATT και η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ παρατηρείται για πρώτη φορά μετεγκατάσταση βιομηχανιών σε άλλες χώρες.

Την επόμενη δεκαετία η συρρίκνωση του τομέα δυστυχώς συνεχίστηκε. Σημαντικό μέρος της εγχώριας παραγωγής που απευθύνεται στην εσωτερική αγορά υποκαταστάθηκε από εισαγωγές, με τα εισαγόμενα προϊόντα να αυξάνονται από το 56% της συνολικής κατανάλωσης το 2000 σε 74% το 2007.

Η ανταγωνιστική θέση του κλάδου χειροτέρευε με κάθε κύμα διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η βαθμιαία κατάργηση της Πολυνικής Συμφωνίας της GATT, και η ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου επέφεραν επιπλέον πλήγματα στην εξέλιξη των ροών εμπορίου της κλωστοϋφαντουργίας. Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και μεταδόθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο έφερε το τελειωτικό κτύπημα παρόλο που υπήρξαν θετικά στοιχεία το 2014 για μερική ανάκαμψη του κλάδου.

Οι βασικοί λόγοι που οδήγησαν στη νέα ύφεση συνοπτικά είναι :

- Ανύπαρκτος στρατηγικός σχεδιασμός στον κλάδο.
- Η έλλειψη σταθερής και μακροπρόθεσμης πολιτικής για το ελληνικό βαμβάκι, το οποίο αποτελούσε τα προηγούμενα χρόνια –και αποτελεί παρά τα προβλήματα ακόμα- ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την κλωστοϋφαντουργία. Καταργήθηκε ο Οργανισμός Βάμβακος ο οποίος υποστήριζε τα προϊόντα από το 2003 και μεταφέρθηκαν οι αρμοδιότητες του στο Υπουργείο Γεωργίας (Αγροτικής Ανάπτυξης σήμερα).
- Δομικά προβλήματα και υστερήσεις στον κλάδο, στον τομέα των επενδύσεων, της έρευνας και ανάπτυξης νέων και καινοτόμων προϊόντων, στη σχέση των επιχειρήσεων με το χρηματοπιστωτικό σύστημα.
- Το εργατικό κόστος, η σύγκριση με γειτονικές χώρες, όπως η Βουλγαρία, είναι αρνητική και μεταφράζεται σε υπερδιπλάσιο, ενώ σε σχέση με χώρες της ΝΑ Ασίας οι συγκρίσεις είναι ακόμη πιο δυσμενείς.
- Το παραεμπόριο και ο παράνομος τρόπος εισαγωγής και διακίνησης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων
- Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου από το 2002 και η τελωνειακή σύνδεση της Τουρκίας με την Ε.Ε., η γειτονική χώρα, από τις μεγαλύτερες παραγωγούς στο χώρο της κλωστοϋφαντουργίας, διεκδικεί πρωταγωνιστικό ρόλο στην παραγωγή προϊόντων κλωστής.
- Το ενισχυμένο ευρώ έναντι του δολαρίου, και το υψηλό εργατικό κόστος έθεσαν τα τελευταία χρόνια την ελληνική όπως και την ευρωπαϊκή παραγωγή σε ασφυκτικό κλοιό. Από την υιοθέτηση του ευρώ και μετά, τόσο η Κλωστοϋφαντουργία, όσο και η Ένδυση δέχτηκαν μεγάλη πίεση από το σκληρό ευρώ (έως και 1,5980\$/€, 21/04/2008)

(Νικολάου 2016).

Μελέτη του IOBE (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών) αναφέρει ότι τα προϊόντα με χαμηλό βαθμό διαφοροποίησης συνιστά μια από τις βασικές αδυναμίες της εγχώριας κλωστοϋφαντουργίας η οποία δεν είναι πλέον σε θέση να ανταγωνιστεί την παραγωγή προϊόντων από τις αναπτυσσόμενες των χώρες στο πεδίο των τιμών.

Ως συνέπεια όλων αυτών η παραγωγή στην Κλωστοϋφαντουργία το 2015 είναι μικρότερη και από το 1/6 σε σχέση με το 2000, Η φθίνουσα πορεία συνεχίζεται και στην τρέχουσα δεκαετία όπως προκύπτει από το στοιχείο των ακόλουθων πινάκων..

Αριθμός επιχειρήσεων

	2009	2010		2011		2012		2013		ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΕΡΙΟΔΟΥ
Ε.Ε.(28)	60.000	62.000	3,33%	60.800	-1,94%	60.000	-1,32%	59.300	-1,17%	-1,17%
Ελλάδα	2.206	2.065	-6,39%	1.954	-5,38%	1.811	-7,32%	1.630	-9,99%	-26,11%

Πηγή: Eurostat (επεξεργασία Νικολάου, 2016)

Αριθμός απασχολουμένων

	2009	2010		2011		2012		2013		ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΕΡΙΟΔΟΥ
Ε.Ε.(28)	688.400,0	662.500,0	-3,76%	640.300,0	-3,35%	612.900,0	-4,28%	604.500,0	-1,37%	-12,19%
Ελλάδα	13.627,0	10.815,0	-20,64%	9.501,0	-12,15%	8.632,0	-9,15%	7.767,0	-10,02%	-43,00%

Πηγή: Eurostat (επεξεργασία Νικολάου, 2016)

Ανάλογη μείωση είχαμε το ίδιο διάστημα και στον κύκλο εργασιών (-38,41%).

Η σύγκριση των ανωτέρω στοιχείων με αυτά που προαναφέρθηκαν, από το 1920 έως το 1983, δείχνει τη δραματική πτώση του κλάδου στις μέρες μας. Ο αριθμός ειδικά των απασχολουμένων σήμερα, είναι μικρότερος και από το 1920.

Διάγραμμα. Ποσοστά συμβολής Κλωστοϋφαντουργίας – Ένδυσης στο ΑΕΠ και τη Μεταποίηση

Πηγή: (Μποζοβίτης, 2015)

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι οι κλάδοι αυτοί διαρκώς μειώνουν την συμβολή τους στην οικονομία της χώρας με εξαίρεση το έτος 1999, το έτος των μεγάλων και από ότι αποδείχθηκε πλασματικών αυξήσεων των τιμών των μετοχών στις ελληνικές χρηματαγορές.

Στην περίοδο από το 1995 έως το 2013, η Κλωστοϋφαντουργία και η Ένδυση είχαν μέση αθροιστική συνιστώσα στο ΑΕΠ 0,71% και αποτελούσαν το 11,5% της Μεταποίησης.

Σήμερα κάποια στοιχεία από την ανάλυση του τομέα επιτρέπουν μια χαραμάδα αισιοδοξίας.

Το 2012 και για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκπονήθηκε μια μελέτη από την Deutsche Bank («Greece, Ireland, Portugal More growth via innovation», 21/01/2012) και ανέδειξε ότι η Ελλάδα πρέπει να ασχοληθεί πρωτίστως με τον κλάδο του τουρισμού, της φαρμακοβιομηχανίας και της κλωστοϋφαντουργίας (νηματοουργεία, πλεκτήρια, βαφεία), τομείς όπου η χώρα έχει ήδη πολλές υποδομές.

Εξειδικεύοντας στην Κλωστοϋφαντουργία και την Ένδυση, τονίζεται η επάρκεια σε πρώτη ύλη (βαμβάκι) από την ελληνική πρωτογενή παραγωγή. Σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), η χώρα συγκαταλέγεται σταθερά τα 20 τελευταία χρόνια (1995 – 2014) μεταξύ της 8ης και της 9ης θέσης στην παγκόσμια παραγωγή βαμβακιού σε απόλυτο αριθμό, ανάλογα με την παραγωγική χρονιά (Μποζοβίτης 2015).

Εικόνα: Σύγχρονη μονάδα κλωστοϋφαντουργίας σε λειτουργία - Πηγή:www.vice.com

Το ύψος της ελληνικής παραγωγής βαμβακιού, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, κυμαίνεται μεταξύ 300.000 και 440.000 τόνων, δηλαδή πάνω από το 90% της παραγωγής βάλβακος στην Ε.Ε. Η Ελλάδα παράγει 100 – 120 Kg/στρέμμα, ενδεικτικά στις ΗΠΑ η παραγωγή κυμαίνεται από 60 – 70 Kg/στρέμμα. Είναι μεγάλη πρωτογενής παραγωγή,

αρίστης ποιότητας βάμβακος, η οποία για πολλά χρόνια τροφοδοτούσε ένα σημαντικό τμήμα της μεταποιητικής βιομηχανίας μας.

Επίσης οι υποδομές που υπάρχουν στην Ελλάδα, έστω και ανενεργές, είναι από τις μεγαλύτερες σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, το 2013 βγήκε μια δεύτερη μελέτη, που αφορούσε στην αναδιάρθρωση του κλάδου πανευρωπαϊκά και η οποία υποδείκνυε ότι η Ελλάδα πρέπει να ασχοληθεί, σε προοπτική 10ετίας, με χωρική εξειδίκευση, να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της μειώνοντας ή και παύοντας τη μαζική παραγωγή των απλών προϊόντων και αποδίδοντας έμφαση στη μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων με υψηλότερη προστιθέμενη αξία (προϊόντα υψηλού σχεδιασμού) και να αξιοποιήσει «το μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα» σε μια ολοκληρωμένη αλυσίδα παραγωγής.

Από τα στοιχεία της Διεθνούς Ομοσπονδίας Επιχειρήσεων Κλωστοϋφαντουργίας (ITMF) προκύπτει ότι το κόστος της εργασίας δεν αποτελεί το σημαντικό κόστος στην παραγωγή και αποτελεί από το 1% έως το 10% του κόστους του νήματος. Το κόστος εργασίας στην Ελλάδα βρίσκεται πια κοντά σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Πρέπει να τονιστεί ότι ήδη αυτόν τον καιρό (φθινόπωρο του 2015) οι μισθοί στην Κίνα έχουν σημαντικά ανέβει. Ενδεικτικά, στην ενδοχώρα οι μισθοί των εργαζομένων στον κλάδο είναι της τάξης των 400 \$ ανά μήνα και στα παράλια της χώρας φτάνουν σε σημαντικά μεγαλύτερο ποσό των 700 \$ το μήνα. Εξ' άλλου το 60% περίπου του κόστους στην παραγωγή των νημάτων αποτελεί το κόστος της πρώτης ύλης, δηλαδή του βαμβακιού ή άλλου υλικού από το οποίο θα κατασκευαστεί το νήμα.

Η τιμή του βαμβακιού, με τη σειρά της, έχει διεθνή χρηματιστηριακή τιμή. Από μελέτη έμπειρων στελεχών του κλάδου, το κόστος παραγωγής βαμβακερών νημάτων στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 2,92 € ανά κιλό νήματος (η ισοτιμία είναι στα επίπεδα 1,11€/€, επομένως η αξία ~3,24\$/κιλό) και είναι απολύτως ανταγωνιστικό με τα αντίστοιχα κόστη, τόσο σε αναπτυγμένες, αλλά όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στο παγκόσμιο περιβάλλον της κλωστοϋφαντουργίας, το κόστος που μεσολαβεί για τη γεφύρωση του κατασκευαστή και του τελικού πελάτη συχνά υποτιμάται. Μέσα στα κόστη αυτά συμπεριλαμβάνονται τα κόστη των μεταφορών, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και η αντιστάθμιση αυτών, καθώς και οι τελωνειακοί δασμοί. Κάθε απόφαση πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κόστος για ολόκληρη την αλυσίδα αξίας. Σήμερα η διαφορά μεταξύ της φθηνότερης και τις πιο ακριβής αλυσίδα αξίας είναι σχεδόν 50%.

Η παγκοσμιοποίηση αναμένεται να φέρει τις συνθήκες του ανταγωνισμού σε ευθυγράμμιση (Μποζοβίτης 2015).

Πηγές:

«Τα Ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία» Ιστορική και τυπολογική διερεύνηση - Κωνσταντίνα Δεμίρη –1991 Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

<http://www.agro24.gr/agrotika/proionta/georgia/vamvaki-viomihanika-fyta/i-istoria-tis-kalliergeias-kannavis-stin-ellada>

<http://tvxs.gr/news/istoria/1911-h-kannabi-sto-epikentro-tis-protis-ergatikis-apergiat-tis-kerkyras>

Προβλήματα ΜΜΕ Κλωστοϋφαντουργίας στον αστικό χώρο – Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε. , 1995.

Μεσογειακές κλωστοϋφαντουργικές πόλεις, Δίκτυο MED TEXTILE- Συγκριτική μελέτη- Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ένωσης MED URBS, 1995.

Νικολάου Αλέξανδρος - Πτυχιακή εργασία «ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2003-2013» , 2016

«Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση σε αριθμούς» Μποζοβίτης Δημήτριος Στατιστικός Αναλυτής, 2015

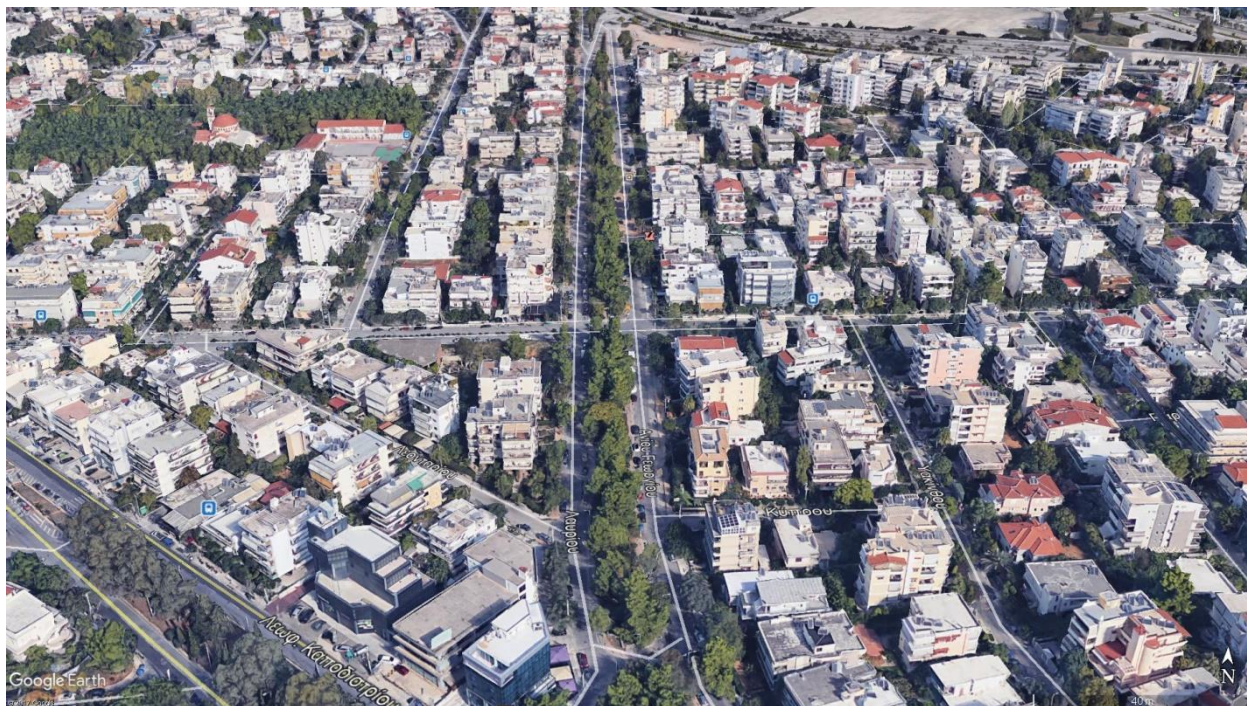

Εικόνα: Εργάτης στην Ύφαντουργία Μουταλάσκη τη δεκαετία του '70 - Πηγή: Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza,

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – Άλλα σημεία ενδιαφέροντος

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται ορισμένα από τα πιο σημαντικά σημεία γενικού ενδιαφέροντος της πόλης

Σιδηροδρομική Γραμμή Λαυρίου - Αγίων Αναργύρων

Η σιδηροδρομική γραμμή Λαυρίου - Αγίων Αναργύρων ήταν σιδηροδρομική γραμμή μετρικού εύρους (πλάτος γραμμών 1,00 μ) που λειτούργησε το 1885, αρχικά ως διακλάδωση της γραμμής Αθηνών - Κηφισιάς των Σιδηροδρόμων Αττικής (Σ.Α.) από το Ηράκλειο. Οι Σ.Α. δημιουργήθηκαν ως αντισταθμιστικό όφελος προς το Δημόσιο από την μητρική τους εταιρεία, την Ελληνική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου (Ε.Ε.Μ.Λ.), έναντι της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων της Λαυρεωτικής (η σύμβαση υπογράφηκε το 1882), και λειτούργησε ως αμιγώς βιομηχανική γραμμή προ της ολοκλήρωσης του δικτύου και της ενάρξεως της εμπορικής κυκλοφορίας.

Με την αναδιάρθρωση των συγκοινωνιών στην Αθήνα στα μέσα της δεκαετίας του 1920, η μεν αστικού χαρακτήρα γραμμή Κηφισιάς περιήλθε στην Ηλεκτρική Εταιρεία Μεταφορών του Ομίλου Πάουερ & Τράξιον για να ενταχθεί στο κανονικού εύρους σύστημα μετρό της Αθήνας (σημερινή γραμμή 1), η δε διακλάδωση Λαυρίου, ως προαστιακού χαρακτήρα, στους Σιδηροδρόμους Πειραιώς - Αθηνών - Πελοποννήσου (Σ.Π.Α.Π.), λόγω συμβατότητας του εύρους, οι οποίοι την επέκτειναν το 1929 από το Ηράκλειο έως τους Αγίους Αναργύρους, προκειμένου να εξασφαλισθεί η προσπέλαση στους Κεντρικούς Σταθμούς Αθήνας και Πειραιά.

Η επιβατική λειτουργία της γραμμής ανεστάλη το 1957 και η οριστική κατάργησή της επήλθε το 1962 με την αποκοπή της από τη Νέα Εθνική Οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης στο ύψος της Νέας Φιλαδέλφειας. Η γραμμή ανήκει σήμερα στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.).

Απομεινάρια της γραμμής και των υποδομών της διατηρούνται σε αρκετά σημεία της διαδρομής της. Όσον αφορά την περιοχή μελέτης στο Νέο Ηράκλειο, η χάραξη της γραμμής είναι οι σημερινές οδοί Ιφιγενείας και Μαρίνου Αντύπα.

Στη Νέα Ιωνία και πιο συγκεκριμένα στην οδό Λαυρίου (σύνορα Αγίας Φιλοθέης - Αλσούπολης) υπάρχουν ακόμα σιδηροτροχιές και ένα μικρό σιδηροδρομικό γεφυράκι ανέπαφο στην νησίδα.

Πηγές:

Wikipedia “Σιδηροδρομική Γραμμή Λαυρίου - Αγίων Αναργύρων” [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE_%CE%9B%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CF%89%CE%BD_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%81%CE%B3%CF%8D%CF%81%CF%89%CE%BD (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

"Στα ίχνη της καταργημένης γραμμής του Λαυρίου" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=1679479> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

<http://users.ntua.gr/dtert/trena/ekdromes/Lavrio/>

— 36 —

*Αμαξ. 145 (Προσωπτική)
ΑΘΗΝΩΝ — ΚΑΛΟΓΡΕΖΗΣ

1	2	3	4	5	6	7
4.6	*Αθήναι			11.50		ΑΑ 73—ΑΑ 34
5.6	*Αγ. *Ανάργυροι	12.02	3	12.05	12	
1.0	*Ηράκλειον			12.20	15	
	Λιγν. Καλογρέζης	12.25			15	146

*Αμαξ. 146 (Προσωπική)
ΚΑΛΟΓΡΕΖΗΣ — ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΚΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΛΑΥΡΙΟ

1.0	Λιγν. Καλογρέζης			12.40		145
5.6	*Ηράκλειον			12.45	5	
4.6	*Αγ. *Ανάργυροι	13.05	3	13.08	20	
	*Αθήναι	13.20			12	ΤΑ93-ΛΑ35-ΤΑ75

Εικόνα: Εγχειρίδιο Κυκλοφορίας Σ.Π.Α.Π. έτους 1955: εμπορικά δρομολόγια μεταξύ Αθήνας και Λιγνιτωρυχείου Καλογρέζας. Πηγή <http://users.ntua.gr/dtert/trena/ekdromes/Lavrio/>

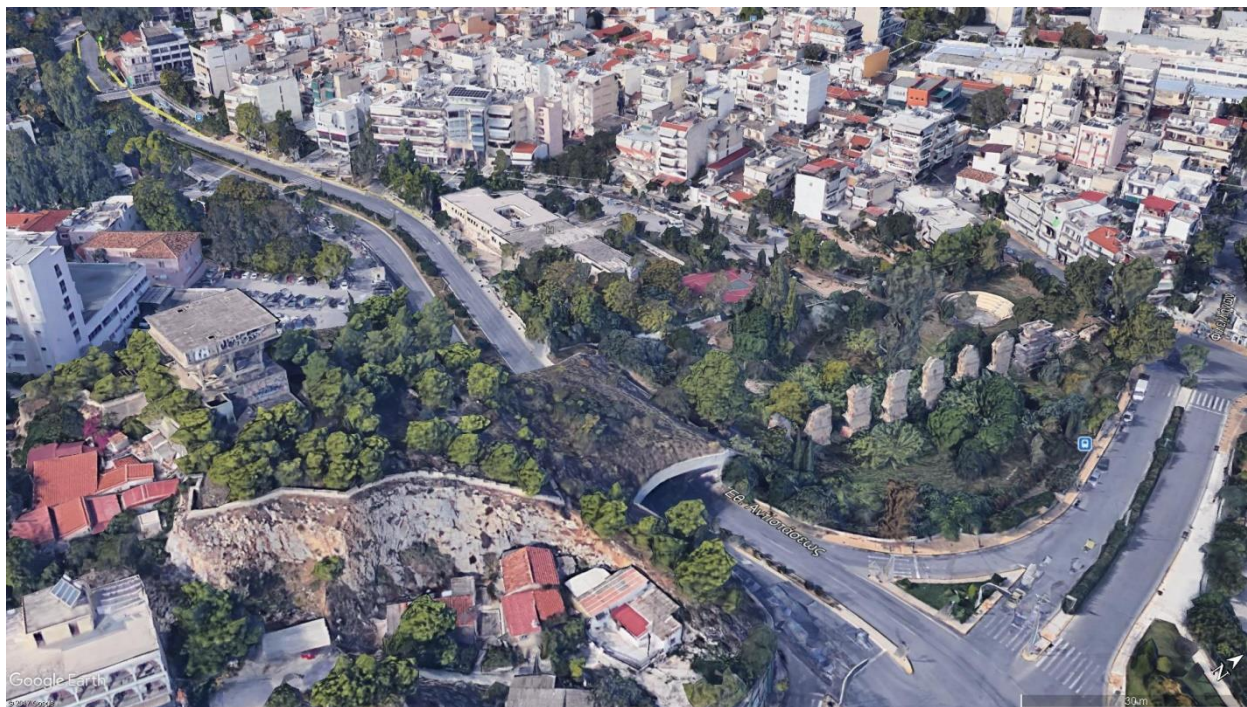

Εκόνα: Η σιδηροδρομική γραμμή Λαυρίου-Αγ. Αναργύρων στα τέλη της δεκαετίας του '70 στη συμβολή των σημερινών οδών Σπύρου Λούη και Κύμης. Φωτογραφία του Αλέκου Μοριανόπουλου

Εικόνες: Τα απομεινάρια της σιδηροδρομικής γραμμής Λαυρίου-Αγ. Αναργύρων στην οδό Λαυρίου στην Αλσούπολη της Νέα Ιωνίας στα σύνορα με τη Φιλοθέη σήμερα (Μάρτιος 2017). – Προσωπική συλλογή

Αδριάνειο Υδραγωγείο

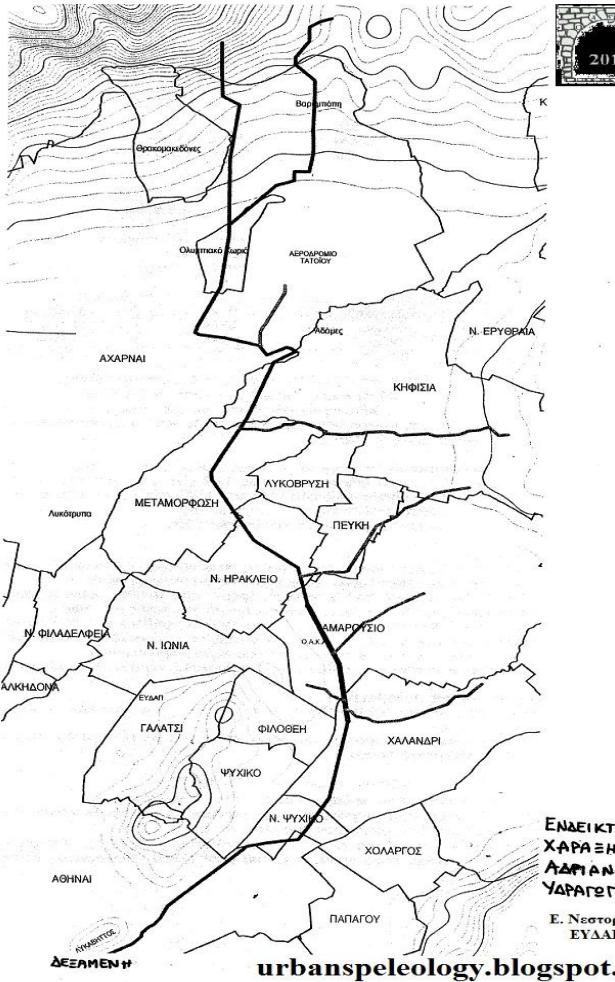
Το Αδριάνειο Υδραγωγείο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα έργα κοινής ωφέλειας της ρωμαϊκής εποχής στην Αθήνα, αν αναλογιστεί κανείς ότι επέτρεπε την υδροδότηση της πόλης για περίπου 1800 χρόνια, από το 140 μ. Χ., οπότε και τελείωσε η κατασκευή του, μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα οπότε και κατασκευάστηκε το φράγμα της λίμνης του Μαραθώνα (1929). Κατασκευάστηκε από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό (117-138 μ. Χ.) και αποπερατώθηκε από το διάδοχό του Αντωνίνο Πίο (138-161 μ. Χ.).

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο αποτέλεσε επίσης ένα πολύ ακριβό τεχνικό έργο της εποχής, το οποίο μετέφερε το άφθονο νερό από το βουνό της Πάρνηθας και της Πεντέλης στην πόλη των Αθηνών. Ο κύριος σκοπός του Αδριάνειου Υδραγωγείου δεν ήταν η υδροδότηση της αρχαίας Αθήνας όπως πολλοί νομίζουν, αλλά η υδροδότηση της ρωμαϊκής συνοικίας της Αθήνας. Η περιοχή της αρχαίας «Πόλης Αδριανού» άρχιζε από την πύλη του Αδριανού και κάλυπτε όλο το σημερινό πάρκο του Ζαπτείου, από το Καλλιμάρμαρο μέχρι την Βουλή.

Το Αδριάνειο λειτούργησε για μερικούς αιώνες και το διαδέχθηκε ένα άλλο υδραγωγείο στα μέσα του 5ου αι. μ.Χ., το **Υστερορωμαϊκό**. Το νεότερο αυτό υδραγωγείο, τεχνολογικά ευρίσκεται στον αντίποδα του Αδριάνειου, γιατί αποτελείται από επιφανειακά έργα και τις γνωστές υδατογέφυρες Περισσού και Φιλοθέης που στήριζαν υδαταγωγούς. Με εξαίρεση μικρή σήραγγα στον Περισσό, τα υπόλοιπα έργα είναι κτιστά κανάλια στην επιφάνεια ή σε μικρό βάθος. Βασικό πλεονέκτημα της κατασκευής αυτής είναι η μείωση των απωλειών νερού και η σταθερότητα της κατασκευής.

Μια σημαντική διαφορά των υδραγωγείων αυτών είναι ότι το Αδριάνειο διοχετεύει νερό σε ένα μόνο σημείο, τη δεξαμενή στο Λυκαβηττό. Αντίθετα το Υστερορωμαϊκό είναι ένα σύνθετο δίκτυο διαχείρισης νερού που διανέμει το νερό σε όλη του τη διαδρομή, με τη βοήθεια δεξαμενών. Οι ανασκαφές για το μετρό έφεραν στο φως τρεις δεξαμενές, στο σταθμό Νερατζιώτισσα, πλησίον του Ολυμπιακού Σταδίου η οποία είναι επισκέψιμη, και στη Σπύρου Λούη που επιχώθηκε κάτω από την διεύρυνση της λεωφόρου.

Συχνά γίνεται σύγχυση που αποδίδει τα παραπάνω ρωμαϊκά τόξα στο Αδριάνειο υδραγωγείο, όμως η στάθμη του υδαταγωγού τους είναι κάτω από τη στάθμη της σήραγγας του Αδριανείου και δεν θα μπορούσε να διοχετευθεί το νερό τους προς την σήραγγα με φυσική ροή. Μάλιστα, το ύστερο αυτό υδραγωγείο έδινε κίνηση σε έναν υδρόμυλο ελάχιστα γνωστό, μα από τους καλλίτερα διατηρημένους της αρχαιότητας, στην αρχαία Αγορά όπου και η απόληξη του Αδριανείου που βρίσκεται έξω από τον περιφραγμένο αρχαιολογικό χώρο, αμέσως νότια από το Ελευσίνιο.

Εικόνα: Ενδεικτική χάραξη Αδριανείου Υδραγωγείου

Πηγή: Urbanspeleology.blogspot.gr

Η υδατογέφυρα στην Ελευθερούπολη (εικόνα) η οποία είναι και πιο χαρακτηριστική, υψώνεται στη συμβολή των οδών Εμμανουήλ Παππά και Φιλελλήνων και γεφυρώνει τον χείμαρρο του Ποδονόφτη που πηγάζει από το Πεντελικό. Σήμερα διακρίνονται ιστάμενοι έντεκα πεσσοί, οι οποίοι εκτείνονται σε συνολικό μήκος 98 μέτρων και μέγιστο ύψος 11,50 μ.

Οι πεσσοί εδράζονταν σε λίθινα βάθρα, τα οποία στο βαθύτερο σημείο της κοίτης ήταν διαμορφωμένα με τραπεζοειδούς σχήματος απολήξεις για την προστασία τους από τα ορμητικά ρέοντα ύδατα. Στο ανώτερο τμήμα του το υδραγωγείο έφερε κτιστό υδαταγωγό με θολωτή κάλυψη, που σήμερα δεν σώζεται, μέσω του οποίου γινόταν η μεταφορά του νερού.

Για το κτίσιμο των πεσσών της υδραγωγείου έχει εφαρμοστεί το σύστημα των εναλλασσόμενων ζωνών από συμπαγείς οπτόπλινθους και από τοιχοποιία με ακατέργαστους λίθους και συνδετικό

κονιάμα (opus mixtum). Το εσωτερικό τους είναι κτισμένο από χυτό υλικό λίθων και κονιάματος (opus caementicium).

Πηγές:

<https://arxaiologikoacharnes.wordpress.com/2014/03/10/%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%85%CE%B4%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF/>

<http://urbanspeleology.blogspot.gr/2013/06/blog-post.html>

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=19837 (τελευταία πρόσβαση: 18/07/2017)

Εικόνα: Το Αδριάνειο υδραγωγείο σήμερα (Μάρτιος 2017) – Προσωπική συλλογή

Φωτογραφίες που ακολουθούν: Το Αδριάνειο Υδραγωγείο χιονισμένο και με νυχτερινό φωτισμό
Πηγή: Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza,

Εικόνα: Απομεινάρια του Αδριάνειου Υδραγωγείου στην Καλογρέζα (1942)

Εικόνα: Φωτογραφία του Walther Wrede αξιωματικού της Βέρμαχτ διορισμένου διευθυντή της Γερμανικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας το 1942 - Πηγή: Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza

Το μπλόκο της Καλογρέζας

Κατά τη διάρκεια της κατοχής η Καλογρέζα έγινε το δεύτερο μεγαλύτερο κέντρο αντίστασης σε ολόκληρη την Αττική, μετά την Κοκκινιά, αφού εκεί σημειώθηκε το πρώτο μεγάλο μπλόκο των Γερμανών στο οποίο συμμετείχε για πρώτη φορά το σύνολο των δυνάμεων των ντόπιων συνεργατών τους, οι οποίες έδρασαν σχεδόν αυτόνομα.

Η πόλη βίωσε την περίοδο της κατοχής με τον πιο σκληρό τρόπο αφού είδε 22 αγωνιστές να εκτελούνται για την αντιστασιακή τους δράση στο «Μπλόκο της Καλογρέζας» στις όχθες του Ποδονίφτη, σε θέση που βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το σημερινό γήπεδο ποδοσφαίρου.

Την Τρίτη 14 Μαρτίου 1944, όλη η δύναμη και οι διοικητές της χωροφυλακής και των ταγμάτων ασφαλείας, μεταφέρονται με λεωφορεία στην Καλογρέζα και περικυκλώνουν την περιοχή δρώντας για πρώτη φορά αυτόνομα από τους Γερμανούς. Η περιοχή της Καλογρέζας είχε μπει στο στόχαστρο των ταγμάτων ασφαλείας μετά την εκτέλεση του ταγματάρχη της Χωροφυλακής Δημήτρη Αλεξόπουλου από την ΟΠΛΑ στις 27 Σεπτεμβρίου του 1943, ως απάντηση στην δολοφονία τριών ανθρακωρύχων από τάγμα της Χωροφυλακής κατά την διάρκεια πορείας στη Ν. Ιωνία, λίγες μέρες νωρίτερα, στις 2 Σεπτεμβρίου του '43.

Κατά τη διάρκεια των βιαιοτήτων των ταγμάτων ασφαλείας συνελήφθησαν γύρω στα 500 άτομα. 50 αγωνιστές παραδόθηκαν στους Γερμανούς και 150 οδηγήθηκαν στην Ειδική Ασφάλεια. Από μια λίστα εξήντα μαχητικών ανθρακωρύχων επιλέχθηκαν 22 άνδρες και εκτελέστηκαν επιτόπου. Ήταν όλοι μέλη και στελέχη της εργατικής ΕΠΟΝ.

Οι ηρωικοί πεσόντες τιμώνται κάθε χρόνο με πληθώρα εκδηλώσεων μνήμης που διοργανώνει ο Δήμος της Νέας Ιωνίας, ενώ στο μνημείο που χωροθετείται στις παλιές όχθες του Ποδονίφτη και απέναντι από το γήπεδο της πόλης, λαμβάνει χώρα ειδική τελετή.

Ακολουθεί απόσπασμα από το βιβλίο του Κώστα Χαλέμου "Σαν πουλιά τα τουφεκάν"

«Μα γρήγορα ήρθε το μαύρο το μαντάτο. Μεταδόθηκε αστραπιαία σε όλη την πλατεία και καταρράκωσε το ηθικό των ομήρων. Κείνη τη στιγμή διάλεξε να παρουσιαστεί μπροστά τους ο στρατηγός Λάμπου. Στο δεξί χέρι του κρατούσε ένα εικόνισμα. Το ύψωσε και είπε: «Η Παναγία διατάζει κι εγώ εκτελώ! Όποιος δεν μαρτυρήσει θα έχει την τύχη του Μικρόπουλου»

Πηγές:

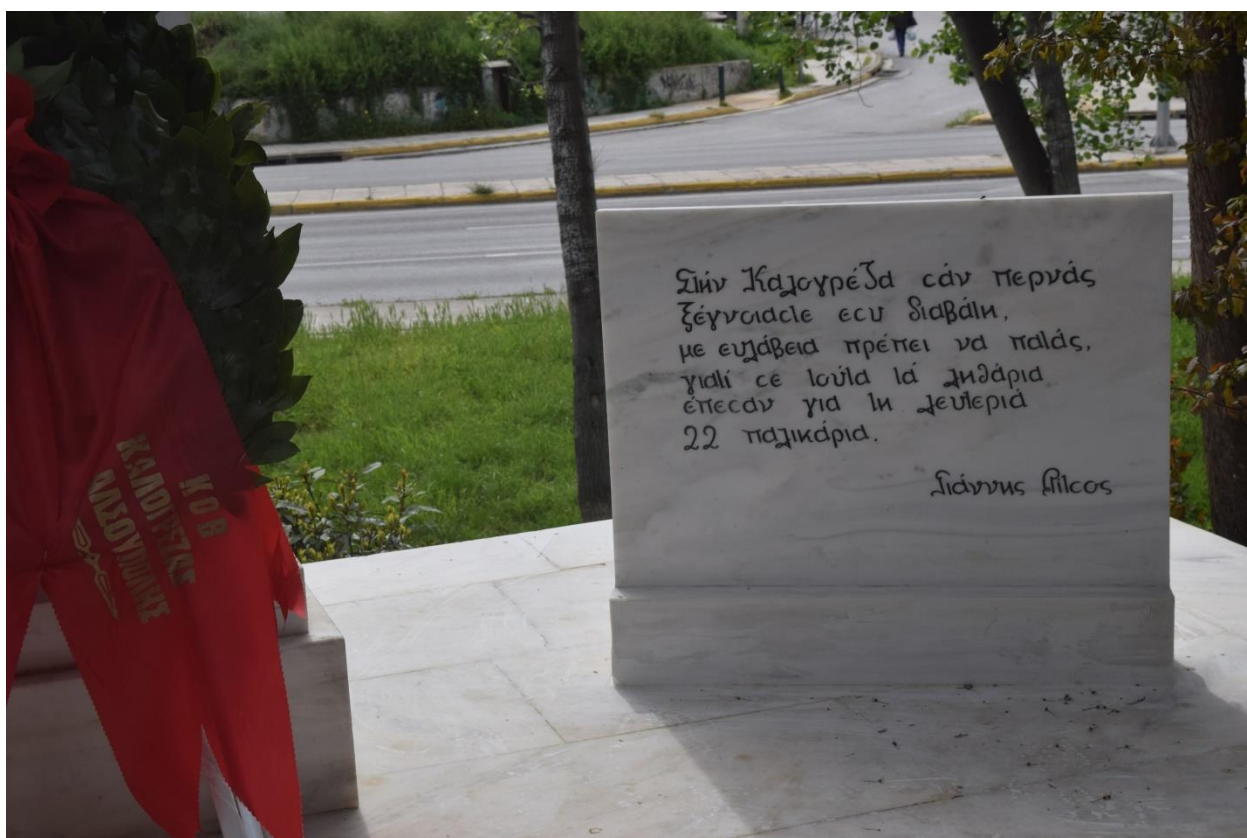
"Σαν πουλιά τα τουφεκάν" - Το μπλόκο της Καλογρέζας» (Βιβλίο του Κώστα Χαλέμου)

<http://www.mixanitouxronou.gr/to-bloko-tis-kalogrezas-22-ellines-ektelounte-apo-ta-tagmata-asfalias-stin-kalogreza-kani-ke-tin-proti-ektelesi-chorofilaka-i-opla>

<https://ektosprogrammatos.wordpress.com/2015/03/23/%cf%84%ce%bf-%ce%bc%cf%80%ce%bb%cf%8c%ce%ba%ce%bf-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%bb%ce%bf%ce%b3%cf%81%ce%ad%ce%b6%ce%b1%cf%82/>

Εικόνα: Φύτευση 22 κυπαρισσιών από το Δήμο Νέας Ιωνίας στη μνήμη των εκτελεσθέντων (2017) – Προσωπική συλλογή

Εικόνα: Το μνημείο των εκτελεσθέντων στη Λεωφόρο Εθνικής αντίστασης (Μάρτιος 2017) Προσωπική συλλογή

Πίπια καίγονται στην Καλογρέζα μετά την επιδρομή των ναζί

6 / 7

Πηγή: Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza

Εικόνα: Οι εκτελεσθέντες στο μπλόκο της Καλογρέζας - φωτογραφία από εκδήλωση μνήμης

Χρίστος Παπαναστασίου – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Ανάπτυξη

Νοσοκομείο Δραγάση / Παλαιολόγου

Στην περιοχή του σημερινού άλσους Παλαιολόγου στα όρια του Δήμου Νέας Ιωνίας με το Γαλάτσι και δίπλα στις εγκαταστάσεις της ΕΥΔΑΠ, λειτούργησε για λίγα χρόνια (1931-1940) ένα νοσοκομείο πολύ μεγάλης δυναμικότητας για την εποχή από το οποίο σήμερα σώζονται μερικά ερείπια πνιγμένα μέσα στο πράσινο του σημερινού άλσους.

Ιδρυτής του ο Ιάσων ή Ιωάννης Δραγάσης ο οποίος γεννήθηκε στη Σίφνο το 1879. Το οικογενειακό του επίθετο ήταν Δραγάσης, ο ίδιος όμως πρόσθεσε από θαυμασμό ή « φιλοδοξία» το " Παλαιολόγος ", καθώς ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου λεγόταν Δραγάσης.

Σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στην ιατρική σχολή του Παρισιού, καθώς και στο Ινστιτούτο Pasteur με ειδικότητα χειρουργός ορθοπεδικός.

Έχοντας μεγάλη οικονομική δυνατότητα ανέπτυξε πλούσια δράση κατά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ως στρατιωτικός γιατρός με την ίδρυση χειρουργείου στη Θεσσαλονίκη για τη νοσηλεία και αποκατάσταση τραυματιών.

Όταν ο Κωνσταντίνος επανήλθε στο θρόνο τον Δεκέμβρη του 1920, ο Δραγάσης ο οποίος ήταν φανατικός βασιλικός οργάνωσε στη Βαρκελώνη δεύτερο στρατιωτικό χειρουργείο με δικές του πάντα δαπάνες, για την περίθαλψη των μαχητών της Μικρασιατικής εκστρατείας. Με εντολή του αρχιστρατήγου Παπούλα το μετεγκατέστησε στο Εσκή-Σεχίρ (Δορύλαιο) όπου λειτούργησε μέχρι το 1922 και μετά την κατάρρευση του μετώπου αναγκάστηκε να το εγκαταλείψει με όλο το υγειονομικό υλικό.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα, εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, αρχικά στο Π. Φάληρο αλλά το μεγάλο όνειρο του Δραγάση ήταν να κτίσει ένα νοσοκομείο αποκλειστικά για τους άπορους, που θα ήταν συγχρόνως φιλανθρωπικό ίδρυμα και επιστημονικό ερευνητικό κέντρο.

Το νοσοκομείο άρχισε να κτίζεται το 1931 με το όνομα " Η πόλις του Ελέους " σε δική του πευκόφυτη έκταση 25 στρεμμάτων, ΒΑ των Αθηνών, στο λόφο " Παναγία των Βλαχερνών ", κοντά στην Όμορφη Εκκλησιά, με προϋπολογισμό δεκατεσσάρων δισεκατομμυρίων δραχμών.

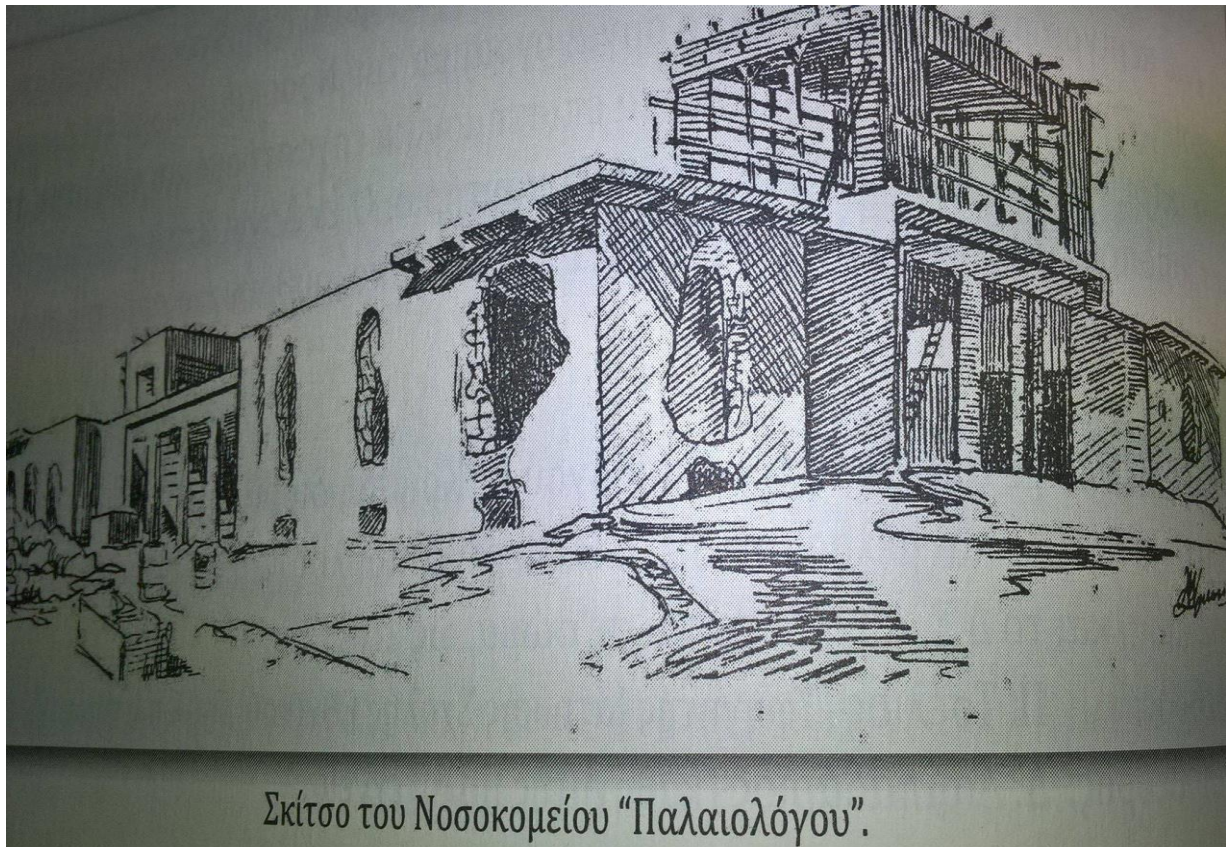
Το κτίριο του νοσοκομείου ήταν Βυζαντινού ρυθμού, θα είχε επτά ορόφους με 1200 κλίνες και θα ήταν το μεγαλύτερο νοσοκομείο των Βαλκανίων αν ολοκληρώνονταν.

Μέχρι το 1940 είχαν ανεγερθεί τρεις όροφοι με 225 κλίνες και κατά τη διάρκεια της οκταετούς λειτουργίας του είχαν νοσηλευθεί 26.600 ασθενείς, άποροι πρόσφυγες και εργάτες της Ν. Ιωνίας, του Περισσού, της Φιλαδέλφειας, της Καλογρέζας, του Ηρακλείου και του Γαλατσίου. Πέντε μήνες μετά την εισβολή των Ιταλών στην Ελλάδα, διατάχθηκε η παράδοση του νοσοκομείου με το υγειονομικό υλικό στον Ιταλό συνταγματάρχη της φρουράς Αγίων Αναργύρων, όπου τα πάντα λεηλατήθηκαν και μεταφέρθηκαν στο Χαϊδάρι, τη Φιλαδέλφεια και το Χασάνι.

Κατά τη διάρκεια των Δεκεμβριανών, μεγάλη ποσότητα οικοδομικού υλικού χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή οδοφραγμάτων. Μετά τη λήξη του πολέμου ο Δραγάσης ζήτησε από την κεντρική επιτροπή ανασυγκρότησης καταστραφέντων ιδρυμάτων κοινής ωφελείας, δάνειο για την επισκευή του νοσοκομείου, αλλά δεν του δόθηκε. Ο Δραγάσης Παλαιολόγος έφυγε από τη ζωή το 1959 ενώ γυναίκα του Ευγενία είχε πεθάνει το 1942.

Προφορικές μαρτυρίες μεταφέρουν ότι η περιοχή θεωρούνταν από τους κατοίκους της περιοχής «στοιχειωμένη» αρκετά χρόνια μετά τον πόλεμο κι ενώ η ιστορία του νοσοκομείου είχε ξεχαστεί. Στις μέρες μας (2015-2017) στο όμορφο Άλσος Παλαιολόγου τους καλοκαιρινούς μήνες, συλλογικότητες πολιτών και ο Δήμος Νέας Ιωνίας διοργανώνουν πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ κινηματογράφου.

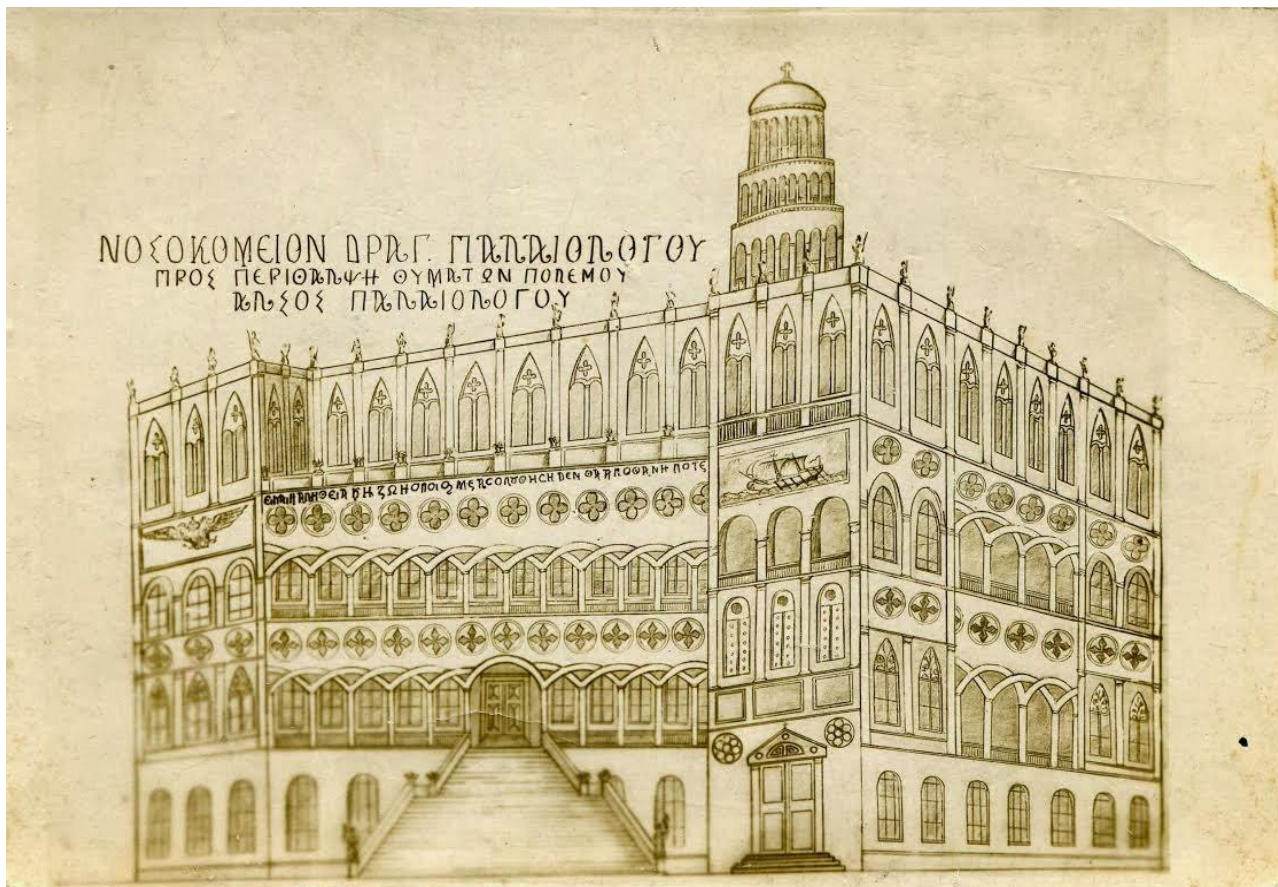
Πηγή: <http://anopolis72000.blogspot.gr/2014/01/blog-post.html>

Εικόνα: Σκίτσο του Νοσοκομείου «Παλαιολόγου». Πηγή: Σελίδα Facebook Καλογρέζα/Kalogreza, φωτογραφία Φάνης Σαριτζόγλου.

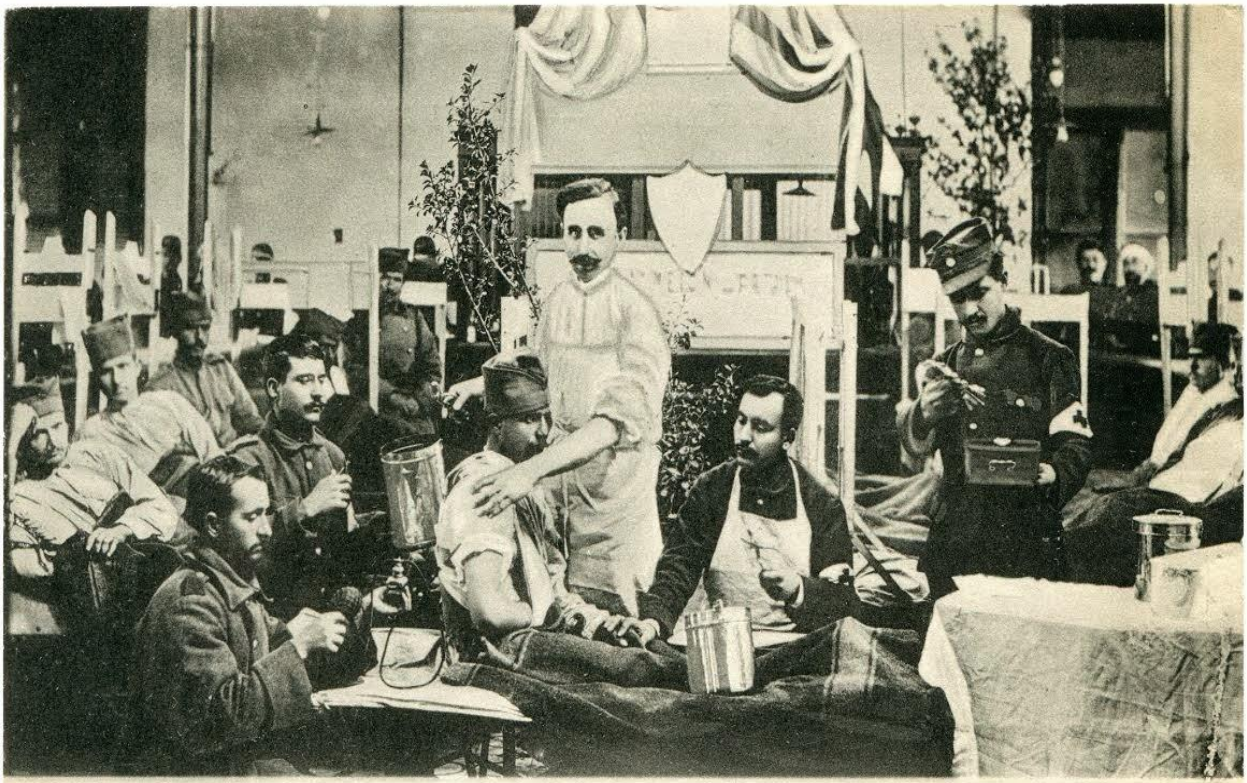

Εικόνες: Το άλσος Παλαιολόγου σήμερα (Μάρτιος 2017) Προσωπική συλλογή

Εικόνα: Σχέδιο του Νοσοκομείου Η «Πόλις του Ελέους» του Δραγάση Παλαιολόγου στο άλσος Παλαιολόγου

Πηγή: <http://anopolis72000.blogspot.gr/2014/01/blog-post.html>

Εικόνα: Ο Δραγάσης ανατάσσει εξάρθρωση του ώμου Σέρβου στρατιώτη

Εικόνα: Το χειρουργείο Δραγάση Παλαιολόγου στο Δορύλαιο -Εσκή Σεχίρ- της Μ. Ασίας

Πηγή: <http://anopolis72000.blogspot.gr/2014/01/blog-post.html>

Χρίστος Παπαναστασίου – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Ανάπτυξη

Παναιτώλιο

Το 1930 διακόσια περίπου μέτρα βόρεια από το παρακείμενο άλσος από το οποίο πήρε την επωνυμία η συνοικία (Αλσούπολη), κτίστηκε το Παναιτώλιο, ένα ιστορικό κτίριο στο κέντρο της πλατείας Παναιτωλίου που θεωρείται το κέντρο της συνοικίας.

Το Παναιτώλιο λειτούργησε αρχικά σαν καζίνο και ξενοδοχείο με το όνομα "Τα Πεύκα". Στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο χρησιμοποιήθηκε σαν αρχηγείο των Γερμανών, οι οποίοι είχαν στην εκμετάλλευσή τους τα διπλανά ορυχεία της Καλογρέζας. Μετά τον πόλεμο το αγόρασε ο γιατρός Νικολακόπουλος που το ονόμασε Παναιτώλιο προς τιμή του τόπου καταγωγής του.

Από το 1997 λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο του δήμου Νέας Ιωνίας. Η πλατεία του Παναιτωλίου κυκλική και ελαφρά παραμετρικού σχήματος με διάμετρο 150 μέτρα, είναι το κέντρο της Αλσούπολης και από εκεί ξεκινούν οι δρόμοι για την Καλογρέζα, την Φιλοθέη και το Μαρούσι.

Η οδός Κασταμονής που οδηγεί από την πλατεία στην Καλογρέζα είναι ο πιο εμπορικός δρόμος της συνοικίας. Η σύγχρονη συνοικία της Αλσούπολης έχει κυκλικό ρυμοτομικό σχεδιασμό και είναι μια αρκετά ήσυχη και προσεγμένη περιοχή, πλούσια σε πράσινο και πεζόδρομους.

Κτίστηκε στο μεγαλύτερο τμήμα της γύρω από τους 3 κυκλικούς δρόμους περιμετρικά από την πλατεία Παναιτωλίου.

Πηγή: Wikipedia "Αλσούπολη" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CF%83%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7> 7 (τελευταία πρόσβαση: 19/07/2017)

DESTE Foundation

Το Ίδρυμα DESTE για τη Σύγχρονη Τέχνη είναι ένα μη κερδοσκοπικό ίδρυμα που ιδρύθηκε στη Γενεύη το 1983 από τον συλλέκτη Δάκη Ιωάννου. Μέσω του εκθεσιακού της χώρου στην Αθήνα, η DESTE ασχολείται με ένα εκτενές εκθεσιακό πρόγραμμα που προάγει αναδυόμενους και καθιερωμένους καλλιτέχνες και έχει ως στόχο να διευρύνει το κοινό για τη σύγχρονη τέχνη, να ενισχύσει τις ευκαιρίες για νέους καλλιτέχνες και να εξερευνήσει τις συνδέσεις μεταξύ σύγχρονης τέχνης και πολιτισμού.

Το 2004, το Ίδρυμα DESTE οργάνωσε το "Monument to Now", το πιο φιλόδοξο έργο του μέχρι σήμερα. Η παράσταση, που ήταν μέρος του Πολιτιστικού Προγράμματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, παρουσίασε το έργο περισσότερων από 60 καλλιτεχνών από τη συλλογή του Δάκη Ιωάννου και επιμελήθηκε ο Dan Cameron, ο Jeffrey Deitch, ο Alison Gingeras, ο Massimiliano Gioni και η Nancy Spector.

Το "Monument to Now" παρουσιάστηκε σε δύο χώρους: το κτίριο του DESTE στο Νέο Ψυχικό και σε ένα πρόσφατα ανακαινισμένο κτίριο στη Νέα Ιωνία, το οποίο εγκαινιάστηκε επίσημα ως το κύριο ίδρυμα του Ιδρύματος το 2006.

Χτίστηκε το 1931 και το πρώην εργοστάσιο καλτσοποιίας (Καλτσοποιία Τσομπλεκτσόγλου Ο.Τ. 177β) ανακαινίστηκε από τον αρχιτέκτονα Χρήστο Παπούλια ο οποίος διατήρησε την αρχική του δομή, δημιουργώντας παράλληλα ένα μοναδικό εκθεσιακό χώρο. Στο νέο κτίριο στεγάζεται επίσης μια βιβλιοθήκη, εμπλουτισμένη με δωρεές και ανταλλαγές, η οποία χρησιμεύει ως ερευνητικός και εκπαιδευτικός πόρος για την τέχνη και το σχεδιασμό.

Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα DESTE Foundation [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://deste.gr/about> / (τελευταία πρόσβαση: 19/07/2017)

Πινακοθήκη Γ. Βογιατζόγλου

Η Πινακοθήκη Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου, ονομάστηκε «Σπάρτη» (Μικράς Ασίας), τιμής ένεκεν στον τόπο καταγωγής των γονέων του, Νίκου και Στέλλας Βογιατζόγλου και αποτελεί έναν νέο πυρήνα πολιτισμού στην περιοχή της Νέας Ιωνίας Αττικής. Εγκαινιάστηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2013 από την Πρύτανη Ελένη Γλύκατζη - Αρβελέρ.

Η Πινακοθήκη, είναι ανοικτή στο κοινό, φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις με έργα από τη Συλλογή Βογιατζόγλου, μοντέρνων και σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών, και καλύπτει την περίοδο από τη δεκαετία του 1860 έως σήμερα. Παράλληλα με τις εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας, γλυπτικής κ.λπ., ποικίλα πολιτιστικά δρώμενα εντάσσονται στις εκδηλώσεις στο χώρο, όπως θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, ομιλίες, ημερίδες και παρουσιάσεις βιβλίων.

Έμφαση δίνεται στο σχεδιασμό και την εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τα προγράμματα απευθύνονται σε σχολεία, δημόσια και ιδιωτικά, πανεπιστήμια και εκπαιδευτικούς οργανισμούς.

Η Πινακοθήκη Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου φιλοδοξεί να δημιουργήσει μία ποιοτική, σταθερή και δυναμική σχέση με το φιλότεχνο κοινό.

Ο αρχιτέκτονας και συλλέκτης σκοπεύει στο επόμενο διάστημα να μετατρέψει βιομηχανικό κτίριο στη Νέα Ιωνία προκειμένου να μεταφέρει εκεί τη μόνιμη συλλογή του.

Πηγές:

Επίσημη ιστοσελίδα Πινακοθήκης Γ. Βογιατζόγλου [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.vogiatzogloucollection.gr/pinakothiki> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

https://www.facebook.com/pg/Pinakothiki.Vogiatzoglou/videos/?ref=page_internal

Η Πινακοθήκη Γιώργου Βογιατζόγλου
σε συνεργασία με την Αίθουσα Τέχνης Αγκάθι-Καρτάλος
οργάνωσε και παρουσιάζει:

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΚΟΣ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

Εγκαίνια:
Δευτέρα 8 Φεβρουαρίου 2016 στις 20.00
Διάρκεια έκθεσης: 8 Φεβρουαρίου - 9 Απριλίου 2016
Πεμ-Παρ: 11.00 - 19.00, Σαβ: 11.00 - 15.00

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ Γ. ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ
Ελ. Βενιζέλου 63, Νέα Ιωνία, 14231, Αθήνα
info@vogiatzogloucollection.gr | www.vogiatzogloucollection.gr

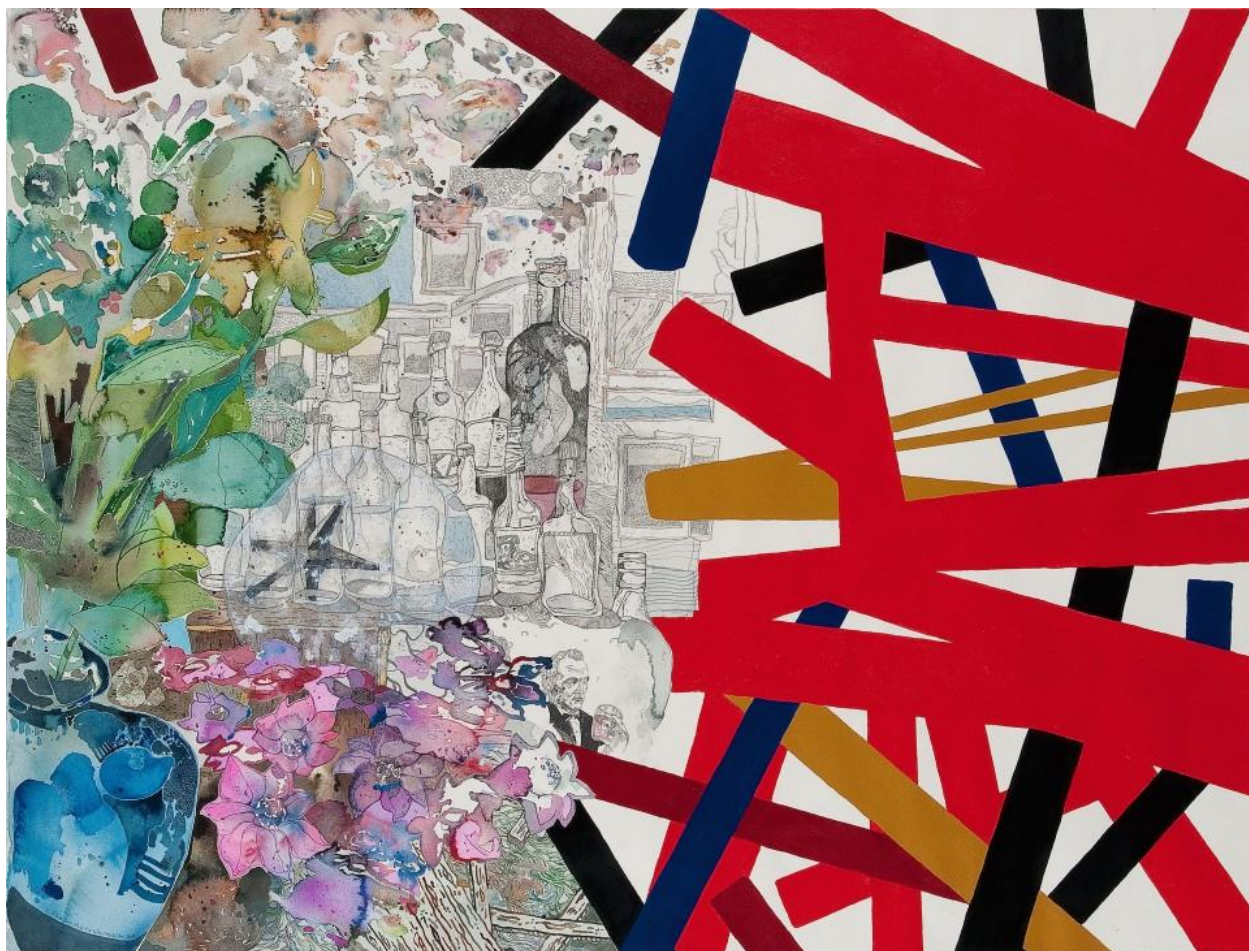
αγκάθι - καρτάλος
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
VOGIATZOGLOU ARCHITECTS & ENGINEERS

ΧΡΗΜΟΣ ΕΠΕΚΔΟΧΙΑΣ
EPT 2

Εικόνα: Μπροσούρα σχετική με τα εγκαίνια της έκθεσης «Η εποχή του Ηλεκτρισμού» του εικαστικού καλλιτέχνη Στέφανου Ρόκου, στην Πινακοθήκη Γ. Βογιατζόγλου, τον Φεβρουάριο του 2016

Εικόνα: Έργο του εικαστικού καλλιτέχνη Στέφανου Ρόκου με τίτλο «Δοκιμή σε ένα Τέλειο Περιβάλλον»

Πέτρινες Εργατικές Κατοικίες

Η τελευταία χρονικά κατηγορία προσφυγικών/εργατικών κατοικιών, που συναντά κανείς στον Δήμο Νέας Ιωνίας, είναι τα πέτρινα σπίτια στην συνοικία της Ομορφοκκλησιάς στα όρια με τη Νεάπολη και απέναντι από το γήπεδο της πόλης, τα οποία ανοικοδομήθηκαν από τις πιστώσεις του εράνου της «Βασιλικής Πρόνοιας».

Αρχικά προορίζονταν για τις οικογένειες αξιωματούχων του στρατού αλλά στην συνέχεια δόθηκαν σε εργαζόμενους. Τα εγκαίνια του οικισμού έκανε τότε η Βασίλισσα Φρειδερίκη και έτσι ο οικισμός αποκαλούνταν μέχρι και τελευταία «τα πέτρινα της Φρειδερίκης».

Τα πρώτα πέτρινα δημιουργήθηκαν στον συνοικισμό του «Ασυρμάτου» στα Πετράλωνα, κάτω από τον περιφερειακό του Φιλοπάππου. Αυτά ήταν περισσότερο συνηθισμένα στην σύνθεσή τους, αποτελώντας τον κλασικό τύπο προσφυγικής οικίας, ισόγειο κτίσμα με κοινή στέγη και μεσοτοιχία. Στη Νέα Ιωνία τα πέτρινα σπίτια είναι διπλοκατοικίες και τετρακατοικίες με κοινές χαρακτηριστικές στέγες και καμινάδες ομοιογενούς αρχιτεκτονικής διακόσμησης.

Τα περισσότερα διατηρούνται στις μέρες μας σε πολύ καλή κατάσταση.

Παρατίθεται σχετικό απόσπασμα από κείμενο που έχει γραφεί από την Βούλα Αραμπατζόγλου-Τουζοπούλου, Χημικό Παν/μίου Αθηνών.

«Πολλές φορές συνήθως σε γιορτές οι οικογένειες πήγαιναν με τα φαγητά τους να φάνε στην ύπαιθρο. Για την περιοχή της Σαφράμπολης ιδανικός κοντινός χώρος γι αυτά τα λεγόμενα «πικνίκ» ήταν στην Νεάπολη, εκεί που είναι τα πέτρινα σπίτια της «Βασιλίσσης» όπως τα έλεγαν επειδή φτιάχτηκαν με πρωτοβουλία της τότε βασίλισσας Φρειδερίκης. Πριν να γίνουν τα σπίτια αυτά η περιοχή ήταν γεμάτη πεύκα.. Κάτω από αυτά τα πεύκα ανήμερα της γιορτής της Ζωοδόχου Πηγής που γιόρταζε η Καλογρέζα, έστρωνε η μάνα του Σεραφείμ η Δέσποινα μια κουρελού και άπλωνε επάνω και στην μέση κεφτεδάκια, που είχε φτιάξει την προηγούμενη μέρα, αλλά και ψωμί, τυρί και άλλα στερεά τρόφιμα και γύρω-

γύρω καθόταν και έτρωγε όλη η οικογένεια. Λίγα μέτρα από την κουρελού τους έκαναν το ίδιο και άλλες παρέες.

Στα εγκαίνια αυτών των πέτρινων σπιτιών ήρθε ο τότε βασιλιάς Παύλος με την Φρειδερίκη. Μαζί τους φέρανε και κατοίκους από τον Ταύρο που κρίθηκαν δικαιούχοι των σπιτιών.

Παράλληλα με τα πέτρινα σπίτια κτίστηκε και το πέτρινο σχολείο και δίπλα του το πέτρινο ορφανοτροφείο Νεαπόλεως. Όταν λειτούργησε το πέτρινο σχολείο ο Σεραφείμ μεταφέρθηκε από το σχολείο της παράγκας σε αυτό. Αφού τέλειωσε το Δημοτικό πήγε σε Νυχτερινό στην Αθήνα."

Πηγές:

Ένα κουβαδάκι ελπίδα - Η ιστορία της Νεο-Ιωνιώτισας Δέσποινας Φωτιάδου Τσάκωνα, που ήρθε από την Σαμψούντα με τους διωγμούς του 1922" - της Βούλας Αραμπατζόγλου - Τουζοπούλου [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.zonews.gr/index.php?showbody=1&articleid=17215> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

Πτυχιακή Εργασία - Πολεοδομική Ανάλυση και Προτάσεις στα πλαίσια των στόχων του "Αστικού Παρατηρητήριου Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής - Η περίπτωση του Δήμου Νέας Ιωνίας - Ε. Θωμαΐδου, Κ. Κουρλάς

Κτήμα Βεϊκου

Η δημόσια δασική και αναδασωτέα έκταση "Κτήμα Βεϊκου-Τουρκοβούνια" βρίσκεται μεταξύ των Δήμων Γαλασίου, Αθήνας, Νέας Ιωνίας, Φιλοθέης και Ψυχικού. Έχει έκταση περίπου 4.500 στρ. από τα οποία τα 2.500 και πλέον έχουν οικοδομηθεί.

Αν και δεν ανήκει διοικητικά ούτε ιδιοκτησιακά στο Δήμο της Νέας Ιωνίας, επηρεάζει όπως είναι φυσικό την ποιότητα ζωής των κατοίκων της λόγω του υπερτοπικού της χαρακτήρα και της ιστορικής σύνδεσης με την περιοχή.

Επιπλέον φιλοξενεί

α) το Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλασίου, κλειστό γυμναστήριο πολλαπλών χρήσεων στο οποίο διεξήχθησαν οι αγώνες επιτραπέζιας αντισφαίρισης και ρυθμικής γυμναστικής κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων 2004. Το Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλασίου έχει χωρητικότητα 6.200 θέσεων και το φθινόπωρο του 2015 αποτέλεσε προσωρινό χώρο διαμονής προσφύγων.

β) την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, επίσης λεγόμενη Όμορφη Εκκλησία ή Ομορφοκκλησιά λόγω της αρχιτεκτονικής της κομψότητας. Είναι μεσαιωνική εκκλησία κτισμένη επάνω σε αρχαιότερα θεμέλια, όπως μαρτυρούν παλαιοχριστιανικά γλυπτά και τείχη. Ο κυρίως ναός χρονολογείται από τον 11ο αιώνα και είναι ρυθμού εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο. Γύρω από το ναό βρέθηκαν αρχαία ευρήματα, και πιθανολογείται πως πλησίον του ναού υπάρχει αρχαίο νεκροταφείο.

Ένα πολυδαίδαλο και σε πολλές περιπτώσεις ασαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς με ιστορία πάνω από 100 χρόνων, καθώς και η διοικητική ατομία σε συνδυασμό με την έλλειψη πόρων, έχουν αφήσει την τεράστια αυτή έκταση ουσιαστικά αναξιοποίητη και ευάλωτη σε φιλόδοξα σχέδια ιδιωτικών συμφερόντων.

Συλλογικότητες πολιτών των όμορων Δήμων προσπαθούν να προστατεύσουν τον δασικό και δημόσιο χαρακτήρα των εκτάσεων και των υποδομών του Κτήματος.

Το Ε.Μ.Π. (Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος - Καθ. κ. Ν. Μπελαβίλας) προσπαθεί μέσω μελετών και γνωμοδοτήσεων να βοηθήσει στην κατεύθυνση αξιοποίησης προς όφελος των πολιτών.

Το 2016 ο Δήμος Γαλασίου εμφανίζονταν αρκετά αισιόδοξος ως προς τον σκοπό αυτό

Πηγές:

Wikipedia "Άγιος Γεώργιος (Γαλάτσι)" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%93%CE%B5%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_\(%CE%93%CE%B1%CE%B%CE%AC%CF%84%CF%83%CE%B9\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%93%CE%B5%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_(%CE%93%CE%B1%CE%B%CE%AC%CF%84%CF%83%CE%B9)) (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Από τον κίνδυνο ερήμωσης... σε εποχή αναβάθμισης το Άλσος Βεΐκου! [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://www.epoli.gr/kindyno-erimwsis-epoxi-anabathmisis-alsos-a-83642.html?category_id=282 (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Palais - Ολυμπιακό Κέντρο Γαλασίου σελίδα στο facebook [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://www.facebook.com/permalink.php?id=984052558288347&story_fbid=984140531612883 (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ – Η ιστορία σε εικόνες με τη βοήθεια αεροφωτογραφιών

Η περίοδος πριν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο

Οι παλαιότερες διαθέσιμες αεροφωτογραφίες της περιοχής αφορούν το έτος 1937. Όσον αφορά την ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού, όπως ήδη είδαμε στο δεύτερο μέρος της μελέτης η οποία αφορά τη βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας, η «βιομηχανική πόλη» υπό την διοίκηση του Κυρκίνη έχει περάσει στα χέρια του Μποδοσάκη και έχουν ήδη κτιστεί τα εργοστάσια της «ΕΒΥΠ» και τα «Εκκοκκιστήρια της Νέας Ιωνίας».

Γύρω από τις βιομηχανικές αυτές μονάδες έχει αναπτυχθεί ο οικισμός του Περισσού με επίκεντρο την εκκλησία της Αγίας Αναστασίας και ο οποίος αποτελεί οικιστικά μια τελείως ξεχωριστή οντότητα σε σχέση με τους οικισμούς της Σαφράμπολης και της Ινέπολης οι οποίοι εκτείνονται Βορειοανατολικά. Η Σαφράμπολη εκτείνεται με όριο νοτιοανατολικά την σημερινή οδό Νίγδης. Οι σημερινοί οικισμοί Νεάπολη, Παλαιολόγου και Αλσούπολη δεν υφίστανται, ενώ η Καλογρέζα είναι μια εξαιρετικά αραιοκατοικημένη περιοχή όπως επίσης και η σημερινή περιοχή Λαζάρου.

Στις τρεις αεροφωτογραφίες διακρίνονται καθαρά το ρέμα του Περισσού (με πορεία τις σημερινές οδούς Λαοδικείας, Φρίξου και Μυκάλης) και ο Ποδονίφτης (με πορεία την σημερινή λεωφόρο Εθνικής Αντίστασης και παράλληλα προς τη λεωφόρο Ηρακλείου στην κάθοδο προς Νέα Φιλαδέλφεια. Στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης δεσπόζει η βιομηχανία «Μουταλάσκη» ενώ στο Ο.Τ. 150 φαίνονται καθαρά τα κτίρια των πρώην ταπητουργικών επιχειρήσεων της «Ελληνικής Ταπητουργίας» και της «Ανατολικής Ταπητουργίας».

Αεροφωτογραφία του 1937 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ίδια επεξεργασία)– Βιομηχανική Περιοχή Περισσού. Κλίμακα 1:5.000

Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1937 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Βιομηχανική Περιοχή Ελευθερούπολης. Κλίμακα 1:6.000

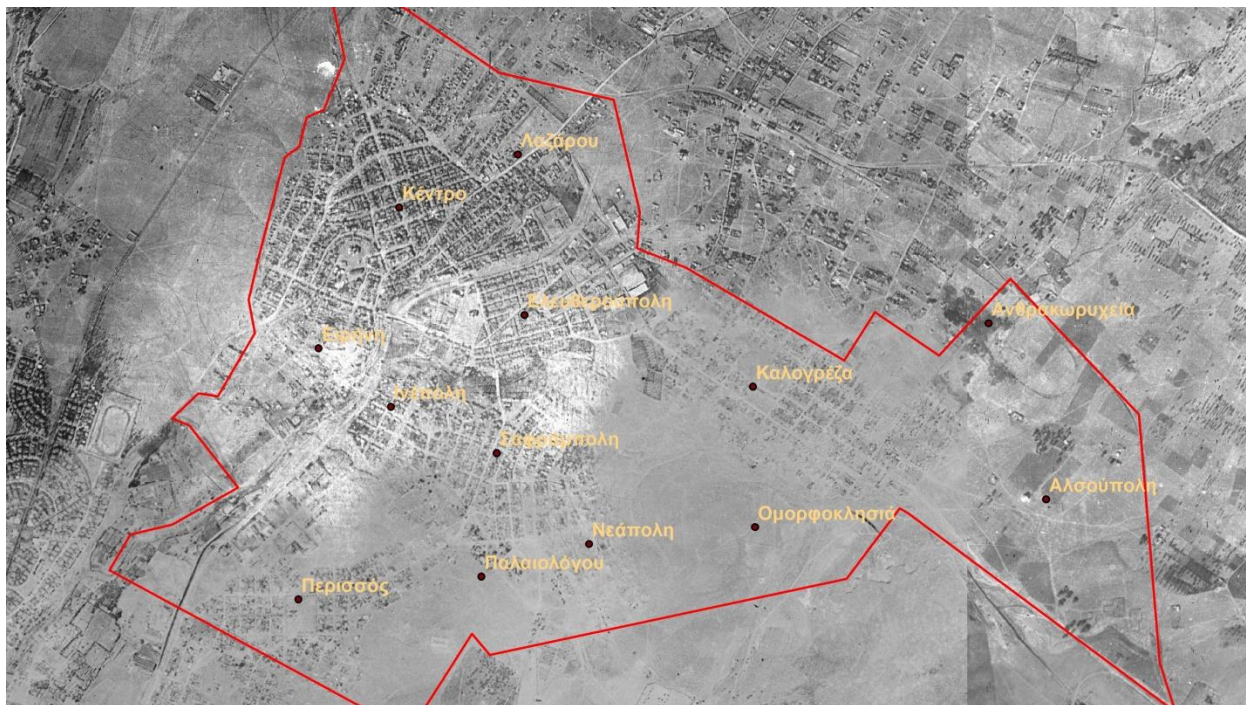

Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1937 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Κλίμακα 1:12.500

Στην ανωτέρω σύνθεση φαίνονται με κόκκινο χρώμα τα σημερινά όρια του Δήμου ενώ ταυτόχρονα επισημαίνονται οι περιοχές που καταλαμβάνουν οι σημερινές συνοικίες.. Οι βιομηχανικές περιοχές είναι διακριτές με γαλάζιο χρώμα.. Στον κίτρινο κύκλο και σε άμεση σχέση με τη διακρινόμενη σιδηροδρομική γραμμή Αγ. Αναργύρων-Λαυρίου, φαίνεται η περιοχή την οποία καταλάμβαναν τα ανθρακωρυχεία.

Στο χάρτη είναι φανερό ότι η συνοικία «Ειρήνη» αποτελείται από λίγα οικοδομικά τετράγωνα εφαπτόμενα στην οδό Ελ Αλαμείν, ενώ πίσω από τον Ποδονύφη και τις βιομηχανίες του Περισσοῦ υπάρχουν καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Διακρίνονται επίσης η βίλα του Κυρκίνη λίγο έξω από τη βιομηχανική ζώνη του Περισσοῦ και τα απομεινάρια του Αδριάνειου Υδραγωγείου. Επιπλέον στο ροζ πολύγωνο φαίνεται η θέση του νοσοκομείου Παλαιολόγου το οποίο τότε ήταν σε λειτουργία.

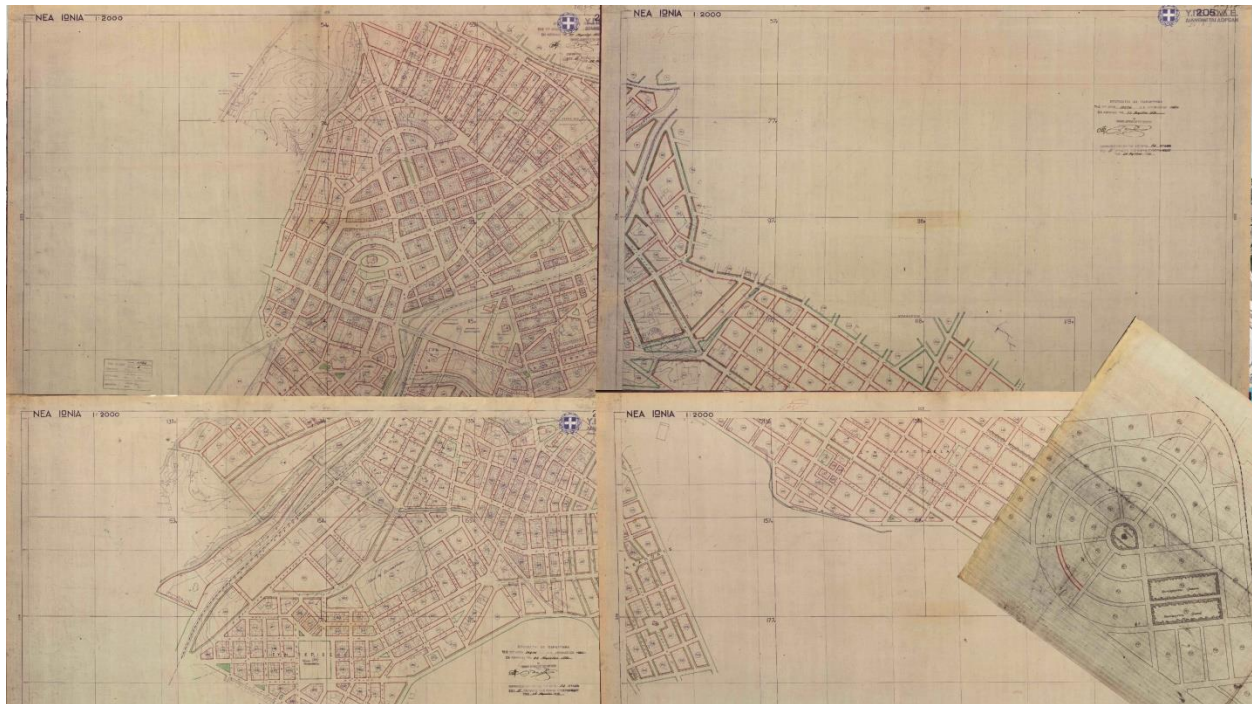
Η περίοδος της κατοχής και τα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο και τον εμφύλιο

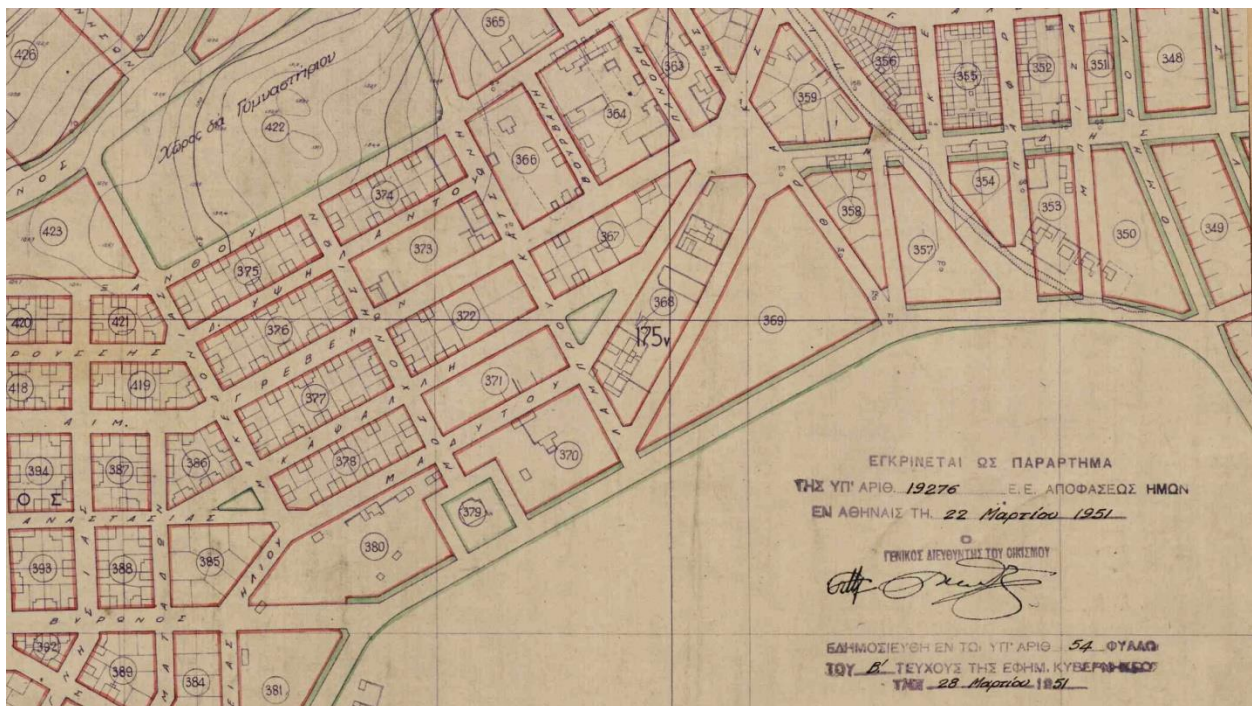
Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1945 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία)– Γενική άποψη της Νέας Ιωνίας. Κλίμακα 1:13.000.

Στην ανωτέρω σύνθεση διακρίνονται τα ερείπια του Νοσοκομείου Δραγάση / Παλαιολόγου δίπλα στις εγκαταστάσεις της ΕΥΔΑΠ (τότε «ΟΥΛΕΝ»). Σε σχέση με την εικόνα που δίνουν οι αεροφωτογραφίες του 1937 βλέπουμε ότι υπάρχουν τα πρώτα δείγματα οικιστικής ανάπτυξης της σημερινής συνοικίας «νεόδμητα Νεάπολης». Η Καλογρέζα είναι πιο πυκνοκατοικημένη ενώ στην Αλσούπολη υφίσταται μόνο το Παναιτώλιο. Είναι χαρακτηριστικό ότι λόγω της ανέχειας, της πίεσης του πολέμου και των έκτακτων αναγκών του πληθυσμού, τα κοντινά άλση της Νέας Φιλαδέλφειας και του κτήματος Βεϊκου έχουν εντελώς αποψιλωθεί.

Στη συνέχεια η επόμενη γενική εικόνα της πόλης δίνεται από πολεοδομικό χάρτη της Νέας Ιωνίας ο οποίος κυρώθηκε επίσημα το 1951.

Εικόνα: Πολεοδομικό σχέδιο της Νέας Ιωνίας του 1951 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Κλίμακα 1:11.800

Εικόνα: Λεπτομέρεια Πολεοδομικού σχεδίου της Νέας Ιωνίας του 1951 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Κλίμακα 1:2.500

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Νέας Ιωνίας

Ο ακόλουθος πολεοδομικός χάρτης της Κικής Διαμαντοπούλου, χρονολογείται στα τέλη της δεκαετίας του '50 και δείχνει εξαιρετικά παραστατικά την τοποθέτηση των βιομηχανιών στα οικοδομικά τετράγωνα της Νέας Ιωνίας. Βλέπουμε ότι πέρα από τις μεγάλες βιομηχανίες οι οποίες ήδη αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο της βιομηχανικής ιστορίας της πόλης, αναπτύσσονται δεκάδες μικρές και μεσαίες βιοτεχνίες οι οποίες δίνουν τον τόνο της βιομηχανικής ανάπτυξης

της περιοχής. Ο υπερτοπικός χαρακτήρας της βιομηχανικής ανάπτυξης στην κλωστοϋφαντουργία φαίνεται από τη λειτουργία αντίστοιχων επιχειρήσεων στη Νέα Φιλαδέλφεια («Βαμβακουργία», «Μπριτάνια»). Στο χάρτη επίσης διακρίνονται η θέση του παλαιού Δημαρχείου, παλιά κέντρα διασκέδασης και κινηματογράφοι, η αγορά με τα ψαράδικα και τα σιδηρουργεία, καθώς και τα ρέματα που διασχίζουν την πόλη.

Εικόνα: Βιομηχανική περιοχή Περισσού. Χάρτης ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Εικόνα: Βιομηχανική περιοχή Ελευθερούπολης. Χάρτης ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

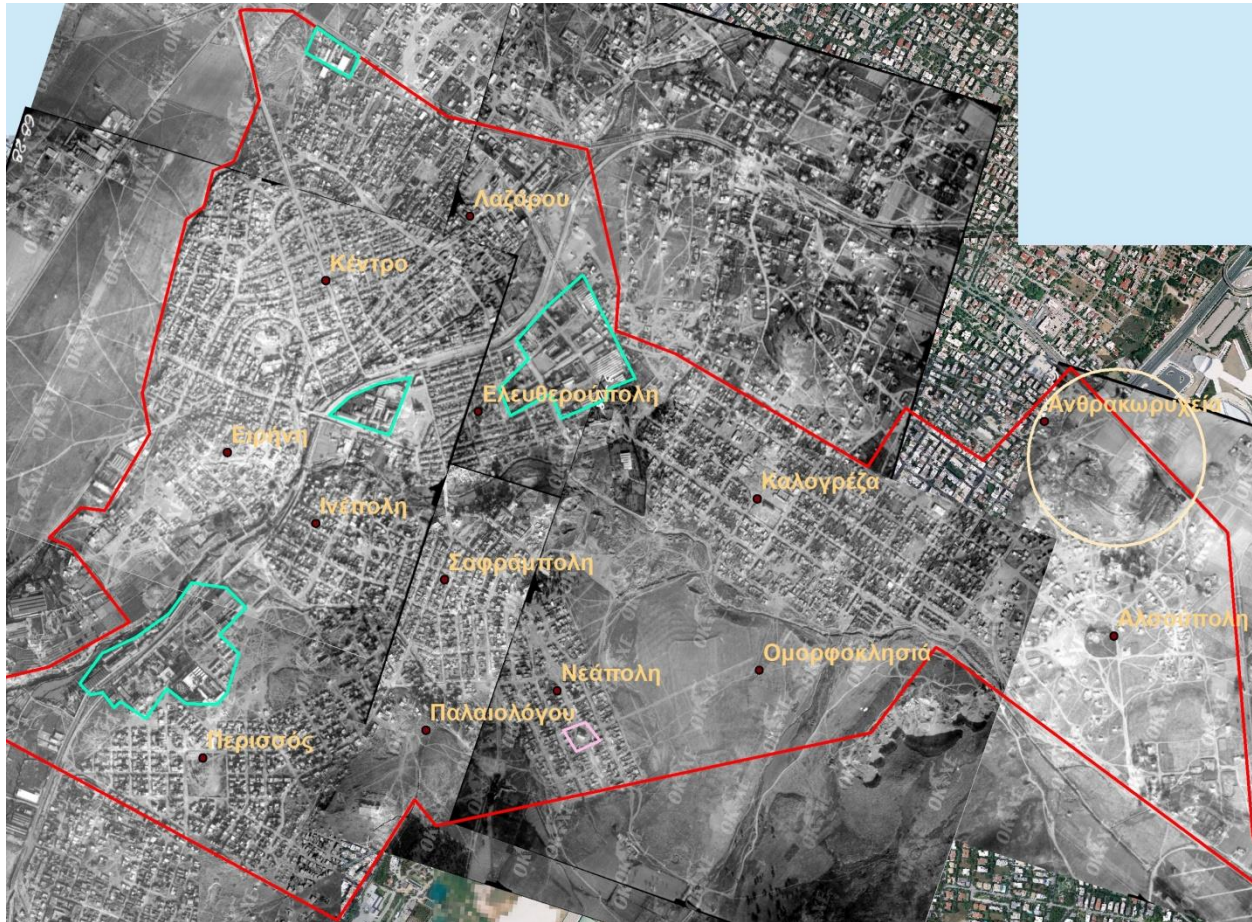
Εικόνα: Βιομηχανική περιοχή Ελευθερούπολης, (Ο.Τ. 150). Χάρτης ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Εικόνα: Η περιοχή Παλαιολόγου – Διυλιστήρια ΟΥΛΕΝ

Πηγή: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Μουσείο Ταπητουργίας

Χρίστος Παπαναστασίου – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Ανάπτυξη

Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1953 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Κλίμακα 1:14.000

Με βάση την ανωτέρω σύνθεση αεροφωτογραφιών παρατηρούμε ότι παρά την οικιστική εξάπλωση λόγω του κύματος εσωτερικής μετανάστευσης που ακολούθησε τον εμφύλιο, σε σχέση με τη σημερινή εικόνα, οι συνοικίες «Παλαιολόγου» και «Ομορφοκκλησιά» δεν έχουν ακόμη οικοδομηθεί ενώ αδόμητο παραμένει και ένα μεγάλο τμήμα του Περισσού. Η συνοικία «Νεάπολη» με επίκεντρο τον Άγιο Ευστάθιο (ροζ πολύγωνο) έχει αναπτυχθεί στα όρια των σημερινών οδών Δεμιρδεσίου, Γιάννας Νικολάου και της σημερινής πλατείας «Υγείας». Συγκριτικά με την εικόνα της πόλης του 1937 και του 1945, η «Καλογρέζα» πλέον είναι πυκνοκατοικημένη, ιδιαίτερα σε σχέση με το γειτονικό Ν. Ηράκλειο, ενώ αρχίζει δειλά να αναπτύσσεται οικιστικά η «Αλσούπολη» με την χαρακτηριστική δόμηση σε ομόκεντρους κύκλους. Ο Περισσός έχει πλέον ενωθεί με την Σαφράμπολη. Τα ανθρακωρυχεία παραμένουν σε λειτουργία, ενώ όσον αφορά τις Βιομηχανικές περιοχές έχουμε την προσθήκη μιας μικρής ζώνης στο βόρειο άκρο της πόλης στην οδό Ιφιγενείας.

Η συνοικία «Ειρήνη» έχει επεκταθεί στο λοφώδες τμήμα της περιοχής ενώ παραμένουν στην περιοχή προς Ν. Φιλαδέλφεια καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Η περίοδος της αποβιομηχάνισης και της αντιπαροχής - Ανάπτυξη του εμπορίου

Όπως είδαμε στο κεφάλαιο της βιομηχανικής ιστορίας της πόλης, σταδιακά από το 1950 και μετά υπήρξε λόγω των διεθνών συνθηκών μια καθοδική πορεία στη βιομηχανία της πόλης η

οποία ουσιαστικά στο πλαίσιο της γενικής αποβιομηχάνισης της χώρας έσβησε τη δεκαετία του '80. Την αυλαία έκλεισε ως μεγαλύτερη επιχείρηση η Πειραιϊκή-Πατραϊκή (πρώην Μουταλάσκη) στα μέσα της δεκαετίας του '90.

Όμως η ανάπτυξη του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου και η δημιουργία των σημερινών τριών σταθμών οι οποίοι εξυπηρετούν την περιοχή (Περισσός, Πευκάκια, Ν. Ιωνία) το 1956, έδωσε την ευκαιρία για μια προοδευτική μετατόπιση των δραστηριοτήτων στην πόλη από τις αμιγώς βιομηχανικές, στο λιανικό εμπόριο.

Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε σταδιακά και μέχρι τις μέρες μας μια από τις μεγαλύτερες αγορές στην Αττική κυρίως γύρω από τη λεωφόρο Ηρακλείου.

Εικόνα: Αεροφωτογραφία του 1962, μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ίδια επεξεργασία). Κλίμακα 1:8.000.

Ταυτόχρονα, την ίδια περίοδο και εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης του πληθυσμού της πόλης λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης, ξεκινάει μια νέα φάση ανοικοδόμησης η οποία πέρα από τις κατοικίες αφορά σε μεγάλο βαθμό και τις υποδομές. Στην ανωτέρω αεροφωτογραφία φαίνεται καθαρά η πορεία του Ποδονίφτη από το κέντρο της Νέας Ιωνίας έως τη Φιλαδέλφεια, πλησίον του προσφυγικού οικισμού και του γηπέδου της ΑΕΚ. Η σημερινή οδός Αλ. Παπαναστασίου απέναντι από τον σταθμό του Περισσοῦ είναι πρακτικά ένας χωματόδρομος που περνάει μέσα από το ρέμα.

Εικόνα: 1963. Εκατοντάδες οπαδοί της ΑΕΚ οι οποίοι αφού κατέβηκαν από τον ηλεκτρικό στον σταθμό του Περισσού, κατευθύνονται προς το γήπεδο διασχίζοντας το ρέμα του Ποδονίφτη..

Πηγή: [http://www.mixanitouxronou.gr/pio-ine-diasimo-rem.../](http://www.mixanitouxronou.gr/pio-ine-diasimo-rema-pou-pernane-filathli-gia-na-pane-sto-gipedo/)

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1970 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία) -ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης- Κλίμακα 1:6.000. Μεταξύ της ΒΙΟ.ΠΕ. και του γηπέδου λειτουργεί το τεράστιο συγκρότημα της βιομηχανίας «Ανατόλια», ενώ νοτιοδυτικά του γηπέδου έχουν κατασκευαστεί οι χαρακτηριστικές πέτρινες εργατικές κατοικίες. Στο Οικοδομικό Τετράγωνο 150 διατηρούνται όλα τα κτίρια των παλιών ταπητουργιών.

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1970 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία) των περιοχών «Παλαιολόγου», «Νεάπολη» και του κτήματος «Βεΐκου». Η σημερινή λεωφόρος Βεΐκου είναι ένας στενός χωματόδρομος. Κλίμακα 1:6.000.

Στις δεκαετίες του '60 και του '70 γιγαντώνεται η οικοδόμηση με τη μέθοδο της αντιπαροχής σε όλη την Αττική και αυτό δεν μπορεί να αφήσει ανεπηρέαστη τη Νέα Ιωνία. Σε αεροφωτογραφίες του 1970 μπορεί κανείς να διακρίνει πολλά οικοδομικά τετράγωνα «κενά» λόγω των εργασιών ανοικοδόμησης.

Έχουν ήδη διαμορφωθεί οι συνοικίες «Ομορφοκκλησιά» και «Παλαιολόγου», ενώ βλέπουμε για πρώτη φορά το τμήμα του κτήματος «Βεΐκου» που συνορεύει με τη Νέα Ιωνία, να έχει χωριστεί σε οικοδομικά τετράγωνα, ενδεικτικό της πρόθεσης που υπήρχε για τη σχετική ανοικοδόμηση. Φαίνεται ότι το πολύπλοκο και ασαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς του κτήματος και οι πολλαπλές διεκδικήσεις, απέτρεψαν τελικά την οικοδόμηση.

Σήμερα το κτήμα παραμένει αδόμητο ως ένας από τους τελευταίους και μεγαλύτερους σε μέγεθος πνεύμονες πρασίνου στην Αττική με υπερτοπικό χαρακτήρα, αν και στο μεγαλύτερο μέρος του δεν φύονται δέντρα και υπάρχει μόνο μια χαμηλή βλάστηση. Στο χώρο του κτήματος ανεγέρθηκε το 2004 για τις ανάγκες των Ολυμπιακών αγώνων και σε απόσταση 200 μέτρων από τον περίφημο βυζαντινό ναό του Αγίου Γεωργίου (Ομορφοκκλησιά), το Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλατσίου, κλειστό γυμναστήριο πολλαπλών χρήσεων συνολικής χωρητικότητας

6.200 θέσεων, το οποίο μετά τους αγώνες και μέχρι το 2006 φιλοξένησε το τμήμα μπάσκετ της ΑΕΚ.

Από τότε μένει αναξιοποίητο παραδομένο στη φθορά του χρόνου, ενώ συλλογικότητες κατοίκων της ευρύτερης περιοχής Ν. Ιωνίας και Γαλατσίου με κινητοποιήσεις τους έχουν προστατέψει προς το παρόν τόσο το δασικό χαρακτήρα της περιοχής, όσο και τη χρήση του Γυμναστηρίου για το οποίο υπάρχουν επενδυτικά σχέδια για να γίνει εμπορικό κέντρο.

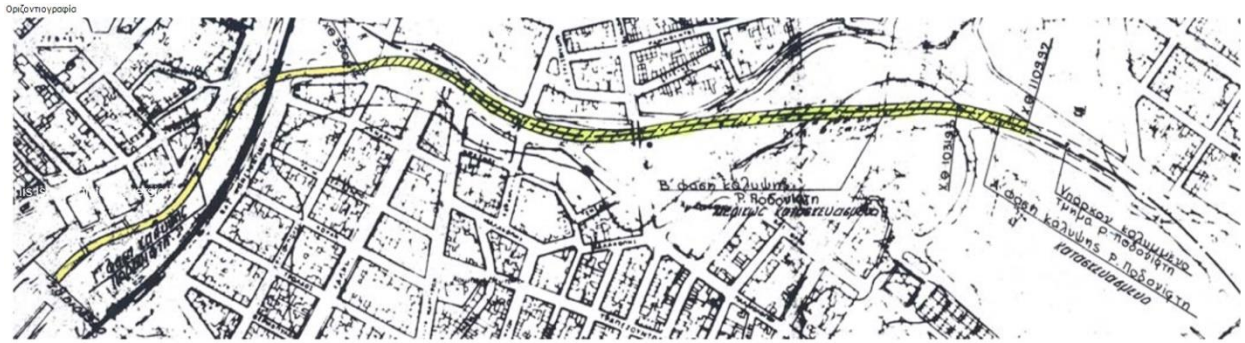

Εικόνα: Αεροφωτογραφία της συνοικίας «Αλσούπολη» του 1970 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Κλίμακα 1:5.000. Τα ανθρακωρυχεία έχουν κλείσει από το 1962 και τώρα στην περιοχή υπάρχουν βιοτεχνίες, μάνδρες υλικών και μαρμαράδικα.

Η διεύθυνση του Ποδονίφτη

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 ολοκληρώνεται ουσιαστικά η αποβιομηχάνιση της πόλης η οικονομία της οποίας πλέον στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα (εμπόριο και παροχή υπηρεσιών). Τα τελευταία 25 χρόνια, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 και ως τις μέρες μας παγιώνεται επίσης η εικόνα της οικιστικής ανάπτυξης της πόλης, ενώ μια σειρά από παρεμβάσεις στο ρέμα του Ποδονίφτη επιδρά καταλυτικά στη φυσιογνωμία της.

Οι παρεμβάσεις διεύθυνσης του ποταμού ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 1974 και η κάλυψη του Ποδονίφτη ολοκληρώθηκε το 1998, σε τρεις φάσεις με κατασκευές εκ νέου και με την αντικατάσταση των παλαιών αγωγών σε ορισμένα σημεία.

Χάρτης: Γενική Οριζοντιογραφία από την «Μελέτη διευθέτησης ρέματος Ποδονίφτη και κυκλοφοριακή διαμόρφωση» Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. διεύθυνση μελετών συγκοινωνιακών έργων.

Όπως φαίνεται και στον χάρτη η (α΄ φάση) αφορά εργασίες που πραγματοποιήθηκαν από την Καλογρέζα έως τις κολώνες του Αδριάνειου Υδραγωγείου-ύψος Αλσούπολης, η (β΄ φάση) εργασίες από την Ελευθερούπολη έως τις ράγες του ηλεκτρικού σταθμού και τέλος η (γ΄ φάση) εργασίες στη λεωφόρο Ηρακλείου, από τον κόμβο του τροχονόμου, μέχρι το ύψος του ηλεκτρικού σταθμού του Περισού.

Στα τμήματα αυτά υπάρχουν δύο αγωγοί ορθογωνικής διατομής κατά μήκος των οδών Καποδιστρίου, Εθνικής Αντιστάσεως και Ηρακλείου. Η ύπαρξη δύο αγωγών οφείλεται στην παρουσία της κοίτης του ρέματος στην ευρύτερη περιοχή του σημείου τομής των λεωφόρων Ομορφοκκλησιάς, Κύμης και Καποδιστρίου απ' όπου υπάρχει και η ράμπα, σημείο σύνδεσης της κοίτης με το ρέμα.

Οι αγωγοί αυτοί έχουν καθαρή διατομή 4.35 μέτρων και καλύπτονται από μόνωση με ασφαλικό υλικό και θραυστό στο εξωτερικό τους περίγραμμα. Οι ορθογωνικοί αγωγοί συνδέουν το ήδη υπάρχον καλυμμένο τμήμα του ρέματος, το οποίο είναι κυκλικής διατομής. Στο σημείο αυτό, η συναρμογή ορθογωνικής διατομής με την κυκλική έχει καθαρό μήκος διαμέτρου 5 μέτρων για τον ένα αγωγό και 4.50 για τον άλλο αντίστοιχα.

Στο σημείο των γραμμών του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου και της οδού Ηρακλείου, υπάρχει μια λεκάνη ηρεμίας καθαρού βάθους 5 μέτρων όπου εκεί λιμνάζουν τα νερά και κατευθύνονται μέσα από τους αγωγούς στη γέφυρα της Νέας Φιλαδέλφειας, στα σύνορα του δήμου.

Πηγή:

Πτυχιακή Εργασία - Πολεοδομική Ανάλυση και Προτάσεις στα πλαίσια των στόχων του "Αστικού Παρατηρητήριου Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής - Η περίπτωση του Δήμου Νέας Ιωνίας - Ε. Θωμαΐδου, Κ. Κουρλάς

Οι φωτογραφίες που ακολουθούν χρησιμοποιήθηκαν από τη συγκεκριμένη Πτυχιακή εργασία και ανήκουν στο προσωπικό αρχείο του τέως Δημάρχου Π. Μπουρδούκου

Ποδονίφτης β φάση

Εικόνα: Έργα στον Ποδονίφτη κατά την β' φάση.

Ποδονίφτης γ φάση

Εικόνα: Έργα στον Ποδονίφτη κατά την γ' φάση.

Εικόνα: Κατασκευή λεκάνης ηρεμίας κατά τη γ' φάση

Η τελευταία φάση των έργων έγινε κάτω από τη σκιά της φοβερής καταστροφής που προκλήθηκε από την πλημμύρα στις 21 Οκτωβρίου 1994 η οποία άφησε πίσω της ανθρώπινα θύματα (17 νεκροί) και πολύ μεγάλες ζημιές σε δημόσια και ιδιωτική περιουσία σε περιοχές του Δήμου.

Η καταστροφή αυτή θα λέγαμε ότι ήρθε ως φυσική συνέπεια της πολιτικής δόμησης η οποία ακολουθήθηκε σε όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής μεταπολεμικά και πιθανότατα στάθηκε αφορμή μαζί με άλλες καταστροφές ανάλογου μεγέθους, ώστε να αρχίσουν σκέψεις αναθεώρησής της.

Οι πλημμύρες αρχικά αντιμετωπίστηκαν από τα ΜΜΕ και τους αρμόδιους φορείς ως «θεομηνίες», χαρακτηρισμός εύκολος και πολύ βολικός με την έννοια ότι αποκρύπτει εντελώς την αρνητική συνεισφορά της ανθρώπινης παρέμβασης είτε ως σχεδιασμένη και σκόπιμη πολιτική είτε ως κακοτεχνία.

Την ίδια στιγμή που σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες τα ποτάμια και τα ρέματα αντιμετωπίστηκαν ως περιβαλλοντική, κοινωνική αλλά και οικονομική προστιθέμενη αξία, στην Αττική, στο πλαίσιο που έθεσαν η πολιτική της άναρχης αντιπαροχής και ακολούθως από το '90 και έπειτα η κουλτούρα της λατρείας του αυτοκινήτου, τα ποτάμια αντιμετωπίστηκαν σαν εμπόδια μέσα στο αστικό περιβάλλον.

Γεωτρήσεις του ΙΓΜΕ (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών) απέδειξαν ότι οι περισσότεροι δρόμοι της Αθήνας κρύβουν ένα μπαζωμένο ρέμα ή ένα υπόγειο ποτάμι, με τον Κηφισό τον Ιλισό, τον Ηριδανό, τον Βουρλοπόταμο, το ρέμα της Πικροδάφνης και τον Ποδονίφτη που είναι οι γνωστότεροι ποταμοί, να αποτελούν ένα μικρό μόνο μέρος από ένα τεράστιο ανοιχτό υδάτινο δίκτυο το οποίο σύμφωνα με μελέτη του ΕΜΠ, το 1945, είχε μήκος 1.280 χιλιόμετρα και στις μέρες μας, μόλις, 434, μειώθηκε, δηλαδή, σε ποσοστό 66,4%. Όπως, δε, προκύπτει από μελέτη του ΙΓΜΕ, πριν από μερικά χρόνια, το 80% των νερών της βροχής το απορροφούσε το έδαφος και μόλις το 20% έπεφτε στην θάλασσα, ενώ σήμερα το ποσοστό αυτό έχει αλλάξει δραματικά. Κάποιοι άλλοι αριθμοί είναι ενδεικτικοί και ενισχύουν αυτήν την εικόνα. Ενώ μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι δομημένες επιφάνειες στην Αθήνα κάλυπταν το 25% του λεκανοπεδίου, μετά το 1975, το 75% καλύφθηκε από δομημένες επιφάνειες και δρόμους, ενώ οι ελεύθεροι χώροι αποτελούν, μόλις, το 4%.

Για να πάμε ακόμα παλιότερα, στα τέλη του 19ου αιώνα, διέσχισαν το λεκανοπέδιο, 700 χείμαρροι, ποτάμια και ρυάκια. Το 1999, ο αριθμός τους ήταν μικρότερος των 70 (κάτω, δηλαδή και από το 10%) στις μέρες μας, δεν υπερβαίνουν τα 50. Άλλα ποτάμια από αυτό το πλούσιο υδάτινο δίκτυο μπαζώθηκαν, άλλα καταπατήθηκαν και άλλα εγκιβωτίστηκαν σε συστήματα κλειστής ροής, απειλώντας όμως για νέες πλημμύρες και ζημιές σε περιουσίες και υποδομές, οπότε το ύψος και η ένταση της βροχής ξεπερνάει τα συνηθισμένα επίπεδα.

Ο Ποδονίφτης παρ' ότι έχει επικρατήσει να αναφέρεται ως ρέμα, είναι κανονικός ποταμός, παραπόταμος του Κηφισού, με συνεχόμενη ροή (τουλάχιστον ως την εποχή της κάλυψής του), παρά τις εποχιακές διακυμάνσεις. Ονομάστηκε έτσι από το ποδόλουτρο των στρατιωτών, οι οποίοι έκαναν τον τακτικό στρατιωτικό τους περίπατο στην περιοχή που όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο της ίδρυσης της πόλης, ήταν τότε ακατοίκητη. Ο Ποδονίφτης είναι προς τα κατάντη παραπόταμος του Κηφισού και στα ανάντη δέχεται τα νερά του ρέματος Χαλανδρίου και μικρών ρεμάτων από τη Φιλοθέη.

Οι πηγές του βρίσκονται κοντά στην μονή Πεντέλης και σήμερα οι πηγές έχουν στερέψει. Στη συνέχεια παίρνει κατεύθυνση προς το Χαλάνδρι, όπου δέχεται τα νερά ενός μικρού παραπόταμου, που ξεκινάει από την περιοχή της Δούκισσας της Πλακεντίας. Σε αυτή την περιοχή η κοίτη του είναι μικρή και μπαζωμένη. Πιο κάτω έχει σκεπαστεί από ένα δρόμο και η πορεία του κοντά στο Νομισματοκοπείο και ως τη λεωφόρο Κηφισίας είναι υπόγεια. Στη Φιλοθέη διατηρεί τη φυσική του ομορφιά. Στη Νέα Ιωνία το ποτάμι είναι εγκιβωτισμένο και ρέει κάτω από τις λεωφόρους Εθνικής Αντιστάσεως και Λ. Ηρακλείου.

Νοτιοδυτικά στη Χαλκηδόνα ο Ποδονίφτης είναι ακόμη καταπράσινος και στις όχθες του υπάρχουν λεύκες, πλατάνια, πεύκα, καλαμιές, ευκάλυπτοι και πικροδάφνες. Ένας άλλος κλάδος του Ποδονίφτη, ξεκινά από τις βόρειες παρυφές του Υμηττού, συμβάλλει αρχικά με το ρέμα Βριλησίων και στη συνέχεια ενώνεται με το ρέμα Χαλανδρίου σχηματίζοντας την κύρια μισγάγγεια του Ποδονίφτη.

Ακολουθώντας, ο κύριος κλάδος αλλάζει διεύθυνση στρεφόμενος δυτικά και κατά την διαδρομή του ενώνεται με τα επίσης σημαντικά ρέματα Αμαρουσίου και Μαγκουφάνας (Μεταμόρφωση). Στη συνέχεια, ο Ποδονίφτης στρέφεται ξανά νοτιοδυτικά και αφού δεχθεί τα νερά του ρέματος Γιαμπουρά και του κλειστού αγωγού της Λαμπρινής συμβάλλει με τον Κηφισό στην περιοχή "Τρεις Γέφυρες". Η περιοχή εθεωρείτο εξοχή και τόπος εκδρομής για τους παλιούς Αθηναίους μέχρι το 1940. Στις όχθες του υπήρχε πυκνή βλάστηση, στην οποία έβρισκαν καταφύγιο χιλιάδες πουλιά. Ήταν καθαρός με πόσιμο νερό μέχρι το 1928. Οι νοικοκυρές έπλεναν τα ρούχα τους μέχρι το 1944. Το «τριπόταμο», η συμβολή του ποταμού με τους δύο κυριότερους παραποτάμους του, το ρέμα του Χαλανδρίου (ο αρχαίος Βριλησός) και το ρέμα του Αμαρουσίου, δεν υπάρχει πια. Στην κάλυψη και εγκιβωτισμό του Ποδονίφτη μικρές αλλά δραστήριες συλλογικότητες στην περιοχή αντέδρασαν κατά το χρόνο εκτέλεσης των έργων και τα τελευταία δέκα χρόνια θέτουν το ζήτημα της επανεμφάνισης του ρέματος στον ιστό της πόλης και της ανάδυσής του (stream daylighting) στο σύγχρονο ασφυκτικό αστικό τοπίο της Νέας Ιωνίας.

Ως θετικές επιδράσεις μιας ανάδυσης του Ποδονίφτη αναφέρονται περιληπτικά οι εξής:

α) Αισθητική αναβάθμιση της πόλης

β) Δημιουργία χώρου ποικιλότητας συνάντησης των πολιτών (περίπατος, άσκηση, ψυχαγωγία ήπια εμπορική δραστηριότητα)

γ) Βελτίωση του μικροκλίματος στην αστική ζώνη επιρροής του και μείωση του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας. Μείωση θορύβου στις παραρεμάτιες αστικές περιοχές.

δ) Αντιπλημμυρική θωράκιση της πόλης με ταυτόχρονη τροφοδοσία του υπόγειου υδροφορέα.

Ως πετυχημένα ανάλογα παραδείγματα αποκατάστασης και επαναφοράς ρεμάτων από την Ελλάδα αλλά και διεθνώς, αναφέρουν τις περιπτώσεις του Ληθαίου ποταμού στα Τρίκαλα, την επαναφορά ενός μεγάλου ρέματος στη Σεούλ της Νότια Κορέας και την περίπτωση του ποταμού Άαρχους στην Δανία. Από τη μελέτη 20 περιπτώσεων αποκάλυψης ρεμάτων στις Η.Π.Α., διαπιστώθηκε πως το κόστος της αποκάλυψης του ρέματος αυξάνεται όσο μεγαλύτερο είναι το μήκος που αποκαλύπτεται και όσο πιο αστική και πυκνοδομημένη είναι η περιοχή μελέτης. Γενικά εκτιμάται πως το κόστος της αποκάλυψης κυμαίνεται από 985 έως 3.280 δολάρια ανά μέτρο αποκαλυπτόμενου ρέματος.

Φαίνεται ότι η αποκάλυψη ενός ρέματος είναι μια καλή επιλογή με πολλαπλές θετικές επιπτώσεις ιδιαίτερα όταν πρέπει να αντικατασταθούν υπόγεια δίκτυα λόγω παλαιότητας. Το κόστος της αποκάλυψης στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις είναι σημαντικά μικρότερο. Σε κάθε περίπτωση απαιτούνται διεξοδικές μελέτες για τον ακριβή εντοπισμό των ρεμάτων αλλά και για τις ποσότητες νερού που τα διαρρέουν. Ακόμα όμως κι αν διαπιστωθεί ότι το καλοκαίρι δεν έχουν νερό, ενώ τον χειμώνα η ροή τους είναι μικρή, υπάρχουν τρόποι για τον τεχνητό εμπλουτισμό τους με ύδατα.

Εικόνα: Διαμαρτυρία συλλογικοτήτων κατά το χρόνο εκτέλεσης των έργων κάλυψης του Ποδονίφτη

Εικόνα: το κτίριο του ΚΚΕ στον Περισσό μετά την πλημμύρα του Οκτώβρη του 1994

Πηγές:

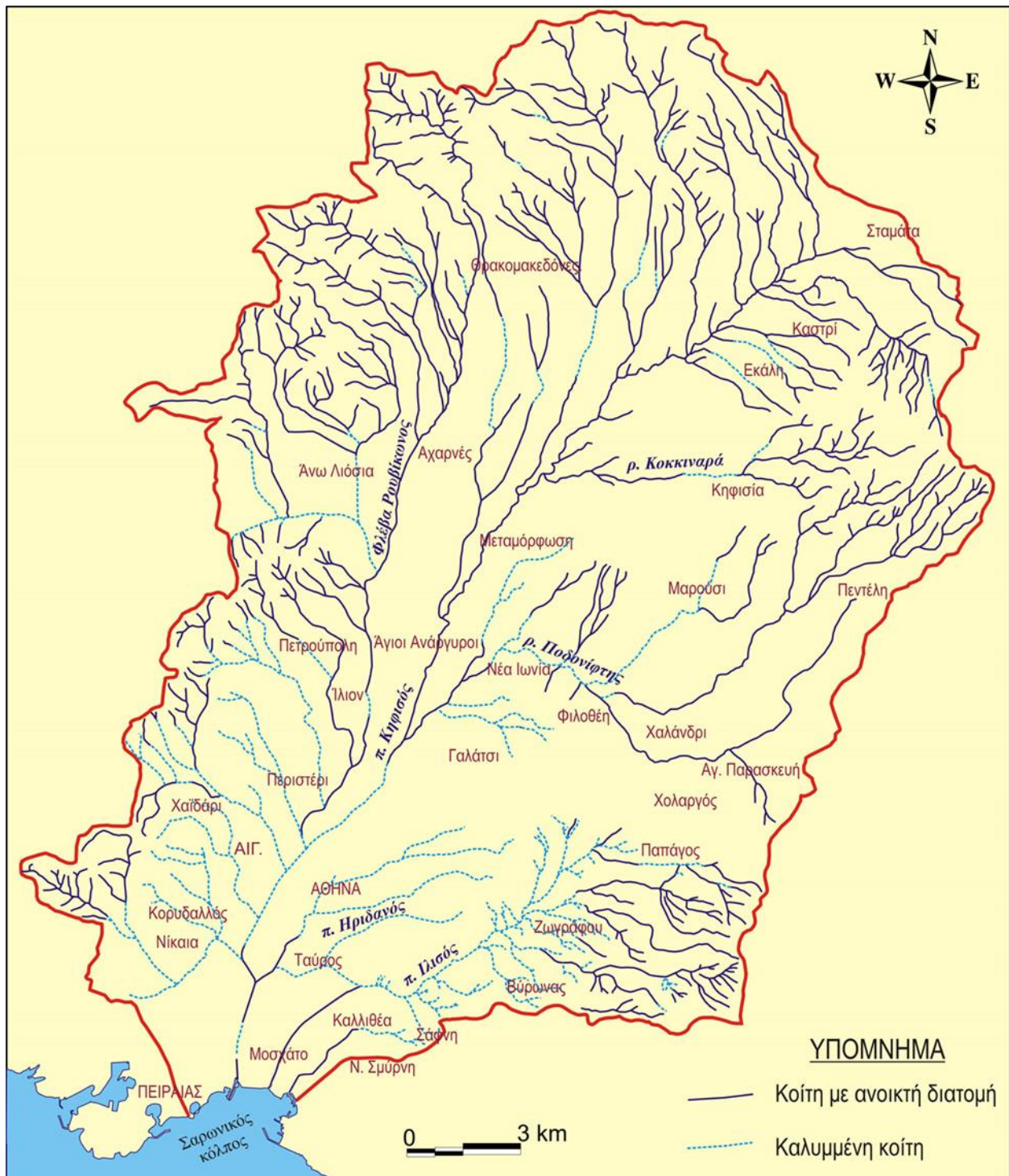
<http://www.kathimerini.gr/28901/article/epikairothta/ellada/mpazw8hkan-800-xiliometra-rematwn>

<http://podoniftis-press.blogspot.gr/2017/04/3.html#more>

<http://river-net.blogspot.gr/2013/04/postit-positionfixed-bottom0px-right0px.html>

Μεταπτυχιακή εργασία "Σύγχρονες τάσεις διαχείρισης των αστικών ρεμάτων. Μελέτη περίπτωσης: Το ρέμα Πικροδάφνης και οικονομική αποτίμηση της αξίας του" - Μαρία Δημητρέλου Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π.

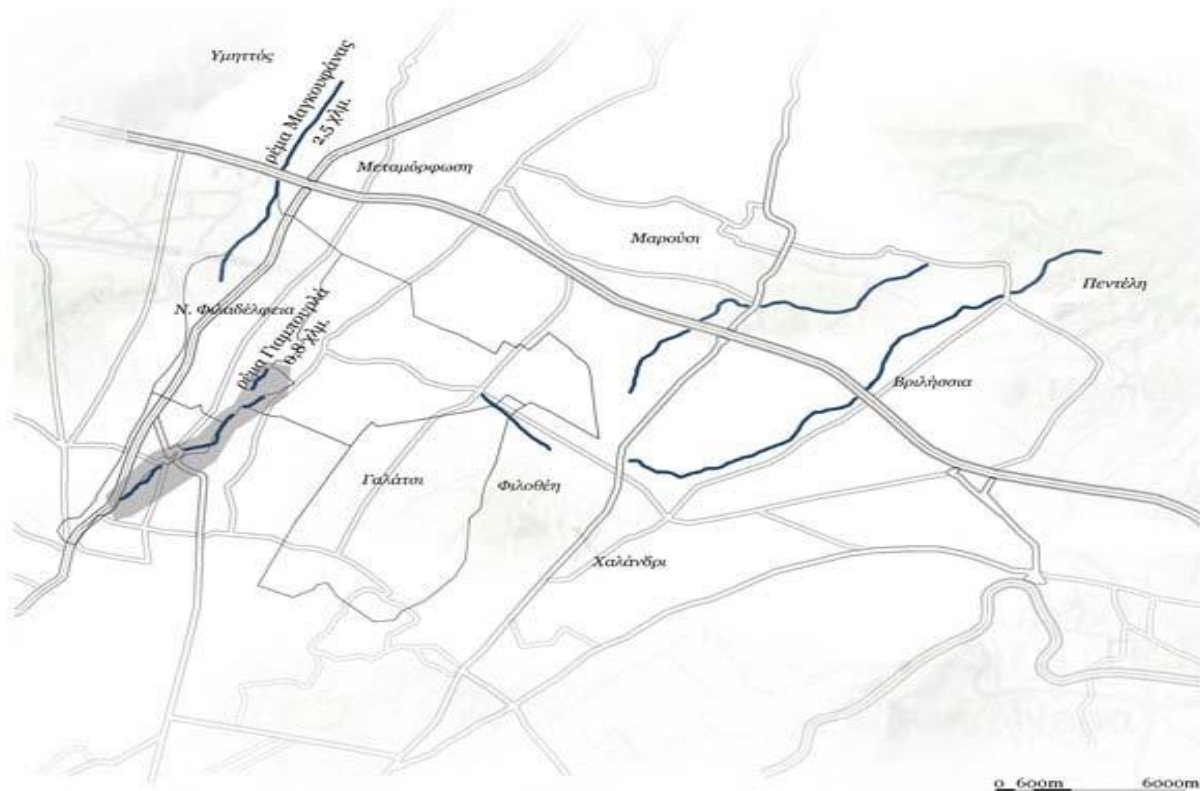
Εργασία μαθήματος: «Η μεταβολή των πόλεων: Αστικός ιστός – κοινωνικές συνθήκες – οικονομία. Σχέσεις άρρηκτες και αμφίδρομες μεταξύ τους ικανές να μεταβάλλουν το αστικό τοπίο. Το παράδειγμα του δήμου της Νέας Ιωνίας από την ίδρυση του, το 1923, μέχρι σήμερα.» -Λουιζίδα Σοφία

Εικόνα: Κηφισός, Ιλισός, Ηριδανός και άλλα ρέματα του λεκανοπεδίου

Πηγή: <http://river-net.blogspot.gr/2013/04/postit-positionfixed-bottom0px-right0px.html>

Χρίστος Παπαναστασίου – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Ανάπτυξη

αριθμός κλάδων: 77

μήκος κλάδων: 106.015 μ.

εμβαδόν λεκάνης: 81.422.490 τ.μ.

**ποσοστό αποστράγγισης του
λεκανοπεδίου:** 15%

πηγή: Πεντέλη

εκβολή: Κηφισός ποταμός (στα Πατήσια)

χλμ. ανά δήμο

Χαλάνδρι: 6χλμ.

Φιλοθέη: 2χλμ.

Ν.Ιωνία: 5 χλμ.

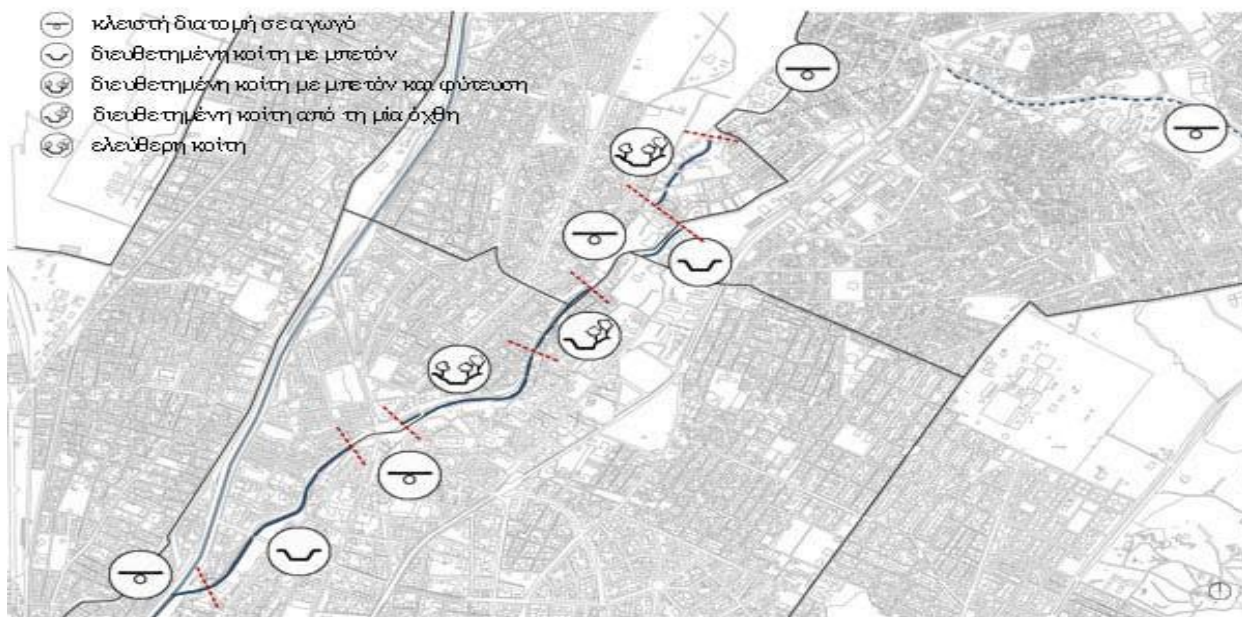
Φιλαδέλφεια-Χαλκηδόνα: 2,7 χλμ.

ονομασία:

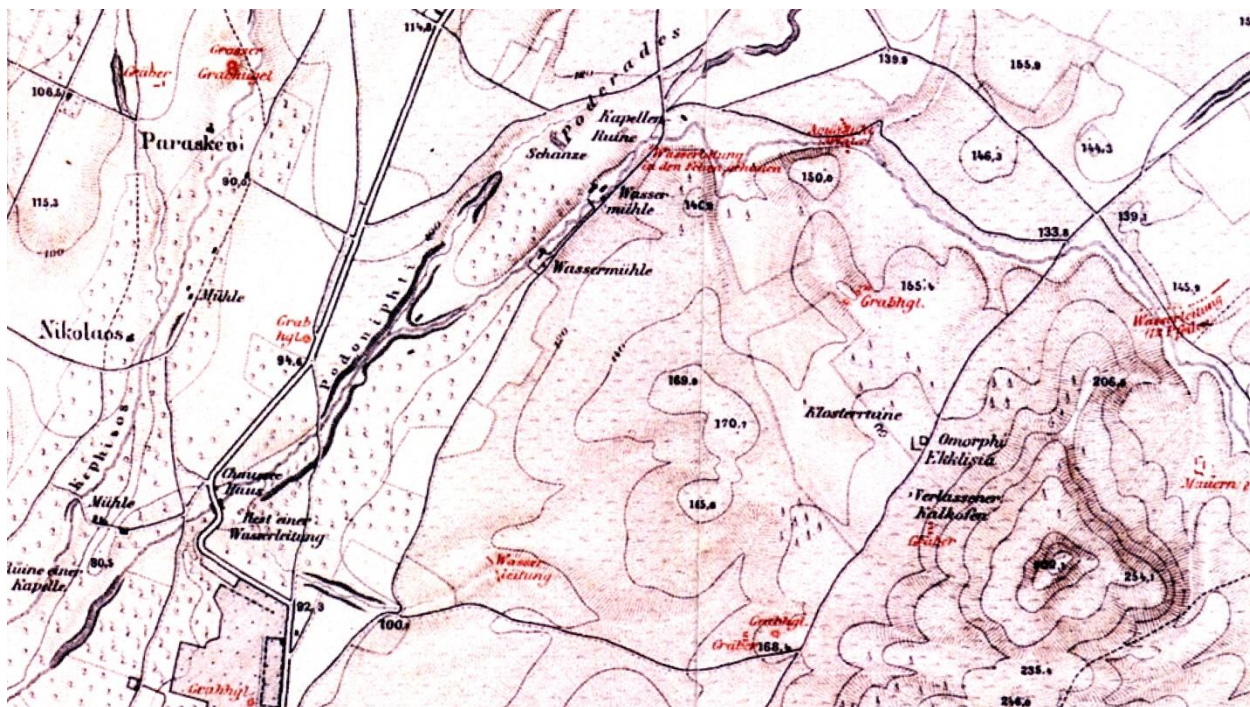
εκδοχή α η τοπωνυμία της περιοχής προέκυψε από ομώνυμη αθηναϊκή οικογένεια που είχε κτήματα εκεί

εκδοχή β ονομάστηκε έτσι "εκ του περισσεύματος των υδάτων αυτών"

εκδοχή γ η ονομασία δικαιολογείται από τη συνήθεια των στρατιωτών (που εκτελούσαν στρατιωτικές ασκήσεις στην περιοχή με την άγρια και χαμηλή βλάστηση) να πλένουν τα πόδια τους στον τοπικό ποταμό μετά το τέλος των ασκήσεων

Εικόνα: Τα χαρακτηριστικά του Ποδονίφτη κατά μήκος της διαδρομής του από Νέα Ιωνία, Νέα Φιλαδέλφεια και Χαλκηδόνα – Πηγή: Διπλωματική εργασία «Το ρέμα του Ποδονίφτη: προσεγγίζω-βιώνω-μαθαίνω», Αθήνα Κανέλλη, Ευανθία Κουτουλάκη, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, 2015

Εικόνα: Χάρτης του 1883, του επικεφαλής της Τοπογραφικής Υπηρεσίας του πρωσικού στρατού και χαρτογράφου Γιόχαν Άουγκουστ Κάουπερτ (Johann August Kaupert). Η περιοχή των Ποδαράδων και του Ποδονίφτη. Σημειώνεται η ύπαρξη νερόμυλων κατά τη διαδρομή του. Κλίμακα 1:15.000

Εικόνα: Αεροφωτογραφία του 1984 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Διακρίνονται έργα διευθέτησης του Ποδονίφτη στη σημερινή Λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως μεταξύ Φιλοθέης και γηπέδου. Κλίμακα 1:5.000.

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 1990 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Διακρίνεται η ολοκλήρωση του έργου διευθέτησης του Ποδονίφτη στη σημερινή Λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως μεταξύ Φιλοθέης και Δημοτικού γηπέδου. Κλίμακα 1:6.000.

Εικόνα: Αεροφωτογραφία του 1995 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Διακρίνεται η ολοκλήρωση του έργου διευθέτησης του Ποδονίφτη στη σημερινή Λεωφόρο Εθνικής Αντιστάσεως μεταξύ Φιλοθέης και γηπέδου και εργασίες σε εξέλιξη στο τμήμα γήπεδο-Λεωφόρος Ηρακλείου. Κλίμακα 1:6.000.

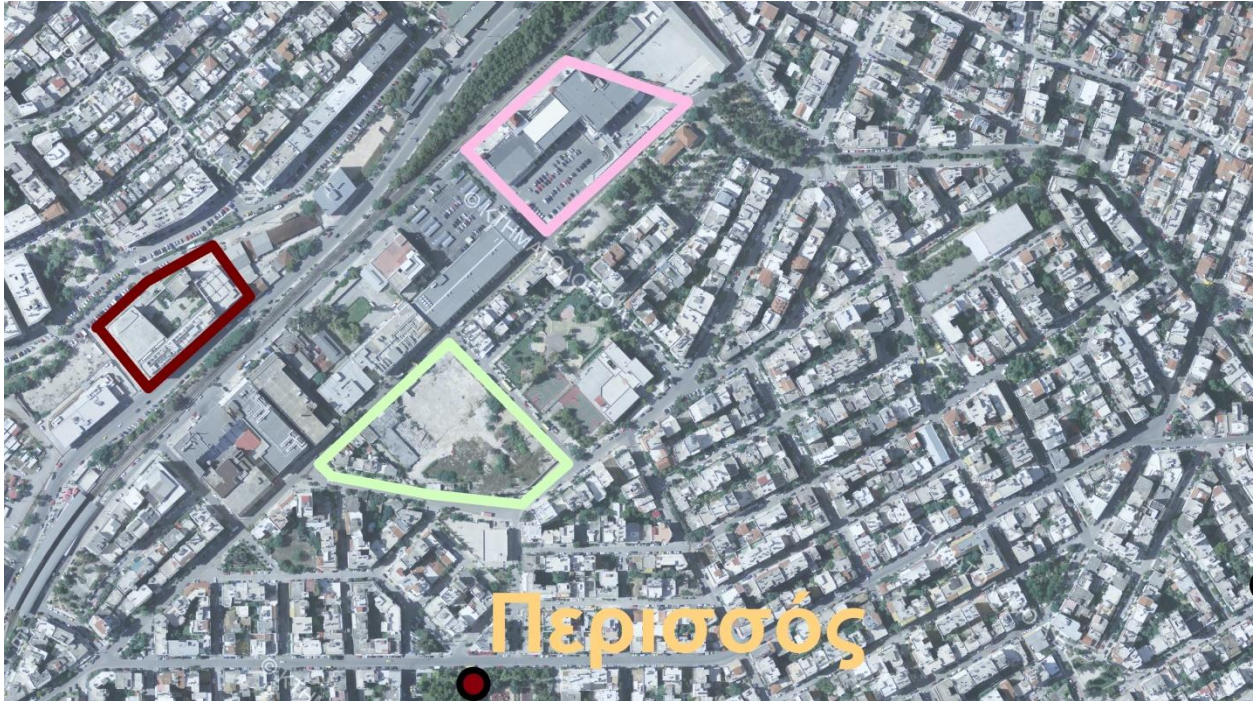
Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 2010 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ίδια επεξεργασία). Λεωφόρος Εθνικής Αντιστάσεως. Κλίμακα 1:8.000.

Τα σύγχρονα χρόνια

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 2010 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ίδια επεξεργασία Κλίμακα 1:4.000.

Στην ανωτέρω σύνθεση παρατηρούμε ότι στο Ο.Τ. 150 τα περισσότερα κτίρια των ταπητουργιών έχουν κατεδαφιστεί και σ'αυτά που διατηρήθηκαν λειτουργεί από το 1994 αίθουσα εκδηλώσεων, μουσείο ταπητουργίας / ιστορίας της πόλης και τα τελευταία χρόνια το ΚΕΠ του Δήμου Νέας Ιωνίας. Στον αδόμητο χώρο λειτουργεί μη οργανωμένος χώρος parking. Στην ΒΙΟΠΕ Ελευθερούπολης δεσπόζει η πρώην κλωστοϋφαντουργία «Μουταλάσκη» η οποία διατήρησε μέρος μόνο της φυσιογνωμίας της μετά την κτιριακή μετατροπή για τις ανάγκες της «Αθήνας 2004». Στο όριο της ΒΙΟΠΕ η παλιά κλωστοϋφαντουργία «Ελληνίς» έχει κατεδαφιστεί και ο χώρος φιλοξενεί πλέον γνωστή αλυσίδα supermarket.

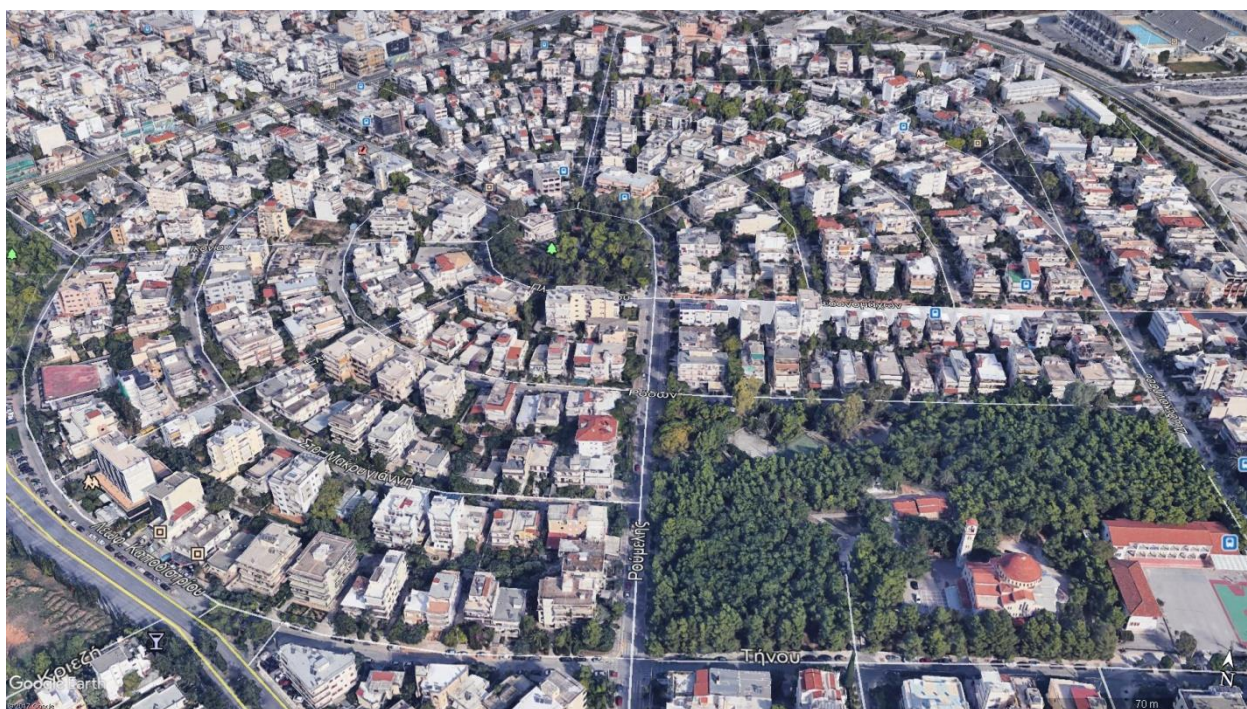

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 2010 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού. Κλίμακα 1:3.000

Στο ροζ πλαίσιο το εμβληματικό κτίριο της Βαμβακουργίας Κυρκίνη φιλοξενεί διάφορες εμπορικές χρήσεις. Στο κόκκινο πλαίσιο στο χώρο που παλαιότερα καταλάμβανε η Μεταξουργία Κυρκίνη σήμερα στεγάζονται τα γραφεία του Κ.Κ.Ε. Στο πράσινο πλαίσιο το οικοδομικό τετράγωνο της ΕΒΥΠ Α.Ε. (μετέπειτα ΕΡΙΟΤΕΚ) άδειο πλέον από κτίρια. Διασώζεται η πολύ χαρακτηριστική και ορατή από απόσταση καμινάδα.

Εικόνα: Σύνθεση αεροφωτογραφιών του 2009 και 2010 μετά από γεωαναφορά σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) (ιδία επεξεργασία). Γενική άποψη της πόλης. Κλίμακα 1:15.000

Εικόνα: Η συνοικία της Αλσούπολης με τη χαρακτηριστική κυκλική πολεοδομία όπως φαίνεται μέσω του προγράμματος γραφικής απεικόνισης Google Earth

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ – Δημιουργία ψηφιακού ιστορικού χάρτη (Story Map).

Ο ρόλος της εικόνας είναι γνωστό ότι είναι πολύ σπουδαίος σε μια διαδικασία παρουσίασης/εκμάθησης και όχι μόνο. Μπορεί λόγω των ιδιοτήτων του ανθρώπινου εγκεφάλου να μεγιστοποιήσει το ενδιαφέρον παρακολούθησης για μια ιστορία, μια διήγηση ή για την προσέγγιση σύνθετων εννοιών.

Οι έρευνες για το ρόλο των εικόνων – οπτικών συμβόλων – στην γνωστική επεξεργασία έχουν αρχίσει εδώ και αρκετές δεκαετίες και δείχνουν ότι η μνήμη μας (δηλαδή η ικανότητα ανάκλησης) είναι σχεδόν τέλεια , όταν καλούμαστε να ανακαλέσουμε εικόνες.

Ο λόγος για τον οποίο οι εικόνες αξίζουν όσο «χίλιες λέξεις» είναι γιατί εκμεταλλεύονται μια πληθώρα εγκεφαλικών μας ικανοτήτων. Η επεξεργασία των εικόνων προϋποθέτει την ταυτόχρονη διέγερση αρκετών περιοχών στον εγκεφαλικό μας φλοιό. Αυτή η πολλαπλή διέγερση συμβαίνει, επειδή τα στοιχεία προς επεξεργασία και η αποκωδικοποίηση που πρέπει να γίνει στον εγκέφαλο όταν «κοιτάζει» μια εικόνα είναι πολλά : προσανατολισμός, χρώμα, μορφή, διάσταση, φαντασία. Ίσως αυτός είναι ο λόγος που οι εικόνες πολλές φορές αποδεικνύονται πιο δυνατές ή πιο αποτελεσματικές επικοινωνιακά από ότι οι λέξεις.

Από την άλλη πλευρά ο άνθρωπος αποκτά υπόσταση μέσα από τον περιβάλλοντα χώρο του. Ο χώρος, το δοχείο το οποίο εμπεριέχει όσα βλέπουμε είναι το θεμέλιο της ζωής μας και της δράσης μας.

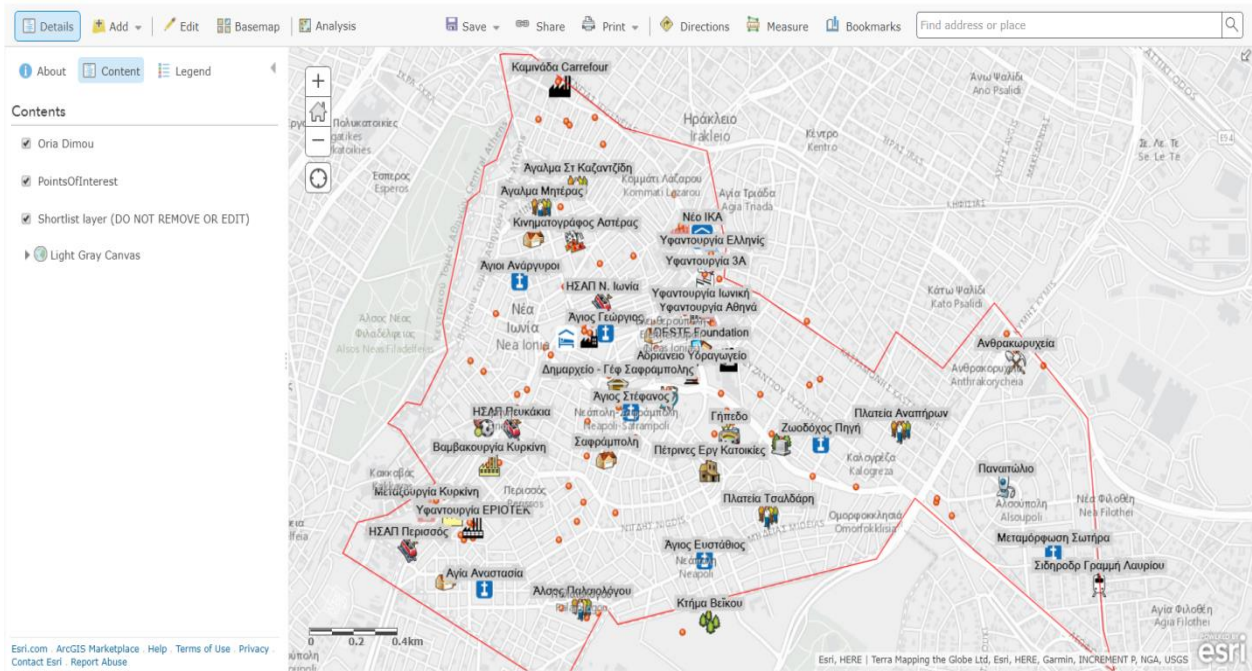
Έτσι για την παρουσίαση της οικιστικής και βιομηχανικής εξέλιξης της Νέας Ιωνίας επιλέχθηκε έχοντας συμπληρωματικό -αλλά και αυτόνομο σε κάποια σημεία- ρόλο, η δημιουργία ενός ιστορικού χάρτη (Story Map) ο οποίος έχει την ιδιότητα να συνδυάζει πληροφορία, εικόνα και ασφαλώς την έννοια του χώρου.

Επιπλέον οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να αλληλεπιδρούν με τους χάρτες αυτούς, επιλέγοντας ποια πληροφορία θα πάρουν και με ποιόν τρόπο, έχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα μέσω διαδικτυακών συνδέσμων (links) να επεκτείνουν την εμπειρία τους σε σχέση με το υπάρχον υλικό. Για τη δημιουργία της εν λόγω εφαρμογής η οποία ουσιαστικά παίζει το ρόλο ψηφιακού οδηγού πόλης, ακολουθήθηκαν κάποια συγκεκριμένα βήματα.

Για λόγους ύπαρξης τεχνικής υποστήριξης επιλέχθηκε σε σχέση με ένα ελεύθερο (open source) λογισμικό, το λογισμικό που διαθέτει για αυτό το σκοπό η εταιρία ESRI (Environmental Systems Research Institute) η οποία είναι διεθνής πάροχος λογισμικού γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS), εφαρμογών GIS στο διαδίκτυο και διαχείρισης γεωγραφικών δεδομένων. Η εταιρεία έχει την έδρα της στο Redlands της Καλιφόρνια.

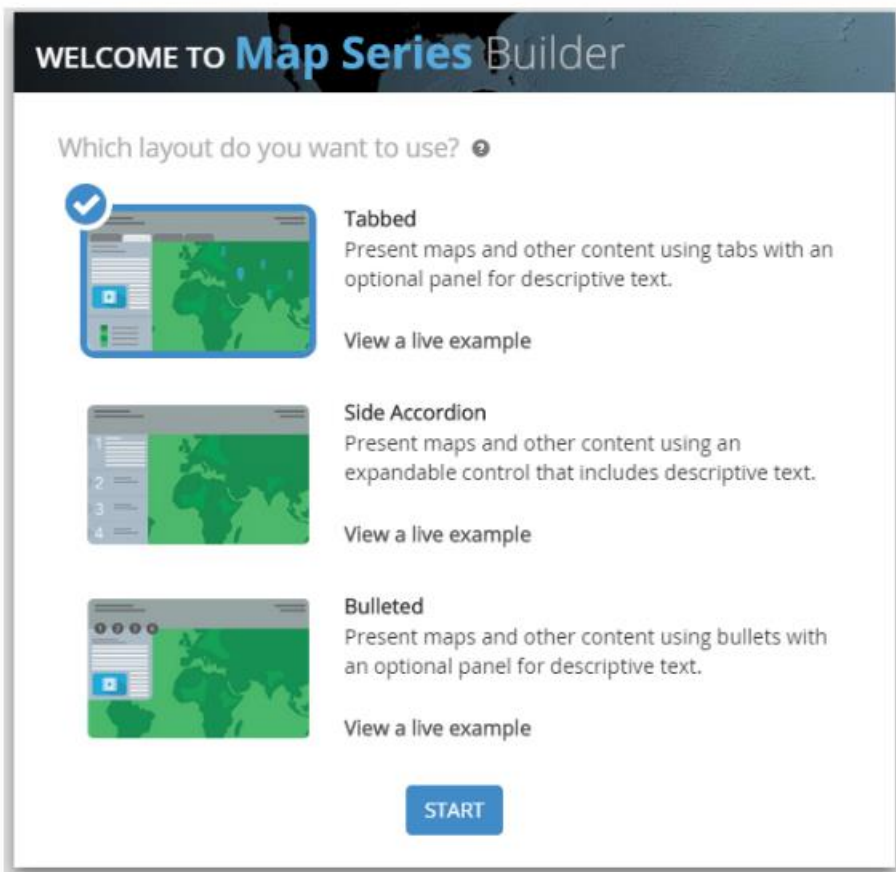
Ο ιστορικός χάρτης (Story Map) είναι μια απλή web εφαρμογή που συνδυάζει διαδραστικό χάρτη και περιεχόμενο πολυμέσων. Ενσωματώνει λειτουργίες διαμόρφωσης που παρέχουν τη δυνατότητα δημιουργίας εξελιγμένων ιστοριών χωρίς να απαιτούνται γνώσεις GIS ή δεξιότητες ανάπτυξης ιστοσελίδων.

Παρ' όλα αυτά στη συγκεκριμένη περίπτωση έγινε χρήση λειτουργιών GIS για τη δημιουργία γεωχωρικών δεδομένων και παραγωγή Web Map μέσου του ArcGIS Desktop και ακολούθησε η δημιουργία του ιστορικού χάρτη στο ArcGIS Online.

Εικόνα: Παραγωγή Web Map ο οποίος συνοδεύει την εφαρμογή. Μέσω ArcGis Desktop αντιστοιχίστηκαν στον χάρτη χωρικά με πολύ μεγάλη ακρίβεια και με ανάλογα σύμβολα όλα τα σημεία ενδιαφέροντος και ακολούθως έγινε η επιλογή του κατάλληλου χαρτογραφικού υποβάθρου .

Από τα διαθέσιμα templates επιλέχθηκε το Story map Shortlist επειδή κρίθηκε ως το πλέον κατάλληλο για τη φύση του συγκεκριμένου θέματος.

A Curated Set of Places of Interest

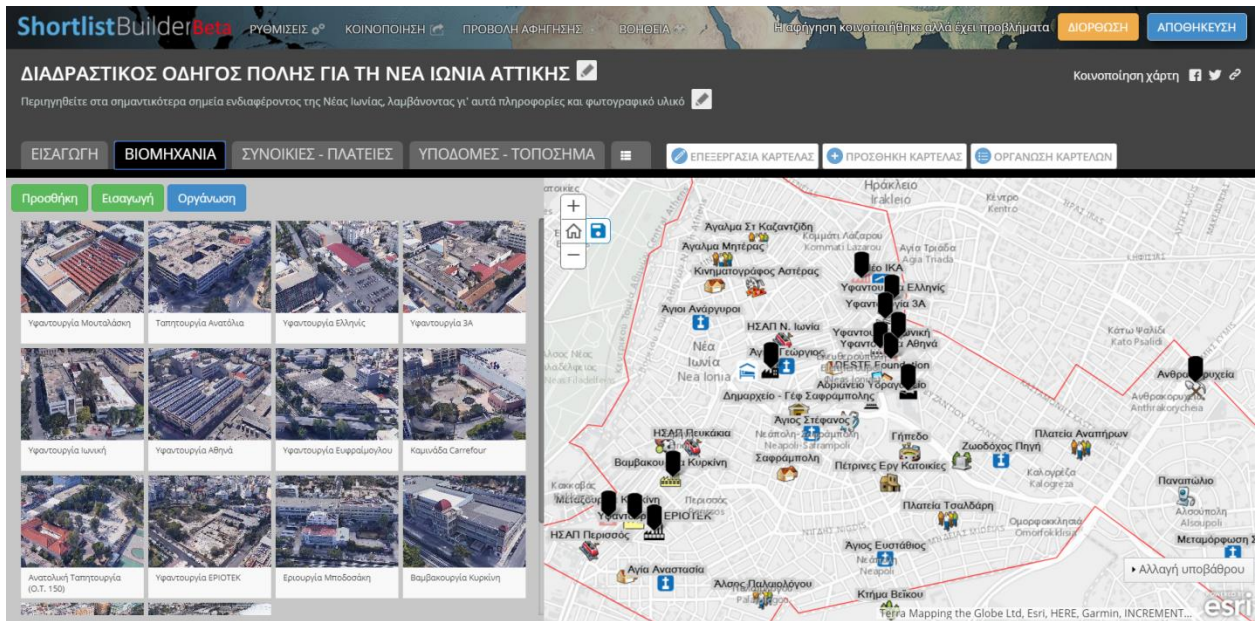

Story Map ShortlistSM BETA

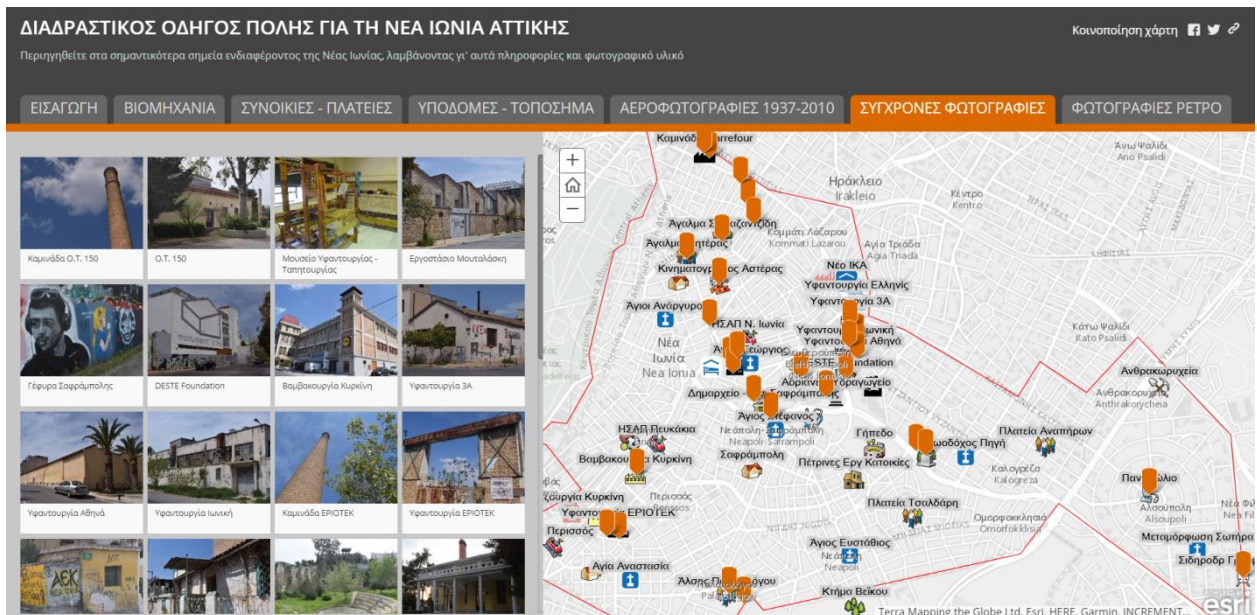
Present a large number of places organized into tabs based on themes, for example, food, hotels, and attractions. As your users navigate around the map, the tabs update to show them just the places in their current map extent.

- BUILD
- OVERVIEW
- GALLERY
- TUTORIAL
- FAQS

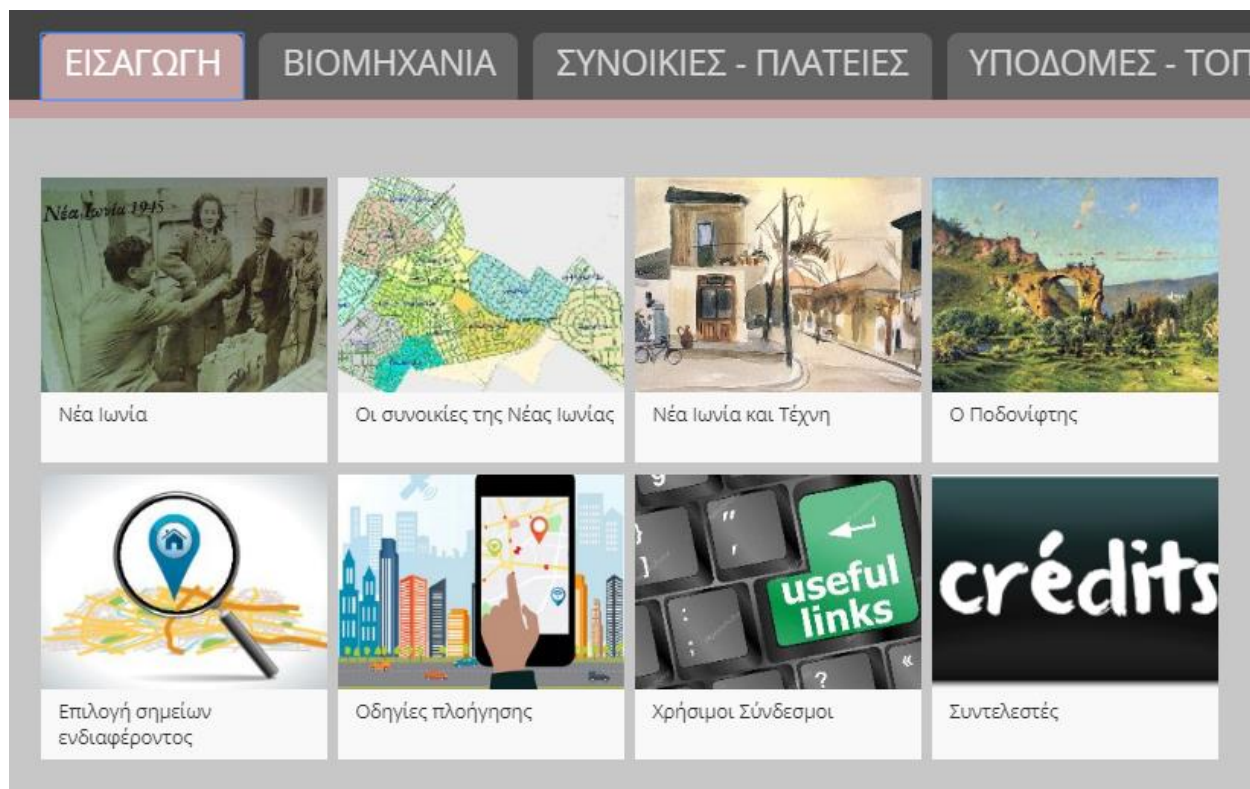
Ακολουθως ακολούθησε η διαμόρφωση (εισαγωγή κειμένου, φωτογραφιών, συνδέσμων) χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της εφαρμογής.

Το υλικό ταξινομήθηκε σε 6 καρτέλες συν την εισαγωγική και παρουσιάζει την ακόλουθη μορφή

Στην εισαγωγική καρτέλα δίνονται μεταξύ άλλων γενικές πληροφορίες για την πόλη, τον Ποδονίφτη, τους καλλιτέχνες που μεγάλωσαν σ' αυτήν και επιπλέον ο χρήστης λαμβάνει διευκρινήσεις για την λογική της επιλογής των σημείων ενδιαφέροντος, χρήσιμους συνδέσμους και αναλυτικές οδηγίες πλοήγησης.

Για την πλοήγηση στα συνολικά 49 σημεία ενδιαφέροντος της πόλης που έχουν επιλεγεί, ο χρήστης μπορεί να οδηγηθεί στην περιγραφική πληροφορία είτε μέσω δορυφορικών εικόνων του προγράμματος γραφικής απεικόνισης Google earth, είτε με τη βοήθεια σελιδοδεικτών πάνω στο υπόβαθρο του χάρτη της Νέας Ιωνίας όπου αντιστοιχίζονται χωρικά με ακρίβεια και με ανάλογα σύμβολα τα σημεία ενδιαφέροντος.

Ο χρήστης μπορεί να λάβει επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την παλαιά και τη νέα χρήση εκτάσεων και υποδομών από αναδυόμενα παράθυρα, πατώντας πάνω στα σύμβολα των σημείων ενδιαφέροντος. Οι τρισδιάστατες δορυφορικές εικόνες που αποτυπώνουν την "σημερινή" εικόνα της πόλης, έχουν ληφθεί το έτος 2015 και η επιλογή των πλάνων έγινε με γνώμονα την σφαιρική και όσο το δυνατόν πιο χαρακτηριστική απεικόνιση όλων των σημείων σε σχέση και με το παρακείμενο περιβάλλον.

Επιπλέον ο χρήστης μπορεί μέσω της εφαρμογής να βλέπει την τοποθεσία του στο χάρτη και να αναζητά συγκεκριμένες διευθύνσεις και μέρη.

Ξεχωριστή ενότητα καταλαμβάνουν συνθέσεις αεροφωτογραφιών μετά από γεωαναφορά, από το 1937 μέχρι το 2010, οι οποίες δείχνουν την ιστορική εξέλιξη της πόλης και των βιομηχανικών ζωνών της. Οι αεροφωτογραφίες ελήφθησαν από τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε. (ΕΚΧΑ Α.Ε.)

<https://www.ktimanet.gr/CitizenWebApp/SearchAerophotos.aspx>

Οι σύγχρονες φωτογραφίες της πόλης έχουν ληφθεί το έτος 2017 και ανήκουν στο προσωπικό αρχείο του δημιουργού της εφαρμογής.

Στο τελικό στάδιο ο ψηφιακός διαδραστικός χάρτης κοινοποιείται δημόσια ώστε οι χρήστες να έχουν πρόσβαση μέσω PCs, laptops, tablets και smartphones στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://survey-ntua.maps.arcgis.com/apps/Shortlist/index.html?appid=fc364ed7008f4059aef77988489db51f>

Η εφαρμογή στην τελική της μορφή περιλαμβάνει:

- ▶ Διαδικτυακό χάρτη (Web map)
- ▶ Περιγραφική πληροφορία
- ▶ Φωτογραφικό υλικό, videos κλπ.

Η πρώτη έκδοση του χάρτη ο οποίος κοινοποιήθηκε δημόσια για πρώτη φορά στις 25-10-2017, αποτελεί και την παραδοτέα μορφή στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας.

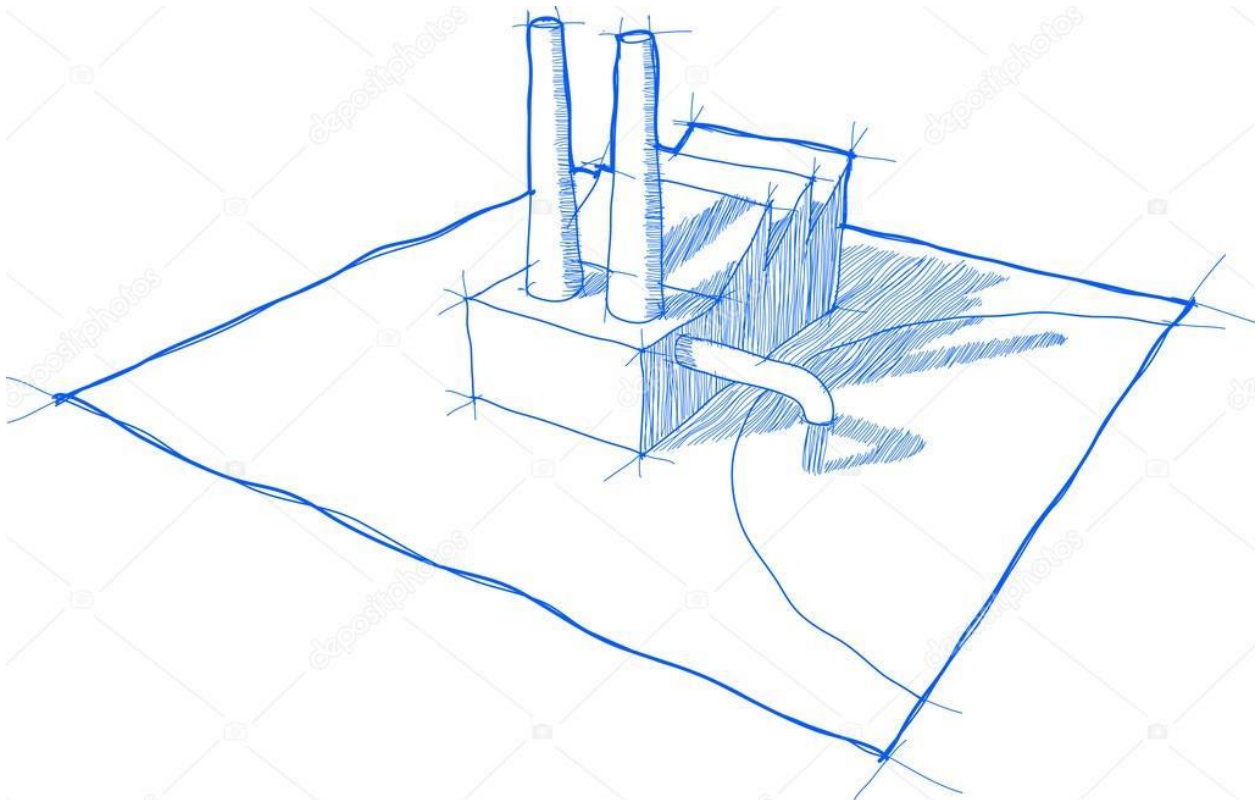
Οι χρήστες σε αυτή τη μορφή Ιστορικού χάρτη δεν έχουν δυνατότητα απ' ευθείας παρέμβασης (crowdsourcing). Μπορούν όμως να επικοινωνούν με τον δημιουργό και υπεύθυνο για την επικαιροποίηση της εφαρμογής, στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου chrisrap40@gmail.com για παροχή πρόσθετων στοιχείων και παρατηρήσεων.

Πηγές:

«Μια εικόνα... χίλιες λέξεις» - Ο ρόλος των εικόνων στην ανάγνωση» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<https://www.semifind.gr/default.asp?pid=1231&langid=53&mdl=news&subid=19&itemid=592>

(τελευταία πρόσβαση: 29/09/2017)

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ – Συμπεράσματα

Με τη βοήθεια των ορισμών οι οποίοι παρατέθηκαν στην εισαγωγή, αλλά κυρίως με βάση τα εργαλεία δουλειάς τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την προσέγγιση του θέματος της εργασίας, μπορούμε να οδηγηθούμε στην εξαγωγή μιας σειράς συμπερασμάτων.

Η σημασία της επανάχρησης βιομηχανικών κτιρίων

Οι Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές μεταβολές οι οποίες έχουν συντελεστεί είχαν ως αποτέλεσμα στην Ελλάδα και διεθνώς, το κλείσιμο πολλών βιομηχανικών μονάδων. Τα κυριότερα αίτια είναι επιγραμματικά τα εξής:

- Παγκοσμιοποίηση – Ανάπτυξη μεταφορών – Μεταφορά δραστηριοτήτων σε χώρες με μικρότερο εργατικό κόστος
- Αλλαγή Νομοθετικού πλαισίου- Μετεγκατάσταση σε οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες

Το κλείσιμο και η μετεγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων είχε και συνεχίζει να έχει σοβαρό αντίκτυπο στην δομή και λειτουργία του αστικού ιστού και των λειτουργιών της πόλης γενικότερα. Ως παράπλευρη απώλεια έχουμε την άνοδο των δεικτών ανεργίας στις περιοχές που πλήττονται και τη δημιουργία υποβαθμισμένων περιοχών σε κεντρικά τμήματα των πόλεων.

Το φαινόμενο της ένταξης νέων χρήσεων σε υφιστάμενα βιομηχανικά κελύφη παρουσιάζει συνεχώς αυξανόμενη τάση μετά τον πόλεμο στην Ευρώπη και από την δεκαετία του 1980 στην Ελλάδα.

Θα πρέπει να σημειώσουμε πάντως ότι τις δεκαετίες 1960 και 1970, έγιναν τεράστιες καταστροφές στα βιομηχανικά κατάλοιπα στην Ελλάδα. Λόγω ελλείψεων του θεσμικού πλαισίου και με την καθοριστική συμβολή του συστήματος της αντιπαροχής, κατεδαφίστηκαν χωρίς καμία αξιολόγηση σημαντικά κτίρια και εγκαταστάσεις της βιομηχανικής μας προΐστορίας και του τεχνικού μας πολιτισμού.

Αντί της αντικατάστασης και κατεδάφισης, η νέα στρατηγική για την πόλη, απαιτεί την αποδοχή του παρελθόντος, επαναπροσδιορίζοντας την στάση της απέναντι σ' αυτό, μέσω διεπιστημονικής τεκμηρίωσης και προσέγγισης του φαινομένου και των δράσεων επανάχρησης.

Η συμμετοχή των εργοστασίων στις πολεοδομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές λειτουργίες της πόλης είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς:

A) Προσφέρουν διαθέσιμο χώρο μεγάλου εμβαδού στην πόλη για κοινή ωφέλεια

B) Δημιουργούν σημεία αναφοράς

Γ) Συγκρατούν την αύξηση της πυκνότητας και της μέγιστης αξιοποίησης της γης στον αστικό ιστό

Δ) Συνεισφέρουν στην αναζωογόνηση υποβαθμισμένων περιοχών

E) Σε πολλές περιπτώσεις συνεισφέρουν στη διατήρηση του χαρακτήρα της γειτονιάς, με όσα πλεονεκτήματα αυτό προσφέρει στην καθημερινότητα και την ψυχολογία των κατοίκων

Πηγή:

<http://docplayer.gr/3763635-Akadimia-platonos-didaskon-kostas-adamakis-epikoyros-kathigitis-tmimatos-p-th-proedros-ticcih.html>

Η σημασία της διατήρησης των προσφυγικών οικισμών

Από την ανάλυση στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας η οποία αφορά τους προσφυγικούς οικισμούς γενικότερα, την έρευνα στο πεδίο αλλά και την καθημερινή μας εμπειρία, προκύπτει ότι στις περισσότερες από τις προσφυγικές συνοικίες της Αθήνας και ιδιαίτερα στη Νέα Ιωνία, σώζονται ακόμη πολλά προσφυγικά κτήρια.

Ο βαθμός διατήρησής τους και η κατάσταση της αρχικής τους κατασκευής ποικίλλουν. Οι αλλοιώσεις, τόσο σε μεμονωμένα κτήρια όσο και σε σύνολα, είναι κατ' αρχήν αναστρέψιμες. Ιδιαίτερα στα μη επισκευασμένα κτήρια που απλά ερειπώνονται η αποκατάσταση είναι θέμα μελέτης και έρευνας των υλικών και των κατασκευαστικών μεθόδων του Μεσοπολέμου. Αποτελούν όχι μόνο ιστορικά τεκμήρια και σημεία αναφοράς της συλλογικής μνήμης, αλλά και σπίτια κτισμένα με ανθρώπινα μέτρα, με κύριο στοιχείο τη διατήρηση της κοινωνικότητας στις γειτονιές, που τόσο λείπει από όλες τις μεγάλες πόλεις ανά τον κόσμο.

Ως προς την τυπολογία, έχουν ένα δικό τους ιδιαίτερο χαρακτήρα, που είναι αμέσως αναγνωρίσιμος και προσφιλής. Ως προς τη μέθοδο κατασκευής, είναι ενδεικτικά της εποχής του Μεσοπολέμου, όσον αφορά τις μέτριες κατασκευές και όχι τις πιο πολυτελείς. Είναι ακόμη χαρακτηριστικά της μετάβασης από τα παραδοσιακά υλικά και μεθόδους στο οπλισμένο σκυρόδεμα, αλλά και της μετάβασης από τα μικρά συνεργεία μαστόρων στο σύστημα των εργολάβων και των πιο μαζικών κατασκευών. Είναι κτισμένα σε μια κρίσιμη καμπή της εξέλιξης του αστικού τοπίου. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι απαραίτητη η διατήρησή τους μέσα στο ολόενα και πιο απρόσωπο τοπίο της Αθήνας.

Παρ' όλα αυτά, τα προσφυγικά κτήρια παρά την οικονομική κρίση που πλήττει σήμερα ιδιαίτερα τον κατασκευαστικό τομέα, δέχονται ασφυκτικές πιέσεις από τη λαίλαπα της οικοδόμησης. Επιπλέον, δεν είναι σε όλους αμέσως εμφανής η σημασία της διατήρησής τους, αφού συχνά η έννοια ιστορικό κτήριο ταυτίζεται με τη νεοκλασική τυπολογία ή με την παλαιότητα και μόνο. Συχνά τα προσφυγικά αποτελούν τον εύκολο στόχο σε μια διαδικασία κατεδάφισης από εργολάβους και ιδιοκτήτες. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελούν τα προσφυγικά της λεωφόρου Αλεξάνδρας, που σώθηκαν χάρη στην αντίδραση της Σχολής Αρχιτεκτόνων και όλων όσων ενδιαφέρονται για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς. Ο επιθυμητός στόχος είναι να υπάρξει μια συνολική προστασία των αξιόλογων και καλά διατηρημένων περιοχών, οι οποίες είναι πάρα πολλές, αλλά και όλων των διαφορετικών κτηριακών τύπων.

Στην περιοχή ιδιαίτερα της Ελευθερούπολης, της Σαφράμπουλης αλλά και του κέντρου της Νέας Ιωνίας, υπάρχουν πολλά προσφυγικά τα οποία με τις κατάλληλες εργασίες ανάδειξης, βοηθώντας βέβαια του νομικού πλαισίου, θα μπορούσαν να δώσουν ένα ιδιαίτερο χρώμα στην πόλη. Τα προσφυγικά έχουν αξία ως σύνολο κτηρίων πρώτα από όλα και έπειτα ως μεμονωμένα κτήρια. Αν η αδιαφορία συνεχιστεί μαζί με τα προσφυγικά θα χαθούν μνήμες, άνθρωποι, κοινωνικές δομές, γειτονιές, έθιμα. Είναι επομένως απολύτως απαραίτητο στο σκοπό της διάσωσης να αξιοποιηθούν όλα τα θεσμικά και χρηματοοικονομικά εργαλεία και να βοηθήσουμε όλοι στη διαδικασία προστασίας και κατανόησης της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς.

Πηγή:

<http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=2&lang=gr&CategoryID=3&ArticleID=8>

Το παράδειγμα της Νέας Φιλαδέλφειας

Ένα χαρακτηριστικό θετικό παράδειγμα προς αξιοποίηση είναι αυτό του προσφυγικού οικισμού της Νέας Φιλαδέλφειας.

Εικόνα: Αεροφωτογραφία του προσφυγικού συνοικισμού το 1937. Διακρίνεται στα δυτικά του η κοίτη του Κηφισού, προς βορρά απέραντα χωράφια και στα βορειοδυτικά το Άλσος της Ν. Φιλαδέλφειας – Πηγή: <https://agathi.espivblogs.net/2014/07/prosfygikos/>

Σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ, κατά το σεισμό της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, περίπου 400 προσφυγικά σπίτια κατέρρευσαν ή χαρακτηρίστηκαν κόκκινα, με αποτέλεσμα να κατεδαφιστούν. Ο σεισμός έδειχνε να είναι το τελειωτικό χτύπημα στα προσφυγικά της περιοχής, όσα επέζησαν από τον σεισμό του 1981 και τα διαδοχικά κύματα αντιπαροχής.

Η ανάγκη να σωθεί το σημαντικό αυτό κομμάτι της ιστορίας της πόλης, που σε έκταση ξεπερνά το ένα τρίτο του δήμου οδήγησε σε συζητήσεις για τη λήψη μέτρων και τελικά το 2000 το δημοτικό συμβούλιο Νέας Φιλαδέλφειας πρότεινε στο ΥΠΕΧΩΔΕ τη μετατροπή του προσφυγικού οικισμού σε «παραδοσιακό», χαρακτηρισμός που συνδέεται με τη θέσπιση

αυστηρών αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών περιορισμών. Το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 476Δ) δημοσιεύτηκε στις 18 Ιουνίου 2001 και συμπληρώθηκε με την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της περιοχής για τη δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων δύο χρόνια αργότερα (ΦΕΚ 646Δ, 25.6.2003).

Ο παραδοσιακός προσφυγικός οικισμός της Νέας Φιλαδέλφειας εκτείνεται από τη Χαλκηδόνα μέχρι τη Νέα Μάδητο και από τη Νέα Ιωνία μέχρι την εθνική οδό. «Το διάταγμα προβλέπει μια σειρά από περιορισμούς, προκειμένου όσα νέα σπίτια χτιστούν στον προσφυγικό οικισμό να θυμίζουν την αρχιτεκτονική των προσφυγικών του '20. Επίσης ορίζει περιορισμούς για τους ορόφους, υποχρεωτικά κεραμοσκεπή ύψους 2 μέτρων με φρούσια (σ.σ. ξύλινα υποστυλώματα), συγκεκριμένα ανοίγματα στα παράθυρα και μικρά μπαλκόνια

Στην αρχή, οι Φιλαδελφειώτες δεν υποδέχθηκαν με μεγάλο ενθουσιασμό τα νέα μέτρα, καθώς συνεπάγονταν σαφείς περιορισμούς στην εκμετάλλευση της ιδιοκτησίας τους (όπως για παράδειγμα ότι δεν θα μπορούσαν να δώσουν αντιπαροχή τις υπό κατεδάφιση μονοκατοικίες τους). «Αρχικά υπήρξαν μεγάλες αντιδράσεις», λέει ο κ. Παντελής Γρετζελιάς, δήμαρχος Νέας Φιλαδέλφειας το διάστημα 1991-2002. «Ο κόσμος πίστευε ότι θα υποτιμούνταν η περιουσία του. Όμως οι αντιδράσεις σιγά σιγά ξεπεράστηκαν και το ένα μετά το άλλο τα οικόπεδα άρχισαν να οικοδομούνται από τους ιδιοκτήτες τους και η αξία της γης να ανεβαίνει. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει στην περιοχή, η οικοδόμηση αυξήθηκε κατά 150%, ενώ η αποδοχή του κόσμου ξεπερνά το 80%».

Η τάση αυτή συνεχίστηκε και εντάθηκε την επόμενη τετραετία. Όπως σημειώνει ο πρώην δήμαρχος, κ. Νικόλαος Αδαμόπουλος, το 30-40% των κατοικιών που γκρεμίστηκαν το 1999 έχουν ήδη ξανακτιστεί (με βάσει τους νέους κανονισμούς), ενώ δεκάδες κτίρια είναι σήμερα υπό κατασκευή. Το αξιοσημείωτο, πάντως, είναι πως η ανέγερση των νέων κατοικιών δεν γίνεται από εργολάβους, καθώς δεν προσφέρει σημαντικά περιθώρια κέρδους. «Συνήθως το κόστος αναλαμβάνουν από κοινού δύο αδέρφια, ή δύο-τρεις οικογένειες φίλων».

Πηγή:

<http://www.kathimerini.gr/273602/article/epikairothta/ellada/omorph-polh-sth-nea-filadelfeia>

Μια νέα προσέγγιση του ζητήματος του Ποδονίφτη

Όπως ήδη αναφέρθηκε στο σχετικό κεφάλαιο, ενώ σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες τα ποτάμια και τα ρέματα αντιμετωπίστηκαν ως περιβαλλοντική, κοινωνική αλλά και οικονομική προστιθέμενη αξία, στην Αττική, στο πλαίσιο που έθεσαν η πολιτική της άναρχης αντιπαροχής και η κουλτούρα της λατρείας του αυτοκινήτου, τα ποτάμια αντιμετωπίστηκαν σαν εμπόδια μέσα στο αστικό περιβάλλον.

Μια νέα προσέγγιση στη διαχείριση των ρεμάτων συνολικά αλλά και του Ποδονίφτη όσον αφορά την περιοχή μελέτης, είναι πλέον απολύτως απαραίτητη ώστε να προσιδιάζει στις σύγχρονες τάσεις για την περιβαλλοντική διαχείριση ποταμών και ρεμάτων εντός του αστικού ιστού. Στο πλαίσιο αυτό είναι μάλλον επιβεβλημένο να διερευνηθεί η δυνατότητα ανάδυσης του ποταμού (stream daylighting), ενέργεια η οποία μπορεί να φέρει πολλαπλά οφέλη στην πόλη.

Η εμπειρία από μια σειρά διεθνή παραδείγματα δείχνει ότι αυτό που με μια πρώτη επιπόλαιη ματιά φαντάζει ουτοπικό, στην πραγματικότητα είναι απολύτως πραγματοποιήσιμο και εφικτό τόσο από πλευράς κόστους όσο και από πλευράς διαχείρισης παράπλευρων αλλά πολύ σημαντικών ζητημάτων (κυκλοφοριακό, εμπλουτισμός υδάτων κ.λ.π.)

Τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (G.I.S.) και οι ψηφιακοί ιστορικοί χάρτες (Story maps) ως εργαλεία χειρισμού σύνθετων υποθέσεων εργασίας

Όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια η παρουσίαση της εξέλιξης οικισμών και βιομηχανικών ζωνών στο χρόνο, είναι μια σύνθετη εργασία στην οποία τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (G.I.S.) μπορούν να αποτελέσουν ένα εξαιρετικό εργαλείο δουλειάς.

Μέσω της σύνθεσης αεροφωτογραφιών οι οποίες είναι διαθέσιμες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, με τη διαδικασία της γεωαναφοράς, ο χρήστης μπορεί να αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για το τι «συνέβαινε» σε παρελθόντα χρόνο αλλά και το τι «συμβαίνει» τώρα. Μπορεί επίσης και αυτό είναι πολύ σημαντικό, να συγκρίνει ανά δύο, εικόνες από διαφορετικές χρονικές περιόδους και να βγάλει συμπεράσματα με μεγάλη ακρίβεια, μέσω αλληλεπικαλυπτόμενων επιπέδων (layers) τα οποία «ξεδιπλώνουν» μέσω κατάλληλων λειτουργιών αφήνοντας να αποκαλυφθεί η εικόνα μιας περιοχής συγκριτικά με μια προγενέστερη η μεταγενέστερη.

Τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (G.I.S.) επιτρέπουν επίσης την «ψηφιοποίηση» και την επισήμανση κατ' αυτόν τον τρόπο περιοχών με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, με τη μορφή πολυγώνων, κύκλων ή γραμμών κάνοντας έτσι ευχερέστερη την «ανάγνωση» μιας κατάστασης.

Μπορούν επίσης όπως συνέβη στην παρούσα εργασία αλλά χωρίς γενικά να είναι εντελώς απαραίτητο, να συμμετάσχουν στη δημιουργία ενός ψηφιακού ιστορικού χάρτη με την ακριβή τοποθέτηση πάνω σ' αυτόν σημείων ενδιαφέροντος τα οποία συνοδεύονται από πίνακα χαρακτηριστικών (attribute table). Στην περίπτωση της Νέας Ιωνίας ο χρήστης μπορεί μέσω του πίνακα χαρακτηριστικών να λάβει επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την παλαιά και τη νέα χρήση εκτάσεων και υποδομών από αναδυόμενα παράθυρα, πατώντας πάνω στα σύμβολα των σημείων ενδιαφέροντος τα οποία επιλέχθηκαν.

Οι ψηφιακοί ιστορικοί χάρτες (Story maps) αποτελούν μια σχετικά μοντέρνα μέθοδο «αφήγησης» η οποία χρησιμοποιώντας τη δύναμη της εικόνας και τη διαδραστικότητα, βοηθά τον χρήστη ώστε να έχει μια πιο εκτεταμένη και αναβαθμισμένη εμπειρία πάνω σε ένα υλικό. Αυτό επιπλέον συμβαίνει διότι η αφήγηση μπορεί να εμπλουτίζεται με υλικό από φωτογραφίες, videos και διαδικτυακές πηγές.

Είναι σημαντικό ότι η αφήγηση ενός ιστορικού χάρτη είναι εύκολα προσβάσιμη για τον χρήστη, αφού είναι διαθέσιμη σε PCs, laptops, tablets και smartphones. Ο χρήστης επιπλέον μπορεί μέσω της εφαρμογής να βλέπει την τοποθεσία του στο χάρτη και να αναζητά από το σπίτι του ή “in situ” συγκεκριμένες διευθύνσεις και μέρη.

Επίσης οι ψηφιακοί ιστορικοί χάρτες (Story maps) δεν αποτελούν κάτι «στατικό» αφού δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη ο οποίος έχει την ευθύνη για την ανάπτυξή τους, να τους επικαιροποιεί (update) κρατώντας το υλικό τους σύγχρονο και «ζωντανό».

Ο ικανοποιητικός αριθμός των 589 θεάσεων (views) κατά τις πρώτες είκοσι ημέρες δημόσιας κοινοποίησης του ψηφιακού χάρτη, δείχνουν τη δυναμική που μπορεί να έχει η εφαρμογή στην κατεύθυνση της ενημέρωσης των πολιτών, και της ποικιλότητας ανάδειξης της πόλης και της ιστορίας της σε ένα ευρύτερο κοινό.

Επίλογος

Όπως είναι φυσικό και όπως τεκμηριώθηκε με τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στην προσέγγιση της περίπτωσης μελέτης, η οικιστική και βιομηχανική ανάπτυξη της Νέας Ιωνίας είναι στενά συνυφασμένη με τις εκάστοτε επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Ερχόμενοι στη σύγχρονη εποχή μπορούμε να πούμε πως η πυκνή δόμηση σε ορισμένες περιοχές της πόλης δημιουργούν δύσκολες συνθήκες για μια ποιοτική διαβίωση, αν και σε πολύ μεγάλο βαθμό η πόλη κρατά το χαρακτήρα της γειτονιάς σε πολλά σημεία της, ενώ μένει προς διερεύνηση το πώς θα μπορούσε να διατηρηθεί και να αναδειχθεί ο σωζόμενος προσφυγικός οικισμός ειδικά εκεί που δεν έχουμε διάσπαρτα κτίρια αλλά πιο οργανωμένη δομή (π.χ. Ελευθερούπολη).

Κάποια εμβληματικά βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα στην Νέα Ιωνία όπως ήδη προαναφέρθηκε, έχουν διασωθεί και αναδειχτεί, πιθανά όχι με τον πλέον καλύτερο τρόπο, αλλά αρκετά ακόμη τα οποία έχουν ένα αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον θα μπορούσαν αξιοποιώντας την εγχώρια και διεθνή εμπειρία να ενσωματωθούν στη λειτουργία της πόλης και να σωθούν από την εγκατάλειψη.

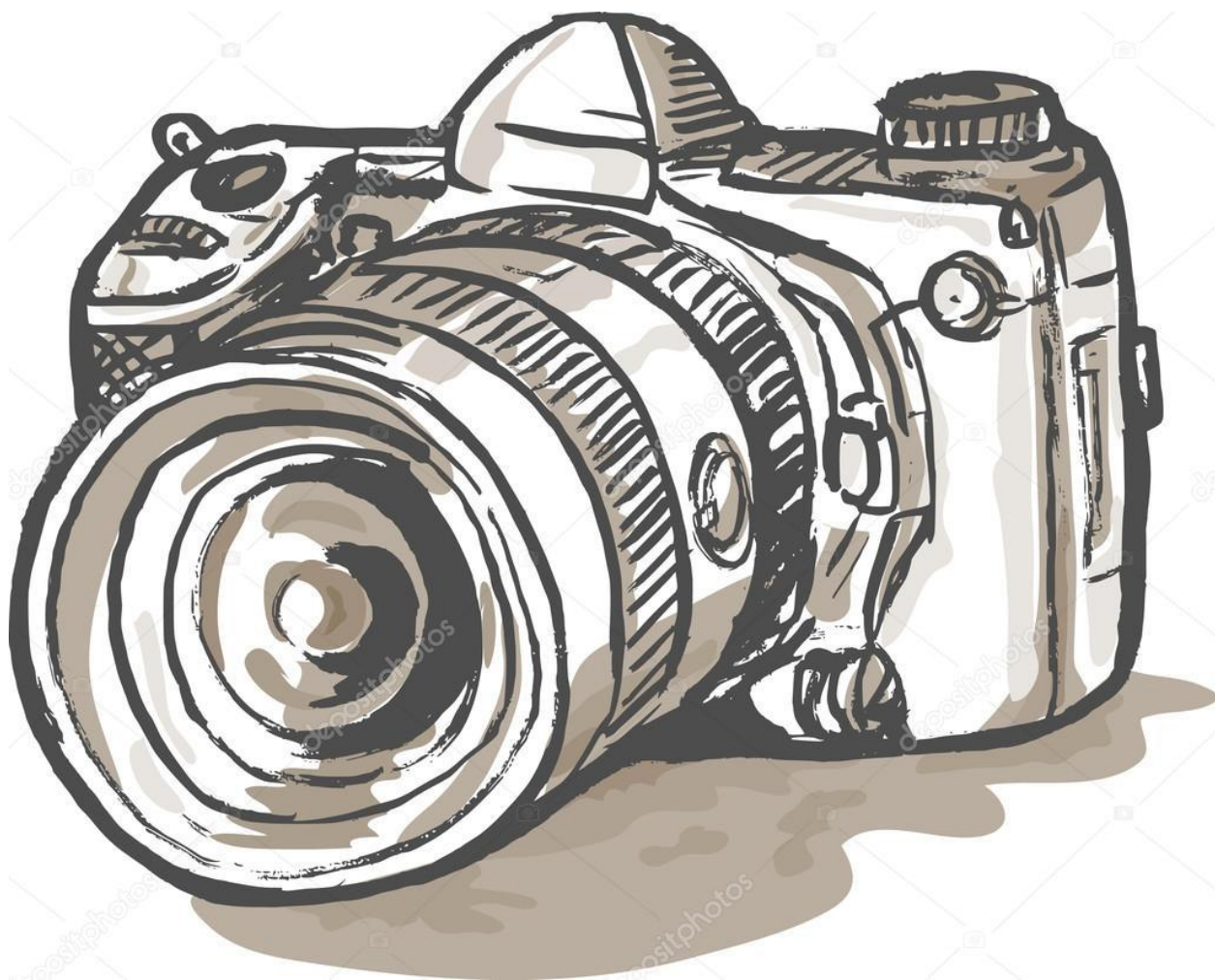
Μια νέα προσέγγιση του ζητήματος του Ποδονίφτη ώστε να προσιδιάζει στις σύγχρονες τάσεις για την περιβαλλοντική διαχείριση ποταμών και ρεμάτων εντός του αστικού ιστού είναι μάλλον επιβεβλημένο να διερευνηθεί, αφού μπορεί να φέρει πολλαπλά οφέλη στην πόλη.

Κρίσιμη παράμετρος για όλα τα παραπάνω, είναι να διευρυνθεί η γνώση της ιστορίας της πόλης σε μεγαλύτερα κομμάτια του πληθυσμού της και συλλογικότητες να δράσουν με μνήμη, μεγαλύτερη ευαισθησία, και αγάπη προς αυτήν, ώστε μέσα στις ιδιαίτερα πιεστικές συνθήκες της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, η πόλη όχι μόνο να σταθεί όρθια όπως στάθηκε σε ανάλογες περιπτώσεις στο παρελθόν, αλλά διατηρώντας την προσαρμοστικότητά της να ανοίξει νέους δρόμους πραγματικά βιώσιμης ανάπτυξης κρατώντας τα βασικά σημεία του χαρακτήρα της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σύγχρονες φωτογραφίες από τα μουσεία της πόλης, τους προσφυγικούς οικισμούς, τα βιομηχανικά κτίρια και άλλα σημεία ενδιαφέροντος

(Οι φωτογραφίες ελήφθησαν από τον Μάρτιο έως τον Οκτώβριο του 2017 - προσωπική συλλογή)

Εικόνα: Η αίθουσα εκδηλώσεων στο Ο.Τ. 150 στο κτίριο της πρώην Ανατολικής Ταπητουργίας. Στο βάθος η χαρακτηριστική καμινάδα που διασώζεται στο οικοδομικό τετράγωνο

Εικόνα: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Μουσεία της πόλης στο Ο.Τ. 150, λειτουργούντα από το 2003, σε κτίρια της πρώην Ανατολικής Ταπητουργίας.

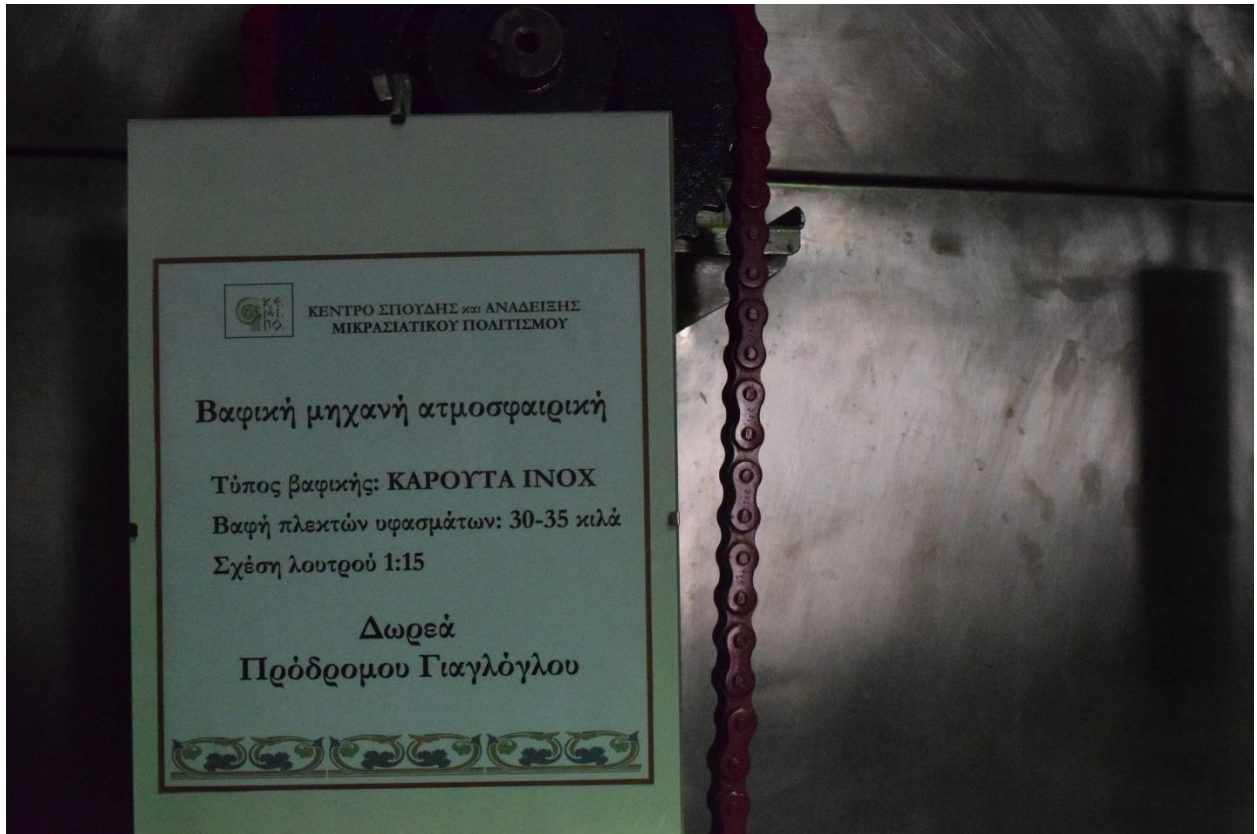
Εικόνα: Χνουδιάστρα UNION στο μουσείο Υφαντουργίας-Ταπητουργίας

Εικόνα: Ξύλινος αργαλιός στο μουσείο Υφαντουργίας-Ταπητουργίας

Εικόνα: Βαφική μηχανή στο μουσείο Υφαντουργίας-Ταπητουργίας

Εικόνα: Εσωτερικού εργοστασίου στο μουσείο Υφαντουργίας-Ταπητουργίας

Εικόνα: Σκηνή από ποδοσφαιρικό αγώνα της ομάδας της Νέας Ιωνίας στο Ιστορικό-Λαογραφικό μουσείο

Εικόνα: Σκηνή από την καθημερινότητα της πόλης το 1945, στο Ιστορικό-Λαογραφικό μουσείο

Εικόνα: Το υπαίθριο Parking στο Ο.Τ. 150

Εικόνα: Η διατηρητέα καμινάδα της Παλαιάς Ανατολικής Ταπητουργίας που διασώζεται στο Ο.Τ. 150

Εικόνα: Βιομηχανικό κτίριο στην ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης που έχει μετατραπεί σε ιδιωτικό χώρο πολιτισμού

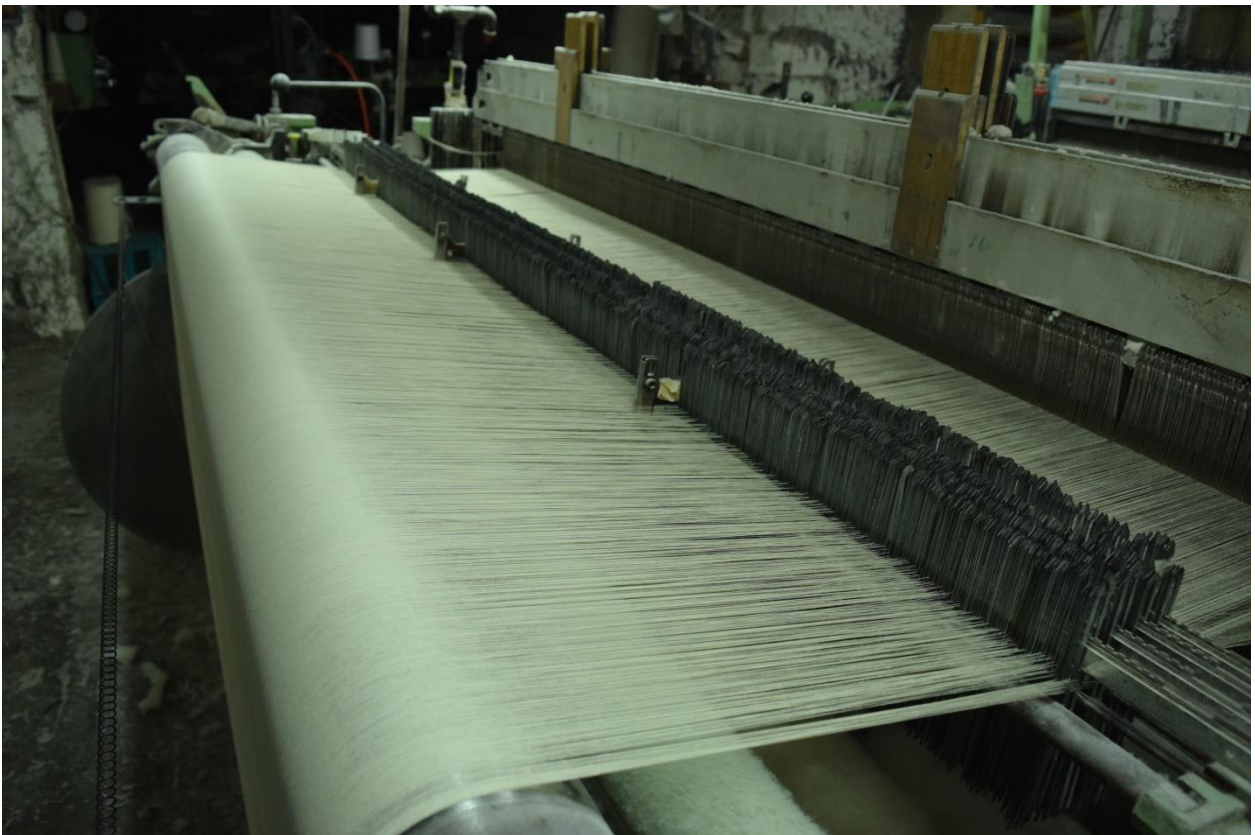
Εικόνα: Ανακαινισμένο κτίριο καλτσποιάς στην ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης, αποτελεί από το 2006 την έδρα του ιδιωτικού χώρου πολιτισμού DESTE Foundation for Contemporary Art

Εικόνα: Αργαλειός σε εν ενεργεία υφαντήριο στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης

Εικόνα: Αργαλειός σε εν ενεργεία υφαντήριο στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης

Εικόνα: Τα παλαιά κτίρια της υφαντουργίας 3 ΑΛΦΑ στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης,

Εικόνα: Τα παλαιά κτίρια της υφαντουργίας 3 ΑΛΦΑ στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης

Εικόνα: Το κτίριο της υφαντουργίας «Μουταλάσκη» στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης, Ανακαινίστηκε και φιλοξένησε τις δραστηριότητες του «Αθήνα 2004». Σήμερα σε μέρος της κτιριακής υποδομής εδράζονται τράπεζα και άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Εικόνα: Η χαρακτηριστική πριονωτή κατασκευή των κτιρίων της υφαντουργίας «Μουταλάσκη» στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης, μετά την ανακαίνιση,

Εικόνα: Βιομηχανικό κτίριο στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης (πρώην υφαντουργία Σινάνογλου, Α.Ε. Κλωστουφαντήρια Αθηνά), μετά από ανακαίνιση φιλοξενεί νέες παρεμφερείς χρήσεις,

Εικόνα: Εν ενεργεία χώρος αποθήκευσης-εμπορίας μοκετών στο ανωτέρω κτίριο στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης. (Ι. Σακαλίδης Α.Ε.)

Εικόνα: Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της υφαντουργίας «ΙΩΝΙΚΗ» στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης

Εικόνα: Η εντυπωσιακή είσοδος της εγκαταλελειμμένης υφαντουργίας «ΙΩΝΙΚΗ» στη ΒΙΟ.ΠΕ. Ελευθερούπολης

Εικόνα: Το εμβληματικό κτίριο της Βαμβακουργίας Κυρκίνη στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού, φιλοξενεί μετά την ανακαίνισή του διάφορες χρήσεις.

Εικόνα: Ο εντυπωσιακός «τρούλος» της Βαμβακουργίας Κυρκίνη στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού.

Εικόνα: Ότι έχει απομείνει από την υφαντουργία «ΕΡΙΟΤΕΚ Α.Ε.» (πρώην ΕΒΥΠ Α.Ε.) στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού. Είσοδος εργοστασίου.

Εικόνα: Ότι έχει απομείνει από την υφαντουργία «ΕΡΙΟΤΕΚ Α.Ε.» (πρώην ΕΒΥΠ Α.Ε.) στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού. Η χαρακτηριστική καμινάδα, τοπόσημο της περιοχής.

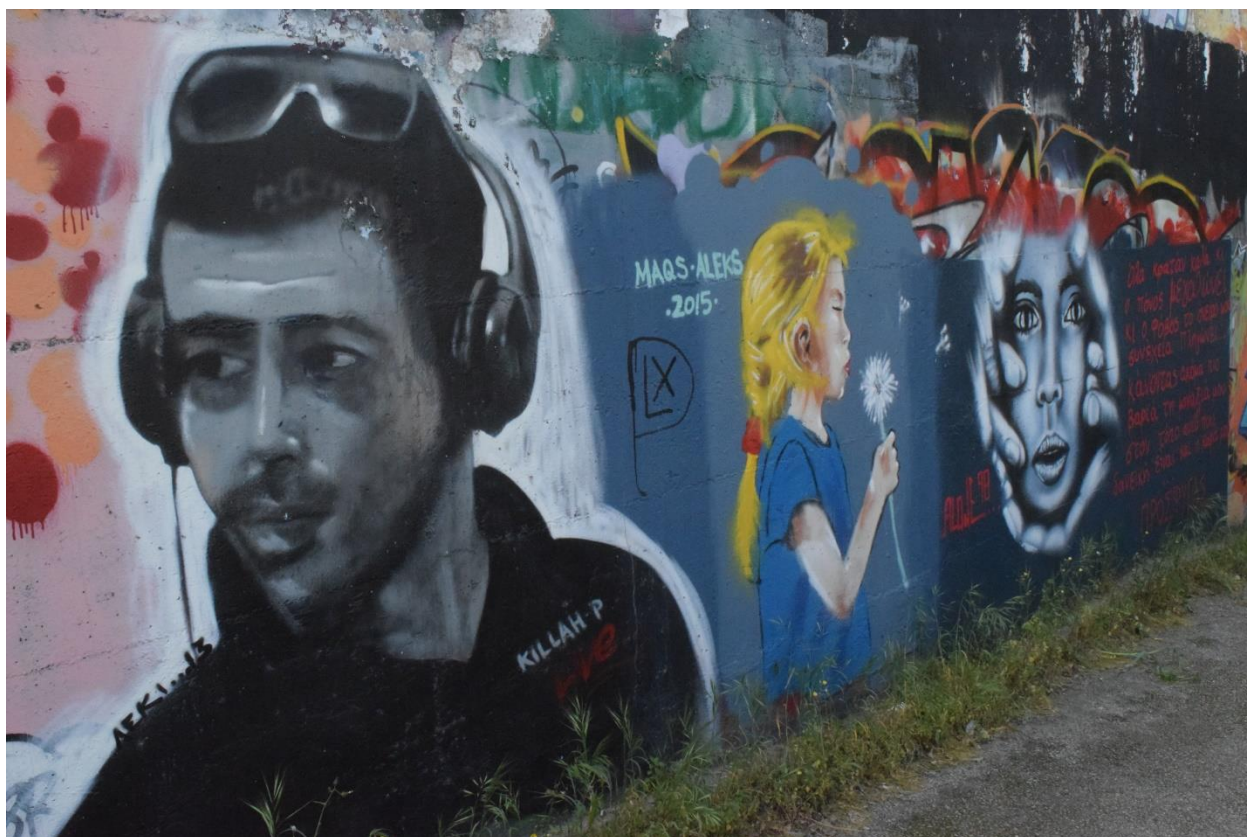
Εικόνα: Κέλυφος βιομηχανικού κτιρίου στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού (Ελικόνος & Βυζαντινών Αυτοκρατόρων). Φιλοξενούσε τα χρόνια της ακμής τα εκκοκκιστήρια της «Ελληνικής Εριουργίας Μποδοσάκη»

Εικόνα: Κέλυφος βιομηχανικού κτιρίου στη ΒΙΟ.ΠΕ. Περισσού (Βυζαντινών Αυτοκρατόρων). Φιλοξενούσε τα χρόνια της ακμής δραστηριότητες της «Ελληνικής Εριουργίας Μποδοσάκη»

Εικόνα: Χαρακτηριστικό Graffiti στη γέφυρα της Σαφράμπολης

Εικόνα: Χαρακτηριστικό graffiti στη γέφυρα της Σαφράμπολης

Εικόνα: Προσφυγική οικία στη συνοικία της Σαφράμπολης

Εικόνα: Προσφυγική οικία στη συνοικία της Σαφράμπολης

Εικόνα: Χαρακτηριστικό graffiti στην περιοχή της Ελευθερούπολης

Εικόνα: Διάδρομος μεταξύ οικοδομικών τετραγώνων στον προσφυγικό οικισμό της Ελευθερούπολης

Εικόνα: Προσφυγικός οικισμός Ελευθερούπολης

Εικόνα: Προσφυγικός οικισμός Ελευθερούπολης

Εικόνα: Πέτρινες εργατικές κατοικίες (Νεόχτιστα) πλησίον του γηπέδου της Νέας Ιωνίας. Κατασκευάστηκαν τη δεκαετία του '50 (1950-55) από το Υπουργείο Πρόνοιας

Εικόνα: Πέτρινες εργατικές κατοικίες (Νεόχτιστα) πλησίον του γηπέδου της Νέας Ιωνίας. Κατασκευάστηκαν τη δεκαετία του '50 (1950-55) από το Υπουργείο Πρόνοιας

Εικόνα : Τον Οκτώβριο του 2017 αναμένονταν τα εγκαίνια της καινούριας εξέδρας στο Δημοτικό Στάδιο της Νέας Ιωνίας

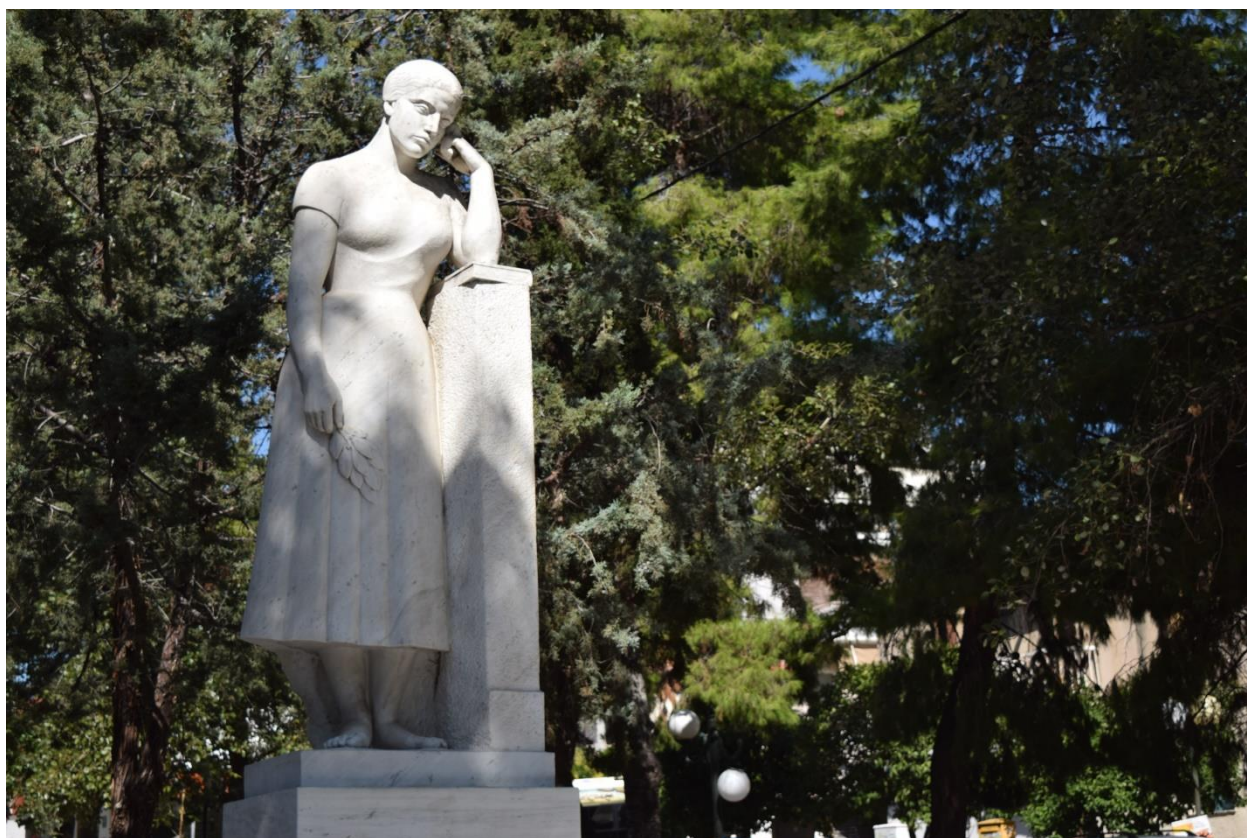
Εικόνα : Τον Οκτώβριο του 2017 αναμένονταν τα εγκαίνια της καινούριας εξέδρας στο Δημοτικό Στάδιο της Νέας Ιωνίας

Εικόνα: Η λιτή προτομή του Στέλιου Καζαντζίδη στο κέντρο της Νέας Ιωνίας

Εικόνα: Το άγαλμα της Μητέρας στο κέντρο της Νέας Ιωνίας

Εικόνα: Πεζόδρομος στη συνοικία «Κομμάτι Λαζάρου»

Εικόνα: Η καμινάδα απέναντι από το Super Market Carrefour στη συνοικία «Κομμάτι Λαζάρου», είναι ότι έχει απομείνει από την παλιά Μεταξουργία «Νίκη»

Εικόνα: Προσφυγικό σπίτι στο Κέντρο της Νέας Ιωνίας

Εικόνα: Προσφυγικό σπίτι στο Κέντρο της Νέας Ιωνίας

Εικόνα: Ερείπια στο άλσος Παλαιολόγου τα οποία ανήκουν πιθανότατα στο κατεστραμμένο από το 1945 Νοσοκομείο «Η πόλις του Ελέους»

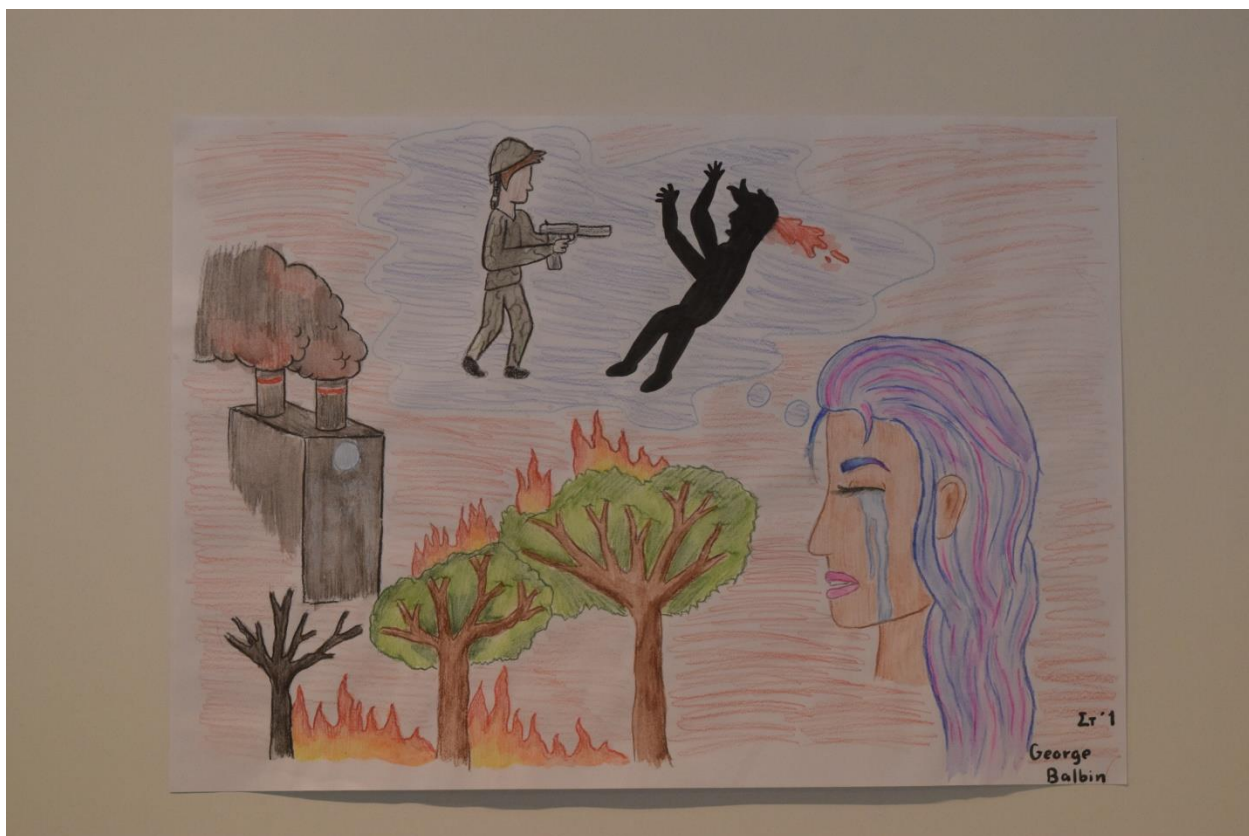
Εικόνα: Άποψη από δασωμένο τμήμα του Κτήματος Βεΐκου

Εικόνα: Το Παναιτόλιο στην Αλσούπολη λειτουργεί από το 1997 ως πολιτιστικό κέντρο του δήμου Νέας Ιωνίας.

Εικόνα: Σκίτσο μαθητή της Νέας Ιωνίας από έκθεση στο Παναιτόλιο με θέμα το μπλόκο της Καλογρέζας (Μάρτιος 2017)

Εικόνα: Παλιά οικία σε αντιδιαστολή με μοντέρνο graffiti στην συνοικία του Περισσού

Εικόνα: Παλιά οικία στη συνοικία του Περισσού

Εικόνα: Το Αδριάνειο υδραγωγείο στην Καλογρέζα, στο βάθος ο χαρακτηριστικός υδατόπυργος, τοπόσημο της περιοχής

Εικόνα: Το Αδριάνειο υδραγωγείο στην Καλογρέζα

Εικόνα: Από τα ανθρακωρυχεία της Καλογρέζας διασώζεται σήμερα μόνο ο πύργος φόρτωσης

Εικόνα: Παλιά οικία στη συνοικία «Ανθρακωρυχεία» (Πατσαβουρέϊκα)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαδικτυακοί τόποι

Επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Νέας Ιωνίας «Ιστορία της Πόλης» [Διαδίκτυο].

Διαθέσιμο στο: <URL:<http://www.neaionia.gr/Inner.aspx?LangID=1&FolderID=dfcc0295-c298-41ce-8181-1756426fc939> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)>

Wikipedia «Νέα Ιωνία Αττικής» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82

(τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)>

Όλγα Βογιατζόγλου, «Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία Παράμετρος εγκατάστασης» στο συλλογικό τόμο «Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα», σ.σ.147 – 156 [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<http://docplayer.gr/7161131-I-viomihaniki-egkatastasi-ton-prosfygon-sti-nea-ionia-parametros-tis-astikis-egkatastasis-agapitoi-filoi-kai-files-noiotho-idiaiteri-hara-kai-timi.html> (τελευταία

πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «των ανωνύμων» ΑΡΧΕΙΟ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:<http://www.tonanonymon.gr/category/topotheses/nea-ionia-podarades> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)>

Wikipedia «Καραμανλήδεια γραφή» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%BB%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

Ιστοσελίδα «Δείγμα έντυπων εκδόσεων στα καραμανλίδικα, από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα»

[Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://karamanlidika.gr/ekdoseis-sta-karamanlidika/>

(τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

«Πρόσφυγες στην Αθήνα: Οι συνοικισμοί και η πολιτισμική ετερότητα» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο

στο: <URL: http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/prosfyges-stin-athina-oi-synoikismoι-kai-i-politismiki-eterotita#_ftnref4 (τελευταία πρόσβαση: 09/10/2017)>

Wikipedia «Προσφυγικό ζήτημα (Μικρασιατική Καταστροφή)» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CE%AE_%CF%80%CE%B%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD_%CF%84%CE%BF%CF%85_1923 (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

Ιστοσελίδα «Αλάγια (Αλάια) Μικράς Ασίας» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://drive.google.com/file/d/0B2UXwU3I0edrczhZNzFPVzRvczA/view> (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

Ιστοσελίδα tvxs «Πρόσφυγες στη μεσοπολεμική Αθήνα: Η άφιξη και η αντίδραση των γηγενών» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/prosfyges-sti-metapolemiki-athina-i-afiksi-kai-i-antidrasiton-gigenon> (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

Ιστοσελίδα lifo “Η στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων” του Νικόλαου Α. Λιανού Αρχιτέκτων, Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΔΠΘ [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.lifo.gr/articles/greece_articles/123756 (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2017)

Ιστοσελίδα της εφημερίδας των συντακτών «Από τις παράγκες στα προσφυγικά» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.efsyn.gr/arthro/apo-tis-paragkes-sta-prosfygika> (τελευταία πρόσβαση: 09/10/2017)

Ιστοσελίδα Monumenta «Η εγκατάσταση των προσφύγων του '22 στο Λεκανοπέδιο Αθηνών. Η σημερινή κατάσταση των προσφυγικών εγκαταστάσεων στην Αθήνα-Δυνατότητες προστασίας.» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=2&lang=gr&CategoryID=3&ArticleID=8> (τελευταία πρόσβαση: 12/10/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Νέας Ιωνίας [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://gis.neaionia.gr/maps/framesetup.asp> (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)
Στατιστικά στοιχεία απογραφής 2001, Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Εφημερίδα των Συντακτών «Αμφισβητούνται περιουσίες δεκαετιών» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.efsyn.gr/arthro/amfisvitoyntai-perioysies-dekaetion> (τελευταία πρόσβαση: 26/09/2017)

Καθημερινή «Το Δημόσιο διεκδικεί περί τα 2.000 στρέμματα στη Νέα Ιωνία» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.kathimerini.gr/805720/article/epikairothta/ellada/to-dhmosio-diekdikei-peri-ta-2000-stremmata-sth-nea-iwnia> (τελευταία πρόσβαση: 26/09/2017)

Wikipedia "Σαφράμπολη (Νέα Ιωνία)" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7_\(%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7_(%CE%9D%CE%AD%CE%B1_%CE%99%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1)) (τελευταία πρόσβαση: 18/07/2017)

Wikipedia "Περισσός" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%83%CF%8C%CF%82> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

Wikipedia “Καλογρέζα” [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AD%CE%B6%CE%B1> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Story map - Ιστορικός χάρτης "Τα μεγάλα κλωστουφαντουργεία της Ελευθερούπολης τη δεκαετία του '80" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<https://uploads.knightlab.com/storymapjs/26538104cac071e47fa6070b6f3bb0b1/mia-suntome-periegese-sta-megala-klostouphantourgia-tes-eletheroupoles-tes-dekaetias-tou-80/index.html> (τελευταία πρόσβαση: 07/09/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα Grivalia Properties ΑΕΕΑΠ [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<http://grivalia.com/portfolio-items/leoforos-ethnikis-antistaseos-39a-nea-ionia/> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

"Από τις καναβατσότριχες στο κασμίρι" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL
<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=122057> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

"Δημήτρης Κορρές: Μηχανικός, εφευρέτης, ή mega mover" Διαθέσιμο στο: <URL:
<http://endogenis.blogspot.gr/2014/09/mega-mover.html> (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

Wikipedia "Korres Engineering" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
https://el.wikipedia.org/wiki/Korres_Engineering (τελευταία πρόσβαση: 01/08/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=unq53fNGWT0> (Συνέντευξη Δημήτρης Κορρές)

"Απειλή για τη βιομηχανική ιστορία της Νέας Ιωνίας" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<http://www.kathimerini.gr/150292/article/politismos/arxeio-politismoy/apeilh-gia-th-viomhxanikh-istoria-ths-neas-iwnias> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

"Πάρκινγκ στην Ανατολική Ταπητουργία;" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<http://www.zonews.gr/index.php?showbody=1&articleid=2894> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

"Επικίνδυνα κτίρια στη Νέα Ιωνία" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<http://www.newsbeast.gr/greece/arthro/105620/epikinduna-ktiria-sti-nea-ionia> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

Ιστοσελίδα Monumenta «Το εργοστάσιο της Ελληνικής Εριουργίας στα Πατήσια» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<https://monumenta.org/article.php?IssueID=5&lang=gr&CategoryID=6&ArticleID=954> (τελευταία πρόσβαση 25/09/2017)

Άρθρο με αφορμή την Διπλωματική εργασία στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Ε.Μ.Π., «Πειραματικό Εκπαιδευτικό κέντρο στο εργοστάσιο της Ελληνικής Εριουργίας» που πραγματοποιήθηκε από τον Νίκο Στάμο και την Κωνσταντίνα Σταμπούλογλου.

Wikipedia “Αλσούπολη” [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CF%83%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα Monumenta «Ένα ιστορικό βιομηχανικό συγκρότημα εν κινδύνω: η κλωστοϋφαντουργία Ρετσίνα στον Πειραιά [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=5&ArticleID=443&CategoryID=3&lang=gr> (τελευταία πρόσβαση 29/10/2017)

MLP BLO-G-SPOT το blog του MLP από το 2009 «Κλωστοϋφαντουργία αδελφών Ρετσίνα (1872) [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://mlp-blo-g-spot.blogspot.gr/2013/06/blog-post_27.html (τελευταία πρόσβαση 29/10/2017)

Ιστοσελίδα Agro 24 «Η ιστορία της καλλιέργειας κάνναβης στην Ελλάδα μέχρι το αποκορύφωμά της τον 20ό αιώνα» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.agro24.gr/agrotika/proionta/georgia/vamvaki-viomihanika-fyta/i-istoria-tis-kalliergeias-kannavis-stin-ellada> (τελευταία πρόσβαση 29/10/2017)

Ιστοσελίδα tvxs «1911: Η Κάνναβη στο επίκεντρο της πρώτης εργατικής απεργίας της Κέρκυρας» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://tvxs.gr/news/istoria/1911-h-kannabi-sto-epikentro-tis-protis-ergatikis-apergias-tis-kerkyras> (τελευταία πρόσβαση 29/10/2017)

Wikipedia “Σιδηροδρομική Γραμμή Λαυρίου - Αγίων Αναργύρων” [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE_%CE%9B%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CF%89%CE%BD_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%81%CE%B3%CF%8D%CF%81%CF%89%CE%BD (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

"Στα ίχνη της καταργημένης γραμμής του Λαυρίου" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=1679479> (τελευταία πρόσβαση: 08/08/2017)

Όλγα Βογιατζόγλου-Αρχαιολόγος «Βιομηχανική κληρονομιά η προσφορά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος».[Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο:<URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.viokliron.gr%2Fdocuments%2FH_Profsora_sthn_Anavathmisi_toy_Perivallontos.doc (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Wikipedia «Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%8D%CE%B3%CF%89%CE%BD (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΛΑΥΡΙΟ» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://users.ntua.gr/dtert/trena/ekdromes/Lavrio/> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα Ionianet “ΣΤΙΓΜΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Ν. ΙΩΝΙΑ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ” [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.ionianet.gr/hst_ecn/oiko1.htm (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα Lifo «Αυτή είναι η ιστορία της Νέας Ιωνίας» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.lifo.gr/articles/athens_articles/91046 (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα Τμήματος Αρχαιολογίας και Ιστορικής Έρευνας Δήμου Αχαρνών «Αδριάνειο Υδραγωγείο» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://arxaiologikoacharnes.wordpress.com/2014/03/10/%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%85%CE%B4%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF/> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «Αστική Σπηλαιολογία» - «Υπόγειες διαδρομές στην Αθήνα: Αδριάνειο Υδραγωγείο» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://urbanspeleology.blogspot.gr/2013/06/blog-post.html> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=19837 (τελευταία πρόσβαση: 18/07/2017)

Ιστοσελίδα «Μηχανή του Χρόνου» - «Το μπλόκο της Καλογρέζας. 22 Έλληνες εκτελούνται από τα τάγματα ασφαλείας» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.mixanitouxronou.gr/to-bloko-tis-kalogrezas-22-ellines-ektelounte-apo-ta-tagmata-asfalias-stin-kalogreza-kani-ke-tin-proti-ektelesi-chorofilaka-i-opla/> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «Εκτός προγράμματος...η ψηφιακή ματιά του 5ου Γυμνασίου και του 2ου ΓΕΛ Νέας Ιωνίας – «Το μπλόκο της Καλογρέζας» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://ektosprogrammatos.wordpress.com/2015/03/23/%cf%84%ce%bf-%ce%bc%cf%80%ce%bb%cf%8c%ce%ba%ce%bf-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%bb%ce%bf%ce%b3%cf%81%ce%ad%ce%b6%ce%b1%cf%82/> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «Ανώπολις» - «Δρ Ιάσων Δραγάσης Παλαιολόγος. Ένας ιδεολόγος αλτρουϊστής» Της Βέρας Παπαδάκη. [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://anopolis72000.blogspot.gr/2014/01/blog-post.html> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Wikipedia "Αλσούπολη" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CF%83%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7> (τελευταία πρόσβαση: 19/07/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα DESTE Foundation [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://deste.gr/about/> (τελευταία πρόσβαση: 19/07/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα Πινακοθήκης Γ. Βογιατζόγλου [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.vogiatzogloucollection.gr/pinakothiki> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

Ένα κουβαδάκι ελπίδα - Η ιστορία της Νεο-Ιωνιώτισσας Δέσποινας Φωτιάδου Τσάκωνα, που ήρθε από την Σαμψούντα με τους διωγμούς του 1922" - της Βούλας Αραμπατζόγλου - Τουζοπούλου [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.zonews.gr/index.php?showbody=1&articleid=17215> (τελευταία πρόσβαση 10/08/2017)

Wikipedia "Άγιος Γεώργιος (Γαλάτσι)" [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%93%CE%B5%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_\(%CE%93%CE%B1%CE%B%CE%AC%CF%84%CF%83%CE%B9\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%93%CE%B5%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_(%CE%93%CE%B1%CE%B%CE%AC%CF%84%CF%83%CE%B9)) (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Από τον κίνδυνο ερήμωσης... σε εποχή αναβάθμισης το Άλσος Βεΐκου! [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://www.epoli.gr/kindyno-erimwsis-epoxi-anabathmisis-alsos-a-83642.html?category_id=282 (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Palais - Ολυμπιακό Κέντρο Γαλασίου σελίδα στο facebook [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: https://www.facebook.com/permalink.php?id=984052558288347&story_fbid=984140531612883 (τελευταία πρόσβαση: 10/08/2017)

Ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας «Καθημερινή» - «Μπαζώθηκαν 800 χιλιόμετρα ρεμάτων» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.kathimerini.gr/28901/article/epikairothta/ellada/mpazw8hkan-800-xiliometra-rematwn> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «Ποδονίφτης: Ρε(υ)μα κριτικής των καιρών και δράσης» - «ΦΑΚΕΛΟΣ: Ρέμα Ποδονίφτη (3ο μέρος)» του Κώστα Παπακόστα [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://podoniftis-press.blogspot.gr/2017/04/3.html#more> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

Ιστοσελίδα «...Για ποτάμια και άλλα σχετικά» - «Κηφισός, Ιλισός, Ηριδανός: το υδρογραφικό τους δίκτυο, χθες και σήμερα» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://river-net.blogspot.gr/2013/04/postit-positionfixed-bottom0px-right0px.html> (τελευταία πρόσβαση: 01/06/2017)

«Μια εικόνα...χίλιες λέξεις» - Ο ρόλος των εικόνων στην ανάγνωση» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <https://www.semifind.gr/default.asp?pid=1231&langid=53&mdl=news&subid=19&itemid=592> (τελευταία πρόσβαση: 29/09/2017)

«Η χάρτα του ΝΙΖΗΝΥ TAGIL για τη βιομηχανική κληρονομιά» [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://docplayer.gr/10191483-I-xarta-toy-nizhny-tagil-gia-ti-viomihaniki-klironomia.html> (τελευταία πρόσβαση: 16/10/2017)

Επίσημη ιστοσελίδα του Ελληνικού τμήματος του TICCIH [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://ticcih.gr/> (τελευταία πρόσβαση: 16/10/2017)

«Ομορφή πόλη», στη Νέα Φιλαδέλφεια [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.kathimerini.gr/273602/article/epikairothta/ellada/omorfh-polh-sth-nea-filadelfeia> (τελευταία πρόσβαση: 16/10/2017)

Μελέτες – Βιβλία - Περιοδικές εκδόσεις

Ε. Μαϊστρου, Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Καραθανάση, Μ. Καλλιοτζίδου «Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας» - Επισκόπηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας - Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ - Η έρευνα που έγινε στο χρονικό διάστημα 1993-95 - Έτος Έκδοσης: 2002

"Βάρδα Βουλιαμέντο" - Στα λιγνιτωρυχεία Καλογρέζας (Βιβλίο του Κώστα Χαλέμου)
Εκδοτική παραγωγή: ENTYPPO, www.entypo.eu Copyright 2014

"Σαν πουλιά τα τουφεκάν" - Το μπλόκο της Καλογρέζας» (Βιβλίο του Κώστα Χαλέμου)
Εκδοτική παραγωγή: ENTYPPO, www.entypo.eu Copyright 2015

Περιοδικό Λυχνάρι του Ιωνικού Συνδέσμου τεύχος 40, Σεπτέμβριος 2010 <http://www.ionikos-syndesmos.gr/index2.htm>

Όλγα Δακουρά-Βογιατζόγλου «Νέα Ιωνία: η γέννηση και ανάπτυξη μιας πόλης της σιωπής»,
Πρακτικά του Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Η πόλη στους νεότερους χρόνους: μεσογειακές και
βαλκανικές όψεις 19ος-20ός αιώνας» (Αθήνα 2000)

Εργασία μαθήματος: «Η μεταβολή των πόλεων: Αστικός ιστός – κοινωνικές συνθήκες -
οικονομία. Σχέσεις άρρηκτες και αμφίδρομες μεταξύ τους ικανές να μεταβάλλουν το αστικό
τοπίο. Το παράδειγμα του δήμου της Νέας Ιωνίας από την ίδρυση του, το 1923, μέχρι σήμερα.» -
Λουιζίδα Σοφία

Μεταπτυχιακή εργασία "Σύγχρονες τάσεις διαχείρισης των αστικών ρεμάτων. Μελέτη
περίπτωσης: Το ρέμα Πικροδάφνης και οικονομική αποτίμηση της αξίας του" - Μαρία
Δημητρέλου Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Πτυχιακή Εργασία - Πολεοδομική Ανάλυση και Προτάσεις στα πλαίσια των στόχων του
"Αστικού Παρατηρητήριου Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής - Η περίπτωση του Δήμου Νέας
Ιωνίας - Ε. Θωμαΐδου, Κ. Κουρλάς

«Πείραμα επανάχρησης βιομηχανικών κτιρίων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Δ. Βόλου –Δ. Ν.
Ιωνίας» .Κώστας Αδαμάκης Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Π.Θ. – πρώην Πρόεδρος TICCIH

Ανάκτηση από το URL: <http://docplayer.gr/3763635-Akadimia-platonos-didaskon-kostas-adamakiss-epikoyros-kathigitis-tmimatos-p-th-proedros-ticcih.html>

«Τα Ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία» Ιστορική και τυπολογική διερεύνηση - Κωνσταντίνα
Δεμίρη –1991 Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Προβλήματα ΜΜΕ Κλωστοϋφαντουργίας στον αστικό χώρο – Πρόγραμμα ανταλλαγής
εμπειριών με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε. , 1995.

Μεσογειακές κλωστοϋφαντουργικές πόλεις, Δίκτυο MED TEXTILE- Συγκριτική μελέτη-
Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ένωσης MED URBS, 1995.

Νικολάου Αλέξανδρος - Πτυχιακή εργασία «ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ
ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2003-2013» , 2016

«Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση σε αριθμούς» Μποζοβίτης Δημήτριος Στατιστικός Αναλυτής,
2015

Άλλο Υλικό

Φωτογραφίες από διαδικτυακούς τόπους όπου αναφέρονται, στοιχεία από προσωπικές
συνεντεύξεις, φωτογραφίες από προσωπική συλλογή